ALMANAK • 1952

VAN DIE NED. HERV. KERK VAN AFRIKA

46ste JAARGANG

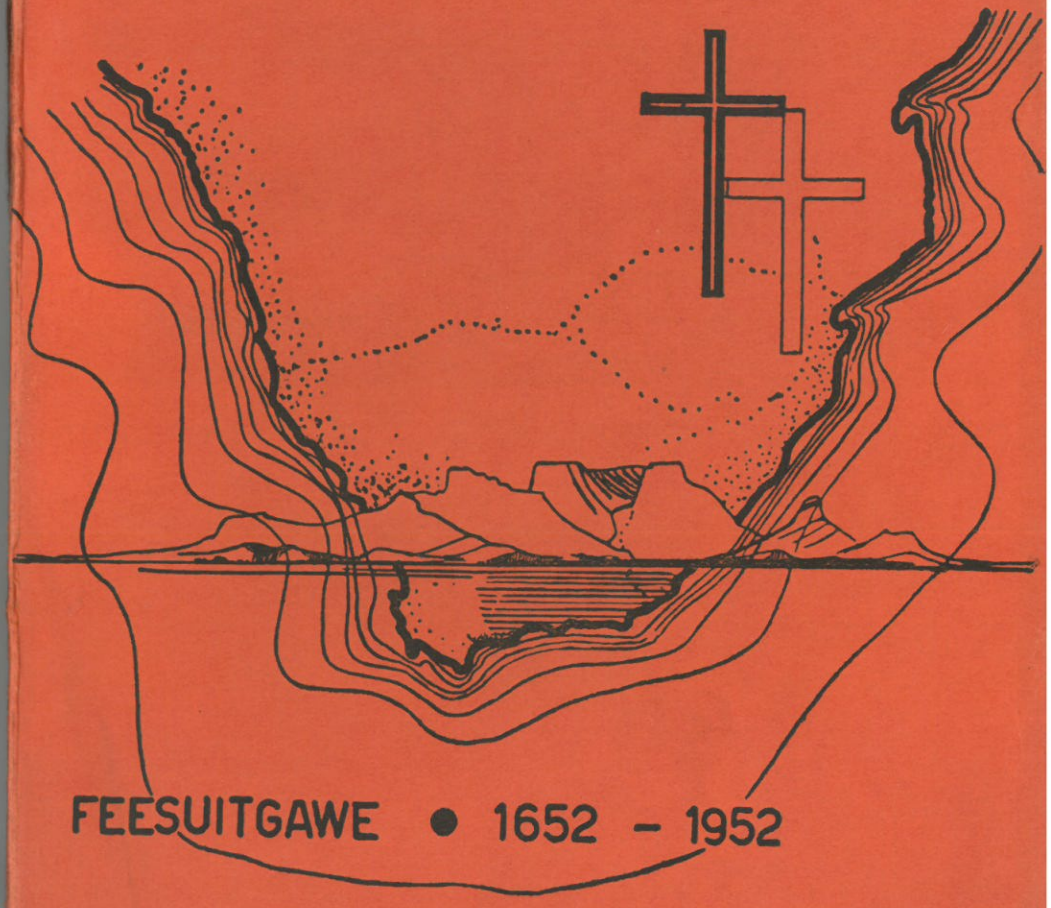

FEESUITGAWE • 1652 – 1952

ALMANAK

VAN DIE

Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika

1952

REDAKSIE:
Prof. Dr. S. P. ENGELBRECHT,
Hoof-Redakteur.

Ds. J. J. PRINSLOO, G.-sn.

Prof. Dr. A. VAN SELMS
en
Mnr. J. H. H. JANSON,
Redakteur van Statistieke.

Prys 2/6

46ste JAARGANG

Die tye van sonop- en ondergang wat in die Almanak aangegee word is op die Standaard-Meridiaan (30 grade) en breedtegraad -26 grade. Dit is bereken vir 26 grade Suid, wat ooreenkom met 'n lyn wat d e u r Lourenco Marques en halfpad tussen Pretoria en Johannesburg loop. Die standaard-meridiaan (30 grade) loop naasteby deur Ermelo. Vier minute moet toegevoeg word vir elke graad wat 'n plek ten weste van 30 grade geleë is, en 4 minute afgetrek word vir elke graad wat dit ten ooste van 30 grade lê.

KERKLIKE EN ANDER GEDENKDAE IN 1952.

Nuwejaarsdag	Dinsdag 1 Januarie
Eerste Lydensweek	Sondag 24 Februarie
Tweede Lydensweek	Sondag 2 Maart
Derde Lydensweek	Sondag 9 Maart
Vierde Lydensweek	Sondag 16 Maart
Vyfde Lydensweek	Sondag 23 Maart
Sesde Lydensweek	Sondag 30 Maart
Sewende Lydensweek	Sondag 6 April
Goeie Vrydag	Vrydag 11 April
Biddag vir die Oes	Sondag 13 April
Paasdag	Sondag 13 April
Tweede Paasdag	Maandag 14 April
Hemelvaartsdag	Donderdag 22 Mei
Ryksdag	Saterdag 24 Mei
Uniedag	Saterdag 31 Mei
Pinksterdag	Sondag 1 Junie
Koningsverjaardag	Maandag 4 Augustus
Boomplantdag	Maandag 6 Oktober
Krugerdag	Vrydag 10 Oktober
Dankdag vir die Oes	Sondag 12 Oktober
Hervormingsdag	Vrydag 31 Oktober
Eerste Adventsweek	Sondag 30 November
Tweede Adventsweek	Sondag 7 Desember
Derde Adventsweek	Sondag 14 Desember
Dingaansdag	Dinsdag 16 Desember
Vierde Adventsweek	Sondag 21 Desember
Eerste Kersdag	Donderdag 25 Des.
Tweede Kersdag	Vrydag 26 Desember
Oujaarsdag	Woensdag 31 Des.

JAARGETYE

Najaar 21 Maart.
Winter 22 Junie.
Lente 23 September.
Somer 22 Desember.

Het u 'n Kerk of Saal Nodig

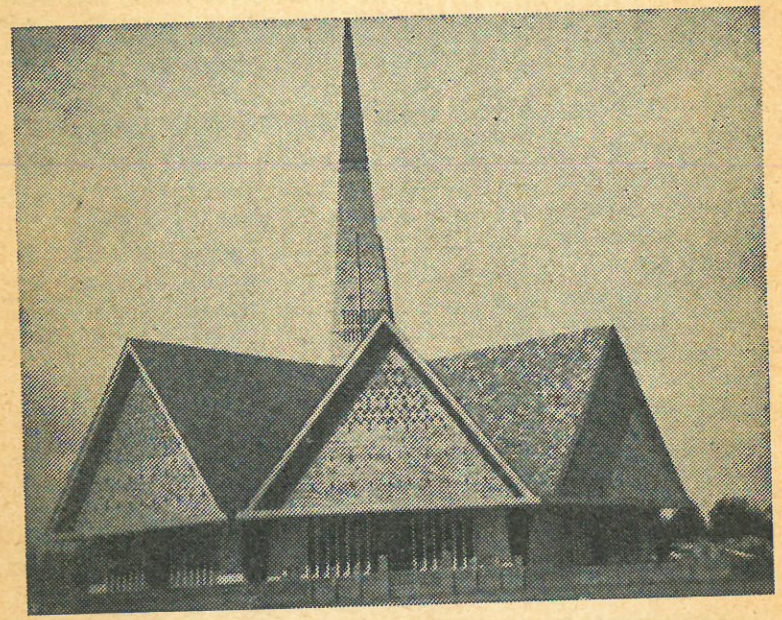

BESPAAR ALLEEN AAN FOOIE

£1,200

OP 'N GEBOU VAN £22,000.

MEESTERWERK GEWAARBORG.

P. R. DE JAGER

Foon 41-1154

Troonweg 17

Emmarentia

JOHANNESBURG

INHOUD Bls.

Fees- en Vakansiedae 3

Voorberig 7

Historiese Kalender 9

Aan ons Lesers!—Ds. A. J. G. Oosthuizen 33

Die Geboortestad van Jan van Riebeeck—Prof. dr. A. van Selms 35

Kommandeur Jan van Riebeeck; Grondlêer van ons Volksbestaan.—Dr. J. Ploeger 54

Jan Anthonie van Riebeeck — Grondlêer van 'n Volk.—Dr. Abel Coetzee 62

Die Stigting van die Eerste Gemeente.—Prof. dr. S. P. Engelbrecht 68

Die Naam van die Kerk.—Prof. dr. S. P. Engelbrecht 78

Die Oudste Gedrukte Suid-Afrikaanse Preek.—Prof. dr. S. P. Engelbrecht 91

Ds. Franciscus le Sueur.—Prof. dr. S. P. Engelbrecht 94

Die Vierings van die Eerste en die Tweede Eeufeeste ter Herinnering aan die koms van Jan van Riebeeck.—Prof. dr. S. P. Engelbrecht 99

Dink aan julle Voorgangers.—Ds. J. J. Prinsloo, G.-sn. 126

Die Nuwe Kerkwet.—Ds. E. S. Mulder 131

Die Invloed van Nederland op S.A.—Ds. Joh. Dreyer 138

Die Ned. Herv. Kerk van Afrika (Kerklike Kommissies) 144

Kaapse Predikante voor 1814 146

Vroeëre Predikante sedert 1853 148

Diensdoende Predikante op 31/10/'51 149

Teologiese Fakulteit, Pretoria, Afd. A. 152

Ringe en Gemeentes 153

Ned. Herv. Sustersvereniging 221

Inhoudsopgawe — Gemeentelike Statistiek 227

Kalender 1953 231

Op 10 Oktober 1951 het die

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

mondig geword as selfstandige Universiteit!

—OOO—

Wat die aantal fakulteite en die verskeidenheid van opleidingsrigtings betref, is hierdie Universiteit vir 'n geruime aantal jare reeds die volledigste toegerus van alle Suid-Afrikaanse Universiteite.

—OOO—

NAVRAE:

Die REGISTRATEUR,

Universiteit van Pretoria,

PRETORIA.

VOORBERIG.

HIERDIE uitgawe van die Almanak is 'n fees-uitgawe in verband met die derde eeufees van die koms van Jan van Riebeeck in Suid-Afrika, en daarom is alleen artikels en portrette opgeneem wat hierop betrekking het. Die tekening op die omslag wil uitdrukking gee aan die gedagte dat met die vestiging van die volksplanting aan die suidpunt van ons wêrelddeel die Kruis hier geplant is, met die doel om die Christendom noordwaarts te dra. Dit is vervaardig deur die argitek, J. H. Neethling, 'n kleinseun van wyle ds. van Belkum, en ons dank hom daarvoor.

Dit was in 1913 dat ek my eerste bydrae vir die Almanak gelewer het, die historiese kalender wat in die jaargang 1914 gepubliseer is en waarvan ds. Van Belkum in die „woord vooraf" melding gemaak het. Die jaargang 1922 was die eerste wat deur my versorg is, waarop ek in daardie jaar ook lid van die redaksie geword het, en op 'n paar uitsonderings na het ek al die volgende jaargange versorg. Maar hierdie fees-uitgawe sal die laaste wees waarvan ek die uitgawe sal behartig. Omdat ander belangrike werk my besig hou, het ek na lange en sorgvuldige oorweging besluit om die hoofredakteurskap sowel as die gewone lidmaatskap van die redaksie neer te lê. Dit val nie maklik om na so baie jare van die Almanak afskeid te neem nie, maar dit kan nie anders nie. Daarom, vaarwel lesers! Mag die seën van God ryklik op die Almanak rus. Mag dit nog baie lank 'n middel in sy hand wees tot die opbou van sy Koninkryk.

S. P. ENGELBRECHT.

31 Oktober 1951.

DIE VERNAAMSTE AFRIKAANSE

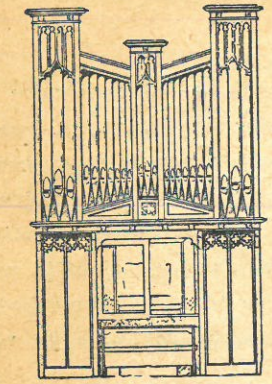

ORRELBOUERS

Bestaan al oor die 40 jaar

Stemmers van die orrels van Kaapstad, Johannesburg, Pretoria, Durban, Port Elizabeth en Pietermaritzburg se Stadsale.

Ons Kerkorrels is dwarsdeur die Unie beroemd vir hul pragtige toon, stewige vervaardiging en duursaamheid. Die lang lyste kontrakte wat uitgevoer is en nog uitgevoer moet word, lewer die waarborg dat die prys en kwaliteit reg is.

Ons deskundige kennis en tegniese raad is sonder enige verpligting ter beskikking van alle Kerkrade.

Ons herbou en moderniseer Pyporrels van dele gemaak in ons eie Fabriek

★

Nuwe Orrels onlangs opgerig of nou bestel vir:

Alberton-Oos N.G. Kerk
Brits Krokodil Rivier N.G. Kerk
Koster N.G. Kerk
Kroonstad-Suid N.G. Kerk
Springs-Noord N.G. Kerk
Linden N.G. Kerk
Noordhoek N.G. Kerk
Troyeville Geref. Kerk
Brits N.G. Kerk
Alberton-Wes N.G. Kerk
Durban Geref. Kerk
Hearney Kollege
Krugersdorp-Noord N.G. Kerk
Riviera N.G. Kerk
Pretoria-Oos N.H. Kerk

ELEKTRIESE ORRELBLASERS
Stil en ekonomies.

*

KERK-„ACOUSTICON" VIR DIE DOWES
„Nou kan ek elke woord hoor."

*

KERKKLOKKE
Van suiwer koper en tin. Verskaf in alle groottes.

COOPER, GILL & TOMKINS

(EDMS.) BEPERK

JOHANNESBURG: Staibstraat 33, Nu-Doornfontein.
KAAPSTAD: Langmarkstraat 162.
Ook te DURBAN en PORT ELIZABETH.

JANUARIE, 31 DAE.

MAANSVERANDERINGS.

Eerste Kwartier	Jan.	4	6.42 v.m.
Volle Maan		12	6.55 v.m.
Laaste Kwartier		20	8.09 v.m.
Nuwe Maan		27	12.26 v.m.

Dag van die Week.	Maand.		Sons opg.	Sons ond.
			vm.	nm.
D	1	Verskyning van die Almanak, 1907.	5 18	7 05
W	2	Oorgawe van Jameson, 1896.	5 19	7 05
D	3	Ds. P. J. L. Bierman op Gwelo geordeen, 1937.	5 19	7 05
V	4	Kommando teen Dingaan, 1840.	5 20	7 05
S	5		5 21	7 04
S	6	Inswering van Pres. M. W. Pretorius, 1857. Die Vierkleur te Potchefstroom gehys, 1857.	5 22	7 04
M	7	Ds. L. E. Brandt te Niezijl geordeen, 1901. Ds. H. W. Grey te Newlands geordeen, 1939.	5 23	7 04
D	8	Dr. J. J. Strydom te Zwartruggens geordeen, 1932. Ds. J. G. M. Dreyer te Potchefstroom bevestig, 1938.	5 23	7 04
W	9	Ds. D. P. Ackerman te Wakkerstroom bevestig, 1875. Ds. P. v. Drimmelen te Pietersburg bevestig, 1915. Ds. S. Vermooten te Pretoria bevestig, 1926.	5 24	7 04
D	10	Stigting van die Gereformeerde Kerk. 1859.	5 25	7 04
V	11	Ds. A. J. Barger te Bovensmilde geordeen, 1914.	5 26	7 04
S	12	Ds. J. J. Kuhn te Zwartruggens bevestig, 1916.	5 26	7 04
S	13		5 27	7 04
M	14	Die Kerk van Wolmaransstad ingewy, 1911.	5 28	7 04
D	15		5 28	7 04
W	16		5 29	7 04
D	17	Sandrivier Konvensie, 1852. Ds. P. J. J. Venter te Klerksdorp bevestig, 1930.	5 30	7 04
V	18	Ds. J. J. Engelbrecht te Zwartruggens bevestig, 1941. Eerste Gekomb. Kerkverg. aan die Kaap gehou, 1746.	5 30	7 04
S	19	Die Kaap 'n Engelse Kolonie, 1815.	5 31	7 03
S	20	Generaal P. J. Joubert gebore, 1831.	5 32	7 03
M	21	Die Gemeente Rustenburg gestig. 1850. Dr. H. C. M. Fourie te Erasmus geordeen, 1911.	5 33	7 03
D	22	Dr. C. H. Rautenbach te Erasmus geordeen, 1927. Ds. A. Brandt te Rensburgrust bevestig, 1938.	5 33	7 03
W	23	Slag by Spioenkop, 1900.	5 34	7 03
D	24	Ds. J. J. Prinsloo te Krugersdorp bevestig, 1920.	5 35	7 03
V	25		5 35	7 03
S	26		5 36	7 02
S	27	Ds. A. J. Begemann te Pretoria bevestig, 1861.	5 37	7 02
M	28	Slag van Laingsnek, 1881.	5 38	7 02
D	29	Ds. A. J. Barger te Oos-Londen bevestig, 1938.	5 38	7 02
W	30	Die Holl. taal in die Kaapse Geregshowe belet, 1824.	5 39	7 01
D	31		5 40	7 01

J. H. DE BUSSY

Maritime-gebou
Posbus 460

Pretoriusstraat 153
Foon 22-014

PRETORIA.

★

Ons kondig met genoeë vier *nuwe* werke aan, wat ons graag van harte wil aanbeveel:

1. Die wëreldberoemde werk van THOMAS A KEMPIS
„DIE NAVOLGING VAN CHRISTUS"
vertaal deur Prof. Dr. A. S. Geyser.

2. „U ENIGSTE TROOS"
'n Bundel preke oor die Heidelbergse Kategismus, saamgestel deur Ds. Joh. Dreyer.

3. „DIE MORESTOND NADER
'n Troosboek vir die lewensaand deur Dr. J. H. Gunning.

4. „LIG UIT LIG"
'n Verhandeling oor die geloofsbelydenis van Nicea, deur Prof. Dr. A. van Selms.

★

Graag sien ons u bestelling tegemoet.

★

Ons spesialiseer op die gebied van
TEOLOGIE, WYSBEGEERTE EN PSIGOLOGIE.
Nuut en tweedehands.

FEBRUARIE, 29 DAE.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.	MAANSVERANDERINGS.	Sons opg.	Sons ond.
		Eerste Kwartier Feb. 2 10.01 v.m. Volle Maan 11 2.28 v.m. Laaste Kwartier 18 8.01 n.m. Nuwe Maan 25 11.16 v.m.		
			vm.	nm.
V	1	Die Kerk van Eendracht ingewy, 1919.	5 41	7 00
S	2	Ds. D. J. v. Staden te Newlands georden, 1936.	5 42	7 00
S	3	Generaal C. de Wet oorlede, 1922. Ds. D. J. v. Staden te Randpoort bevestig, 1940. Ds. A. Lagerwey te Heidelberg bevestig, 1895.	5 43	6 59
M	4	Retief-Dingaan-traktaat onderteken, 1838.	5 44	6 58
D	5	Dr. H. P. Wolmarans te Pietersburg bevestig, 1927. Die Kerk van Heilbron ingewy, 1916.	5 44	6 58
W	6	Ds. J. J. Kuhn oorlede, 1937.	5 45	6 57
D	7		5 46	6 57
V	8	Ds. C. H. v. H. Steenekamp te Zeerust bevestig, 1936.	5 47	6 56
S	9	Ds. F. J. Z. Booysen te Wolmaransstad bevestig, 1935.	5 47	6 55
S	10	Generaal de Wet trek Kaapkolonie binne, 1901.	5 48	6 55
M	11	Ds. M. J. Goddefroy te Lage-Zwaluwe georden, 1877.	5 49	6 54
D	12	Ds. C. W. du Toit oorlede, 1932.	5 49	6 53
W	13	Grondwet van die S.A. Republiek aangeneem, 1858.	5 50	6 52
D	14	Stigting van die Republiek Natal, 1840. Ds. G. J. Roos te Pietersburg georden, 1942; bevestig te Duiwelskloof, 1943.	5 51	6 52
V	15		5 52	6 51
S	16	Ds. L. E. Brandt te Johannesburg bevestig, 1908.	5 52	6 50
S	17	Voortrekkerslaer by Moordspruit uitgemoor, 1838.	5 53	6 49
M	18	Martin Luther oorlede, 1546.	5 54	6 48
D	19	Bevestig Ds. C. J. S. van Niekerk, Primrose, 1949	5 54	6 48
W	20	Die Gemeente Ventersdorp gestig, 1892.	5 55	6 47
D	21	Holland herneem besit van die Kaap, 1803.	5 56	6 46
V	22	Die eerste Kerk van Pretoria ingewy, 1857. Ds. P. Smit te Losberg georden, 1930.	5 56	6 45
S	23	Die Vierkleur te Pretoria gehys, 1857. Eerste Kerkraad Herv. Gem. Potchefstroom benoem, 1842.	5 57	6 45
S	24	Die Kerk van Potchefstroom ingewy, 1866.	5 58	6 44
M	25	Ds. Jac. v. Belkum te Varik georden, 1877. Die Kerk van Pretoria ingewy, 1905.	5 59	6 43
D	26		5 59	6 42
W	27	Amajuba 1881. Die Gem. Johannesburg gestig, 1895. Ds. W. J. Kemp te Louis Trichardt georden, 1932.	5 59	6 42
D	28	Ds. P. W. v. Drimmelen in Humpata oorlede, 1919.	6 00	6 41
V	29		6 00	6 41

NEUSKATAR en SINUSKWAAL

. . . SNUIF HULLE WEG . . .

DIE sinusse is holtes in die gesig en kop. Verskeie van hierdie holtes is regstreeks met die neus in verbinding. Neuskatar is al swaar genoeg, maar wanneer 'n sinus verstop en besmet met kieme raak, word dinge ernstig.

Frontale sinusaandoening veroorsaak hewige hoofpyn. Die sinus (holte) kan geledig word deur 'n kop-operasie bokant die oog en agter die winkbroue, maar dit is 'n ernstige saak.

Dis altyd die beste om Sinusaandoening te verhoed en Neuskatar te genees deur Vry-asem-Snuif te gebruik. Hierdie snuif hou die neuspypies oop. Dis belangrik om nooit olierige neusdruppels te gebruik nie.

VRY-ASEM-SNUIF is verkrygbaar in 3 groottes teen 2/-, 2/9, en 3/6 by alle aptekers of posvry van Norwood Coaker, Posbus 89, Ladybrand.

SINUSSE VAN DIE HOOF

(1) Mastoidalis—agter die oor.
(2) Frontalis—agter die winkbroue.
(3) Ethnoidalis—hoek van oog en neus.
(4) Antrum—tussen neus en kiesbeen.

VERGROTINGS IN LEWENSKLEUR

PRAGTIG GEDOEN — BILLIKE PRYSE

POSBESTELLINGS GOED OPGEPAS.

★

Stuur u Negatief

W. E. CAREY

Apteker — Brilmaker — Afnemer.

Monumentstraat 22, KRUGERSDORP, Transvaal.

MAART, 31 DAE.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.	MAANSVERANDERINGS.	Sons opg.	Sons ond.
		Eerste Kwartier Maart 3 3.43 n.m. Volle Maan 11 8.14 n.m. Laaste Kwartier 19 4.40 v.m. Nuwe Maan 25 10.12 n.m.		
			vm.	nm.
S	1	Ds. J. J. Prinsloo, Gz., te Johannesburg georden, 1930.	6 01	6 39
S	2		6 02	6 39
M	3		6 03	6 37
D	4	Inswering van President Steyn, 1896.	6 03	6 36
W	5	Hoeksteen van die Kerk van Ermelo gelê, 1910.	6 04	6 35
D	6	Die Gemeente Oos-Londen gestig, 1937.	6 05	6 34
V	7	Ds. P. W. van Drimmelen te Zeerust georden, 1907.	6 05	6 33
S	8		6 06	6 32
S	9	Slagtersnek, 1816.	6 06	6 31
M	10	Ds. P. W. Venter te Durban bevestig, 1935.	6 07	6 30
D	11	Lydenburg skei af, 1857.	6 07	6 29
W	12	Oudl. A. H. Klazinga van Lichtenburg oorlede, 1920.	6 08	6 29
D	13	Ds. J. J. Engelbrecht te Louis Trichardt georden, 1937.	6 08	6 28
V	14		6 09	6 27
S	15		6 09	6 26
S	16		6 09	6 25
M	17		6 10	6 24
D	18	Sandrivier Konvensie te Rustenburg bekragtig, 1852.	6 10	6 23
W	19		6 11	6 22
D	20	Ouderl. A. Rocher van Ventersdorp oorlede, 1912. Die Gemeente Bloemfontein-Noord gestig, 1937.	6 11	6 20
V	21	Ds. A. J. G. Oosthuizen te Germiston georden, 1924.	6 12	6 19
S	22	Ds. H. J. Geyser te Roodepoort georden, 1940.	6 12	6 18
S	23	Afkondiging van die vrede te Pretoria, 1881.	6 13	6 17
M	24		6 13	6 16
D	25	Ds. A. Brandt te Johannesburg georden, 1936. Die Kerk te Potgietersrust ingewy, 1924.	6 14	6 15
W	26	Ds. M. J. Goddefroy te Middelburg bevestig, 1905. Eerste Kerkviering Herv. Gem. Potchefstroom, 1942.	6 14	6 14
D	27	Generaal P. J. Joubert oorlede, 1900. Ds. W. M. Wolmarans te Dullstroom georden, 1937.	6 14	6 12
V	28	Die Kerk van Ventersdorp ingewy, 1913.	6 15	6 10
S	29	Ds. Jac. P. van den Berg te Nylstroom bevestig, 1930.	6 15	6 10
S	30	Hoeksteen van Kerk te Johannesburg gelê, 1935.	6 16	6 09
M	31	Ds. J. D. Storm op Zwartruggens georden, 1934.	6 16	6 08

VRUGTEBOME

Alle soorte in volmaakte toestand. Elke boom deur deskundiges verpak. Appels, Pere, Pruime, Kaalperskes, Appelkose, Perskes, Suurlemoene, Lemoene, Olywe, Okkerneute, Wingerdstokke, Vye, Kwepers, ens. Meer as 50 jaar ondervinding agter elke boom.

Stuur vandag u naam en adres om gratis katalogus en pryslys.

PICKSTONE

SIMONDIUM **KAAP**

SLEGTE MANGELS EN KEELSEER

Die Behandeling Met Buccalene

DIE MANGELS is reinigers van die liggaam en dis begryplik dat as hulle self vergiftig is, die hele gestel daaronder moet ly. Deesdae is mense te geneig om die Mangels te laat uithaal waar die Mangels erg aan sweer is, maar dis altyd wenslik om Buccalene eers te gebruik.

BUCCALENE wat spesiaal ontwerp is en toeberei word vir Vergrote Mangels, skerp Mangelontsteking, Keelseer, Verslapte Keelspiere, Keelvergiftiging ens., is 'n ideale middel. Buccalene is saamtrekkend, antisepties en veranderend tot die bloedswerking en gestel. Dit laat die geswelde Mangels sak, dood die kieme en dring deur tot die wortel van die kwaad. Daar moet eers mee gegorrel word en dan word so 'n gegorrelde mondvol medisyne ingesluk. In die geval van babatjies en klein kindertjies moet die mangeltjies met Buccalene geverf word.

●

BUCCALENE kos 6/- per bottel by aptekers of regstreeks posvry van Norwood Coaker, Posbus 89, Ladybrand.

APRIL, 30 DAE.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.	MAANSVERANDERINGS.	Sons opg.	Sons ond.
		Eerste Kwartier April 2 10.48 v.m. Volle Maan 10 10.53 v.m. Laaste Kwartier 17 11.07 v.m. Nuwe Maan 24 9.27 v.m.		
			vm.	nm.
D	1	Stigting Teologiese Fakulteit te Pretoria, 1917. Dr. J. H. Greyvenstein Hoogl. te Pretoria, 1917. Dr. S. P. Engelbrecht Hoogl. te Pretoria, 1921.	6 17	6 07
W	2	Ds. W. P. J. Poën te Potchefstroom, bevestig, 1926. Ds. D. J. van Staden te Delarey bevestig, 1938. Ds. W. van Bergen te Volksrust georden, 1939.	6 17	6 06
D	3		6 18	6 05
V	4		6 18	6 04
S	5		6 18	6 03
S	6	Aank. van Riebeeck in Tafelbaai 1652; Gemeente Chrissiesmeer gest., 1892.	6 19	6 02
M	7	Die Kerk van Nylstroom ingewy, 1922.	6 19	6 01
D	8	Ds. L. E. Brandt te Pietersburg bevestig, 1904.	6 20	6 00
W	9	Ds. P. W. A. Bierman te Makwassie georden, 1938. Ds. C. H. Muller te Pietersburg georden, 1938. Ds. P. J. Booysen te Zwartruggens georden, 1938.	6 20	5 59
D	10	Ds. J. J. Prinsloo te Standerton bevestig, 1919.	6 21	5 58
V	11	Die Kerk van Bronkhorstpruit ingewy, 1913.	6 21	5 57
S	12	Die eerste Anneksasie van Transvaal, 1877.	6 22	5 56
S	13	Oud. M. J. Prinsloo van Witfontein oorlede, 1892.	6 22	5 55
M	14	Ds. P. W. Venter te Volksrust georden, 1929.	6 23	5 54
D	15	Hoeksteen van die ou Kerk van Ventersdorp gelê, 1893.	6 23	5 53
W	16	Ds. A. J. Nolte te Middelburg georden, 1938. Ds. J. D. Storm te Wolmaransstad bevestig, 1938.	6 24	5 53
D	17	Ds. M. J. Goddefroy emeritus, 1917.	6 24	5 52
V	18	Die eerste Kerk van Potchefstroom ingewy, 1851.	6 25	5 51
S	19	Ds. T. F. J. Dreyer te Standerton georden, 1924. Ds. J. P. Labuschagne te Witpoort georden 1940.	6 25	5 50
S	20	Hoekst. van die Kerk op Chrissiesmeer gelê, 1892. Ds. G. W. Smits te Rustenburg bevestig, 1861.	6 26	5 49
M	21	Ds. N. J. van Warmelo oorlede, 1892. Ds. W. J. Kemp bevestig te Nylstroom, 1936. Eerste Kerk van Middelburg ingewy, 1876. Ds. S. J. Strydom te Makwassie bevestig, 1919.	6 26	5 48
D	22	Ds. J. J. Prinsloo te Rustenburg bevestig, 1922. Ds. F. J. Z. Booysen te Trichardsfntn. georden, '32.	6 27	5 47
W	23	Die Kerkraad Witfontein wil nie verenig nie, 1886. Ds. J. C. du Plessis op Germiston georden, 1937.	6 27	5 47
D	24	Oud. F. G. Wolmarans van Potchefstroom oorlede, 1872.	6 28	5 46
V	25	Protes van die Hervormers te Spiers, 1529—vandaar Protestante.	6 28	5 45
S	26	Eerste Kerk van Rustenburg ingewy, 1851. Gemeente Wolmaransstad gestig, 1892.	6 29	5 44
S	27		6 29	5 43
M	28	Ds. J. P. v. d. Berg te Makwassie bevestig, 1934.	6 30	5 42
D	29	Tweede Dorsland-trek, 1875.	6 30	5 41
W	30	Koningin Juliana van Nederland gebore, 1909.	6 31	5 40

VOLKSKAS

Steeds Vooruit!

	Maart 1941	Maart 1951
DEPOSITO'S	£1,012,700	£23,416,000
VOORSKOTTE	660,500	14,110,800
GESTORTE KAPITAAL	57,000	1,500,000
AANTAL STAFLEDE	225	1,256
AANTAL TAKKE	21	86

★

VOLKSKAS verstrek alle handelsbankdienste met inbegrip van tjekrekeninge, spaar- en beleggingsfasiliteite, versending van fondse per pos of kabel, oorsese transaksies, bewaring van kosbaarhede e.d.m.

★

ARBEIDSAANMEID

BANKIERS

VOLKSKAS

BEPERK

(Geregistreerde Handelsbank)

LONDON AGENTE: Lloyds Bank Limited
NEW YORK AGENTE: Chemical Bank and Trust Company

Bankiers

HOOFKANTOOR: PRETORIA

MEI, DAE. 31

MAANSVERANDERINGS.

Eerste Kwartier	Mei	2	5.58 v.m.
Volle Maan		9	10.16 n.m.
Laaste Kwartier		16	4.39 n.m.
Nuwe Maan		23	9.28 n.m.
Eerste Kwartier		31	11.46 n.m.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.		Sons opg.	Sons ond.
			vm.	nm.
D	1	Die Gemeente van Ermelo gestig, 1909.	6 31	5 40
V	2	Hollands in Kaapse Parlement toegelaat, 1882.	6 32	5 39
		Ds. G. P. J. Grobler op Potgietersrust bevestig, 1936.		
S	3	Dr. J. H. Greyvenstein te Pretoria bevestig, 1914.	6 32	5 38
		Ds. J. G. M. Dreyer te Dullstroom bevestig, 1924.		
S	4	Ds. A. R. Smit Hulpprediker te Pretoria, 1929.	6 33	5 37
M	5	Ds. A. J. Barger te Johannesburg bevestig, 1918.	6 33	5 36
		Ds. A. J. Barger oorlede, 1940.		
D	6	Dr. H. P. Wolmarans op Boksburg bevestig, 1937.	6 34	5 36
W	7	Ds. G. W. Smits in Den Haag geordeen, 1860.	6 34	5 35
		Ds. J. j. Kuhn te Krugersdorp bevestig, 1909.		
D	8	Prof. Dr. P. J. Muller te Pretoria bevestig, 1904.	6 35	5 34
		Die Gemeente Memel gestig, 1915.		
		Ds. L. M. le Roux te Turffontein bevestig, 1943.		
V	9	Stigting van die Gemeente Zoekmekaar, 1931.	6 35	5 33
		Ds. P. W. Venter bevestig te Krugersdorp, 1943.		
		Paul Kruger ingesweer as Staatspresident, 1883.		
S	10	Duitsland val Holland in, 1940.	6 36	5 33
S	11	Die Kerk van Witbank ingewy, 1929.	6 36	5 32
M	12	Eerste Avondmaalsviering aan die Kaap, 1652.	6 37	5 32
D	13		6 38	5 31
W	14		6 38	5 31
D	15	„Die Hervormer" verskyn, 1909.	6 39	5 30
		Die Gemeente Schweizer-Reneke gestig, 1925.		
V	16	Gemeente Losberg gestig, 1925.	6 39	5 30
S	17		6 40	5 29
S	18		6 40	5 29
M	19		6 41	5 28
D	20	Inwyding van die Kerk van Delmas, 1933.	6 41	5 27
W	21	Ds. G. E. Alers te Germiston bevestig, 1921.	6 42	5 27
D	22		6 42	5 26
V	23	Stigting Gemeente Bothaville, 1936.	6 43	5 26
S	24		6 43	5 25
S	25	Dr. C. H. Rautenbach te Pretoria bevestig, 1930.	6 44	5 25
M	26		6 44	5 24
D	27	Aankoms van Ds. v. d. Hoff te Potchefstroom, 1853.	6 45	5 24
		Ds. M. M. Grobler te Brakpan bevestig, 1928.		
W	28	Ds. P. S. Grobler te Krugersdorp geordeen, 1922.	6 45	5 24
		Ds. F. J. van Zyl te Johannesburg geordeen, 1939.		
		Ds. G. W. Smits oorlede, 1894.		
D	29	Dr. S. P. Engelbrecht geordeen, 1921.	6 46	5 24
		Eerste Uniale Ministerie gevorm, 1910.		
V	30	Ds. E. S. Mulder te Zwartruggens geordeen, 1930.	6 46	5 23
S	31		6 47	5 23

Die Potchefstroomse Universiteit

VIR CHRISTELIKE HOëR ONDERWYS.

Op die Christelike grondslag word studente opgelei vir die gewone wetenskaplike en professionele rigtings van 'n universiteit.

ONDER ANDERE: Lettere, Natuurwetenskappe, Teologie, Onderwys, Handel, Sosiale Werk, Regsgeleerdheid, Musiek.

VERDER WORD OOK AANGEBIED:

HUISHOUDKUNDE-OPLEIDING: Grade en diplomas — onderwys en ander huishoudkundige professies.

LIGGAAMLIKE OPVOEDING: Grade en diplomas — instrukteurs en instruktrises, onderwysers en onderwyseresse.

APTEKERS: Kursus in Aptekerswese — enigste Universiteit in die land wat hierdie kursus aanbied.

HIGIËNE: Graad vir gesondheidsinspekteurs — enigste Universiteit in die land wat hierdie graad aanbied.

DIE P.U. KONSERVATORIUM VIR MUSIEK.
Bied volledige opleiding vir diplomas en sertifikaateksamens in Orrel, Klavier, Sang, Viool.

Gesonde studentelewe in moderne koshuise teen redelike terme.

VRA BESONDERHEDE AAN VAN:

DIE REGISTRATEUR,
P.U. vir C.H.O.,
POTCHEFSTROOM.

JUNIE, 30 DAE.

MAANSVERANDERINGS.

Volle Maan	Junie 8	7.07 v.m.
Laaste Kwartier	14	10.28 n.m.
Nuwe Maan	22	10.45 v.m.
Eerste Kwartier	30	3.11 n.m.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.		Sons opg.	Sons ond.
			vm.	nm.
S	1	Dr. B. Gemser Hoogleraar te Pretoria, 1926.	6 47	5 23
M	2	Die Gemeente Gwelo gestig, 1923.	6 48	5 23
D	3	Oud. G. J. Engelbrecht van Standerton oorlede, 1910.	6 48	5 23
W	4		6 49	5 23
D	5	Ds. Jac. v. Belkum te Rustenburg bevestig, 1891. Uitspraak Hoog Ger. Hof in sake Trichardtsfontein, tussen Ned. Herv. en Ned. Herv. of Geref., 1893.	6 49	5 23
V	6	Gemeente Humpata gestig, 1910. Dr. H. C. M. Fourie te Johannesburg bevestig, 1924.	6 49	5 23
S	7	F. W. Reitz as Staatssekretaris ingesweer S.A. Rep., 1898.	6 50	5 23
S	8		6 50	5 23
M	9		6 51	5 23
D	10	Ds. J. Beyer te Standerton bevestig, 1899.	6 52	5 23
W	11	Ds. C. S. v. H. Steenekamp te Windhoek bevestig, 1938.	6 52	5 23
D	12	Verantwoordelike Bestuur aan Kaapkolonie toegestaan, 1872.	6 52	5 23
V	13	Die Kerk van Ermelo ingewy, 1910. Gemeente Ladysmith gestig, 1943.	6 53	5 23
S	14		6 53	5 23
S	15	Ds. N. J. v. Warmelo te Potchefstroom georden, 1864.	6 53	5 23
M	16		6 53	5 23
D	17		6 53	5 23
W	18	Ds. F. S. du Toit van Ventersdorp oorlede, 1914. Ds. P. J. J. Venter te Lichtenburg georden, 1921.	6 53	5 23
D	19		6 54	5 23
V	20	Komdt. Salomon Prinsloo oorlede, 1892.	6 54	5 23
S	21		6 54	5 23
S	22		6 54	5 23
M	23	Tweede Volksraad ingestel, 1890. Ds. L. E. Brandt oorlede, 1939.	6 55	5 24
D	24	Oudl. J. C. Coetzee van Zeerust oorlede, 1933.	6 55	5 24
W	25	Potgieter en Trichardt in Zoutpansberg, 1836.	6 55	5 25
D	26	Gemeente Ebenhaeser gestig, 1937.	6 55	5 25
V	27	Die Gemeente van Vliegepoort gestig, 1931.	6 56	5 26
S	28	Ds. A. J. Begemann emeritus, 1872.	6 56	5 26
S	29	Eerste Kaapse Parlement geopen, 1854.	6 56	5 27
M	30		6 56	5 27

As u WAARDE vir u GELD
soek in 'n MOTOR, dan behoort
u keuse te val op—

1. 'n Standard „*VANGUARD*" teen £715, of

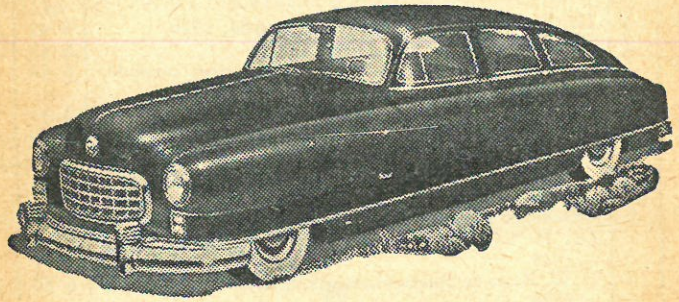

2. 'n Nash „*STATESMAN*" teen £1,012, of

3. 'n Nash „*AMBASSADOR*" teen £1,157.

Alleenverteenwoordigers in Transvaal:

HAAK SE GARAGES Bpk.

(Opgerig in 1901)

H/v. BOSMAN- en PRETORIUSSTRAAT.
Posbus 769,
PRETORIA.

SAUERSTRAAT 24 en SIMMONDSSTRAAT 19,
Posbus 6848,
JOHANNESBURG.

Om tevredenheid te kry, laat al die herstelwerk aan u motors deur HAAK verrig.

Probeer ons Motorkerkhof vir sleepwaens, room- en waterkarretjies, goeie onderdele, ens.

JULIE, 31 DAE.

MAANSVERANDERINGS.

Volle Maan Julie 7 2.33 n.m.
Laaste Kwartier 14 5.42 v.m.
Nuwe Maan 22 1.30 v.m.
Eerste Kwartier 30 3.51 v.m.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.		Sons opg.	Sons ond.
			vm.	nm.
D	1	President T. V. Burgers ingesweer Z.A. Rep., 1872.	6 56	5 27
W	2		6 56	5 27
D	3	Ds. S. P. J. J. van Rensburg te Randpoort bevestig, 1942. Hoeksteen te Boksburg gelê, 1943.	6 56	5 28
V	4	Oud-Ouderl. H. C. J. v. Rensburg, Zoutpansberg, oorlede, 1909.	6 55	5 28
S	5		6 55	5 28
S	6	Joh. Huss gebore, 1373.	6 55	5 29
M	7	Die Kerk van De la Rey ingewy, 1928.	6 55	5 29
D	8	Die Gemeente Bloemhof gestig, 1916. Ds. H. P. Wolmarans te Zeerust georden, 1922.	6 55	5 30
W	9	Oud. S. E. Grobler van Zoutpansberg oorlede, 1903.	6 55	5 30
D	10	Calvyn gebore, 1509. Inwyding van Kerk te Zwartruggens, 1942.	6 55	5 31
V	11		6 55	5 31
S	12	Senator Ouderl. A. D. W. Wolmarans oorlede, 1928.	6 54	5 32
S	13		6 54	5 32
M	14	President Brandt, O.V.S., oorlede, 1888.	6 54	5 33
D	15	Verlating van Schoemansdal, 1867.	6 54	5 33
W	16		6 54	5 34
D	17	Oud. J. v. Graan van Ventersdorp oorlede, 1917.	6 53	5 34
V	18	Ds. N. J. v. Warmelo te Heidelberg bevestig, 1868.	6 53	5 34
S	19	Ds. L. G. F. Biccard oorlede, 1900. Ds. E. S. Mulder bevestig op Bronkhorstspruit, 1931.	6 53	5 34
S	20	Ds. L. E. Brandt te Turffontein bevestig, 1930.	6 53	5 35
M	21		6 52	5 36
D	22		6 52	5 36
W	23	Generaal Andries Pretorius oorlede, 1853.	6 52	5 37
D	24	Ds. L. G. F. Biccard te Zoutpansberg bevestig, 1875.	6 51	5 37
V	25	Afskeid van Prof. Dr. P. J. Muller van Pretoria, 1909.	6 51	5 38
S	26	Kerkorde van de Mist ingevoer, 1804.	6 51	5 38
S	27	Die Prokurasie-Kommissie gestig, 1890.	6 50	5 39
M	28		6 50	5 39
D	29	Die Gemeente Van der Hoff gestig, 1933.	6 49	5 40
W	30	Ds. N. J. v. Warmelo te Schoemansdal bevestig, 1864.	6 49	5 40
D	31		6 48	5 41

SLAAPLOOSHEID

(Sonder pyn)

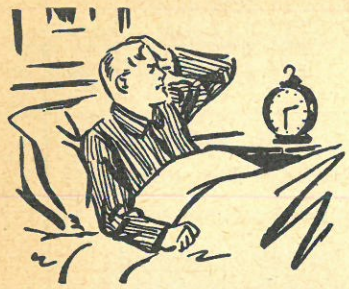

DAAR is twee hoof-oorsake vir Slaaploosheid (1) Pyn (2) Gewoonte Slaaploosheid veroorsaak deur die Senuwees. Daar bestaan geen beter middel vir laasgenoemde dan Somnex wat sterk aangeraai word vir Kroniese Slaaploosheid. Somnex is skadeloos en bring vaste, normale, droomlose slaap aan — dit kos 3/- by alle aptekers.

PYN tree binne

Waar pyn die oorsaak van slaaploosheid is moet 'n middel gebruik word om die pyn stop te sit en slaap aan te bring. Mag-Aspirin is die ideale middel. Daar is natuurlik grade of trappe van pyn en Mag-Aspirin word aanbeveel in die volgende: Na-operasiepyne, senuweeagtige hoofpyn, vroulike ongesteldhede, seerkeel, rugpyn, drukkende pyn in die agterkop, liggaamspyne van griep, ens.

Mag-Aspirin-Poeiers, 2/- per dosie. Mag-Aspirin-Tablette, 2/6 per bottel by alle kopers, of posvry van Nor-Aptekers en medisyneverwood Coaker, Posbus 89, Ladybrand.

BLINDEDERMONDSTEKING

Die Dr. Mullers-Blindedermmiddel.

TYDENS die afgelope kwarteeu het die Dr. Mullers-Blindedermmiddel vrywel honderde lewens gered. Dit het duisende lyers in staat gestel om die doktersmes vry te spring. Hierdie middel het dit moontlik gemaak dat blindedermlyers deesdae 'n deskundige behandeling kan ondergaan teen geringe koste.

KENTEKENS.

(1) Pyn in die regtersy.
(2) Aangepakte Tong.
(3) 'n Temperatuur (koors) tussen 100 en 102 grade.
(4) Hardwording van die Maagwande.

Die DR. MULLERS-BLINDEDERMMIDDEL is verkrygbaar by aptekers teen 5/6 per bottel of posvry van Norwood Coaker, Posbus 89, Ladybrand.

AUGUSTUS, 31 DAE.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.	MAANSVERANDERINGS.	Sons opg.	Sons ond.
		Volle Maan Aug. 5 9.40 n.m. Laaste Kwartier 12 3.27 n.m. Nuwe Maan 20 5.20 n.m. Eerste Kwartier 28 2.03 n.m.		
			vm.	nm.
V	1		6 47	5 41
S	2		6 46	5 42
S	3	Ds. Jac. v. Belkum te Heidelberg bevestig, 1903.	6 46	5 42
M	4	Oud. A. Alberts van Humpata oorlede, 1928. Ds. J. G. M. Dreyer te Ermelo bevestig, 1928. Ds. C. S. v. H. Steenekamp te Lichtenburg georden, 1934.	6 45	5 43
D	5	Ds. S. P. J. v. Rensburg op Eendracht georden, '33 Hoeksteen van Kerk te Randfontein gelê, 1939.	6 44	5 43
W	6		6 44	5 43
D	7	Hoeksteen te Benoni gelê, 1943.	6 43	5 44
V	8	Die eerste Alg. Kerkverg. van die Ned. Herv. Kerk te Rustenburg geopen, 1853. Gemeente van Vaalharts gestig, 1940.	6 42	5 44
S	9	Ds. M. J. Goddefroy oorlede, 1920.	6 42	5 45
S	10	Louis Trichardt gebore, 1783. Ds. W. P. J. Poën oorlede, 1937.	6 41	5 45
M	11		6 40	5 46
D	12		6 39	5 46
W	13	Aanval op Veglaer, 1838.	6 38	5 47
D	14	Oud. F. P. H. Alberts van Humptata oorlede, 1930.	6 37	5 47
V	15	Slag van Thaba Bosigo, 1865.	6 37	5 48
S	16	Die Gemeente van Vereeniging gestig, 1913. Ds. A. S. Geyser te Heilbron georden, 1941.	6 36	5 48
S	17	Die Kerk van Venterskroon ingewy, 1889.	6 35	5 48
M	18	Ds. A. Lagerwey oorlede, 1898 Ds. D. v. d. Hoff in Den Haag georden, 1852.	6 34	5 49
D	19		6 33	5 49
W	20	Eerste Doopbediening aan die Kaap, 1653. Gemeente Rust der Winter gestig, 1938.	6 33	5 50
D	21		6 32	5 50
V	22	Ds. Abr. Ras op Volksrust bevestig, 1936.	6 31	5 51
S	23	Ds. J. v. Arckel eerste predikant aan die Kaap, 1665.	6 30	5 51
S	24	Bloedbad van St. Bartholomeus, 1572. Ds. L. M. le Roux op Trichardtsfontein bevestig, 1935.	6 29	5 51
M	25	Aankoms van die Eerste Hugenote, 1688.	6 28	5 52
D	26	Generaal Louis Botha oorlede, 1919.	6 27	5 52
W	27	In gebruik neem van Bybel in Afrikaans, 1933.	6 27	5 52
D	28	Slag van Boomplaas, 1848.	6 26	5 52
V	29		6 25	5 53
S	30	Ds. P. A. C. van Heyningen oorlede, 1904. Ds. T. Dreyer te Heidelberg bevestig, 1941.	6 24 6 23	5 53 5 54
S	31	Die Lydenburgse Gemeente skei van die Herv. Kerk af, 1854.	6 22	5 54

HARTKWAAL

DIE HART kan bes beskryf word as 'n groot spier met vier hol kamers. Sy werk is om bloed te pomp deur die hele liggaam.

Hartkwaal beteken in werklikheid dat die Hartklappe nie behoorlik oop en toe gaan nie — gewoonlik omdat hulle verwronge geraak het as gevolg van Sinkingskoors

DIE HARTSPIER het van tyd tot tyd 'n versterkmiddel nodig en geen veiliger tonika bestaan in enige bekende vorm dan die Dr. Allens-Watersug-Pille.

WATERSUG kan veroorsaak word deur die een of ander Nier- of Leweraandoening. In albei gevalle sal die Watersug-Pille uitstekende resultate lewer.

Gebruik die DR. ALLENS-WATERSUG-PILLE vir Hartkwaal, Swak Hart, Watersug, Algemene Verswakking, Vatbaarheid vir Verkoues, Lae en Hoë Bloeddruk.

DR. ALLENS-WATERSUGPILLE kos 5/- per bottel posvry van Norwood Coaker, Posbus 89, Ladybrand. Ook voorradig by die meeste aptekers.

As u seun aan die

VOORTREKKER UNIVERSITEIT

PRETORIA

kom studeer, laat hom dan tuisgaan by die

Voortrekker Tehuis

(Onder beheer van die Ned. Hervormde Kerk)

SEPTEMBER, 30 DAE.

MAANSVERANDERINGS.

Volle Maan	Sept.	4	5.19 v.m.
Laaste Kwartier		11	4.36 v.m.
Nuwe Maan		19	9.22 v.m.
Eerste Kwartier		26	10.31 n.m.

Dag van die Week.	Maand.		Sons opg.	Sons ond.
			vm.	nm.
M	1	Transvaal geannekseer, 1900. Gemeente Randpoort gestig, 1939.	6 20	5 55
D	2	Ds. D. v. d. Hoff gebore, 1814. Inwyding van Kerk te Randpoort, 1939.	6 19	5 55
W	3		6 18	5 56
D	4		6 17	5 56
V	5		6 16	5 57
S	6	Koningin Wilhelmina ingehuldig, 1898. Koningin Juliana ingehuldig, 1948.	6 15	5 57
S	7		6 15	5 58
M	8	Ds. N. J. v. Warmelo gebore, 1835.	6 13	5 58
D	9		6 12	5 59
W	10		6 11	5 59
D	11		6 10	6 00
V	12	Die Kerk van Vrededorp ingewy, 1908.	6 09	6 00
S	13		6 08	6 01
S	14		6 07	6 01
M	15	Eerste Uniale Volksraad verkies, 1910.	6 06	6 02
D	16		6 05	6 02
W	17	President M. W. Pretorius gebore, 1819.	6 04	6 02
D	18		6 02	6 03
V	19		6 01	6 03
S	20	Die Huweliks Ordonnansie van de Mist ingevoer, 1804.	6 00	6 04
S	21	Ds. D. J. Strydom te Gwelo bevestig, 1940.	5 59	6 04
M	22		5 58	6 05
D	23	Ds. P. W. Ennis te Klerksdorp bevestig, 1905.	5 57	6 05
W	24	Ds. P. J. J. Venter te Zeerust bevestig, 1927.	5 56	6 05
D	25		5 55	6 06
V	26		5 54	6 06
S	27	Generaal Louis Botha gebore 1862.	5 53	6 07
S	28	Die Kerk op Witpoort ingewy, 1912.	5 52	6 07
M	29		5 51	6 08
D	30	Ds. M. J. Goddefroy te Witfontein bevestig, 1887.	5 50	6 08

DIE

Universiteit van die Witwatersrand

Milner Park, Johannesburg,

is die enigste Universiteit in Suid-Afrika wat graadkursusse aanbied in:—

MYNWESE (Goud en Steenkool)
METALLURGIE (Metaalkunde)
MYN-GEOLOGIE
LOGOPEDIKA (Spraakheelkunde).

★

Graadkursusse word ook aangebied in die volgende fakulteite:—

LETTERE
NATUURWETENSKAPPE
MEDISYNE
INGENIEURSWESE
HANDEL
REGSGELEERDHEID
BOUKUNDE

asook verskeie Diplomakursusse.

★

Die Universiteit kan volledige huisvesting en losies verskaf vir Mans- en Damestudente.

★

Voorlopige aansoek om toelating tot die Universiteit moet gedoen word voor 31 Desember. Die nodige aansoekvorms en verdere inligting is verkrygbaar van die Registrateur.

OKTOBER, 31 DAE.

MAANSVERANDERINGS.

Volle Maan	Okt. 3	2.15 n.m.
Laaste Kwartier	10	9.33 n.m.
Nuwe Maan	19	12.42 v.m.
Eerste Kwartier	26	6.04 v.m.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.		Sons opg.	Sons ond.
			vm.	nm.
W	1	Ds. A. Ras op Dullstroom bevestig, 1932.	5 49	6 08
D	2	Slag van Vegkop, 1836.	5 48	6 09
V	3		5 46	6 09
S	4	Ds. A. J. Barger te Middelburg bevestig, 1919.	5 45	6 10
S	5	Eervol ontslag ds. P. W. Ennis, 1928.	5 44	6 10
M	6	Stigting van die gemeente Barberton, 1934.	5 43	6 11
D	7	Oud. D. P. J. v. Schalkwyk van Trichardts oorl. 1911.	5 42	6 11
W	8		5 41	6 11
D	9	Ds. D. v. d. Hoff oorlede, 1881. Ds. P. W. Venter op Brits bevestig, 1936.	5 40	6 12
V	10	President Kruger gebore, 1825. Ds. S. J. Strydom te Krugersdorp bevestig, 1914.	5 39	6 12
S	11	Die Hervormer Ulrich Zwingli gesneuwel, 1531. Hoeksteenlegging Kerk Zwartruggens, 1941.	5 38	6 13
S	12		5 37	6 13
M	13	Eerste diamant in S.A. gevind, 1867.	5 36	6 14
D	14		5 35	6 14
W	15	Hoeksteenlegging van die Kerk van Pietersburg, 1892.	5 34	6 15
D	16	Afskeidspreek van Ds. Jac. van Belkum met sy emeritaat, 1927.	5 33	6 15
V	17	Ds. S. Vermooten te Zeerust georden, 1915.	5 32	6 16
S	18	Ds. J. D. Storm te Ottosdal bevestig, 1941.	5 31	6 17
S	19	Eerste Kerk op Stellenbosch ingewy, 1687.	5 30	6 17
M	20	Die Kerk van Louis Trichardt ingewy, 1906.	5 29	6 18
D	21	Oud. F. Boshoff van Waterberg oorlede, 1918.	5 28	6 19
W	22	Die Edik van Nantes herroep, 1685.	5 28	6 19
D	23	Ds. D. F. Erasmus te Ventersdorp bevestig, 1920.	5 27	6 20
V	24	Sinode in die Kaap besluit dat Engels ook gepreek moet word in Hollandse Kerke, 1859.	5 26	6 20
S	25		5 25	6 21
S	26		5 24	6 21
M	27	Ds. L. E. Brandt te Vereeniging bevestig, 1923. Ds. P. J. J. Venter te De la Rey bevestig, 1923.	5 23	6 22
D	28	Nuwe Kerk te Witbank ingewy 1944.	5 22	6 22
W	29		5 22	6 23
D	30	Ds. J. J. Prinsloo te Trichardts bevestig, 1909.	5 21	6 23
V	31	Hervormingsdag. Samekoms Komm. N. Herv. en N. Geref. om oor kerkvereniging te handel. 1882. Ds. P. W. Ennis oorlede, 1932.	5 20	6 24

VOORBARIGE GRYS HARE

Spaanse Haarherstelmiddel

VOORBARIGE Grys Hare word veroorsaak deurdat die haarwortels te min natuurlike kleurstof giet. Om voorbarige grys hare hul oorspronklike kleur terug te gee, moet die Spaanse Haarherstelmiddel aangewend word. Hierdie middel is nie 'n kleurstof nie, maar 'n middel wat die wortels versterk en aan spoor om weer die natuurlike kleurstof te giet en dus die hare weer hul oorspronklike kleur terug te besorg.

GETUIENIS.

„Dit is verblydend om die uitwerking van die Spaanse Haarherstelmiddel te sien en vandag sal ek gewis nie aarsel om dit by enigeen aan te beveel nie."—H. J. B. (Geval 978).

SPAANSE HAARHERSTELMIDDEL kos 4/- by aptekers of posvry van Norwood Coaker, Posbus 89, Ladybrand.

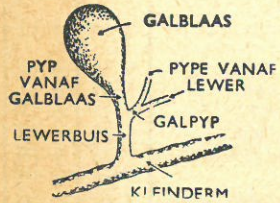

LEDIG EIE GALBLAAS

Verwyder Verstopte Gal

DIE Dr. Heinz-Lewersout ledig die Galblaas deur middel van Osmotiese Syging, help die Lewer en Niere, verwyder voedseloorskiet uit die maag en ingewande, hou die Bloedstroom skoon. Die Dr Heinz-lewersout is 'n **medisyne** — nie 'n koeldrank nie. 'n Dosis word opgelos in 'n klein bietjie warm water en op die nugtermaag gedrink.

Die gereelde gebruik van die Dr. Heinz-Lewersout bring groot verligting in kwale soos: Hoë Bloeddruk, Swaarlywigheid, Galblaasontsteking, Rumatiek, Kroniese Verkoues, Huidsiektes, Aambeie, klein Galsteentjies, Hartaandoening, Rugpyn, Nierkwaal, Galagtigheid, Hardlywigheid, Môreslakte by swanger vrouens, Sinkpyne en Slegte Spysvertering, ens.

Die DR. HEINZ-LEWERSOUT word verpak in steenkruike en is verkrygbaar by alle aptekers en medisyneverkopers teen 3/- per kruik.

NOVEMBER, 30 DAE.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.	MAANSVERANDERINGS.	Sons opg.	Sons ond.
		Volle Maan Nov. 2 1.10 v.m. Laaste Kwartier 9 5.43 n.m. Nuwe Maan 17 2.56 n.m. Eerste Kwartier 24 1.34 n.m.		
			vm.	nm.
S	1		5 19	6 24
S	2	Eerste Alg. Kerkverg. Ned. Herv. Kerk te Kaapstad, 1824.	5 19	6 25
M	3	Hoeksteenlegging eerste Herv. Kerk op Christiana, 1876.	5 18	6 25
D	4	Ds. Jac. van Belkum oorlede, 1933.	5 18	6 26
W	5	Naam Ned. Hervormd in die Kaap verander in Ned. Gereformeerd, 1842. Aankoms van Ds. D. v. d. Hoff in Suid-Afrika, 1852.	5 17	6 26
D	6		5 16	6 27
V	7	Vasco da Gama se St. Helenabaai, 1497.	5 15	6 27
S	8		5 15	6 28
S	9		5 15	6 28
M	10	Martin Luther gebore 1483.	5 14	6 29
D	11	Afsterwe van Oudl. J. G. le Roux, Primrose, 1949	5 13	6 30
W	12	Piet Retief gebore, 1780.	5 13	6 30
D	13		5 12	6 31
V	14	Ds. W. F. H. Huyzers bevestig op Vereeniging, 1931.	5 12	6 32
S	15	Ds. A. J. Begemann oorlede, 1925.	5 11	6 33
S	16	Pretoria aangelê, 1855.	5 11	6 34
M	17		5 10	6 35
D	18	Vasco da Gama se eerste reis om die Kaap, 1497.	5 10	6 36
W	19	Hoeksteenlegging van die Kerk te Potgietersrust, 1921.	5 10	6 36
D	20	Die Kerk op Eldoret ingewy, 1921.	5 09	6 37
V	21	Ds. H. D. v. Broekhuizen Predikant van die Hervormde Kerk, 1917.	5 09	6 38
S	22	Die Gemeente Trichardts gesig, 1879.	5 09	6 39
S	23		5 09	6 40
M	24	Hoeksteenlegging van die Kerk van Laeveld, 1924.	5 08	6 41
D	25	Ds. W. P. J. Poën te Pietersburg bevestig, 1922.	5 08	6 41
W	26	Die Kerk van Memel ingewy, 1915.	5 08	6 42
D	27	Die Kerk van Bethal ingewy, 1926.	5 08	6 43
V	28	President Steyn oorlede, 1916.	5 08	6 44
S	29		5 08	6 44
S	30	Kerk te Johannesburg ingewy, 1935.	5 08	6 45

Musiek en Klokke vir alle Kerke

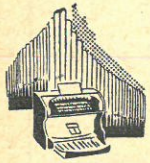

KERKORRELS.

Groot en klein, vir kerke en sale, word spesiaal vir bestaande of nuwe geboue ontwerp en vervaardig.
Ook alleen-agente en fabrikante van die wêreld-beroemde Duitse Walcker-orrels.

TORINGHORLOSIES.

Vervaardig om 100 jaar en langer te hou, heeltemal elektries, bou selfs voldoende kr g op om gedurende tydelike onderbrekings aan te hou loop. 'n Tipe vir elke soort toring.

LUIKLOKKE EN SPEELKLOKKE.

Verskaffers van klokke wat uit suiwer tin en koper gegiet is om welluidenheid te verseker. Elektries aangedryf en kan met toringhorlosies verbind word. In Holland vervaardig.

DOWE-GEHOORTOESTELLE EN KLANKVERSTERKERS VIR VERBETERING VAN AKOESTIEK.

Vir sowel die kleinste saal as die grootste kerk is ons deskundiges tot u diens. Doen gerus navraag—u sal onder geen verpligting staan nie.

ORRELS IN AANBOU EN OPGERIG.

Die volgende is sommige van die gemeentes vir wie orrels in aanbou of reeds opgerig is:—

N.G. KERK: Adelaide, Gamtoosvallei, Niekerkshoop, Philipstown, Newcastle, Smithfield, Kroonheuwel (Kroonstad), Oudtshoorn-wes, Port-Elizabeth-Suid, Port Elizabeth-noord, Kerkenberg (Harrismith).

N.H. OF G. KERK: Warmbad, Johannesburg-noord, Elsburg, Cachet (Primrose).

N.H. KERK: Pretoria-wes, Durban, Volksrust, Krugersdorp-wes, Marikana.

GEREF. KERK: Ventersdorp, Eendracht, Daspoort (Pretoria), Kuruman.

SUID - AFRIKAANSE ORRELBOUERS

(EDMS.) BEPERK.

Fabriek en kantore: Strubenstraat 395-397 — Pretoria.
Telefone 2-3636 en 2-3942. Posbus 1289. Telegramme: „All Wave."
Filiale: Posbus 2147, Port Elizabeth en Smithstraat 442 (Tel. 2-8326), Durban.

DESEMBER, 31 DAE.

MAANSVERANDERINGS.

Volle Maan	Des.	1	2.41 n.m.
Laaste Kwartier		9	3.22 n.m.
Nuwe Maan		17	4.02 v.m.
Eerste Kwartier		23	9.51 n.m.
Volle Maan		31	7.05 v.m.

Dag van die Week.	Dag van die Maand.		Sons opg. vm.	Sons ond. nm.
M	1	Slawe vry verklaar in die Kaap, 1834.	5 08	6 46
D	2	Verkiesing eerste Voortrekker-Volksraad, 1836.	5 08	6 46
W	3	Engelse besetting van Port Natal, 1838.	5 08	6 47
D	4	Die Ned. Geref. Kerk in die S.A.R. gestig, 1866.	5 07	6 48
V	5		5 07	6 49
S	6	Voortrekkersgelofte, 1838.	5 07	6 50
S	7	Die Ned. Herv. of Geref. Kerk gestig, 1885.	5 07	6 50
M	8	Inwyding van Kerkgebou, Primrose, 1947.	5 07	6 51
D	9	Pres. T. F. Burgers oorlede, 1881.	5 07	6 52
W	10	Oud. J. H. Vorster oorlede, 1942.	5 08	6 52
D	11	Slag van Magersfontein, 1899.	5 08	6 53
V	12	Ds. C. W. du Toit emeritus, 1918.	5 08	6 54
S	13	Republiek herstel op Paardekraal, 1880.	5 08	6 54
S	14		5 08	6 55
M	15	Slag van Colenso, 1899.	5 09	6 56
D	16	Slag van Bloedrivier, 1838. Hoeksteenlegging van die Kerk van Middelburg, 1896.	5 09	6 56
W	17	Eerste grondwet van die Z.A.R. op Potchefstroom geteken, 1856.	5 09	6 57
D	18	Die Kerk van Vereeniging ingewy, 1915.	5 10	6 58
V	19	Generaal A. H. Potgieter gebore, 1792.	5 10	6 58
S	20	Komdt. F. Joubert (Fransheld) behaal oorwinning by Bronkhorstspruit, 1880.	5 11	6 59
S	21	Oud-ouderling G. J. Z. Helberg van Zoutpansberg oorlede, 1926.	5 11	6 59
M	22		5 12	7 00
D	23		5 13	7 00
W	24		5 13	7 01
D	25	Kersfees.	5 14	7 01
V	26	Hoeksteenlegging van die Kerk van Potchefstroom, 1859.	5 15	7 02
S	27	Ds. G. C. Coetzee te Delarey georden, 1934. Ds. S. P. Viljoen te Durban georden, 1936.	5 15	7 02
S	28	Hoeksteen gelê van die Eerste Kerkgebou in die Kaap, 1700.	5 15	7 02
M	29	Die Kerk van Germiston ingewy, 1917.	5 16	7 03
D	30	Jameson-inval, 1895.	5 17	7 03
W	31	Die Gemeente Heidelberg gestig, 1865.	5 17	7 03

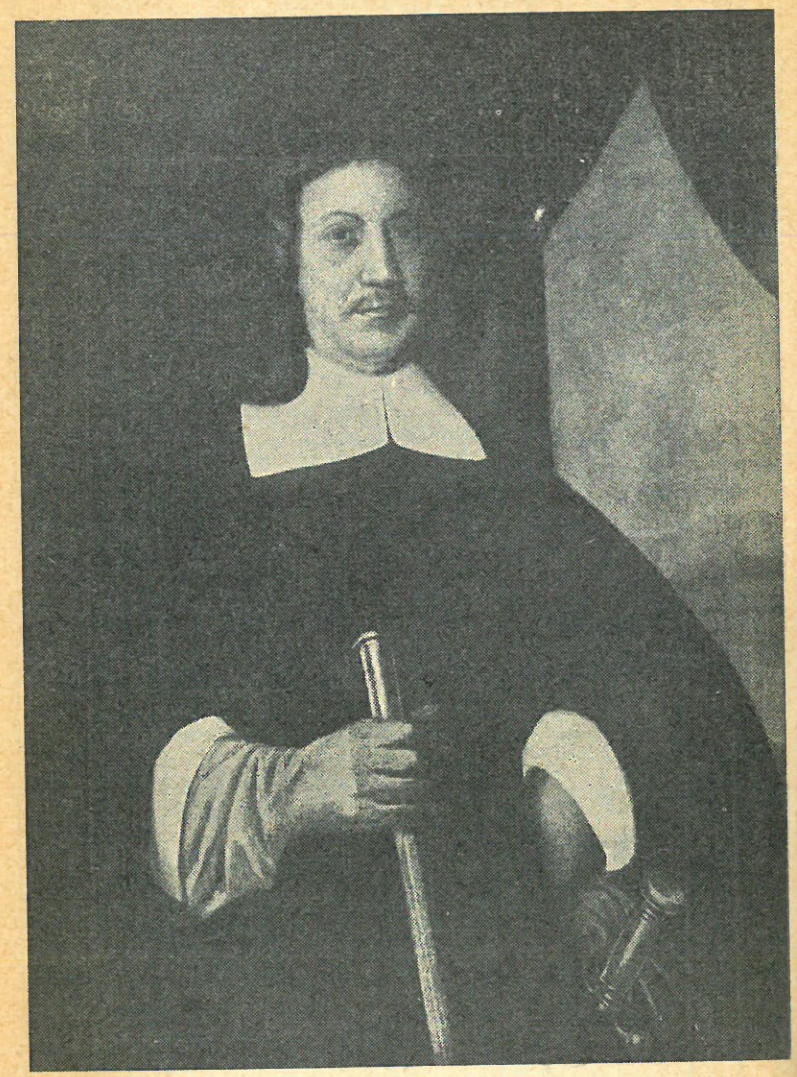

Jan van Riebeeck.

AAN ONS LESERS!

Die nedersetting aan die suidpunt van Afrika het tweërlei betekenis gehad. Die koms van Jan van Riebeeck was die begin van 'n blanke volk in Suid-Afrika. Uit die klein nedersetting aan die Kaap het die volk van Suid-Afrika gegroei. Dit is daarom gepas dat die volk hulde aan hierdie baanbreker en aan hulle wat saam met hom gekom het, sal bring. Met die Van Riebeeckfees in hierdie jaar sal hierdie betekenis van sy koms seker baie sterk beklemtoon word.

Daar is egter 'n tweede betekenis. Van Riebeeck het nie alleen 'n blanke volksplanting in Suid-Afrika begin nie, maar wat van veel groter betekenis is, 'n Christelike volksplanting. Van Riebeeck het die Evangelie in Suid-Afrika gebring. Waar Suid-Afrika net soos die orige deel van Afrika in die donkerheid van die heidense ongeloof gehul was, het daar aan die suidpunt met die volksplanting 'n ligpunt van kennis van die Evangelie en van geloof gekom. Hoewel Van Riebeeck nie 'n sendeling was wat gekom het om die heidene te kersten nie, het sy koms oneindig meer bygedra om Suid-Afrika vir Christus te win, as wat die werk van menige sendeling bygedra het. Met hom het die Christelike Kerk in Suid-Afrika gekom. Gedurende die eerste jare was dit natuurlik nog geen selfstandige Kerk nie, maar gemeentes van die Kerk in Holland. Later het hierdie gemeentes ontwikkel tot 'n selfstandige Kerk, nl. die Ned. Hervormde Kerk.

Om die rede is die Van Riebeeckfees vir ons Kerk van so groot betekenis. Die Almanak van vanjaar is dan ook 'n feesuitgawe wat hoofsaaklik gewy is aan die herdenking van die betekenisvolle koms van Van Riebeeck. As 'n feesuitgawe is die inhoud van die Almanak van besondere belang, en verdien om deur al ons lidmate gelees en herlees te word. Die uitgawe is ook goed voorsien van foto's wat boekdele spreek. Ons vertrou dat kerkrade vanjaar geen moeite sal ontsien en sal sorg dat die Almanak in elke huisgesin van ons Kerk gelees word, en

dat ook baie mense wat nie aan ons Kerk behoort nie, die Almanak te lese kry. Die redaksie en veral die hoofredakteur het geen moeite ontsien nie en kan geluk gewens word met die vrug van hul werk. Mag hierdie Almanak tot groot seën vir baie wees.

Pretoria, 22 Augustus 1951.

A. J. G. OOSTHUIZEN,
Voorsitter van die Komm. van die Alg. Kerkvergadering.

Zeg niet, o stervling! zeg niet meer
Mijn weg is donker voor den Heer,
Mijn regt is voor Gods oogen
Met duisterheid omtogen."
O, weet het nu, erken het luid:
Gods arm wordt door geen magt gestuit,
Wordt nimmer mat of moede.
Hij schenkt de sterkte, Hij de kracht,
En neemt, tot alles is volbragt,
U in zijn Vaderhoede!

Komt, heffen wij tot God omhoog
Het zuchtend hart, het biddend oog;
Zijn almagt zal ons schragen,
Wat nooden ons belagen.
De moed kan jeugdigen ontgaan,
De jongling struiklen op zijn baan;
Maar die den Heer verwachten
Verheffen zich met aadlaars vlugt,
Al hooger op naar reiner lucht,
Met steeds verjongde krachten.

DIE GEBOORTESTAD VAN JAN VAN RIEBEECK.

'N LIEFHEBBER van paradokse sou die stelling kan verdedig dat die stigter van die volksplanting aan die Kaap die Goeie Hoop geen gebore Nederlander was nie. Want soos algemeen bekend is, het Jan van Riebeeck die lewenslig aanskou in Culemborg, en hierdie stadjie, wat nou tot die Nederlandse provinsie Gelderland behoort, was in die sewentiende en agttiende eeu die hoofstad van 'n afsonderlike en onafhanklike graafskap. Dit het op die grens van die drie provinsies Gelderland, Utrecht en Holland gelê, en dikwels het die naywer van die drie provinsies in die laat Middeleeue en later daartoe meegewerk om die selfstandigheid van Culemborg te bestendig. Die Biskop van Utrecht, die Graaf van Holland en die Hertog van Gelre het elkeen op sy beurt beweer dat hulle die leenhere en soewereine van die Culemborgse gebied was, maar omdat die een dit nie aan die ander gegun het nie, het hierdie miniatuur staatjie sy afsonderlike bestaan tot die eind van die agtiende eeu kan voortset.

Vir ons gevoel lê daar iets komiekliks en onredeliks in die onafhanklikheid van 'n grondgebied wat nie veel groter as 4,000 morg was nie, maar tot die Franse revolusie toe was heel Europa vol van hierdie soort van skilderagtige abnormaliteite. Aan Culemborg het nog 'n andere onafhanklike graafskap gegrens, die gebied van Buren, wat nie veel groter was nie, met sy gelyknamige hoofstad van nog geen 1,000 inwoners. Om sake nog effens ingewikkelder te maak, het die twee gebiede wat die Hervormde Kerk betref onder die Suidhollandse sinode geressorteer, hoewel hulle aardrykskundig altyd onder Gelderland gereken is.

* * *

Vir Nederlandse begrippe is Culemborg nie 'n besonder oue stad nie. Naburige dorpies soos Beusichem, Tricht en Buurmalsen, wat almal reeds van voor die jaar 1000 dateer, kan op 'n heelwat langer geskiedenis roem. In sekere sin kan die eersgenoemde dorp, Beusichem, as die moeder van Culemborg beskou word — 'n moeder wat deur haar dogter

ver bo die hoof gegroei is. Dit was een van die here van Beusichem, Hubert II, wat in die jaar 1271 'n burg gestig het aan die weskant van wat nou die stad is. Soos dikwels in daardie tyd, het die stad ontstaan uit 'n groep huise wat geleidelik aan in die nabyheid en onder die beskerming van die adelike slot gebou is. Waarom die burg, en daarna ook die stad, Culemborg genoem is, bly nog altyd onseker. Dit lê voor die hand om aan die woord „kuil" te dink, en inderdaad word die naam ook dikwels „Kuilenburg" geskryf, hoewel dit minder korrek is. Maar geen spoor of heugenis van een of meer kuile in die nabyheid van die ou slot is ooit ontdek nie. Die stadswapen van Culemborg, 'n skild belaai met drie heraldiese suile, is die wapen van die ou here van Beusichem, wat uit die wydvertakte adelike familie Van Zuylen afkomstig was.

Heer Jan III van Culemborg het 'n nuwe kasteel gebou, nou aan die Ooskant van die stad. Dit is deur die eeue heen steeds weer vergroot en verbou, tot dit in die midde van die sewentiende eeu 'n seer aansienlike vorstelike verblyfplaats was. Jan van Riebeeck moet dit in sy volle prag geken het. Die besoeker moes eers deur een van die twee poorte, wat respektiewelik na die stad en na die veld gelei het, die „voorburg" betree, 'n afsonderlike, met gragte omringde kompleks van geboue, waarvandaan hy kon kom na die ommuurde en met sterk torings verdedigde „nederhof"; vandaar het 'n brug gevoer na die „bovenhof," die eintlike verblyf van die burgheer en sy familie. Dit kan nie genoeg betreur word nie, dat hierdie indrukwekkende gebou teen die einde van die sewentiende eeu in verval geraak het, en in 1735 vir afbraak verkoop is. Sekere dele het nog lank bly staan totdat in 1812 die reste met die grond gelyk gemaak is. Maar nog steeds heet 'n aansienlike straat buite die eintlike stad die „Voorburg," en in die nabyheid word ook nog die fondamente van die ou Nederhof en Bovenhof aangewys.

Die nederige groep huise wat aan die voet van die eerste kasteel geskuil het, was in die jaar 1318 as stad erken. Dit het gragte, mure, poorte en torings gekry. Die oppervlakte het die vorm van 'n langwerpige vierkant gehad, en dit sal omtrent 'n halfuur geneem het om rondom

die hele stad te stap. Vir die toenmalige begrippe was dit ruim, maar 'n groot deel van die ruimte was in beslag geneem deur die markplein. Omtrent in die midde van elke syde was die stadsmuur onderbreek deur 'n poort: in die ooste is dit na die stigting van die nuwe kasteel die „slotpoort" genoem; in die noorde die „hawepoort," omdat die hawe, waaroor so dadelik nog meer, daarheen gelei het; in die weste het die naburige dorpie Goilberdinge sy naam

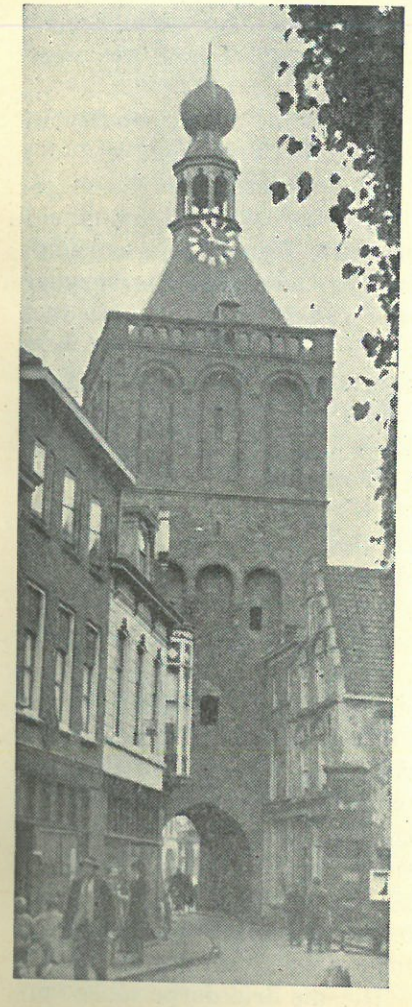

Die Lanksmeerse of Binnenpoort te Culemborg. Let ook op die vroeg sewentiende eeuse woonhuis regs.

geleen aan die „Goilberdingerpoort," terwyl die suidelike poort, wat toegang tot die markplein verleen het, na die dorpie Lanksmeer die „Lanksmeerse poort" genoem is. Dis net die laaste poort, die sterkste van almal, wat nog bestaan, 'n indrukwekkende bouwerk, wat sy huidige vorm egter eers eeue na die stigting van die stad gekry het. Die ander poorte is in die loop van die negentiende eeu – wat min eerbied vir ou bouwerke geken het – afgebreek as verkeersobstakels: die toenmalige snelverkeer ('n trem wat deur twee perde getrek is!) het daardie offer geëis. Sindsdien het die trem verdwyn maar die poorte kom nie meer terug nie.

Soos die ligging van die markplein in die stadsplan bewys, was die stad veral bedoel as 'n sentrum vir die handel in die produkte van landbou en veeteelt uit die omgewing, die vrugbare Betuwse kleigrond. Dig in die nabyheid het die Lek, een van die vernaamste Ryn-arme, gestroom. Dit was 'n belangrike verkeersader, sowel vir die vervoer van goedere as vir die trek van reisigers, veiliger as wat die landpaaie gewoonlik was. Dieselfde Heer Jan III, wat ons reeds leer ken het as die stigter van die tweede kasteel, het die belang van hierdie verkeer ingesien en 'n hawe gebou. 'n Kanaal met daarlangs 'n dyk het van die Lek tot by die stad gevoer, en aan die Noorde het 'n nuwe stadswyk ontstaan, die hawekwartier.

In dieselfde 14de eeu het Culemborg nog 'n uitbreiding ondergaan. Die aanleiding daartoe was van heeltemaal andere geaardheid. Aan die wesgrens van die gebied van die heerlikheid het die gebied van die magtige here van Arkel begin. In hierdie eeu het een van daardie here sy gebied wil beskerm teen die elke winter herhaalde oorstroming van die rivier, die Linge, wat aan die suidgrens van die gebied van Culemborg verbystroom. Daarom het hy die sogenaamde Diefdyk laat ontwerp, wat tot die dag van vandag bestaan en die grens tussen die teenwoordige provinsies Gelderland en Zuid-Holland vorm. Die gevolg daarvan was dat nou die Culemborgse veld nie voldoende kon afwater nie en elke winter oorstroom is. Daar was drie dorpe in die veld: Lanksmeer, wat sy naam aan die poort gegee het, Pavijen en Parijs. Hierdie drie dorpe moes verlaat word, en ten behoewe van die boere is Culemborg vergroot met 'n tweede langwerpige vierhoek wat teen die suidelike muur aangebou is, maar so dat dit uitspring na die weste en inspring van die ooste af. Wat die rede is waarom die reghoeke nie in mekaar se verlengde gebou is nie, kon niemand my nog verklaar nie.

Vanaf daardie tyd was Culemborg dus dubbel so groot, maar die „Nieuwstad," soos die uitbreiding genoem is, was nie dig bewoon nie. Dit was feitlik, 'n merkwaardige en seldsame verskynsel in daardie dae, 'n boerestad, waar die huise tegelyk ruimte moes bied vir die opberging van graanvoorrade, landbouwerktuie, boerekarre ens., en waar tewens die vee vir die winter gestal moes word. In die somer was die veld droog en het die boere daar hul werk gedoen, maar in die winter het alles stad-toe gekom.

Sodoende het Culemborg reeds in die veertiende eeu 'n dubbele karakter vertoon: In die ou stad met die daaraanverbonde hawekwartier was handel, verkeer en weldra ook industrie die belangrikste bronne van inkomste; in die nuwe stad het die boere gewoon wie se belangstelling by landbou en veeteelt gebly het. Vir die ou stad was die water 'n vriend, vir die nuwe stad 'n vyand. Die ou stad het ver die ruimte ingekyk; die nuwe stad het geen verder interesse as die Culemborgse veld geken nie. Mens sou kan beweer dat hierdie dubbele aangesig van sy geboortestad ook kenmerkend is vir die werk van Jan van Riebeeck, die seevaarder wat 'n land en wêrelddeel begin ontgin het, die koopman wat blykens sy dagregister so sterk persoonlike interesse aan landbou en veeteelt geneem het. Maar aangesien Jan van Riebeeck sy vorming nie in Culemborg, maar grotendeels in Schiedam gekry het, is dit wellig beter om nie te veel na 'n oorsaaklike samehang tussen sy werk en sy geboortestad te soek nie.

Ons moet nog 'n oomblik terugkeer na die geslag van die here van Culemborg. Die laaste heer uit die ou geslag, Jasper van Culemborg, wat in die begin van die sestiende eeu gesterf het, het drie seuns gehad, wat jonk oorlede is, en drie dogters, waarvan die oudste, Elisabet, hom as „vrouwe" van Culemborg opgevolg het. Die laste van die regering is met haar gedeel eers deur haar eerste eggenoot,

Jan van Luxemburg, en na sy vroeë dood deur haar tweede man, Antonie van Lalaing. Die portret van Elisabet met haar twee mans op een paneel word nog altyd in Culemborg bewaar; soos ander ou portrette van Culemborgse heersers is dit ook 'n uitstekende stuk werk, wat nie maar net uiterlike gelykenis weergee nie, maar ook 'n sielkundige uitbeel-

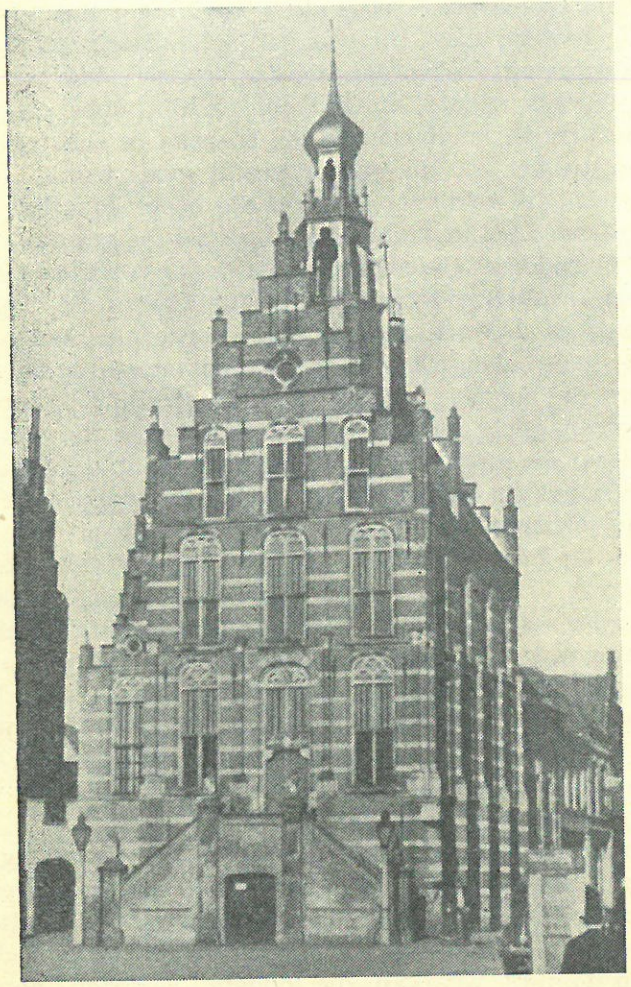

Die stadsaal van Culemborg (1534), 'n juweel van vroeë Renaissance boukuns.

ding van die persone skenk. Dikwels het ek by die beskouing my afgevra of Elisabet die manlike bystand in die regering wel so nodig gehad het: sy maak 'n besonder intellektuele indruk, sodat die gedagte by mens opkom dat sy verreweg die skranderste van die drie afgebeelde vorste is.

Onder die regering van Elisabet het belangrike bouwerke tot stand gekom. Twee is nog altyd te sien. In die eerste plek die stadsaal, 'n juweel van vroeë Renaissance boukuns, wat as jaartal van stigting in sy gewel 1534 vermeld, met daarby die sinspreuk, sinspelend op II Petri 3:10–12, maar ook miskien op die brand wat amper die hele ou stad in 1422 verwoes het: „Igni omnia consumitur," „deur vuur word alles verteer." Dis merkwaardig dat die stad Hoogstraten in België, wat tot die gebied van Antonie van Lalaing behoort het, 'n stadsaal in dieselfde styl besit. Altwee werke word aan dieselfde boumeester, 'n lid van die vermaarde argitekte-familie Keldermans, toegeskryf.

Die tweede stigting van Elisabet te Culemborg is die weeshuis. Sy was kinderloos en het by testament bepaal dat 'n deel van die erfenis bestee moes word aan die oprigting en instandhouding van 'n weeshuis vir ouerlose kinders uit die Culemborgse gebied. Die gebou bestaan nog en hoewel deur verbouings die uiterlike nie meer so sierlik is as die stadsaal nie, bied dit tog skilderagtige hoekies en hou dit die herinnering aan die laaste „vrouwe" van Culemborg tot op die teenwoordige tyd lewend.

Ons sê met opset „die laaste vrouwe": want toe Elisabet na 'n regering van ruim 50 jaar oorlede is, is weldra die heerlikheid Culemborg tot 'n graafskap verhef. 'n Jongere suster van Elisabet was getroud met 'n heer van Palland; haar kleinseun, Floris van Palland, het opgetree as erfgenaam van Elisabet, en aan hom het keiser Karel V in die jaar 1555 die titel van Graaf van Culemborg verleen. In hierdie verband word in Culemborg nog altyd 'n enigsins pikante geskiedenis vertel, waarvan die waarheid moeilik ontken of bevestig kan word. Dit word gesê dat die keiser hom misdra het teenoor 'n niggie van Elisabet, en dat hy, wat altyd groot ontsag vir Elisabet gehad het, dit wou goedmaak deur Elisabet gravin te maak. Maar sy, trots

en sterk van karakter, het daardie verheffing geweier en haar die reg voorbehou om die keiser die gebeurde kwalik te bly neem. Na haar dood het die keiser kort voor sy eie aftrede toe maar haar erfgenaam die geweierde titel van graaf toegeken.

Floris van Palland het hom origens die titel van graaf van Culemborg waardig getoon. Hy was een van die vernaamste leiers van die Nederlandse adel in die eerste verset teen die Spaanse oorheersing. Dit was in sy paleis te Brussel dat die planne gesmee is wat gelei het tot die verbond van die edele. Mede onder invloed van sy Lutherse gemalin is deur hom die hervorming in die graafskap Culemborg ingevoer; van daardie tyd af het die stad 'n Lutherse gemeente, wat tot op die dag van vandag bly bestaan het. In die moeilikste jare van die opstand het Floris I onwrikbaar aan die sy van Oranje gestaan en die jonge staat van die Nederlande sowel as krygsman as ook deur staatsmanwerk die belangrikste dienste bewys.

Sy seun, Floris II, het die voetspore van sy vader gedruk. Hy was 'n troue medewerker van Maurits en Frederik Hendrik, en het die land veral deur diplomatieke arbeid in die buiteland by voortduring uitmuntend gedien, sodat hy by Frederik Hendrik in die hoogste agting gestaan het. Dit moet dan ook betreur word dat hy geen kinders nagelaat het, sodat die besitting, wat van sy begin af Nederlandse vorste gehad het, nou volgens die wette van die erfreg toegeval het aan 'n buitelandse geslag, die Duitse grawe, later vorste, van Waldeck Pyrmont — dieselfde geslag waaruit die moeder van Prinses Wilhelmina voortgekom het.

Die Waldecks het maar selde te Culemborg vertoef, en van Duitse invloed is in die stad en omgewing ook niks te bespeur nie. Die afkeer van die Duitse oorweldiger gedurende die tweede wêreldoorlog was te Culemborg net so sterk as orals elders in Nederland, en ook Culemborg het sy versetstryders gehad. Tog was dit bedenklik dat daar in die tweede helfte van die sewentiende eeu, altans nadat die stryd oor die erfenis in 1678 deur 'n uitspraak van die Parlement (Geregshof) van Mechelen beslis was, 'n Duitse vors oor 'n gebied in die midde van Nederland regeer het.

Gelukkig was hierdie vors, George Frederik, tewens as Veldmaarskalk 'n dienaar van die Staten Generaal van die Verenigde Nederlande. Niettemin moet dit toegejuig word dat die regering van die „Nymeegse kwartier" (die deel van Gelderland wat tussen Ryn en Maas lê) van die geldverleentheid van sy kleinseun gebruik gemaak het om die graafskap Culemborg in 1720 met alle regte te koop. Van daardie tyd af is die graafskap dus weer in Nederlandse hande, maar daarom nog nie deel van Nederland nie. Merkwaardig genoeg het dit bly bestaan as 'n afsonderlike graafskap, maar sonder graaf; die graaflike mag is deur die regeringspersone, die „State", van die Nymeegse kwartier uitgeoefen. Tydens die geesdrif vir Oranje in die jaar 1748 het hulle die graaflike waardigheid oorgedra aan prins Willem IV, die stadhouder; van daardie tyd af tot vandag toe is die prinse van Oranje tegelyk ook grawe van Culemborg, en „gravin van Culemborg" is dan ook een van die titels (langs barones van Breda, markiezin van Vere en Vlissingen, gravin van Buren, ens., ens.) van die teenwoordige Koningin van Nederland.

Dit is egter 'n blote titel. 'n Onafhanklike graafskap Culemborg bestaan nie meer nie. Die omwenteling van 1795 het 'n einde gemaak aan hierdie oorblyfsel uit die middeleeue, en van daardie oomblik af is Culemborg, stad en veld, deel van Nederland en het dit in al die lief en leed van die Nederlandse staat gedeel. Natuurlik kan mens dieselfde ook al reeds in verband met die voorafgaande eeue sê. In regte was die gebied onafhanklik, maar Culemborg was altyd 'n Nederlandse stad, waar nooit 'n ander taal as Nederlands gebesig is nie; dit het kerklik 'n deel van Holland uitgemaak, soos ons reeds vertel het; dit was in sy kulturele lewe soos dit tot uiting kom in bou- en skilderkuns goed Nederlands, en op 'n baie kort tydjie na was sy vorste óf Nederlanders óf wel in Nederlandse diens.

* * *

Die onafhanklikheid van die graafskap het merkwaardige gevolge gehad, waarvan die spore tot die dag van vandag toe opgemerk kan word. Aangesien in Culemborg die provinsiale jurisdiksie van Holland, Utrecht, Gelderland of watter gebied dan ook, geen bevoegdheid besit het nie, was

die stad 'n geliefde toevlugsoord vir mense wat aan die arm van daardie geregshowe wou ontkom. Van die eerste tyd van die stad af aan het daar die reg bestaan om aan bankrot persone en ander mense, wat sonder om misdadigers te wees met die justisie in aanraking gekom het, beskerming te verleen. Dit was 'n sogenaamde vrystad, wat mens in 'n paar opsigte met die vrystede van Num. 35 en Jos. 20 kan vergelyk. Partymaal het ook jongmense wat teen die wil van hulle ouers in die huwelik wou tree, na Culemborg gevlug. 'n Beroemde geval was dié van Jean Theodore de Mortaigne, wat in 1664 Anna Katharina van Orleans geskaak en binne Culemborg gebring het. Die provinsie Holland het in die opskudding van daardie gerugmakende geval in erns daaroor gedink om Culemborg gewapend te beset. Die hele geskiedenis is in die negentiende eeu deur die romanskrywer Van Lennep tot 'n novelle verwerk.

Die teengestelde kon ook voorkom. In die begin van die agtiende eeu het Alida van der Graaff op die troudag self, nadat die plegtighede reeds plaasgevind het, huis en huweliksbed van haar man, Van der Dussen, ontvlug en in Culemborg 'n skuilplek gesoek, wat sy tot haar dood, veertig jaar later, nie meer verlaat het nie. Die huis, waar sy gewoon het, word nog altyd aangewys, maar opvallender is die grafmonument wat die skatryke vrou in die hoof kerk van Culemborg vir haarself laat oprig het: 'n vorstelike praalgraf met oordaad van marmer beeldhouwerk. Sy was 'n sonderling; een van die snaakse bepalings van haar testament het gelui dat die draagbaar, waarop haar lyk na die laaste rusplaas in die graftombe gedra is, in die kerk sou moet bly en nooit weer gebruik sou mag word nie. Twee eeue lank staan nou reeds die swaar eikehoute gevaarte met die opskrif „Alida van der Dussen, 1745" in die kooromgang van die kerkgebou.

Die grawe van Culemborg was altyd besonder verontwaardig as van hulle stad gepraat is as 'n skuilplek vir skelms en geweldenaars. Swaar misdadigers het daar geen asiel gevind nie. Tog is dit opvallend dat twee van die mees voorkomende familiename te Culemborg tot op die dag van vandag die name De Boef en De Beus (die bose) is. Dit is tog wel 'n aanwysing dat heelwat inwoners as nie

heeltemaal brandskoon beskou is. Dit is ook wel beweer dat Culemborg se bevolking nog in die negentiende eeu meer as die van ander stede tot misdade geneig was, maar in die statistieke kom hiervan niks tot uiting nie, sodat ons hierdie blaam op die eer van Culemborg gerus kan wegvee.

* * *

Ek wil nou die leser uitnooi om saam met my 'n wandeling deur Culemborg te maak, sodat ons in die teenwoordige die spore van die verlede kan opmerk en toelig. Ons reken dat ons die stad van die ooste af nader. Moderne fraai landhuise staan daar as wonings vir die mees welgestelde inwoners langs 'n paar skaduryke weë, waarvan die name – Van Pallanddreef, Waldeck-Pyrmontdreef en Oranje-Nassaudreef – aan die ou grawegeslagte ontleen is. En hier is ons op die straat wat ons hierbo al genoem het: die Voorburg; aan die oorkant van daardie grag het die kasteel van Culemborg gelê. Ons laat die tuin waaronder die fondamente sluimer regs lê en passeer 'n ander grag, die ou stadsgrag of liewer die laaste oorblyfsel daarvan, want dit het nou ingekrimp tot 'n smal sloot, waar 'n atleet maklik oorheen sou kan spring. Aan die oorkant was in die ou tyd die Slotpoort, waarvan helaas niks meer oor is nie. Dit het toegang gegee tot die Slotstraat, vir Afrikaanse begrippe 'n beklemmend smalle stegie. Aan die regterkant werp ons 'n blik op 'n tipiese ou gewel: hout balke wat met snywerk versier is, loop dwarsdeur die messelwerk van steen, 'n sestiende eeuse boutrant wat ook elders in Culemborg aangetref word. Jan van Riebeeck moet hierdie huisie alreeds geken het.

Maar ons slaan links af en nader, terwyl ons 'n negentiende eeuse Gereformeerde Kerk verbygaan, die groot Hervormde Kerk. Ongelukkig is die omgewing so met straatjies en stegies toegebou dat dit moeilik is om 'n goeie oorsig van die hele majestueuse bouwerk te kry. Van hierdie kant, feitlik links agter, het mens daar nog die beste gesig op. Ons sien die koor en aan die sykant die ou kapittelsaal, wat nou as konsistoriekamer diens doen. Deur die klein torinkie met sy wenteltrap kry mens toegang tot 'n tweede en derde verdieping wat vir katkisasie en jeugwerk gebruik word. Van hierdie kant kan nie gesien

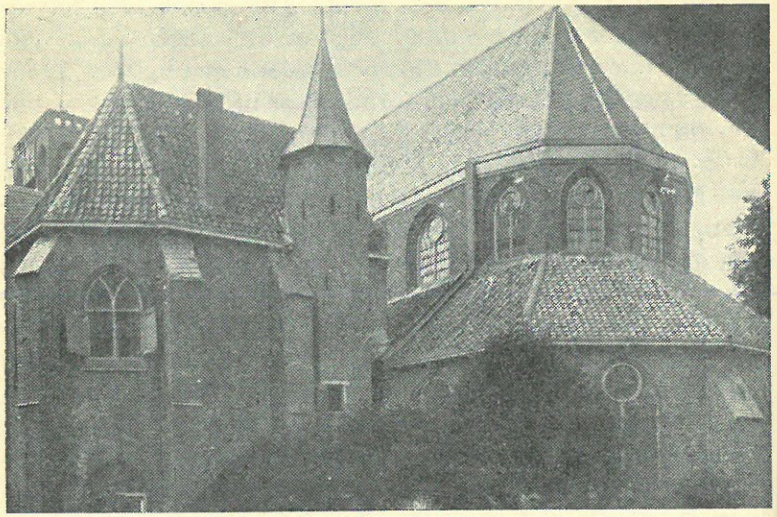

Koor en bygeboue met traptorinkie van die Hervormde Kerk te Culemborg. Links bo is nog 'n stukkie van die hooftoring sigbaar.

word hoe breed die kerk met sy drie beuke eintlik wel is nie, en ook mis ons die blik op die toring, wat vroeër veel hoër was, maar na die brand van 1654 nie meer tot sy vroeëre hoogte van omtrent 200 voet opgetrek is nie. By dieselfde geleentheid is ook die kerk vir 'n groot deel afgebrand, maar dit is toe in die ou styl herbou. As ons binnetree, sal ons hoog teen die eikehoute gewelwe nog 'n opskrif sien wat die herinnering aan brand en herstel bewaar. Ook verder is dit die moeite werd om in die Kerk rond te stap. Die vloer is vol ou grafstene met opskrifte in poësie en prosa, van die vyftiende tot die end van die agtiende eeu toe. Een van die pragtige ligkrone dra die wapen en naam van Joan van Gaasbeek, een van die latere maghebbers van die „Cabo di Bona Esperanza." Die preekstoel is 'n pronkstuk van houtsnywerk, egter uit die tyd na Van Riebeeck.

Ons verlaat hierdie ou Barbarakerk, die trots van die Hervormde gemeente, en deur een van die kort en smal stegies betree ons die groot markplein. Aan die linkerkant, teen die suide, sien ons die groot poort, die Lanksmeerse,

die enigste wat die stad behou het. Dit verbaas ons nou nie, dat die poort midde in die stad lê, want ons onthou dat aan hierdie kant in die veertiende eeu die Nieuwstad aan die ou stad toegevoeg is. Dis 'n pragtige sware en hoë bouwerk, tegelyk toring en poort. In die toring van die Barbarakerk hang 'n hele paar uitstekende luiklokke, maar die Lanksmeerse poort het sy eie klok, 'n kleine, met 'n klank soos silwer, wat volgens eeue-oue tradisie elke aand om nege uur gelui word; die bevolking noem dit die papklok, omdat dit die sein was vir die pap wat die boere vroeër onmiddellik voor die gang na bed genuttig het. As ons onder die poort deurgaan, sien ons aan die ander kant 'n hele swerm gewelstene aangebring: hulle wys hoe hoog die water geklim het by 'n reeks van oorstromings wat die stad geteister het. Die laaste dateer uit die negentiende eeu; daarna is die afwatering van die Betuwe en die bedyking van die riviere sterk verbeter.

Mooi vertoon onder deur die poort die stadsaal aan die ander kant van die markplein. Wel keer ons daarheen terug, maar ons laat daardie bouwerk nog wat wag; eers gaan ons linksom oor die plein die Herestraat in. Weldra sien ons 'n monumentale poort, die ingang van die Weeshuis, wat versier is met die wapens van Elisabet van Culemborg en Antonie van Lalaing. Ook lees ons daar 'n Latynse vers:

„Ingenuam subolem citius genitoribus orbam
Accipit ac gremio Elisabetha fovet."

Die Culemborgse bevolking, ook al ken party van hulle geen Latyn nie, vertaal hierdie reëls as volg in Nederlandse versvorm:

„Der burg'ren kroost, te vroeg van ouderen ontbloot,
Ontvangt Elisabet en koestert z' in haar schoot."

Die vertrekke van die bo-verdieping van die poort het vroeër huisvesting verleen aan die Latynse skool; teenwoordig gaan die jeug, wat daardie inwyding tot wysheid en skoonheid begeer, tien myl verder na Utrecht.

Die weeshuis bied nie maar net onderdak aan ouerlose kinders nie, maar ook aan 'n versameling herinnerings aan ou Culemborg. Hierdie sogenaamde Oudheidkamer besit 'n reeks van goeie portrette van Culemborgse grawe, ou

prente en tekeninge wat lig werp op die geskiedenis van die stad, en tal van ander belangwekkende oudhede. Maar die beste van alles was tog altyd vir my wat mens die lewende antikiteit sou kan noem: oue instellinge en gebruike in verband met die bestuur en inrigting van die weeshuis. Die bestuurders van die weeshuis, hier protectore en regente genoem, kom nog altyd elke jaar op die sterfdag van Elisabet byeen aan die „grafelike maaltijd," en ledig 'n glas edele wyn op haar nagedagtenis. Merkwaardig is ook die manier waarop die regte van Rooms Katoliek en Protestant hier teen mekaar afgeweeg is: van altwee Kerke word kinders in die weeshuis opgeneem; die huisvader van die inrigting moet 'n ongetroude Protestant, die huismoeder 'n ongetroude Katoliek wees, en hulle mag nie met mekaar trou nie.

Noudat ons tog van die verskillende kerke praat: die Roomse Kerk te Culemborg omvat die helfte van die bevolking en besit 'n grote 19de-eeuse kerkgebou. Die Oud-Katolieke gemeente, wat goeie betrekkings met die Hervormde Kerk onderhou, besit in sy klein bedehuis merkwaardige kerklike oudhede. Verder op in dieselfde straat as die Weeshuis, verrys die Lutherse Kerk, wat helaas vroeg in die 19de eeu so verbou is dat mens nie veel van die ou skoonheid kan herken nie.

Ons slaan egter 'n paar tree eerder links af. In die Goilberdingerstraat, wat uitloop op die plek waar vroeër die gelyknamige poort verrys het, staan ons 'n oomblik stil by 'n paar moderne huise, wat daar gebou is nadat 'n brand in 1937 daar 'n ou geboue-kompleks vernietig het. Volgens die volksmond was daardie ou gebou die geboortehuis van Jan van Riebeeck; teenwoordig wys die mense — wat nou eenmaal altyd êrens 'n plek wil aanwys — 'n ander groot ou huis aan. Ook voor die brand was die gebou al sterk verander en van baie van sy ou luister beroof, maar die kenner kon tog opmerk dat ons hier te doen het met 'n woning soos die gesete burgers en patrisiërs in die tweede helfte van die 16de of die eerste van die 17de eeu laat bou het. Na die brand, toe daar uiterlik nog nie soveel van die mure verwoes is nie, het die skrywer die gebou laat afneem, en sodoende is hy vir sover bekend die enigste wat 'n

portret van die nou nie meer bestaande geboortehuis van Van Riebeeck kan toon. Dis 'n genoeë om daarvan 'n afdruk in hierdie Almanak te bied. Die aandag van die leser

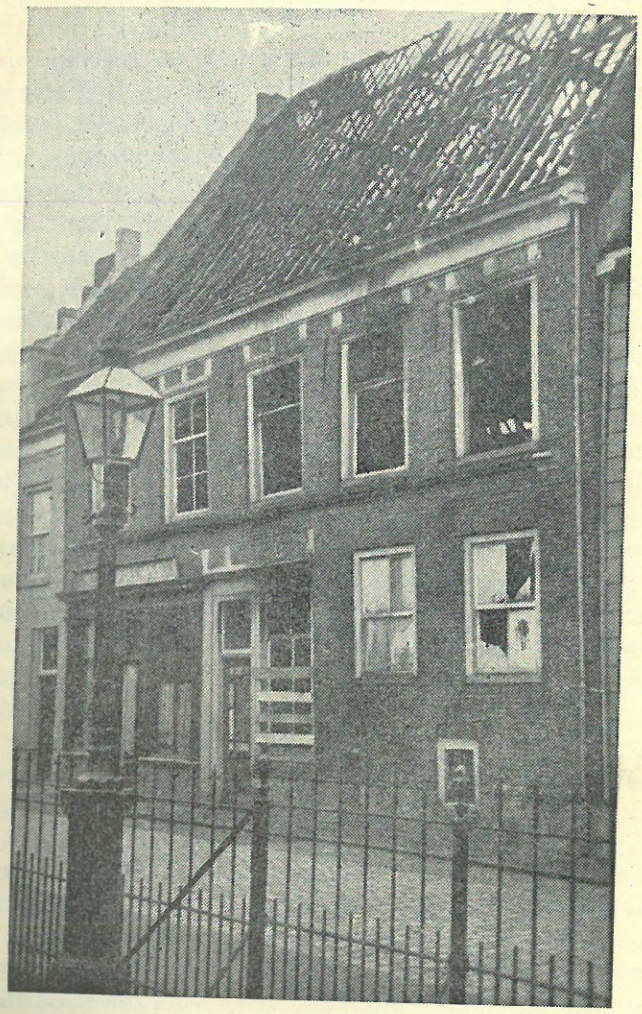

Die vermoedelike geboortehuis van Jan van Riebeeck na die brand van 1937. Die deure en vensters links onder dateer uit die negentiende eeu; die ander vensters uit die agtiende eeu; die mure met hul versiering is nog dieselfde as in die dae van Van Riebeeck.

word gevestig op die spore van die ou bouorde: regs van die deur 'n verhoogde kamer bo die half-onderaardse bergruimtes; spore van beeldhouwerk aan die gewel; gebruik van sandsteen as afwisseling van baksteen.

Nou draai ons om, gaan die Goilberdingerstraat terug, en volg sy voortsetting, die Kattenstraat, tot ons op die hoofstraat uitkom, wat van die Markplein na die hawe voer. Ons gaan egter nie na links, na die rivier nie—hoewel die uitsig op die Lek die moeite werd is – maar na regs. Dig by die markplein is die plek waar vroeër die visverkopers hul tafels gehad het. Daaraan is 'n gruwelike herinnering verbind. In die jaar 1425 is 'n lid van die geslag van die here van Culemborg, Zweder, tot Biskop van Utrecht verkies. Dis bekend dat dit nie maar net 'n geestelike posisie was nie, maar ook groot wêreldlike mag saamgebring het. 'n Neef van Zweder, die proost van Aken, het die biskoplike waardigheid vir homself begeer en 'n poging gedoen om met geweld die bisdom te verower. Van Buren, die stad en heerlikheid van sy familie, uit het hy in die nag na Culemborg getrek en met 'n bende gewapendes die Slotpoort oorrompel. Maar die toegeskote burgers en dienaars van die heer van Culemborg kon hom tenslotte met sy manne oormeester. Toe hy van die poort onder bewaking na die stadsaal gevoer is, het die woedende volk hom aan die hande van sy bewakers ontruk en op die tafels van die visslagters met hul messe in stukke gesny. Die rofheid van die tye het ook hierin tot uiting gekom dat nog eeue later die Culemborgse feeskreet was:

„God zy dank!
De proost van Aken op de visbank!"

Intussen het ons die stadsaal, of soos ons in Nederland sê, die stadhuis bereik. Ons het al van sy stigting gepraat. Onbedorwe het dit die eeue getrotseer en veral na die jongste restourasie pryk dit weer in swierige prag. Die rysige gebou met die slanke pilasters in sy voorgewel en die gelukkige vensterverdeling, met sy trapgewels en lugtige torinkie, is 'n tipiese uiting van die blymoedige lewensvreugde wat die kuns van die sestiende eeu kenmerk. Vermoedelik was dit die bedoeling dat bo die pilasters die beelde van die Culemborgse here sou aangebring word, soos

b.v. ook aan die stadsale van Vlissinge en Vere, wat deur dieselfde argitekte-familie gebou is, gesien kan word. Dis vir my onseker of die beelde ooit aan die Culemborgse stadhuis aangebring is; in ieder geval is daar selfs geen afbeelding van voorhande nie.

Die volksmond beweer dat die voetstuk aan die hoek van die gebou, met die daarbo uitstekende beskutting bedoel is as die plek waar misdadigers vertoon is, die sogenaamde kaak (waarvan ons nog die uitdrukking „aan die kaak stel" het). Vir my persoonlik was hierdie bewering, wat ek ook al in die Afrikaanse pers teruggevind het, altyd baie onwaarskynlik. Dis waar dat ons voorouers kleiner was as wat ons geslag is, maar hulle moet verbasend klein gewees het as hulle tussen daardie voetstuk en die skutdak ingepas het! 'n Paar stukke ysterband wat daar in die muur steek, het my op die gedagte gebring dat daar eerder 'n beeld opgestel is, en wel vermoedelik die beeld van die heilige Barbara, aan wie ook die hoofkerk gewy was. In die jaar 1566 het die beeldestorm in Culemborg met volle krag gewoed en, soos ons vroeër gesien het, is die Hervorming deur Floris van Palland in sy gebied met krag bevorder, sodat die kans groot is dat reeds van dié tyd af die plek sonder beeld gebly het.

Die trap wat voor die ingang van die stadsaal aangebring is, dateer uit die agtiende eeu en vervang 'n ouere opgang. Die styl is heel anders as die van die gebou self, en tog sluit dit nie sleg aan nie. Die wapenskilde van Culemborg met hul drie pilare word deur opsittende leeus vasgehou. Ook inwendig is die gebou die besigtiging werd, en dit herberg 'n argief wat ryk is aan middeleeuse stukke.

Nou ons tog oor argiefstukke praat: die skrywer het probeer om die naam van Jan van Riebeeck uit die doopregister van die Hervormde Kerk te kry. Ongelukkig het egter die deel waarin die naam voorgekom moet hê, spoorloos uit die argiewe van die Hervormde Gemeente verdwyn. Dis wel jammer dat vorige geslagte dikwels so onbegryplik slordig met hierdie waardevolle stukke omgespring het. Teenwoordig beskerm die Hervormde gemeente van Culemborg sy ou argief vol stukke uit die sestiende en sewentiende eeu met groot sorg in 'n brandvrye kluis, maar die voor-

'n Patrisiërshuis in Culemborg soos Jan van Riebeeck daar baie gesien het. Die vensters is agtiende eeus; die oorspronklike vensters moes kleiner wees. Let op die gewelversiering, en die keldervenster wat aan die geboortehuis van Van Riebeeck herinner.

geslag het op hierdie gebied dikwels sy plig versuim.

Ek dink dis nou tyd om ook 'n blik te slaan op die ou patrisiërshuise wat op die Markt en elders nog aan die tyd van die stigter van die Kaap herinner. As kind het hy hulle gesien, en nog kan ons hulle bewonder: toonbeelde van die rykdom, ondernemingsgees en kunssin van die stoere geslag wie se eienskappe ook hy geërf het. In 'n stad soos Culemborg is die verlede in baie opsigte nog lewende werklikheid, in hout en steen 'n boodskap van skoonheid en vroomheid vir die hede.

A. VAN SELMS.

KOMMANDEUR JAN VAN RIEBEECK; GRONDLÊER VAN ONS VOLKSBESTAAN.

TERWYL ons hierdie reëls skryf, staan Suid-Afrika aan die vooraand van 'n uiters belangrike gebeurtenis, die herdenking van die derde eeufees van die aankoms van Jan van Riebeeck en sy metgeselle aan die Kaap op 6 April van die gedenkwaardige jaar 1652, die jaar waarin die eerste boustene vir ons huidige volksbestaan stewig gelê is.

Die belangstelling vir die herdenking is nie tot ons land en volk beperk nie. Berigte, wat van die ou stigtersland tot ons kom, dui aan dat ook daar 'n warm belangstelling heers om die gebeurtenis te vier waardeur die bande tussen die twee lande en hul bevolkings aangeknoop en tot vandag toe die tand van die tyd nie alleen trotseer het nie, maar in baie opsigte versterk en inniger gemaak het.

Naar zee, naar zee het oog gekeerd:
Al wat er groots was in 't Verleden,
Al wat gij groots hoopt van het Heden,
Zie daar geleerd, vereerd, verweerd!
Weer blink' dat blad van uw historie,
Van vrijheid, geestkracht, welvaart, glorie!

Dié digreëls is van die Nederlandse digter J. P. Heye, en is, met betrekking tot die aanstaande herdenkingsfeeste ongetwyfeld van toepassing op die sewentiende eeuse Nederland, vanwaar Jan van Riebeeck gekom het, en op die gees wat daar in dié kringe in Nederland heers wat vandag 'n warm belangstelling vir ons land en volk aan die dag lê.

* * *

Om die betekenis van Van Riebeeck se werk te verstaan, is dit nodig om hom te plaas temidde van sy omgewing, 'n omgewing waarvan die digter tereg getuig het dat dit gekenmerk was deur „vrijheid, geestkracht, welvaart, glorie."

Omstreeks 1650 het die klein landjie aan die Noordsee een van die hoogtepunte in sy dikwels wisselende geskiedenis bereik.

Die gedenkwaardige Sinode van Dordrecht en die uit-

vloeisels daarvan kan moeilik onderskat word, terwyl op staatkundige gebied 'n swaar onafhanklikheidstryd met sukses bekroon was.

Materiële rykdom en kulturele bloei het hand in hand gegaan. Name soos dié van Rembrandt en Vondel spreek boekdele, nie alleen vir Nederland nie, maar vir almal wat die Nederlandse kultuur en sy veelvuldige uitingsvorms bewonder.

Op die gebied van die regswetenskap het die geleerde en veelsydige Hugo de Groot naam gemaak.

Die Nederlandse driekleur het op alle oseane van die wêreld verskyn. In die Verre Ooste was die Oos-Indiese eilanderyk met sy rykdomme, in die weste het Nederlanders die grondslae vir die toekomstige wêreldstad Nieu-York gelê, in die Noordelike Yssee het hulle die begeerde walvisolie gaan haal, terwyl 'n deel van die kusgebied van Suid-Amerika tydelik onder Nederlandse bestuur was.

'n Klein landjie met 'n nog kleiner bevolking het 'n ondernemings- en uitbreidingsgees openbaar soos elke volk dit waarskynlik slegs eenkeer in sy geskiedenis ken.

En van daardie land, uit daardie omgewing, het die toekomstige stigter van die blanke samelewing in ons land gekom. Sonder om sy persoon of sy werk op onnatuurlike wyse te verheerlik of te oorskat, is dit van die grootste belang om hom wel temidde van sy tydgenote en hul prestasies te sien. Op dié wyse kan slegs die belangrikheid van sy optrede en die uitvloeisels daarvan in die regte lig gesien en waardeer word.

Ook dien ons Van Riebeeck te sien as 'n mens, 'n mens met sy goeie hoedanighede, maar ook as 'n mens wat soms op menslike wyse gefaal het.

Tenslotte moet daarop gewys word dat Jan van Riebeeck, sy dit dan ook op uiters bekwame wyse, sy werk in die diens van opdraggewers uitgevoer het.

Al hierdie faktore sal ons by die aanstaande herdenking daarvoor behoed om die mens Van Riebeeck en sy werk meer eer te bewys as menslikerwyse wenslik of bevorderlik vir die waarheidsgetroue weergawe van hom en die resultate van sy werksaamhede aan die Kaap sal wees.

* * *

Die lewensloop van Jan van Riebeeck was soos dié van baie van sy tydgenote wat hul geboorteland vaarwel gesê en die oseane en lande van die wêreld verken het.

Hy is in 1618 in die stadjie Culemborg gebore. Sy vader was, volgens familie-oorlewering, 'n skeepskaptein, terwyl sy moeder 'n burgemeestersdogter was. Verder is bekend dat Jan van Riebeeck se vader in Brasilië oorlede is, terwyl hy sy moeder verloor het toe hy elf jaar oud was.

Die jong Van Riebeeck het vir geneesheer begin studeer, en is in 1639 as onder-chirurg deur die Nederlandse Oos-Indiese Kompanjie in diens geneem.

Na 'n awontuurlike reis het Van Riebeeck in 1640 in Batavia aangekom waar hy sy oorspronklike beroep met klerikale werk verwissel het. Twee jaar later is hy as sekretaris aan 'n geselskap toegevoeg wat met 'n sending na Atjeh belas was.

Kort daarna tref ons hom in Japan aan om hom vervolgens in Agter-Indië te ontmoet. Daar het die jong, bekwame dienaar van die Kompanjie hom aan 'n vergryp skuldig gemaak wat vir meer as een van sy tydgenote onaangename gevolge gehad het. In stryd met die voorskrifte van die Kompanjie, het hy, netsoos ander voor en na hom, handelsware van die Kompanjie vir eie rekening verkoop en die opbrengs daarvan in sy eie sak gesteek. Die gevolg van hierdie ongeoorloofde optrede was sy ontslag, sulks met behoud van sy rang.

Die bewindhebbers van die Kompanjie het in 1651 besluit om Van Riebeeck weer in diens te neem en hom te gelas om na die Kaap te gaan en daar 'n halfwegstasie op te bou ten behoewe van die vlote wat van Nederland na die Ooste gegaan of vandaar teruggekeer het.

Tewens sou die nedersetting 'n verplegingsoord vir siek matrose wees, terwyl die skepe daar vars drinkwater en groente sou kan bekom.

Verowering van die binneland of die stigting van 'n uitgestrekte volksplanting was nie die doel van die opdraggewers nie. Dit sou later 'n belangrike uitvloeisel van die werk word wat deur Van Riebeeck begin was. Vryburgers en hul nakomelinge, amptenare in diens van die N.O.I.K. en gebore verkenners en -swerwers sou die grense van die

nedersetting noord- en ooswaarts verskuif, terwyl verteenwoordigers van later geslagte – van wie nog 'n groot aantal onder die Nederlandse vlag aan die Kaap gebore was – die reusetaak sou uitvoer en volbring om die uitgestrekte binneland ten noorde van die Oranje-en Vaalriviere te verken, tot rus te bring en vervolgens daar tot blywende nedersetting en statestigting oor te gaan.

Dit alles, die ontstaan van ons hedendaagse samelewing en die Suid-Afrikaanse staatkundige ontwikkeling, kan tot die stigterswerk van Jan van Riebeeck en die syne teruggevoer word. Dit was hulle wat die beslissende stoot gegee het vir die groot ontwikkeling wat in die loop van die volgende eeue sou geskied, 'n ontwikkeling wat soms maklik, dan weer ondanks teenslae en skynbare agteruitgang, tot vandag voortgegaan het en ongetwyfeld nog nie as afgesluit kan beskou word nie.

Op die dag voor Kersfees 1651 het die „Drommedaris," die „Reijger" en die „Goede Hoop" uit Nederland vertrek. Jan van Riebeeck was vergesel van sy gade – Maria de la Quellerie – die dogter van 'n Waalse predikant wat hom metterwoon in Nederland gevestig het.

'n Voorspoedige reis het begin en na 'n seereis van ruim drie maande het die opvarendes Tafelberg in die verte sien lê. 'n Dag later het die skepe in Tafelbaai verskyn en teen die aand van die volgende dag het Jan van Riebeeck aan land gegaan om 'n plek te soek waar die fort gebou sou word.

Tereg het die biograaf van Jan van Riebeeck, wyle prof. dr. E. C. Godée Molsbergen, opgemerk: „Iets bijzonders heeft de vier en dertigjarige Commandeur er niet gezien, toen hij dien Zondagavond voet aan wal zette op het wereld-deel, waar hij nog na eeuwen dankbaar als Stichter zou worden herdacht door duizenden in dat land van ontzaglijke uitgestrektheid, Zuid-Afrika. Maar welk sterveling kan op het oogenblik zelf de waarde van een daad zuiver schatten?"

Van Riebeeck het besluit dat die fort naby die „Soete Rivier" gebou sou word. Langsaam het die werk gevorder. In ons geskiedenisboeke kan ons lees van veelvuldige moeilikhede en teenslae, maar altyd weer van 'n Kommandeur

wat die moed nie verloor het nie. Daar was moeilikhede met die inboorlinge, meer as eenmaal gebrek aan voldoende koring en vleis, terwyl ook die skaarste aan werkvolk vertraging veroorsaak het.

Maar aan die ander kant was daar weer dae van vreugde, dae waarvan Godée Molsbergen meer as eenkeer melding maak. Dan was daar weer dae van wyding, soos op 12 Mei 1652 toe ds. Joannes Backerius 'n diens gelei en vervolgens die aanwesiges tot die Heilige Nagmaal opgeroep het.

Op 6 Junie van dieselfde jaar is die eerste blanke baba in die nedersetting gebore, die seuntjie van sieketrooster Wylant en sy vrou. In Oktober 1652 het die Kommandeur 'n eetmaal aangebied, wat uit voortbrengsels van die Kaap bestaan het soos hoenders, ertjies, spinasie en slaai. 'n Paar maande later het siekes vir die eerste keer melk van eie vee gekry en op 13 Januarie 1653 is die eerste koring gedors wat aan die Kaap gesaai was en voorspoedig tot rypheid gekom het.

In Oktober 1653 is die gesin van die Kommandeur met die geboorte van sy seuntjie Abraham geseën, die Suid-Afrikaner wat later Goewerneur-Generaal van Oos-Indië sou word.

Maar dan het dit weer moed en vertroue gekos om teenslae te oorwen. 'n Treffende voorbeeld was 'n gebeurtenis wat op 19 Oktober 1652 plaasgevind het. In die fort het die vergaderdes geluister na 'n preek wat die sieketrooster gelees het om God vir die geboorte van Abraham van Riebeeck te dank. Van dié byeenkoms is deur die Hottentotse tolk Harry gebruik gemaak om al die vee van die blankes te steel. Wraakneming en agtervolging is deur Van Riebeeck verbied en daar moes gewag word tot ruilhandelaars met vee opgedaag het.

Langsaam maar seker het die jong samelewing aan die voet van Tafelberg vaste vorm begin kry.

Dit is interessant om na te gaan hoe Wet en Orde, Kerk en Skool, hul intrede aan die Kaap gedoen het, bewyse dat dit erns met die stigter en sy opdraggewers was om 'n Christelike en geordende samelewing aan die Kaap op te bou, gegrondves op die beginsels wat in Nederland as waardevolle en noodsaaklike vereistes in dié verband beskou is.

Reeds voordat Van Riebeeck en die syne in Tafelbaai aangekom het, was daar maatreëls getref om wet en orde in die jong nedersetting te handhaaf.

Op 8 April 1652 het Van Riebeeck, in sy hoedanigheid as „oppercoopman ende opperhooft wegen d'Edele Heeren Bewinthebberen" van die N.O.I.K. 'n plakkaat uitgevaardig waarin hy allereers melding gemaak het van die opdrag wat hy van Here XVII ontvang het, nl. „om voor haer Edele te bouwen soodanige fortresse ende sterckte als tot bewaringe van Compagnies te nemen possessie 't haren dienste zal nodich gevonden worden."

Daarna gaan hy tot die kern van die ordonnansie oor: die handhawing van wet en orde. 'n Deel van die voorskrifte is vir soldate en matrose bedoel, ander om ruilhandel met die Naturelle teen te gaan, terwyl al die Kompanjiesdienare nog 'n slag aan die inhoud van hul diensvoorwaardes – die Artikelbrief – herinner is.

Dit was die begin van die invoering van wet en orde in ons land. In die tien jaar wat Van Riebeeck aan die Kaap vertoef het, is die aantal wette geleidelik uitgebrei en op dié wyse die grondslag vir 'n orde- en vredeliewende samelewing in ons land geskep.

In die uitvoering van sy gesag is Van Riebeeck aanvanklik deur die sogenoemde Breë Raad en vervolgens deur die Politieke Raad (Raad van Justisie) bygestaan, 'n liggaam waarop later ook Vryburgers gedien het.

Op kerklike gebied is ook spoedig vordering gemaak. Eers het sieketroosters, vir sover hulle daartoe bevoeg was, in die geestelike behoeftes van die koloniste voorsien, terwyl – wanneer daar 'n predikant aan boord van een van die besoekende skepe was – die Sakramente bedien is. Hierdie toestand het tot 1665 bly voortbestaan. In daardie jaar het ds. Johan van Arckel sy arbeid as eerste predikant van die jong volksplanting begin. Hy het die eerste kerkraad ingestel en daarmee die begin gemaak vir die toekomstige kerklike ontwikkeling in ons land.

Ook is 'n langsame begin met onderwys en opvoeding gemaak, 'n taak waarmee aanvanklik agtereenvolgende sieketroosters belas was.

Al hierdie bedrywighede wys op die opregte begeerte

van Jan van Riebeeck en sy opdraggewers om van die nedersetting aan die Kaap 'n gemeenskap te vorm wat in alle opsigte 'n getroue weerspieëling van die vaderlandse samelewing sou word.

Amptenare, matrose en soldate het gekom en gegaan, maar in 1657 het die Kompanjie besluit om grond te verstrek aan oud-Kompanjiesdienare en daardeur die eerste blanke bevolkingselement in die lewe geroep wat tot blywende vestiging in ons land oorgegaan en van die Kaap hul enigste tuiste gemaak het.

Van Riebeeck, sowel as Here XVII, was aanvanklik van gedagte om mense van Nederland te laat oorkom en ouers en kinders vir 'n bepaalde tydperk aan die Kaap te laat vertoef. Dan sou, aldus Van Riebeeck, die kinders „mettertijt heel van Hollant affwennen ende eenemael van deze plaetse haer vaderlant mogen maecken."

Deur die instelling van die Vryburgers het die blanke bevolking aan die Kaap nou 'n tweeledige samestelling gekry. Aan die een kant was dié amptenare en ander Kompanjiesdienare wat na die verstryking van hul dienstyd na Nederland of ander besittings van die Kompanjie vertrek het, aan die ander kant was die blywende bevolkingskern van Vryburgers waarvan die geledere deur natuurlike aanwas en toevoeging van nuwe Vryburgers gegroei het.

Hulle het die begin van 'n nuwe volk — die volk van Suid-Afrika — beteken. Hulle en hul nakomelinge sou die binneland gaan verken, die grense noord en ooswaarts verskuif en die land, in meer as een betekenis van die woord, ontgin.

* * *

Tien jaar het Jan van Riebeeck aan die Kaap gearbei om daarna na die Ooste te gaan om eers te Malakka en daarna te Batavia in diens van die Kompanjie werksaam te wees. Maria de la Quellerie het hom tydens sy verblyf in Malakka ontval, waar haar stoflike oorskot aan die skoot van die aarde toevertrou is.

Jan van Riebeeck, „Eerste Stichter der Colonie aan Cabo De Boa Esperance en oud President van Malakka Iongst Secretaris van de Hoge Regeringe van India," soos dit op sy grafsteen vermeld staan, het op 18 Januarie 1677

te Batavia die tydelike met die ewige verwissel.

Vandag, byna drie eeue na sy aankoms aan die Kaap, het die herinnering aan die Stigter en sy werk en aan sy bekende en onbekende medewerkers, opnuut opgevlam en sprekender as ooit tevore geword. Ongetwyfeld het die grootsheid, van wat uit die werk van sy hoof en hande voortgekom het, sy betekenis groter gemaak as onder gewone omstandighede die geval sou gewees het.

Graag wil ons hierdie kort beskouing met die volgende woorde afsluit, woorde na aanleiding van 'n studie waaruit ons Van Riebeeck uit sy nagelate geskrifte beter leer ken en volgens sy regte waarde leer skat het:

„So sien ons hom aan die Kaap: gasvry jeens vreemdelinge, taktvol in die omgang met sy naaste, versigtig en berekenend waar dit die belange van die Kompanjie geld, altyd ywerig, deurtastend waar nodig, terwyl sy optimisme hom selfs in die haglikste omstandighede nie in die steek laat nie." („Geskiedenis van Suid-Afrika," deel I, bls. 81).

En ver bokant dié optimisme het Van Riebeeck se gevoel van afhanklikheid van die Allerhoogste gegaan.

Die Stigter het, aan die vooraand van sy vertrek na die Ooste, die werk van sy hoof en hande, vol vertroue aan die genadige beskerming van „den Almogenden Godt" opgedra, 'n bede wat na byna drie eeue nog dieselfde absolute geldigheid besit.

J. PLOEGER.

★

JAN ANTHONIE VAN RIEBEECK – GRONDLEGGER VAN 'N VOLK.

AGTERAF bekyk, kom mens onwillekeurig tot die gevolgtrekking dat die Here Sewentien, bewindhebbers van die Hollands Oos-Indiese Kompanjie, kwalik 'n geskikter persoon kon uitgekies het om die stigting van die verversingspos Caep de Boa Esperance – Kaap die Goeie Hoop – te behartig. As mens dit só stel, dan dink jy aan die verskillende eienskappe as mens wat aan die dag gelê word deur die eerste Kaapse Kommandeur, Jan Anthonie van Riebeeck, soos dit veral tot uiting kom in die DAGVERHAAL wat hy noulettend bygehou het, maar ook in die aard van die Afrikaanse kultuur wat sy eerste wortels in daardie verversingspos gehad het.

Wat mens dadelik tref, is die godsdienstige vroomheid van die Kommandeur. Sodra Van Riebeeck voet aan wal sit in Tafelbaai, gee hy hom oor aan 'n roerende dankgebed. Dis moeilik vir die moderne mens en veral vir die moderne seevaarder om jou in te leef in die gemoedstoestand van die outydse matroos wat met elke seereis letterlik die dood as metgesel gehad het. Die vaartuigies was nie net klein en soms erg lomp nie, maar vir beweging was hulle geheel-en-al afhanklik van die wind en seestrome. Windstilte het heel dikwels 'n aaklige dood aan honger en dors as gevolg gehad. Daarby het 'n seereis van Europa na die suidpunt van Afrika gewoonlik van drie tot ses maande en soms nog langer geduur. Diegenes wat na so'n langdurige tog aan skeurbuik, ander siektes, ongelukke aan boord as gevolg van storms of rusie wat spruit uit die bewoning van 'n ingeperkte ruimte, honger en dors, behoue die Kaap bereik het, het met 'n sug van innige dankbaarheid ons wit suiderstrand betree. Dat Van Riebeeck sy gemoed gelug het in 'n dankgebed, is 'n duidelike bewys van die godsdienstige grondslag van sy hele lewe.

Maar sy godsdienssin blyk ook op ander tydstippe. So is dit byvoorbeeld van die heel begin van die volksplanting af vaste gebruik dat die ganse Fortbevolking, met uitsondering slegs van krankes en oortreders wat in bewaring is, saans na ete die godsdiensoefening of „huisgodsdiens" moes bywoon, waar daar voorgelees is uit die Heilige Skrif, gesing en gebid is.

En dan, kenmerkend van die Hervormde lewenshouding, wat neig tot die Ou Testamentiese patriargale kultuur, is die feit dat die Kaapse gemeenskap hulle telkemale in tye van nood, met die Kommandeur aan die spits, in 'n gebed van verootmoediging tot hulle Skepper wend, om ná verlossing, weer dank te betuig. Telkens wanneer die Fortgemeenskap deur 'n slepende siekte geteister word wat heelwat lewens eis of die manne se lewenssappe uitdor sodat hulle nie kan werk nie, of as 'n langdurige droogte die gesaaides en groentes laat verskroei, of as die Hottentotte moedswillig word en die veiligheid van die klein groepie nuwelinge bedreig, bepaal Van Riebeeck 'n biddag en 'n dag van verootmoediging om die genade van die Here af te smeek. Op één tydstip, toe 'n onbekende siekte aanhoudend die Fortgemeenskap gepla het, het Van Riebeeck selfs aan sy wagmeesters opdrag gegee om toesig te hou oor die tafelmaniere van die bemanning; veral moes gelet word daarop dat die manne die gebruiklike tafelgebede handhaaf voor en na die maaltyd, om sodoende deur 'n godsvrugtige lewenswyse genade te verwerf.

En dit is nog altyd, sedert daardie vervloë jare, 'n vaste bestanddeel van die Afrikaner se kultuur: Huisgodsdiens, tafelgebede en biddae asook dankdae in tye van nood en die verlossing wat daarop volg.

As daar enige jare na die bou van die Fort 'n vrye gemeenskap aan die Kaap ontstaan, stel Van Riebeeck 'n soort burgerwag in, en die het op Sondagmores na die gemeenskaplike kerkdiens, wat deur 'n besoekende prediker of die sieketrooster waargeneem is, ingeval om hulle aan inspeksie te onderwerp. Miskien lyk soiets vandag vir ons na ontheiliging van die Sabbatsvrede, maar ons moet onthou dat die Sabbatsviering toentertyd heeltemal anders was as in ons eie tyd. Sondag was byvoorbeeld destyds in Europa, en ook aan die Kaap, trou- en doopdag, en die troues het – op Sondag! – gepaard gegaan met 'n bruilof en die gewone bruilofsvermake, ook danse. Eers later, in die agtiende

eeu, sou ons Sabbatsviering 'n strenger Ou Testamentiese aard aanneem. In ons stamlande is die Sabbatsviering vandag nog anders as by ons – maar dit terloops.

Maar ondanks sy skoling en sy hoë amp, was Van Riebeeck 'n man uit en van die volk. Naas sy godsdienssin was hy 'n grondige en ervare mensekenner en hy het geweet dat die swoegende mens naas sy geloof ook behoefte het aan gesonde afwisseling en egte menslike vrolikheid. Op bepaalde feesdae, soos op Nuwejaar, het hy vir die hele bemanning by die middagmaal ekstra laat skaf met 'n borreltjie vir elkeen. As die bemanning liggaamlik afgerem is deur siektes en hulle moes tog noodsaaklike arbeid verrig ten einde die Fort slaggereed te maak, het hy altyd die manne opgebeur en aangemoedig deur ekstra geregte en 'n ekstra sopie, maar daarby het hy altyd aangedring op 'n hoë besef van jou pligte teenoor jou medemens en jou werkgewers. So het hy dit byvoorbeeld ook as vaste gebruik ingestel dat die eerste Sondag na die koms van die retoervloot uit Batavia, op weg na Nederland, aan die Kaap gevier is as kermis met allerlei kermisvreugde vir die vloot en die Fort se bemanning. Onder later goewerneurs het die kermis van die retoervloot in verval geraak.

Ons leer Van Riebeeck ook ken as beskermer van die Hervormde godsdiens. By geleentheid lê daar 'n aantal Franse skepe in die baai, met priesters aan boord, wat verlof vra om verfrissing te kom soek aan wal. Dit word hulle geredelik toegestaan, maar Van Riebeeck belet hulle nadruklik om enige godsdiensoefeninge in die openbaar of in die geheim vir lede van die nedersetting te hou. Gelyktydig word die ingesetenes ook per plakkaat gewaarsku om hulle ten strengste te weerhou van deelname aan sulke godsdiensoefeninge indien gehou word.

Maar boweal was Van Riebeeck die trouheid self as Kompanjiesdienaar. Telkens en telkens weer soek hy die voordeel van sy meesters. Hy laat robbe slaan om die pelse vir verhandeling na Europa te stuur sodat die Here Sewentien iets tot vergoeding van die uitgawes aan die Kaap kon ontvang. Hy laat orals soek na geskikte grond om groente te saai. Hy laat ondersoek of graan- en vrugtesoorte aan die Kaap wil aard. Hy laat hout uit die bosse in die berge

en baaie kap en hy laat sout raap langs die strand ten einde die duur invoer daarvan oorbodig te maak. Hy laat selfs die klippe van Tafelberg ondersoek, om te sien of dit nie miskien waardevolle erts bevat wat lonend vir die Kompanjie ontgin kon word nie. Die eerste landreise na die binneland word in sy tyd onderneem tot bevordering van die binnelandse handel en met die doel om die pad na die geheimsinnige Monomotapa te ontdek wat dan ryk sou wees aan goud. So sien ons hom orals en altyd planne bedink en uitvoer om sy werkgewers te bevoordeel. As troue amptenaar wat eiebelang volkome op die agtergrond gestoot het, was hy 'n skitterende voorbeeld vir menige goewerneur wat na hom gekom het.

Soos 'n vader het hy verder gewaak oor die wel en wee van die manne wat aan sy sorg toevertrou is. Hy doen al wat nodig is om die veiligheid van die Fortgemeenskap te bewerkstellig waar dit moontlike aanvalle uit die binneland of oor die see geld. Hy plant selfs 'n lang laning wilde amandelbome, waarvan reste vandag nog bestaan, om die Fortgemeenskap te beskerm teen die roofsugtige Hottentotte onder Herrie en sy bondgenote, terwyl hy selfs ondersoek laat instel na die doenlikheid daarvan om die skiereiland deur middel van 'n kanaal oor die Kaapse Vlakte ontoeganklik te maak vir die Hottentotte! En nog meer: wanneer die sjirurg en die barbier by geleentheid albei te siek is om na die lydende bemanning te kyk, skroom die Kommandeur nie om self weer op te tree as arts nie.

Ook nog in ander dinge sien ons hoe van Riebeeck by uitnemendheid 'n leier was, nie net ryk bedeeld met die nodige menslike gawes nie, maar ook ryk in ervaring juis in dié dinge wat nodig sou wees in 'n vreemde wilde wêreld, ver verwyder van die stamland, en ten enemale ontstoke van alle geriewe hoegenaamd waaraan ons voorouers gewoond was in Europa. Ons sien hom die vrugtepitte, wat hy met hom saamgebring het, net soos in die stamlande al op die walle van die watervore langs plant, iets wat ons vandag nog aantref op ons boereplase in die geval van appels en kwepers, en veral vye en granate. Die mure van die eerste fortjie en blokhuisies word opgerig met latwerk wat aan die binnekant opgevul word met los grond. Kalk

word gebrand van moeselskulpe en stene word in oonde gebak; die rosmeule wat hy met hom saamgebring het, word opgerig. Die kruisdoring word in heinings om die tuine geplant. Takskerms word geslaan. Uit die vet van die robbe word traan gebraai. En telkens lees ons dat hy die een of ander praktiese middel aanwend soos hy dit in hierdie of daardie land gesien het tydens sy veelvuldige omswerwinge.

En dan – Jan van Riebeeck was oneindig lankmoedig en geduldig. Ons sou vandag lankal vir Herrie, kaptein van die Strandlopers, sy kop tussen sy ore gesit het, toe onderhandel die Kommandeur nog en skink arak en deel twak en brood uit. As die Vryburgers later 'n klagskrif teen hom opstel, is sy optrede so grootmoedig dat daaruit alleen al sy onskuld van die aantygings blyk. As manne voor hom aangekla staan, het hulle altyd die voordeel getrek van enige twyfel wat daar mog bestaan aan hulle skuld. Hy kon ook streng optree, ja seker, en kwaai strawwe uitdeel in 'n tyd toe barbaarse strawwe doodgewone en alledaagse voorvalle was. Maar, as daar agterna teken is van egte berou, of as daar om genade gevra word vir een of ander veroordeelde, was die Kommandeur altyd genaakbaar en inskiklik.

Een van die treffendste rolle wat Van Riebeeck speel by die vestiging van die nedersetting sien ons seker waar hy die vergunning kry om Vryburgers toe te laat. Elke Vryburger word sorgvuldig gekeur na sy aard en na sy kennis van die besondere soort boerdery wat hy wil aanpak. Toe hy voor die praktiese moeilikheid te staan kom dat daar maar één ploeg aan die Kaap was en die aantal graankwekende boere daardeur noodwendig ingekort sou moes word, vind hy dadelik 'n uiters praktiese uitweg. Slegs 'n beperkte getal kon hulle op graanbou toelê. Ander moes tuinbou aanpak. Nog 'n groep moes hulle toelê op die veeteelt en melkverskaffing. Later, toe die een groep se varke die ander groep se tuine verniel, bring hy orde in die saak deur vas te lê dat varke slegs aangehou mag word anderkant die Liesbeek. Uiteindelik het hy ook vryburgerskap verleen aan bakkers, slagters, timmermans, messelaars, kleremakers en ander geringere handwerkslui wat nodig is vir die

ordelike verloop van die doenigheid van 'n gemeenskap.

Kortom: Ons sien 'n man aan die Kaap land met drie klein skepies. Aan die Kaap bestaan letterlik net ruimte en verder niks. Onvermoeid span hy hom in vir tien jaar lank. En as hy vertrek is daar nie net 'n vesting, huise, kantore, skure, 'n hospitaal, 'n hawehoof, en ander geboue asook tuine en landerye aangelê nie, maar 'n blote verversingspos is reeds omgeskep tot nedersetting met koloniste in die eintlike betekenis van die woord, koloniste wat die nuwe gebied aanvaar as nuwe vaderland. En nog meer: hy het reeds die nuwe volksplanting gesmee tot 'n gemeenskap met 'n samehorigheidsgevoel wat ordelik saamwoon, met geleding in verskillende bedryfsgroepe, en met 'n duidelike Ou Testamenties-Patriargale-Protestantse aard. Na hom sou nog enkele goewerneurs so bewus bouend optree: Ryk Tulbagh, Simon van der Stel. Maar, daar heel aan die begin alreeds, het ons 'n Kommandeur gehad wat baie duidelike spore getrap het in die mollige aarde van Tafelbaai, en wat besonder veel bygedra het tot die ontstaan van 'n nuwe volk met 'n eie aard.

Met reg huldig ons Kommandeur Jan Anthonie van Riebeeck as die grondlegger van ons volk en sy kultuur.

ABEL COETZEE.

DIE STIGTING VAN DIE EERSTE GEMEENTE.

DIE kontinent van Afrika lê daar met sy oer-bevolking as 'n donker kontinent. Maar dit sal nie altyd in die donkerheid gehuld bly nie. Daar sal 'n lig ook oor Afrika opgaan, en die lig begin reeds te skyn. Maar dit is die groot vraag wat se lig dit sal wees: Sal dit die lig van die Kruis van Christus wees of die dwaallig van die Halwemaan van Mohammed? Sal Afrika christelik wees of mohammedaans? Sal Afrika onder Europese of onder Asiatiese invloede te staan kom? Een van die vernaamste wegbereiders van 'n Asiatiese oorheersing in Afrika is die Bolsjewisme. In ons dae word daar in Midde-Afrika samesprekings gehou deur verteenwoordigers van verskillende regerings, ook van ons regering, oor die verdediging van Afrika. Die verdediging van Afrika! Teen wie? Iedereen weet dit. Die magte teen wie dit verdedig word sal, as dit sou seëvier, slegs dien as magte wat dit vir die mohammedanisme sal moontlik maak om te oorheers. Die Kruis of die Halwemaan, die christendom of die mohammedanisme! Aan watter van die twee sal Afrika behoort? As Asië sou wen dan sal die christendom ook in Suid-Afrika verdwyn, en daarmee ook die blanke bevolking. Die redding vir Afrika lê enkel en alleen in die Kruis van Christus. Daarin lê die oplossing van al onse vraagstukke, ook van die naturellevraagstuk. Sal die naturelle Christus volg of Mohammed?

Reeds in die eerste eeu van onse jaartelling is 'n begin gemaak om Afrika vir die Kruis van Christus te wen. In Noord-Afrika en Egipte het daar bloeiende gemeentes ontstaan en 'n Kerk wat van die allergrootste betekenis was vir die ganse Christelike Kerk, 'n betekenis wat hom tot op vandag toe laat geld. Ons kan sê dat die teologie as wetenskap in Afrika begin het. Die groot Noord-Afrikaanse teoloog, Augustinus, was van so 'n betekenis dat tot op die huidige dag met hom rekening gehou moet word. Die Noord-Afrikaanse Kerk het 'n groot bydrae gelewer tot die opstelling van die Nuwe Testamentiese kanon. Ja, dit het

gelyk of Psalm 68 vers 32 in vervulling sou gaan, dat die land van die More, die land van Kus, hom sou haas om die hande na God uit te strek. Maar, hoe anders was die verloop nie. Uit Asië het die mohammedanisme as 'n stormwind oor Noord-Afrika gekom en die Christelike Kerk, die christendom is in die sewende eeu daar weggeveeg. Dit het nag gebly vir Afrika, donker Afrika.

Na duisend jaar is 'n nuwe begin gemaak om Afrika te kersten. Hierdie keer nie van die Noorde nie, maar van die Suide. Dit was toe Jan van Riebeeck die blanke nedersetting aan die Suidpunt gevestig het. God het die blankes nie hierheen gebring om die goudmyne te ontgin nie, nie om vir hulself 'n kultuur te bou wat soos die Toring van Babel tot aan die hemel moet reik nie. Nee, met 'n ander doel is die blankes hier gebring. Met die doel om donker Afrika vir die lig van die Kruis te wen. Sal dit hierdie keer geluk, of sal die lot van die Kerk in die Suide net so wees as die van die Kerk in die Noorde 'n duisend jaar te vore? Die worsteling met Asië, met die Halwemaan, kom naderby. Die Kruis is hier geplant, en die verdere loop van sake is in Gods hand. Die lig sal bly skyn en sal uiteindelik oorwin, maar as ons as draers en uitdraers van daardie lig dit onder 'n maatemmer sit inplaas van op 'n kandelaar, dan sal die kandelaar weggeneem word, dan sal die oordele van God oor die gemeente kom.

* * *

Die stigting van die eerste gemeente aan die Kaap was die nuwe begin om die lig van die Kruis in donker Afrika te laat skyn. Dit is die grotere betekenis van die koms van Jan van Riebeeck aan die Kaap. Op Sondag, 24 Desember 1651 „omtrent de middagh," het hy „in den Name des Heeren" met die drie skepe die Drommedaris, die Reijger en die Hoope onder seil gegaan en die aand 'n uur na sonsondergang „Gode loff" gelukkig en wel in die volle see gekom het en die reis na die Kaap begin. Die doel was om aan die Kaap 'n verversingstasie te stig ten behoewe van die skepe van die Oos-Indiese Kompanjie op hulle heen- en terugreis tussen Holland en Oos-Indië. Dit was die resultaat van 'n remonstransie wat in 1649 deur Leendert Jansz en N. Proot by die Kompanjie ingedien is en waarin op die

belangrikheid van so 'n verversingstasie gewys is. Maar dit was nie alleen die belangrikheid van die Kaap as verversingstasie waarop hulle gewys het nie, maar ook die betekenis wat dit kan hê om vanuit daardie Suidpunt die christelike religie te plant, die christelike religie in sy gereformeerde, sy hervormde vorm, dus nie Rooms nie. Op die wyse sou die nedersetting kon dien „tot grootmakinge van Godes alder heijlighste name, voortplantinge sijnes h. Evangelie" waardeur die handel in die hele Indië meer en meer geseën sal wees, want dan sou die inboorlinge tot die christelike gereformeerde religie gebring word. Die uitslag van hierdie memorie was die vertrek van Jan van Riebeeck met sy drie skepe op 24 Desember 1651.

Die Bewindhebbers het vir van Riebeeck 'n formulier-gebed opgestel wat hy moes gebruik as hy die vergaderings van sy skeepsraad begin. Daarin word gebid dat hulle 'n goeie bestuur oor die sake van die Kompanjie mag uitoefen, dat hulle in die beraadslagings niks anders voor oë mag hê en niks anders mag besluit as datgene wat tot grootmaking en lof van Gods heilige naam mag strek en tot die grootste belang van die Kompanjie, sonder om ooit op eie belang of eie voordeel te let. Prof. E. C. Godée Molsbergen noem dit 'n „mengsel van godsdienst en handelsgeest." Hierdie gebed is dan ook nie deur van Riebeeck self opgestel nie, maar deur ander mense wat dit nodig geag het om hom in die gebed daaraan te herinner dat hy veral eerlik moes wees, en nie privaat handel moes dryf nie. Net so 'n „mengsel van godsdienst en handelsgeest" is die volgende sinsnede in hierdie gebed waarin gesê word dat die skeepsraad in Gods heilige naam vergader om met die advies daarvan „sodanige besluijten te maecken waermede de meeste dienst van de opgemelte Comp. gevoirdert, de justitie gehantshaefft, ende onder dese wilde brutale menschen mogelijck sijnde Uwe ware gereformeerde christelijcke Lere metter tijt mochte voortgeplant ende verbreijt worden, tot uwes H. Naems loff ende Eere, en de welstant onser Heeren Principalen." Maar, uit dit alles spreek tog duidelik, dat die doel nie alleen stoffelike welvaart was nie, maar ook die uitbreiding van die christendom, en wel in sy Protestantse, sy nie-Roomse vorm. Suid-Afrika is as Protestantse land

aangelê, deur 'n Protestantse nasie.

Die Kompanjie het dan ook altyd probeer om die geestelike belange van sy mense te behartig en die Evangelie onder al die nasies met wie dit in aanraking gekom het, te laat verkondig. Op sy koste is predikante en sieketroosters uitgestuur, en is kerke en pastorieë gebou. Met die drie skepe van Jan van Riebeeck het ook 'n sieketrooster saamgekom, Willem Barentz Wijlant. Elke more en elke aand moes hy die gebed doen, en op elke Sondag moes hy boeke vat. Self mog hy wel nie 'n preek maak nie, maar hy moes 'n gedrukte preek lees.

Op 7 Mei 1652, toe van Riebeeck dus net 'n maand aan die Kaap was, het daar 'n skip uit Holland in Tafelbaai aangekom, die Oliphant, met 'n predikant aan boord, ds. Johannes Backerius. Hy was vroeër in Brasilië werksaam, en die kerk het hom by sy vertrek daarvandaan 'n mooi getuigskrif gegee van sy troue dienste en sy vrome lewenswandel, en hy was nou op pad na Batavia. Die skip het tien dae in Tafelbaai oorgelê, en in hierdie tyd het ds. Backerius op Sondag 12 Mei gepreek en die avondmaal bedien. Dit was die eerste offisiële kerkdiens wat deur 'n predikant aan die Kaap gehou is, en ook die eerste avondmaalsviering. Die diens is gehou in 'n gedeelte van 'n huis waarvan die dak nog nie op was nie, en wat op die binneplein van die ou sooifort gestaan het, maar hierdie fort was ook nog gladnie klaar nie.

'n Jaar later, op 20 Augustus 1653, was daar weer kerk, en weer bediening van die avondmaal, terwyl die eerste doopsbediening toe ook plaasgevind het. Die predikant wat voorgegaan het, was ds. Fredericus Frontenius, en die kind wat gedoop is, was die seuntjie van die sieketrooster Wijlant wat op 6 Junie van die vorige jaar in die fort gebore is. Daarna het die predikdiens en die bediening van die sakramente meermale plaasgevind deur predikante wat op skepe was wat in Tafelbaai geland het.

In 1665 het die Bewindhebbers in Holland 'n vaste predikant vir die Kaap benoem. Dit was Johan van Arckel. Hy is in 1640 in Den Briel gebore en is op 12 Mei 1661 as teologiese student aan die Universiteit van Leiden ingeskryf waar hy op koste van die Oos-Indiese Kompanjie gestudeer

het, met die bedoeling dat hy later in Indië predikant sou word. Toe hy op 6 November 1664 proponent geword het, is hy dan ook deur die Klassis Walcheren met die handoplegging geordeen as predikant vir Nederlands Oos-Indië om aan die Kaap werksaam te wees, en in Maart 1665 het hy saam met sy suster Elisabeth van Arckel daarheen vertrek. Die reis was lank en blykbaar ook nie al te voorspoedig nie, want die skip het eers op 17 Augustus Tafelbaai bereik, terwyl daar onderweg dertig persone dood is en tagtig by die aankoms aan skeurbuik gely het, sodat hulle aan die Kaap verpleeg moes word.

Ds. Van Arckel het op 23 Augustus vir die eerste keer die dienste in die ou Fort waargeneem deur tweekeer te preek en ook het hy agt kinders gedoop. Hy het begin om die gemeente te organiseer. 'n Kerkraad is ingestel, wat uit een ouderling en een diaken bestaan het . Die ouderling was Abraham Schut en die diaken Jan Reijniersz. Ds Van

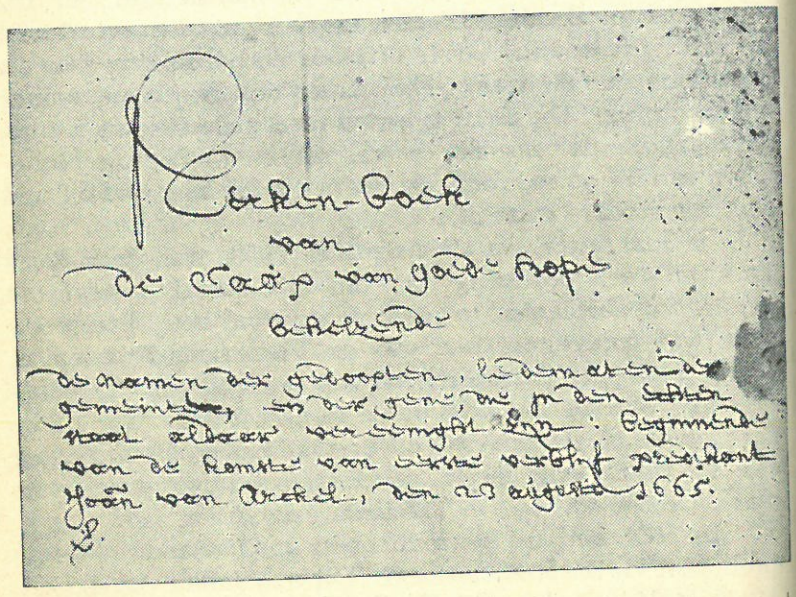

Arckel het die kerkregister aangelê en op die omslag daarvan met duidelike hand geskryf:

Kerken-boek
van
de Caap van goede hope
behelzende
de namen der gedoopten, ledematen der gemeinten, en der gene, die in den echten staat aldaar vereenight zijn: beginnende van de komste van eerste verblijf predikant Joan van Arckel, den 23 Augusti 1665.

(In die handskrif van ds. Van Arckel, Kerkargief, Kaapstad.)

'n Portret hiervan word hier afgedruk. Die nuwe predikant het sy eerste nagmaalsbediening aan die Kaap op 13 September gehou. Dit was op 20 Januarie 1664 vir die laaste keer aan die Kaap gevier, toe dit deur ds. Cornelis Keyserskindt bedien is. Hierdie lang tyd van twintig maande het volgens die dagregister van die Kommandeur 'n geestelike agteruitgang as gevolg gehad, sodat daar nou slegs vier-en-twintig persone aangesit het, hoewel daar tog baie soldate en baie burgers en boere was. Maar toe ds. Van Arckel op 25 Desember van dieselfde jaar weer die nagmaal bedien het, was dit veel beter en was daar die helfte meer aansittendes as die eerste keer.

Maar ds. Van Arckel, die organiseerder van die eerste gemeente in Suid-Afrika, sou nie lank in hierdie gemeente werksaam wees nie, nie eers vyf volle maande nie . Op 2 Januarie 1666 het hy nog deelgeneem aan die steenlegging van die kasteel aan die Kaap. Die Kommandeur het die eerste steen gelê en hy die tweede. 'n Paar dae later het hy siek geword en op 10 Januarie kon hy nie meer in die diens voorgaan nie, die sieketrooster moes 'n preek lees. Twee dae later is hy oorlede. In die dagregister lees ons hiervan die volgende: Dingsdagh 12d. Nadat gisteren vroegh uijtherende brandige koortsen, onse predikant den Eerwaarden Johan van Arckel verlaten en sijn gewoel wat gestilt hadden, is hij alsoo stil liggen gebleven tot dezen morgen toe, uijtstortende troostelijcke woorden aan sijn aansprekers, maer kort daerop hem de spraeck 't eenemael begevende, is hij omtrent acht uuren christelijck ende Godtsalichlijck in den Heere comen te ontslapen, voorwaer

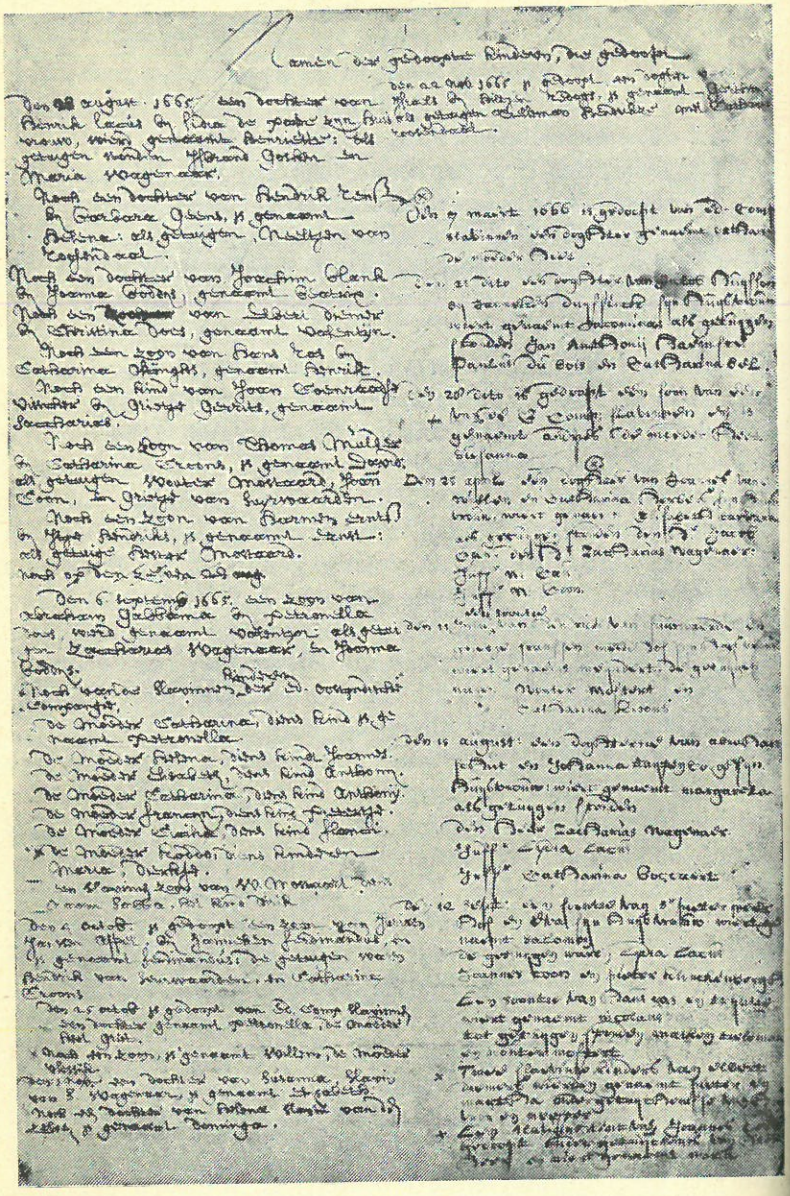

Die eerste doopregister van S.A., 1665.
(Kerkargief, Kaapstad.)

niet sonder overvloet van tranen van alle de omstanders en voornamentlijck van sijn suster daerover uijt te gieten, ten aansien denselven ons allen, in den tijd van omtrent 5 maenden, niet alleen een goet leeraer en stichtelijcke voorganger in alle deughden geweest is, maer hebben hem oock doorgaens bevonden te sijn een wel geleert liefftaligh goedetieren, bermhertigh en sorgdragent jongman voor dese Caepse ingesetene en huijs arme lieden, de Goede God wil zijne ende onser aller zielen (als wij comen te volgen) in Genade ontfangen en dese plaets te sijner tijdt, weder met een ander bequaem en stichtelyk leraer besorgen."

Die volgende dag teen die aand is hy met veel statigheid en 'n groot lykstoet begrawe. Sy graf is op eie versoek in 'n groot timmerloods op die binneplein van die kasteel wat as kerkgebou bestem was, gemaak.

En hoe het daardie teer plantjie van God waarvan ds. Van Arckel die eerste versorger was, nie gegroei nie! Vandag is dit 'n groot boom. Die dag van die planting van die

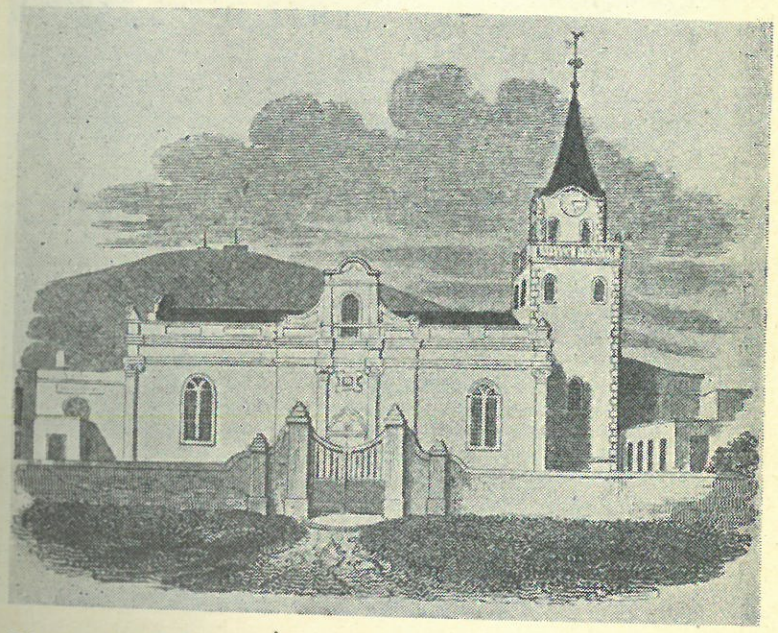

Die eerste kerk van Kaapstad, ingewy in 1704. Alleen die toring staan nog.

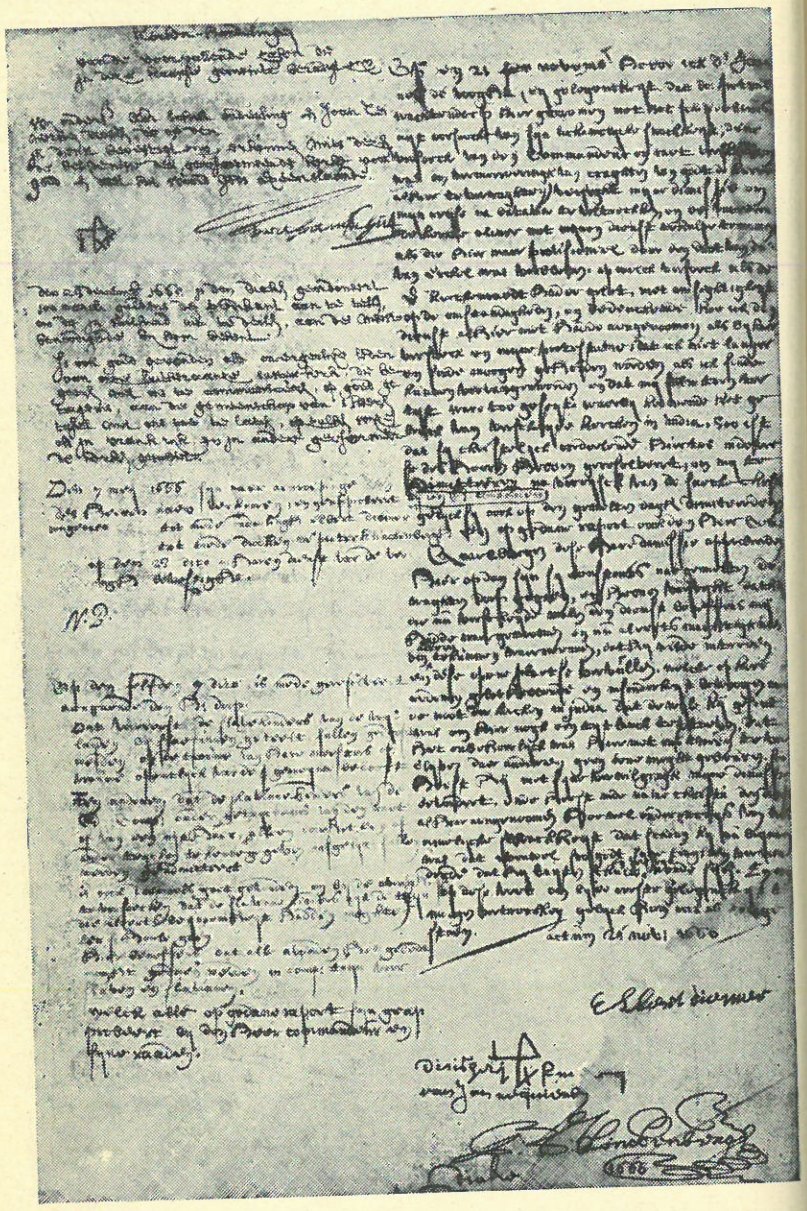

Die eerste kerkraadsnotule, 1665.
(Kerkargief, Kaapstad.)

eerste gemeente in Suid-Afrika was in die oë van die wat dit gesien het, 'n dag van klein dinge. Maar God het dit bestem as 'n dag van groot dinge. Die dag van 'n nuwe begin om Afrika vir die Kruis van Christus te verower.

S. P. E.

Behoed uw Kerk, zet uit, o God! haar palen;
Zij kenn' eerlang geen grenzen meer;
Dat elk in naam van onzen Heer
De knieën voor U buig', en alle talen
Uw lof herhalen.

Blijf door uw trouw ons zwak geloof beschamen;
Ontfermend Vader! d' aard word' één
In uwen Zoon, door Hem alleen!
Breng in uw huis eens al uw kindren zamen
Voor eeuwig: Amen!

DIE NAAM VAN DIE KERK.

ELKE Sondagmore bely ons dat ons glo 'n heilige, Algemene, Christelike Kerk, die gemeenskap van die heiliges. Hierdie Kerk dra nie 'n naam nie; dit is die Kerk van Christus, die liggaam van Christus, en Hy het maar één Kerk, maar één liggaam. As daar meer Kerke was, dan was dit nodig om hierdie Kerke name te gee om sodoende verwarring te voorkom en om telkens as daar van 'n Kerk sprake is, duidelik te laat uitkom watter van hierdie verskillende Kerke bedoel word. Maar omdat daar maar *een* Kerk is, is daar geen gevaar van verwarring nie, en het die Kerk geen naam nie. Daar word in die Apostoliese Geloofsbelydenis wel 'n paar kwalifikasies aan die Kerk toegeken: die Kerk is *heilig,* dit wil sê dit is afgesonderd van die wêreld, dit is *in* die wêreld maar nie *van die* wêreld nie, en daarom is mense waaruit die Kerk bestaan, dan ook vreemdelinge en bywoners van die wêreld en het hulle hier geen blywende stad nie. Die Kerk is algemeen, dit wil sê dit is vir *alle* mense bestemd, afgesien watter taal hulle praat en tot watter volk of ras hulle behoort. Die Kerk bevat al die mense wat deur Christus gered word, en daarom is dit Christelik. Uit die verlore mensdom het Christus hom 'n nuwe mensdom gevorm, en hierdie nuwe mensdom maak die Kerk uit. Maar die mensdom, ook hierdie geredde mensdom, verkeer hier op aarde nog onder die oordele van die sonde en een van die oordele van die sonde wat by die toringbou van Babel oor die mensdom gekom het, is dat dit verskeur is. Die mensdom is 'n verskeurde mensdom, verskeur deur verskillende tale, verskeur in verskillende volke. Maar 'n nasie, 'n volk poog, hoe gebrekkig en onvolkome ookal, in sy nasie-eenheid, in sy taaleenheid tog die eenheid van die mensdom te weerspieël. En in elke volk en nasie moet die Kerk ook 'n eenheid vertoon. Die Kerkhervormers het dan ook nooit bedoel om 'n skeuring in die Kerk te bring nie. Nooit het hulle 'n veelheid van Kerke voorgestaan nie, maar wel 'n

Kerk vir vele. Die Kerk moet die hele volk omvat, en nie net 'n deel nie, die Kerk moet 'n volkskerk wees. Dit was die standpunt van die Hervormers, en is so treffend deur dr. Hoedemaker weergegee toe hy na veel stryd dit ingesien het dat die Doleansie onder dr. Kuyper nie 'n reformasie van die Kerk was nie, maar 'n deformasie, nie 'n kerkopbou nie, maar 'n kerkafbreek, nie 'n herstel van 'n skeur nie, maar 'n teweegbringing van 'n nuwe skeur. Sy standpunt, die standpunt van die Kerkhervorming, het hy op treffende wyse in die volgende twee sinne weer gegee: „De Kerk is voor mij geene Vereeniging, maar de voortzetting van de Kerk uit Israel in de heidenwereld; nationaal zoowel als internationaal. Ik heb het woord gehoord „Gaat heen, onderwijst alle *volken,* ze doopende, en *leerende hen onderhouden alles wat ik u geboden heb.*"

Dit het dan ook nooit ofte nimmer in die gedagte van die sestiende eeuse Kerkhervormers opgekom om hulle van die bestaande Kerk af te skei en 'n nuwe Kerk te stig wat hulle nou die Hervormde Kerk genoem het, of die Gereformeerde Kerk, of met watter naam ookal. Soiets was onverenigbaar met hulle kerklike opvatting. Calvyn beklemtoon dit op verskeie plekke in sy Institusie, sy bekende uiteensetting van die Christelike leer, dat soiets ongeoorloof en sondig is. In 1543 het hy 'n „ootmoedige vermaning" aan keiser Karel V gerig en daarin sê hy met nadruk: „Ons is nie van die Kerk afgeskei nie en ook nie van sy gemeenskap vervreemd nie." Vir die Hervormers was daar maar een ware sigbare Kerk. En daardie Kerk was nie 'n bloot menslike vereniging wat op die *wil* van die gelowige mens rus nie, op die *wil* van hulle wat *vrywillig* by die Kerk aansluit nie. Nee, die Kerk was vir hulle 'n goddelike instelling, die moeder van die gelowiges waarvan mens hom nie mag afskei nie. Soiets as 'n „vrywillige beginsel" het die Kerkhervormers nie geken nie, net so min as 'n pluriformiteit van die Kerk. So 'n pluriformiteitsbeginsel loop op verskeuring en verbrokkeling uit, dit stel die abnormale as die normale, dit wil die sondige toestand tot 'n sondelose toestand maak.

Dit het vir die Kerkhervormers nie om 'n hervorming

van die Kerk as instelling gegaan nie, maar in die eerste plek om 'n hervorming van die kerkleer. In die Middeleeue veral het daar baie dwalinge in die kerkleer ingesluip en hierdie dwalinge was deur die Kerk gewettig, en nou was dit die Kerkhervormers te doen om aan die hand van en in ooreenstemming met die Heilige Skrif die Kerk van hierdie dwaalleer te suiwer en te reinig; om die verkeerde bouwerk aan die gebou van die Kerk af te breek en dit goed te herbou; om die Kerk van die Heer heel te maak wat afgebreek was soos Elia op die Karmel die altaar van die Heer wat afgebreek was, weer heelgemaak het; om die vervormde Kerk te hervorm. Hierdie hervorming het hom dan ook nie openbaar deur 'n nuwe kerkvorm aan te neem nie, maar deur 'n geloofsbelydenis op te stel. Dit was die *leer* van die kerk wat gesuiwer moes word van die Roomse *dwaalleer*. Die belydenis of leer het uit die aard van die saak 'n groot invloed op die kerkorganisasie gehad. Die inrigting en regering van die Kerk moes van sodanige aard wees dat dit vir die Kerk moontlik was om wat in die belydenis geleer word, in die praktyd van die Kerk te beleef, en daarom moes dit op die duur tot die invoering van 'n nuwe kerkorde kom, 'n kerkorde in die breedste sin, want vir die Kerkhervormers het die kerkorde sowel op die kerkbestuur of kerkregering as op die openbare erediens betrekking gehad. Daarom is 'n hervormde kerk dan ook nie 'n nuwe kerk nie.

In Duitsland is die Geloofsbelydenis in 1530 opgestel en in Junie van dieselfde jaar by die Ryksdag van Augsburg ingehandig en daar voorgelees as 'n getuienis van die geloof wat deur die Evangeliesgesindes van daardie land bely word, en daarom word gepraat van die Augsburgse konfessie. Dit het die belydenis van die Kerk in Duitsland geword, maar die Kerk daar het nie 'n bepaalde naam gekry nie, daar is gepraat van die Kerk van die Augsburgse konfessie of van die Lutherse Kerk, bedoelende alleen om daarmee die leerstellige karakter van die Kerk uit te druk. In Frankryk is die belydenis in 1559 opgestel, die ontwerp daarvan was van Calvyn. In Frankryk is van „réforme" gepraat, van „églises réformées," nie as eie naam nie maar om uit te druk dat die gemeentes „réformées" was, nie

nuwe gemeentes nie, maar gemeentes wat van die Roomse dwaalleer gesuiwer was. In Nederland is die beskouings van Calvyn in verband met die Avondmaalsleer gevolg en nie die van Luther nie, en daarom het die Kerk hom daar meer na die Franse Protestantisme gewend en nie na die van Duitsland nie. Toe in 1568 te Wesel en in 1571 te Emden gepoog is om 'n kerkorde op te stel, is die kerkorde van die Franse Kerk gevolg, en daarvan is daar dan ook onder hierdie Franse invloed gepraat van die religie, en dan van gereformeerde religie. As egter die Hollandse woord godsdiens gebruik is, is van hervormde godsdiens gepraat. Maar nóg die woord gereformeerd, nóg die woord hervormd is as eie naam gebruik. Die woorde gereformeer en hervormd is nie 'n benaming waarmee 'n bepaalde *soort* aangedui word nie, dit is nie van dieselfde aard as Calvinisties of Lutheraans nie, maar dit wys op 'n *aksie,* op die *handeling* van die Reformasie of kerkhervorming. Dit sien op 'n *voortgaande daad,* voortgaande tot op die huidige dag. Die Hervorming was dus nie 'n daad wat net eenmaal, in die sestiende eeu, plaasgevind het nie, maar 'n voortgaande daad, voortgaande van die sondeval tot nou toe, dit is 'n voortdurende stryd teen die dwaalleer wat altyd in die gemeente van die Heer wil insluip.

Die Hervormdgesindes in Nederland het nie enkel en alleen vryheid van godsdiens begeer nie. Hulle wou ook nie 'n bepaalde godsdienstige gesindte naas ander godsdienstige gesindtes in die staat wees nie, maar hulle het geëis dat die owerheid die gereformeerde religie of die hervormde godsdiens sou erken as die enigste religie of godsdiens van die enigste Kerk in die land. Die beroemde kerkhistorikus en kenner van die Nederlandse kerkreg, dr. H. G. Kleyn, het dit as volg saamgevat: „Nooit heeft men zich voorgesteld dat de Hervormde Kerk iets anders zoude zijn dan Volkskerk, de eenige die als de *ware* Kerk aanspraak mocht maken op de openbare uitoefening. Maar dit veronderstelt, dat dan ook alle Nederlanders tot deze Kerk behooren (al wil men de onwilligen uit beginsel niet dwingen zich bij haar aan te sluiten)." Die Hervormde Kerk was met sy gereformeerde religie dan ook nie 'n nuwe Kerk nie. Dit was die historiese voortsetting van die Kerk wat in die sewende

eeu in Nederland veral deur middel van die sendeling Willebrord geplant is. Hierdie Kerk was die enigste Kerk wat in die land deur die Owerheid geken en erken was en dit het geen naam gehad nie, doodeenvoudig omdat naas hierdie Kerk geen ander Kerk in die land mag bestaan nie sodat 'n eienaam nie nodig was nie, want alleen as daar twee of meer van dieselfde soort is, word 'n eienaam noodsaaklik om sodoende verwarring te voorkom. Hierdie Kerk is in die sestiende eeu hervorm, dit wil sê van die onbybelse Roomse dwaalleer gesuiwer, en dit het in die sestiende, sewentiende en agtiende eeu ook nie 'n eienaam gehad nie, want dit was nog altijd die enigste Kerk van die land wat deur die Owerheid erken is. Soms is van hierdie Kerk gewoonweg gepraat as van die „publicque" Kerk, soos in Skotland van die hervormde kerk as van die „established" Church gepraat is. En as van gereformeerde of van hervormde Kerk gepraat is, dan was „gereformeerde" en „hervormde" nie deel van die naam van die Kerk nie, maar is met die benamings bedoel dat die religie van die Kerk gereformeer is, dat sy godsdiens hervorm is, dat dit die Roomse dwaalleer uitgeban het.

Toe die Remonstrante deur die Sinode van Dordrecht in 1618/1619 veroordeel is, het hulle die Remonstrantse Broederskap gestig en die offisiële naam van die plaaslike gemeentes van hierdie Broederskap is *Remonstrants Gereformeerd.* Maar hierdie Remonstrants Gereformeerde gemeentes is net so min as die Doopsgesinde gemeentes deur die Vadere erken.

So het die toestand gebly totdat onder invloed van die Franse Rewolusie in 1796 'n algehele verandering teweeg gebring is toe op 18 Augustus van laasgenoemde jaar bepaal is dat daar voortaan geen „heersende of bevoorregte kerk" sal wees nie. Die Hervormde Kerk, die historiese voortsetting van die Kerk wat in die sewende eeu deur Willebrord in Nederland geplant is, is met die ander kerklike gesindtes gelyk gestel. Al daardie gesindtes is deur die Owerheid ook as Kerke erken, sodat daar nou verskillende Kerke was, en om verwarring te voorkom, het elkeen sy eie naam gehad, ook die ou historiese Kerk wat deur die Kerkhervorming van dwaalleer gesuiwer is. En die naam van

hierdie ou historiese of vaderlandse Kerk was *Ned. Hervormd,* die naam wat dit tot vandag toe nog dra. Dit was hierdie historiese Kerk wat in 1652 met die koms van Jan van Riebeeck na Suid-Afrika oorgeplant is.

Dit is meermale duidelik gesê dat die vestiging van die Hollandse nedersetting aan die Kaap 'n baie goeie geleentheid bied om die ware godsdiens, die christelike godsdiens soos dit van die Roomse dwalings gesuiwer is, dus in sy gereformeerde vorm, in sy hervormde gestalte onder die heidene te verbrei. Maar 'n selfstandige onafhanklike Kerk met 'n eie organisasie, 'n eie kerklike bestuur of regering, is hier nie gebring nie, net so min as wat hier 'n onafhanklike Staat in die lewe geroep is. Staatkundig het die nedersetting deel uitgemaak van die Republiek van die Verenigde Nederlande en dit is deur die Oos-Indiese Kompanjie bestuur wat sy volmag van die Nederlandse Staat gehad het. Die Kaap was 'n buitebesitting van Nederland, of, om dit nou maar met 'n hedendaagse begrip op konkrete wyse uit te druk: die Kaap was die „bosveldplaas" van Nederland. En wat die Kerk betref geld dieselfde. Die gemeentes aan die Kaap was buitegemeentes van die Hervormde Kerk van Nederland en hulle het onder die geestelike versorging van die Klassis (= Ring) van Amsterdam geval. 'n Selfstandig georganiseerde Kerk was hier nie, net so min as 'n selfstandig georganiseerde Staat. Net soas in Holland voor 1796 maar een Kerk erken is, die Kerk wat vandag as die Nederlandse Hervormde Kerk bekend staan, maar wat vóór 1796 nie 'n eie naam gehad het nie omdat daar maar een erkende Kerk was, net so was daar in die Kaap ook maar een erkende Kerk en dit was 'n organiese geheel van die Hervormde Kerk van Nederland en dit het ook nie 'n eie naam gehad nie omdat dit die enigste deur die owerheid erkende Kerk was. Die Roomse Kerk is nie geduld nie, en om dieselfde rede het dit lank geneem voordat daar aan die Kaap 'n Lutherse gemeente mog kom, en daarom ook was daar 'n verset teen die Hernhutter-sendelinge in die agtiende eeu.

So het die toestand gebly tot 1804 toe die Kommissaris-Generaal, J. A. de Mist, op 25 Julie van daardie jaar bepaal het dat voortaan „alle kerk-genootskappen gelijke bescher-

ming der wetten" sal kry, en toe hy sy „Kerken-order" vir die hele kolonie uitgevaardig het om die kerklike regte en voorregte te bepaal. En, dit spreek dan ook boekdele dat dit nie die ou erkende Kerk van die sewentiende en agtiende eeu was, die Kerk wat deur Jan van Riebeeck in die Kaap geplant is, wat om die vasstelling van die regte en voorregte gevra het nie, maar dit was die Lutherse gemeente wat kennelik ook in die regte en voorregte van die ou Kerk wou deel, en daarmee gelyk gestel wou word. De Mist het dan ook dieselfde gedoen wat in Holland in 1796 gedoen is deur al die kerke te erken as gelykes, ook die Roomse Kerk. Daar was dan ook nou net soos in Holland nie meer een bevoorregte Kerk nie, maar meer kerke, en van hulle is gepraat as van Kerkgenootskappe. Die Kerk het nou 'n vereniging geword, 'n genootskap wat as sodanig deur die owerheid by die wet erken moes word en — dit is belangrik — wat nou 'n eie naam moes hê. Die Suid-Afrikaanse Kerk dra dus van 1804 'n eie naam, en hierdie naam was *Nederduitsch Hervormd*. Geen mens kan dit ontken nie.

Die kerkorde van De Mist het hierdie *groot* voordeel gehad dat dit moontlikhede aan die Kerk gegee het om homself te organiseer. Toe ek op 2 Julie 1920 aan die Universiteit van Utrecht tot Doctor in die Godgeleerdheid gepromoveer het, was die tweede stelling wat saam met die proefskrif ingehandig is: „Eerst na de Kerken-Orde van Mr. J. A. de Mist van 1804 kan van een georganiseerde Zuid-Afrikaanse Kerk gesproken worden."

Die Kerk het van die bevoegdheid wat artikel 46 van die Kerkorde van De Mist hom gegee het om homself te organiseer, gebruik gemaak, en op 2 November 1824 is op grond van hierdie artikel 'n Algemene Kerkvergadering in Kaapstad gehou. Dit was die eerste Algemene Kerkvergadering of Sinode wat ooit in ons land saamgekom het. Hierdie gebeurtenis is honderd jaar later in November 1924 met reg deur die Sinode van die Kaapse Kerk op luisterryke wyse gevier, en wyle ds. Jac. Van Belkum het die Ned. Hervormde Kerk van Afrika met die geleentheid verteenwoordig. Hierdie eerste Algemene Kerkvergadering van 1824 het ook die eerste kerkwet wat ooit in Suid-Afrika

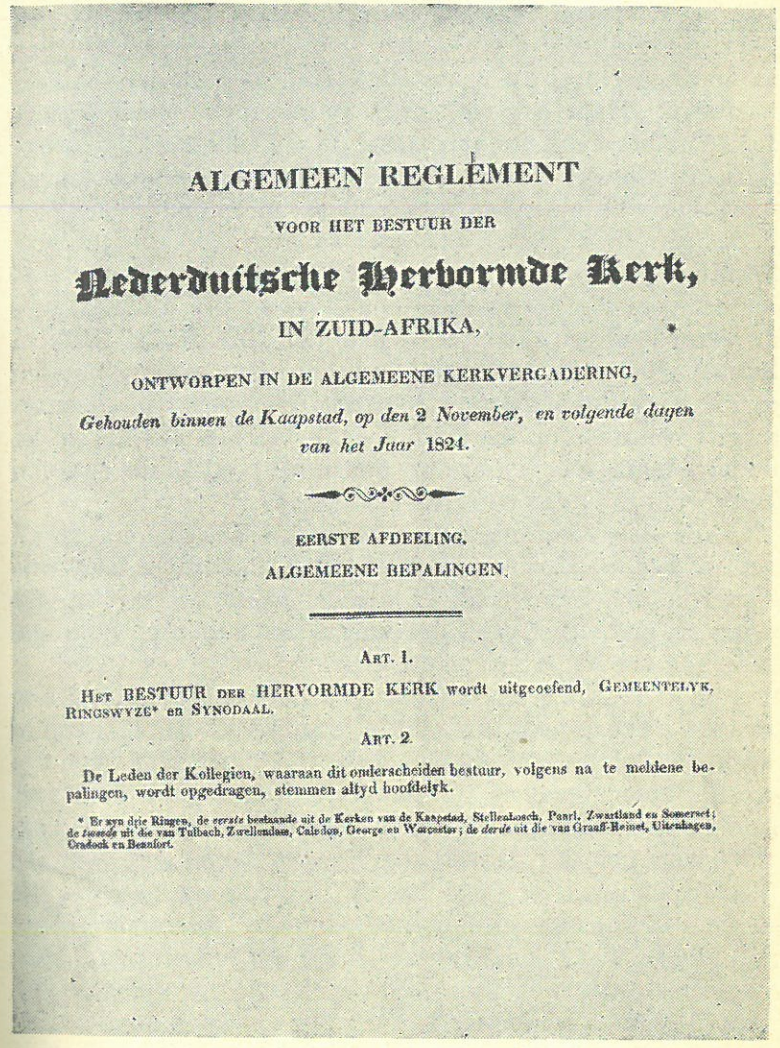

ALGEMEEN REGLEMENT

VOOR HET BESTUUR DER

Nederduitsche Hervormde Kerk,

IN ZUID-AFRIKA,

ONTWORPEN IN DE ALGEMEENE KERKVERGADERING,

Gehouden binnen de Kaapstad, op den 2 November, en volgende dagen van het Jaar 1824.

EERSTE AFDEELING.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

ART. 1.

HET BESTUUR DER HERVORMDE KERK wordt uitgeoefend, GEMEENTELYK, RINGSWYZE* en SYNODAAL.

ART. 2.

De Leden der Kollegien, waaraan dit onderscheiden bestuur, volgens na te melden bepalingen, wordt opgedragen, stemmen altyd hoofdelyk.

* Er zyn drie Ringen, de *eerste* bestaande uit de Kerken van de Kaapstad, Stellenbosch, Paarl, Zwartland en Somerset; de *tweede* uit die van Tulbach, Zwellendam, Caledon, George en Worcester; de *derde* uit die van Graaff-Reinet, Uitenhagen, Cradock en Beaufort.

Die oudste kerkwet van Suid-Afrika.

vervaardig is, opgestel. Die titel van hierdie kerkwet was: *Algemeen Reglement voor het bestuur der Nederduitsche Hervormde Kerk, in Zuid-Afrika.* Hierdie naam, Nederduitsch Hervormd, het die offisiële naam van die Kaapse Kerk gebly totdat in November 1842 die Sinode besluit het om in die kerkwet die naam Hervormd te verander in Gereformeerd. Maar ook na hierdie tyd kom die naam Nederduitsch Hervormd nog meermale op offisiële kerklike stukke voor. So was die offisiële benaming van die proponentsformulier wat ieder Kaapse predikant moes onderteken, tot in die jaar 1873 *„Acte van Ondertekening van Aankomende Predikanten der Hervormde Kerk in Zuid-Afrika,"* en daarin kom voor dat die ondertekenaar beloof dat hy hom „aan de verordeningen door de Synode der Hervormde Kerk in Zuid-Afrika gemaakt" sal onderwerp. Dus, waar die naam in die Kaapse kerkwet in 1842 van Hervormd in Gereformeerd verander is, daar het die Sinode dit in 1873 in die ondertekeningsformulier van die nuwe predikante ook van Hervormd in Gereformeerd verander.

Toe die Voortrekkers in 1836 die Kaapkolonie begin verlaat het, was die offisiële naam van die Kaapse Kerk dus *Nederduitsch Hervormd,* en hierdie naam het ook op die attestate en bewyse van lidmaatskap wat sommige van hulle saamgeneem het, voorgekom.

In Transvaal vind ons dat op die eerste kollektelys wat in 1841 uitgestuur is om geld in te samel vir die bou van 'n kerk op Potchefstroom, die Kerk „Hervormd" genoem word. Maar veral na die naamsverandering in die Kaapkolonie in 1842 is die name Hervormd en Gereformeerd afwisselend gebruik, terwyl die Kaapse predikante wat die Voortrekkers vanaf 1848 besoek het, dus ses jaar na die naamsverandering, uitsluitend die naam Gereformeerd gebruik het. Maar onder die bevolking self het die naam Hervormd bly voortleef, waarvoor ons verskillende bewyse kan gee. Toe ds. Van der Hoff in 1852 in die Kaap kom, het hy die naam Gereformeerd daar aangetref en het dit toe self ook in die eerste jare gebruik. Maar toe die Grondwet in 1855 opgestel is en in 1857 en 1858 deur die volk self op verskillende volksvergaderings wat deur kommandant-generaal M. W. Pretorius en assistent-kommandant-gene-

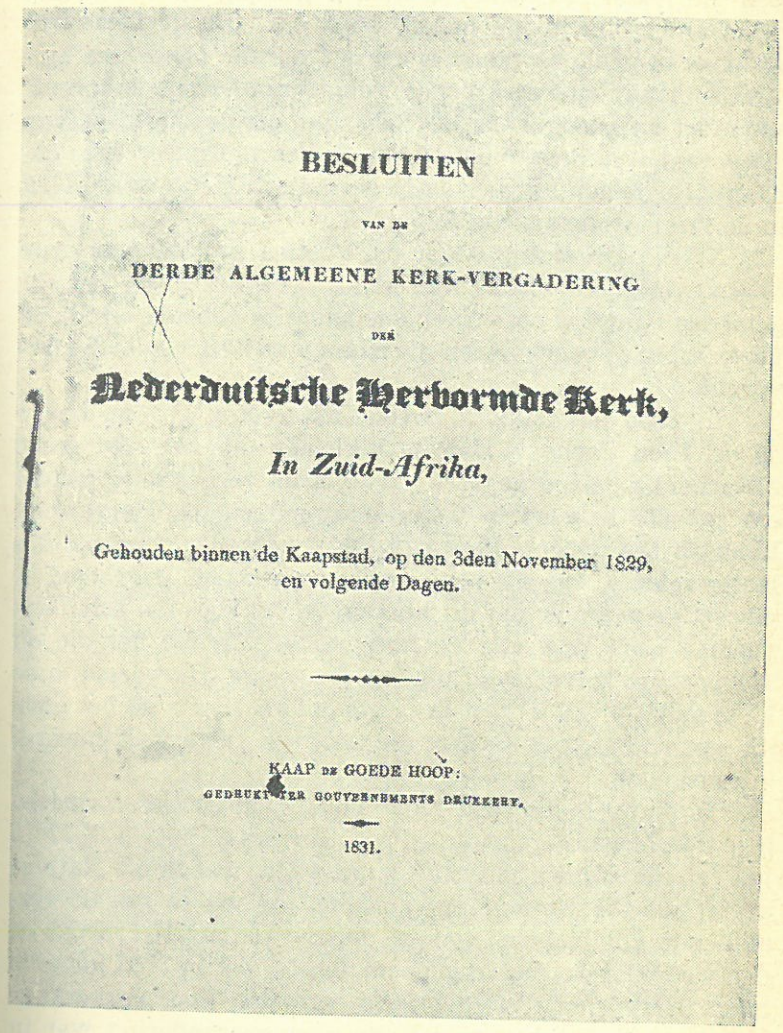

BESLUITEN

VAN DE

DERDE ALGEMEENE KERK-VERGADERING

DER

Nederduitsche Hervormde Kerk,

In Zuid-Afrika,

Gehouden binnen de Kaapstad, op den 3den November 1829, en volgende Dagen.

KAAP DE GOEDE HOOP:
GEDRUKT BY DEN GOUVERNEMENTS DRUKKERY.

1831.

Besluite van die Algemene Kerkvergadering van 1829.

raal T. F. Dreyer gehou is, bekragtig is, is daarin die staatskerk „Nederduitsch Hervormd" genoem, ja meer, alleen die naam Hervormd is daarin gebesig en die naam Gereformeerd kom nie daarin voor nie. Dit is belangrik veral as in gedagte gehou word dat hierdie Grondwet met hierdie naam op verskillende volksvergaderings bespreek, behandel en goedgekeur is. En die eerste kerkwet van Transvaal wat deur die Volksraad bekragtig is, dra die naam „Reglementen voor de Nederduitsch Hervormde Kerk in de Zuid-Afrikaansche Republiek."

Na die afskeiding onder ds. Postma in 1859 was daar dus nie meer een Kerk nie, maar twee kerke, en het dit gebiedend geword om een enkele naam te gebruik ten einde verwarring te voorkom, en die naam was Nederduitsch Hervormd.

In 1866 het daar 'n tweede afskeiding gekom, onder ds. F. Lion Cachet. Hierdie kerkskeuring het met groot bitterheid gepaard gegaan. Hy het as vernaamste middel om rekrute te werf 'n laster-veldtog teen die Hervormde Kerk op tou gesit. Een van die onderdele van hierdie laster-veldtog was die bewering dat die naam Hervormd 'n onwettige naam is, dat dit liberaal is, net soos die hele Hervormde Kerk onwettig en liberaal is. En toe het die ou Transvaalse bevolking juis op die naam Hervormd baie klem gaan lê, en dit met krag gehandhaaf. En so het deur die optrede van ds. Cachet die naam 'n „kwessie" geword, 'n twisappel.

In Natal is die twee name Hervormd en Gereformeerd ook deurmekaar gebruik. Prof. Besselaar het in 1927 'n lys van nie minder as twaalf name gegee wat in die Natalse argief vir die Kerk daar voorkom, dit wil sê twaalf verskillende kombinasies waarin die Kerk soms Hervormd en dan weer Gereformeerd genoem word. Tot in 1863 kom die naam Hervormd nog in briewe van ou Voortrekkers in Natal voor, wat bewys dat die naamsverandering wat in 1842 in die Kaap gemaak is, eers geleidelik die naam Hervormd op die agtergrond gedring het. Ook in die Vrystaat was dit die geval. Die Vrystaatse predikante het alger na 1842 daar gekom en het dus van die staanspoor af die naam Gereformeerd gebruik, maar onder die bevolkings het die

naam Hervormd tot in die sestiger jare bly leef, totdat dit op die lang duur terug gedring is.

S. P. E.

Het leven is: een krijgsbanier,
door goed' en kwade dagen
gescheurd, gevlekt, ontvallen schier,
kloekmoedig voorwaarts dragen!

Men tuimelt wel en wonden krijgt
men dikwijls, dicht' en diepe;
't en vlucht geen weerbaar man, die strijdt,
of hem de dood beliepe!

Het leven is: geen vreed alhier,
geen wapenstilstand vragen.
Het leven is: de kruisbanier
tot in Gods handen dragen.

GUIDO GEZELLE.

PREDICATIE
OVER.
JESAIA 45: 1-8.
GEDAAN
TER GELEGENTHEID
Dat Zyn Hoog-Welgebore Geſtrenge de Heer Baron
GUSTAAF WILHELM VAN IMHOF is aange-
ſtelt tot Hoog Edele Gouverneur Generaal
van Neerlands INDIEN en de onderhorige
LANDEN.
DOOR
Hun Hoog-Mogende, de Heeren STATEN GENERAAL
der Zeven Vereenigde NEDERLANDSCHE Provin-
tien en daar de onderbehorende LANDSCHAPHEN.
EN
De Edele Groot Agtbare Heeren BEWINT-HEBBERS ter Camere van Se-
venthiene der NEDERLANDSCHE INDISCHE gewet-
tigde Maatſchappye.
EN
Zyn Hoog-Edele Hoog-Welgebore Geſtrenge aan CABO DE GOEDE HOOP
geluk' ig over NEDERLANDT, met het Schip den HERSTELDER is aange-
komen, en aldaar voorgeſtelt in die Aanzienlyke Staats-bedieninge
den 16 January 1743.
DOOR
WILHELM VAN GENDT, Bedienaer des Godlyken Woords te STELLENBOSCH aen CAPO
DE GOEDE HOOP in AFRICA, den 10 February 1743.
Tot NYMEGEN,
By JAN DE ROEVER, Boekverkoper op de Markt in de Groote Bybel.
Anno 1743.
PORT. № 93."

Preek van ds. W. van Gendt, 1743.

DIE OUDSTE GEDRUKTE SUID-AFRIKAANSE PREEK.

VAN die preekwyse van onse ou sewentiende en agtiende eeuse predikante weet ons nie veel nie. Daar is te weinig preke van hulle bewaar gebly. Wel weet ons dat daar onder hulle goeie kanselredenaars was en met name noem ons hier ds. Johannes Petrus Serrurier wie se vader predikant van die Hollandse gemeente in Hanau was, terwyl sy een broer predikant in Den Haag was en twee ander broers in Amsterdam en hyself in die jare 1760–1804 predikant in Kaapstad. Die oudste gedrukte preek wat voorhande is, is die van ds. Wilhelm van Gendt wat op 10 Februarie 1743 in Kaapstad gehou is oor Jesaja 45 vers 1–8, by die geleentheid toe baron Gustaav Wilhelm van Imhof as Goewerneur-generaal van Oos-Indië in die Kaap as Kommissaris-generaal sy werk aanvaar het.

Ds. Van Gendt is in 1686 gebore. Hy het in die teologie gestudeer en het in 1714 predikant geword van die garnisoensgemeente Schenkeschans. Van hier is hy na die Hervormde gemeente Harderwijk beroep waar hy op 14 Maart 1723 sy intreepreek gehou het oor Psalm 68 vers 12.

Harderwijk was in daardie dae 'n belangrike gemeente met drie predikantstandplase asook 'n universiteit. Ds. Van Gendt was 'n man van studie en sal hom in die universiteitstad tuis gevoel het. Hy het verskillende geskrifte die lig laat sien waarin hy hom laat ken het as iemand „die onvervalscht zijnde in de Lere, aan de rechtzinnige waarheit vasthoudt."

In 1737 het hy hom by die Amsterdamse Klassis aangemeld wat toe juis besig was om predikante vir 'n paar vakante gemeentes aan die Kaap te soek. Die Klassis het hom op 7 Oktober beroep en aan die Kaapse kerkraad van sy koms berig gestuur en gewag gemaak van sy „talent, dat al vrij groot is." Maar die gesondheidstoestand van sy vrou was op daardie tydstip egter van so 'n aard dat dit aan hom toegestaan is om sy vertrek 'n paar maande uit te stel. Sy is egter kort hierna, op 12 Desember 1737, oorlede. Op 12 Februarie 1738 het hy op Hardewijk sy afskeidspreek ge-

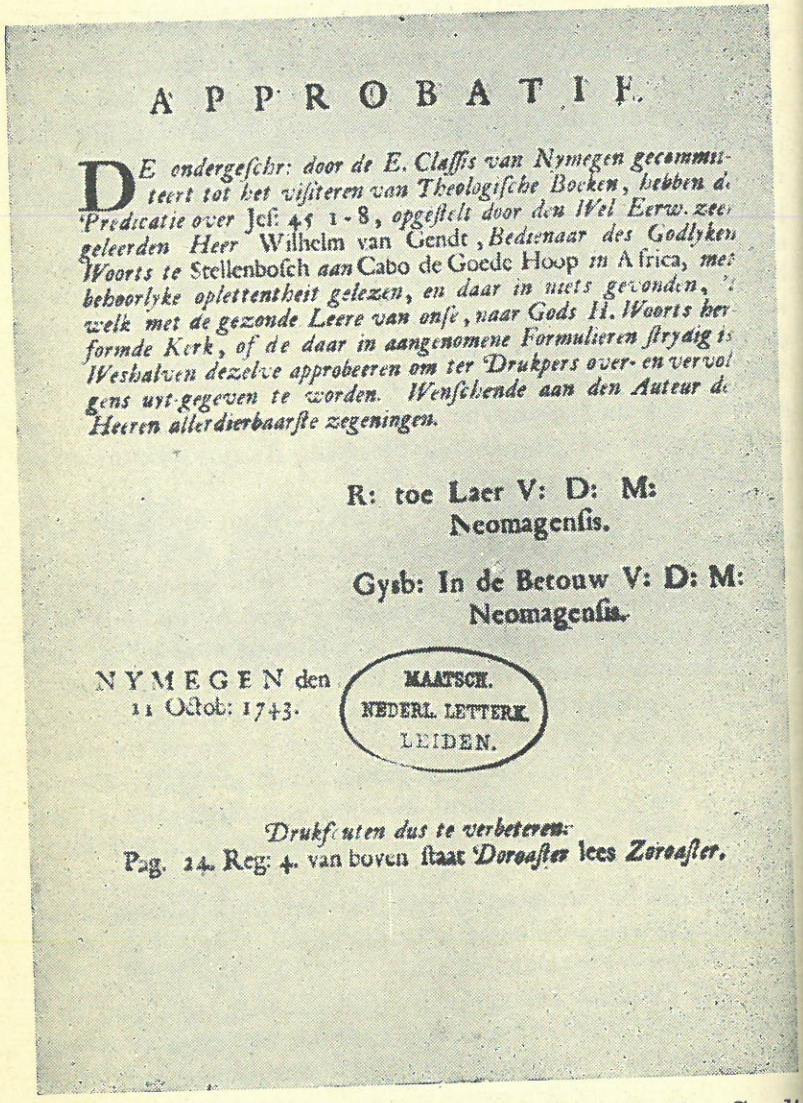

A P P R O B A T I E.

DE ondergeſchr: door de E. Claſſis van Nymegen gecommitteert tot het viſiteren van Theologiſche Boeken, hebben de Predicatie over Jeſ: 45 1-8, opgeſtelt door den Wel Eerw. zeergeleerden Heer Wilhelm van Gendt, Bedienaar des Godlyken Woorts te Stellenboſch aan Cabo de Goede Hoop in Africa, met behoorlyke oplettentheit gelezen, en daar in niets gevonden, 't welk met de gezonde Leere van onſe, naar Gods H. Woorts hervormde Kerk, of de daar in aangenomene Formulieren ſtrydig is. Weshalven dezelve approbeeren om ter Drukpers over- en vervolgens uyt-gegeven te worden. Wenſchende aan den Auteur de Heeren allerdierbaarſte zegeningen.

R: toe Laer V: D: M:
Neomagenſis.

Gysb: In de Betouw V: D: M:
Neomagenſis.

NYMEGEN den 11 Octob: 1743.

MAATSCH. NEDERL. LETTERK. LEIDEN.

Drukfouten dus te verbeteren:
Pag. 14. Reg: 4. van boven ſtaat Doroaſter lees Zoroaſter.

Approbatie of goedkeuring om die preek van ds. Van Gendt te kan laat druk.

hou oor Efese 6 vers 10 en 11. Teen die einde van die jaar het hy in Suid-Afrika aangekom en op 3 Desember het hy die kerkraad van Stellenbosch ontmoet en sy werk as predikant daar begin. Mens kry die indruk dat hy 'n rustige en arbeidsame predikant was, bekwaam en wakker. Ook in Suid-Afrika het hy 'n man van studie gebly, en in 1740 het 'n boek van hom verskyn onder die titel „Middel ter vergelijking tusschen de Evangelische, die zich onderscheiden door den naam van Gereformeerden en Luthersche" waarin hy wou aantoon dat die verskil tussen die leer van Calvyn en Luther nie so groot was nie en hulle volgelinge mekaar behoort te vind.

Op 16 Januarie 1743 het hy in Kaapstad gepreek oor Jesaja 45 vers 1 tot 8 by geleentheid toe baron Van Imhof in die Kaap offisieel sy amp as Kommissaris-generaal aanvaar het. Dit was dus met 'n plegtige staatsfunksie. Hierdie preek is gedruk en ons gee die titelblad daarvan fotografies weer. Dit is die eerste gedrukte preek van 'n Suid-Afrikaanse predikant. In daardie dae het die predikante verbasend lank gepreek, en 'n kerkdiens het al gou van twee tot drie uur geduur. Die preek van ds. Van Gendt sou, wanneer dit in die Kerkalmanak afgedruk word, minstens drie-en-twintig bladsye beslaan, dus meer as driekeer so lank as 'n hedendaagse preek. Voor in die preek vind ons die „Approbatie" van die Klassis Nymegen. In daardie dae kon 'n predikant nie 'n geskrif uitgee nie voor en aleer dit goedgekeur is deur die kerklike outoriteite wat moes verklaar dat daar niks in is wat met die kerkleer in stryd is nie. In hierdie „approbatie" word dan ook verklaar dat die klassis Nymegen hierdie preek „met behoorlijke oplettendheid" gelees het, „en daarin niets gevonden, 't welk met de gezonde Leere van onse, naar Gods H. Woorts hervormde Kerk, of de daar in aangenomene Formulieren strijdig is." Ons gee 'n fotografiese afdruk van die hele „approbatie" op 'n afsonderlike bladsy weer.

Ds. Van Gendt is in 1745 oorlede.

S. P. E.

DS. FRANCISCUS LE SUEUR

DIT is jammer dat daar net van enkeles van ons ou predikante uit die agtiende eeu afbeeldings bestaan.

Van die sewentiende eeuse is daar geen enkel portret van oor nie. Daardie ou predikante staan sover van ons af. Hulle kleredrag was anders as die van ons dae. Hulle preekwyse was anders. Hulle taal was anders. Hulle hele optrede, hulle maniere was anders. Geslagte het gekom en geslagte het gegaan, en in die drie eeue van ons volksplanting was alles aan 'n verandering onderworpe. Niks op aarde is blywend nie. Maar wat ook al verander, Jesus Christus is gister en vandag dieselfde en tot in ewigheid. En die Evangelie van Jesus Christus bly dieselfde, want dit is nie van die aarde nie, maar is die Woord van die Ewige. Hoe alles vanaf die sewentiende en die agtiende eeu af tot nou toe dan ook aan 'n verandering onderworpe mag gewees het, die Evangelie wat daardie ou sewentiende en agtiende eeuse predikante aan 'n verloregaande wêreld gebring het, is dieselfde Evangelie wat vandag nog onder ons verkondig word, die blye boodskap van Gods genade in Jesus Christus. Daardie ou sewentiende en agtiende eeuse predikante het die grondslae van die christendom in ons land gelê. Ons erken dan ook dat ons die geestelike nasate van daardie ou Hollandse predikante is, hulle wat die oorplanters was van die Hervormde Kerk van Nederland in Suid-Afrika. Die Hervormde Kerk van Nederland wat ons Moederkerk is. Ons verheug ons immer wanneer bande met daardie ou Moederkerk versterk word.

Die eerste van die ou predikante van wie 'n afbeelding bekend is, is ds. Franciscus le Sueur. Ons druk dit hier af en deel een en ander oor hom mee.

Ds. Franciscus le Sueur het uit 'n Hugenote-familie gestam wat in die sewentiende eeu in Holland gekom het, en waarvan 'n paar lede predikante by die Waalse gemeentes was. (Dit is die Franssprekende deel van die Nederlands Hervormde Kerk). Maar ons moet ook hier waarsku teen gefantaseerde aansprake van sommige Hugenote-afstammelinge op hoë Franse adeldom en markisate. Sy ouers het in Nederland in die provinsie Gelderland gewoon waar hy in 1700 gebore is. Hy het aan die Universiteit van Leiden in die teologie gaan studeer en is daar op 28 Oktober 1720 as student ingeskryf. Op 2 Oktober 1726 het hy voor die Klassis Tiel sy proponentseksamen afgelê en hom beroepbaar gestel as predikant in die Nederduits Hervormde Kerk. Solank as wat hy op 'n beroep moes wag, het hy in die dorpie Ooyen gebly waar sy ouers waarskynlik woonagtig was. In 1728 het hy hom by die Klassis Amsterdam vir diens in die Indiese Kerk aangemeld, en op 4 April 1729 is hy deur die Klassis peremtoir ge-eksamineer, dit is die eksamen wat elke proponent in daardie dae in Nederland moes aflê nadat hy sy eerste beroep ontvang en aangeneem het. By hierdie eksamen, so staan dit in die ou stukke van

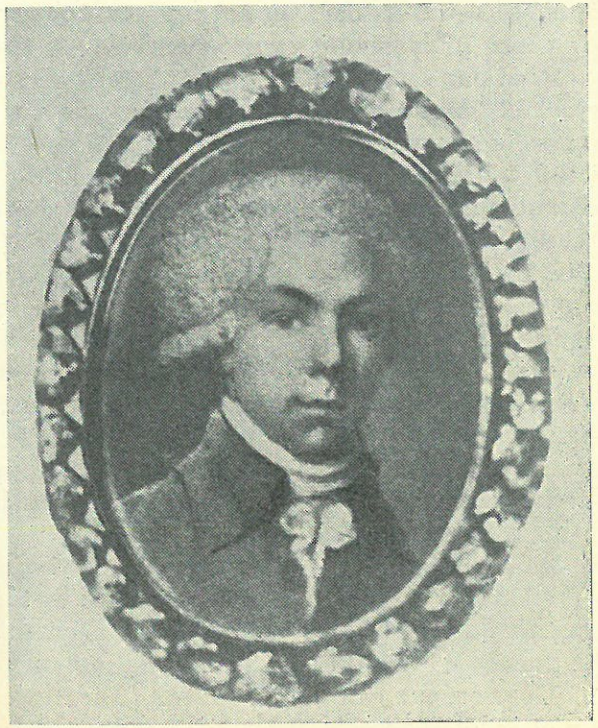

Die vader van ds. F. le Sueur.

daardie tyd opgeteken, het hy baie blyke gegee van sy grondige studies, sodat die Klassis hom vol verwagting met die handoplegging georden het en die Kaapse Kerk met sy benoeming gelukgewens het. Kort hierop het hy na die Kaap vertrek waar hy hartelik verwelkom is, en op 16 Oktober 1729 het hy vir die eerste keer daar gepreek en sy diens aanvaar. In die daaglikse omgang was hy waardig en deftig en hy het met seën gearbei. Maar sy belangstelling het nie alleen by die Kaapstadse gemeente gelê nie, maar hy het ook sy aandag geskenk aan die geestelike welvaart van die bewoners van die buitedistrikte, en in die tweede helfte van die jaar 1730 en die eerste drie maande van 1731 het hy selfs die dienswerk in Drakenstein en in Stellenbosch tydelik waargeneem. Ook het hy die noodsaaklikheid ingesien dat die verskillende gemeentes meer voeling met mekaar moes hou en in 'n organiese verband geplaas moes word, en daarom het hy hom beywer vir die oprigting van 'n klassikale vergadering aan die Kaap. So 'n klassis het dan ook begin en het in 1746 sy eerste vergadering gehou. Maar die tyd was vir so iets nog nie ryp nie. Die Kaapse gemeentes kon nog nie vir hulleself sorg nie, en was nie by magte om self sy eie predikante te eksamineer en tot die Heilige diens toe te laat nie, en die versorging van die Amsterdamse klassis kon beslis nie gemis word nie, en daarom is die oprigting van 'n afsonderlike klassis aan die Kaap wat dus 'n nuwe Klassis van die Nederlands Hervormde Kerk sou wees, in Nederland dan ook met reg nie goedgekeur nie. Die Kaapse gemeentes het egter wel die reg gekry om jaarliks in 'n gekombineerde vergadering saam te kom om gemeenskaplike belange te bespreek en te behandel, maar hierdie gekombineerde kerkvergaderings het nie die bevoegdheid van 'n klassis gehad nie.

Ds. le Sueur het agtien maande na sy aankoms in die Kaap, op 2 April 1730, in die huwelik getree met Johanna Swellengrebel, 'n suster van Hendrik Swellengrebel wat op daardie tydstip lid van die Politieke Raad was en van 1739 tot 1751 Goewerneur van die Kaap was. Die huwelik was ryklik met kinders geseën, en die afstammelinge word nog veelvuldig in Suid-Afrika gevind.

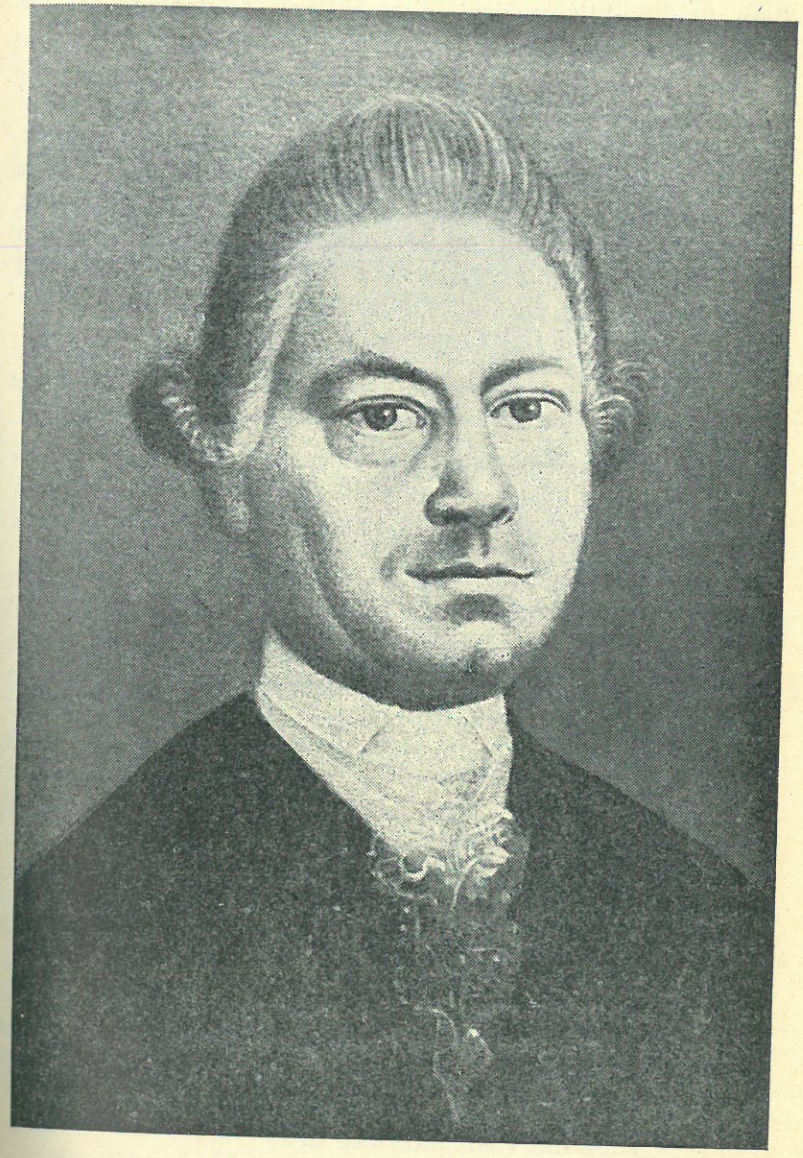

Ds. Franciscus le Sueur.
(Kerkargief, Kaapstad.)

Ds. le Sueur het aan graweel gely en het gemeen dat hy hom uit die aktiewe diens moes onttrek, en daarom het hy in 1744 die plaas Ekelenburg van sy skoonvader op Rondebosch gekoop en daar gaan woon. Nadat sy opvolger bevestig was, het hy sy dienswerk neergelê, en op 11 September 1746 sy afskeid van die gemeente geneem met 'n preek oor Efese 3 vers 14 tot 16. Hy het 'n lewendige belang in die ontwikkeling van die kerk en die geestelike lewe van die gemeente bly stel, en het meermale gehelp om in die dienste te voorsien, veral in 1749 toe daar drie vakatures was. Ook het hy die Gekombineerde Kerkvergaderings bly bywoon. In 1757 is hy oorlede.

S. P. E.

(Met dankbaarheid vermeld ons hier dat daar 'n boek van ons in die pers is wat die lewensbeskrywings van al ons sewentiende en agtiende eeuse Suid-Afrikaanse predikante bevat, met die afbeeldings wat daar van hulle bestaan.)

———

Saaier, saai! Dis God's gebod,
al verdroë vrug en blare,
al verslaat die hael die are.

Saai die sade van gedagte,
laat die oes aan nageslagte,
net soos die wat rus in d' graf
ons ook eens hul gawe gaf.
Ons mag die ook nie behou:
ander harte vra dit nou;
liefde gewe is genot, —
delg die skuld, dis God's gebod.

Val daar saadjies op die stene,
vlieg die voëls daarmee hene
mag dit in die dorings val,
saaier, saai! en sê: „ek sal!"

DIE VIERINGS VAN DIE EERSTE EN DIE TWEEDE EEUFEESTE TER HERINNERING AAN DIE KOMS VAN JAN VAN RIEBEECK.

DIT was op Saterdag 6 April 1652 dat Jan van Riebeeck se skip, *De Drommedaris,* met 'n ander skip, *De Goede Hope,* in Tafelbaai geanker het. 'n Derde skip, *De Reijger,* het nog buite die baai gebly. Die volgende dag, 7 April, het Jan Van Riebeeck aan wal gegaan en 'n plek uitgesoek om sy fort te bou, en die plek wat hy gekies het is vandag bekend as die Parade in Kaapstad. Dit was 'n dag van klein dinge. Van klein dinge, net soos 31 Oktober 1517 ook 'n dag van klein dinge was toe Martin Luther sy vyf-en-negentig stellings aan die deur van die slotkerk van Wittenberg geslaan het. Maar tog, daardie sagte hamerslae is die hele wêreld deur gehoor, en word vandag nog gehoor, sodat daardie dag vandag bestemd is as die dag waarop die seëninge van die Kerkhervorming herdenk word. Luther self het die betekenis van sy daad nie besef nie. Vir hom was dit 'n akademiese disputasie. Maar wat het nie daaruit gegroei nie! Daardie dag was in die oë van die mense maar 'n dag van klein dinge, omdat die oë van die mense die groot dinge wat daarin verborge gelê het en wat op Gods tyd daaruit te voorskyn sou kom, nie kon sien nie. Daarom het die profetiese woord (Sagaria 4 vers 10) vir ons die waarskuwing om die dag van klein dinge nie te minag nie.

So was dit ook 'n dag van klein dinge toe Jan van Riebeeck op 6 April 1652 sy skip in Tafelbaai laat anker het, 'n dag van klein dinge toe hy op 7 April aan wal gestap het en die plek vir sy sooifort uitgesoek het. Maar wat het daar nie uit daardie klein dinge te voorskyn gekom nie! Self het hy daar nie die minste besef of vermoede van gehad nie. En tog, die grondlegging van daardie ou sooifort was die grondlegging van die Hollands-Afrikaanse nasie wat daarmee in Suid-Afrika geplant is.

Op 6 April 1654, twee jaar na sy aankoms in Tafelbaai, het Van Riebeeck daarby stil gestaan hoedat „Godt de Heere alle die saecken tot den dach van heden met veele

segeningen, wel ende gewenscht heeft laeten succederen ende voltrecken," en het daarom besluit om in die toekoms hierdie dag, die 6e April, „tot Godes eere met danckseginghen te vieren ende voor altijt tot een vast blijvenden danck- ende bededach in te stellen, ten eynde daer bij des Heeren weldaeden, aen ons bewesen, bij ons naecomelingen noyt vergeten, maer altijt tot Godes eere, ter gedachtenisse in memorie gehouden mogen worden."

'n Jaar later, 5 April 1655, het Van Riebeeck hierdie dag dan ook as 'n „danck- ende bededagh" laat hou. Daar was op een van die skepe wat 'n paar dae vantevore uit Holland aangekom het, 'n predikant aan boord, ds. Hermanus Busschof. Sy vader, ds. Bernardus Busschof, was in die jare 1613-1639 'n bekende Hervormde predikant in Nederland. Hyself was in die jare 1642-1653 predikant van die Hervormde gemeente van Zoelen en van 1652-1654 van die Hervormde gemeente van Kuilenburg, die geboortestad van Van Riebeeck en die gemeente waarin hy gedoop is. In 1654 is hy deur die Klassis van Amsterdam as predikant na Indië gestuur, en was as sodanig in 1655 werksaam op Formosa en van 1658 tot aan sy dood in 1674 in Batavia. Hy was dus die eerste predikant onder wie se leiding die gedenkdag van die koms van Van Riebeeck in 'n kerkdiens gevier is. Ons vind nog meermale melding gemaak van die onderhouding van hierdie jaarlikse dank- en bededag, maar helaas, dit het al spoedig as sodanig opgehou.

In 1752, honderd jaar na die koms van Van Riebeeck, was die Goewerneur wat in die Kaap aan die hoof van sake gestaan het, Ryk Tulbagh. Hy was 'n goeie man, vroom en godsdienstig, en is in 1699 te Utrecht, Nederland, gebore. In 1716 is hy in diens van die Oos-Indiese Kompanjie aangestel in 'n ondergeskikte pos aan die Kaap. Deur sy goeie gedrag en troue pligsvervulling, terwyl hy sy kennis met die lees van allerhande nuttige boeke aangevul het, het hy steeds hoër en hoër geklim, totdat hy in Februarie 1751 as Goewerneur aangestel is. Hy was 'n vader vir die bevolking wat hom dan ook Vader Tulbach genoem het. Dit was op sy voorstel dat die Politieke Raad op 21 Maart 1752 besluit het om Saterdag 8 April, die dag waarop honderd jaar gelede die Kaap in besit geneem is, as 'n dankdag te vier en

aan al die predikante van die verskillende kerke op te dra om op daardie dag dankdienste te hou, en aan hulle gemeentelede vooraf hiervan kennis te gee sodat hulle kan weet om kerk toe te kom, „en den Alderhoogsten met Eenparige herten te dancken voor alle groote weldaden en zeegeningen gedurende zoo een Lange Reex van jaaren, aan dit Land en dies Inwoonderen beweesen, en Sijne Goddelijke Majesteyt wijders af te smeeken, dat 't hem dog behaagen moge dit Land met dier ingeseetenen verder onder de Magt der Maatschappye voor alle Rampen en Onheylen in genaade te bewaaren."

In al die gemeentes waar daar 'n predikant was, is daardie dag dan ook 'n kerkdiens plegtig gevier. In Kaapstad was daar 'n groter feesviering. In die more het ds. P. van der Spuy die kerkdiens gehou en „een treffelijke dank predicatie" gehou. In die middag is met al die kanonne van die kasteel sowel as van die batterye en „redouten" langs die strand „losgebrand" terwyl die Hollandse, Engelse, Franse en Deense skepe wat aan die rede in die baai gelê het, ook hulle grofgeskut laat hoor het. Die Goewerneur het die amptenare wat daarvoor in aanmerking gekom het, die vernaamste persone uit die burgery en die hoofde van die verskillende skepe op 'n groot maaltyd onthaal.

Van ds. P. Van der Spuy plaas ons hiernaas 'n portret. Hy is op 23 November 1722 aan die Kaap gebore en was die eerste gebore Suid-Afrikaner wat predikant geword het. Sy vader, Melt van der Spuy, was 'n Rotterdammer van geboorte en is op 14 Julie 1716 aan die Kaap met Maria van der Poel getroud. Petrus was die derde kind uit hierdie huwelik. Aan die einde van 1730 toe hy dus nog maar nouliks agt jaar oud was, het sy vader hom vir sy opvoeding na sy familie in Rotterdam gestuur. Hy het hom daar vir die Universiteit voorberei en op 9 September 1740 is hy te Groningen as student in die Teologie ingeskryf. In September 1744 is hy in Leiden as teologiese student ingeskryf waar hy ook nog 'n jaar gestudeer het. Sy begeerte was om na sy geboorteland terug te gaan en daarom het hy hom vir die proponentseksamen by die Klassis Amsterdam aangemeld, wat hom dan ook op 4 Oktober 1745 as kandidaat tot die Heilige Diens beroepbaar gestel het, en op 11 Janua-

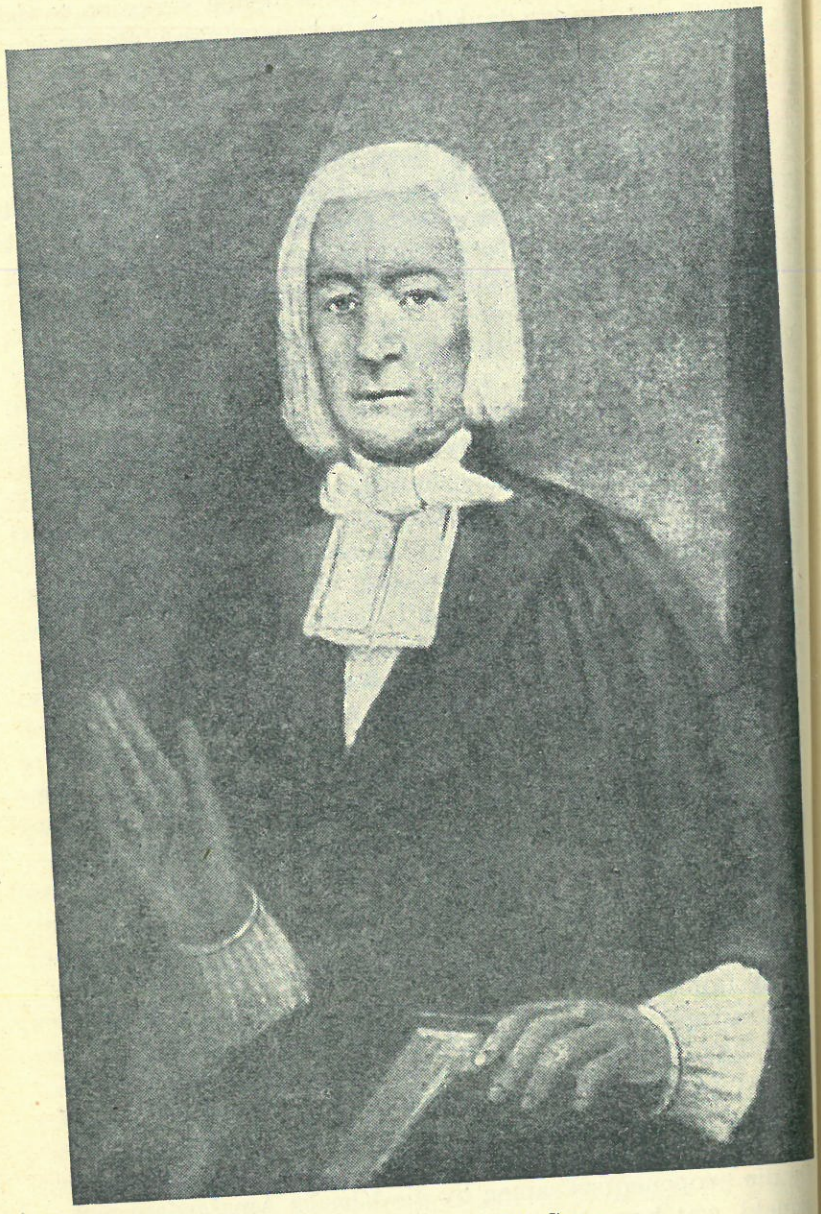

Ds. Petrus van der Spuy.
(Kerkargief, Kaapstad.)

rie 1745 het die Klassis hom met die oplegging van hande as predikant vir die Kaap georden. Die bewering dat hy in Nederland ook in die medisyne gestudeer het, is hoogs onwaarskynlik en moet van die hand gewys word. Hy het spoedig na sy ordening skeep gegaan en het op 17 Augustus 1746, na 'n afwesigheid van meer as vyftien jaar, weer sy voet op sy geboortegrond gesit en vyf dae later het hy in Kaapstad gepreek. Sy teks was Genesis 31 vers 3: „En de Heere zeide tot Jacob: Keer weder tot het land uwer vaderen, en tot uw maagschap, en Ik zal met u zijn." Hy is benoem as opvolger van ds. Le Sueur in Kaapstad waar hy predikant was tot 1753 toe hy na Drakenstein verplaas is. Maar daar in Drakenstein het hy 'n lydensweg gehad. Daar was meermale baie twiste in daardie gemeente, en ds. Van der Spuy kon ten slotte daar nie meer teen nie, want dit het hom ook fisies oorweldig, sodat hy in Maart 1781 op sy aansoek sy emeritaat ontvang het.

Ds. Van der Spuy was al die tyd nog ongetroud, en eers op 19 Januarie 1783, dus byna twee jaar na sy aftrede toe hy reeds oor die sestig jaar oud was, het hy in die huwelik getree met Maria Elisabeth Aleda. Sy is op 21 Julie 1748 deur hom in Kaapstad gedoop en daarna het hy skertsent aan die vader van die dopeling gesê dat hy die kindjie vir hom as vrou moet grootmaak. En hierdie skerts het waarheid geword. Daar is vier kinders uit hierdie huwelik gebore, maar die moeder is reeds in 1791 oorlede. Ds. Van der Spuy het hierna nog agtien jaar geleef, totdat op 4 Maart 1809, toe hy reeds meer as ses-en-tagtig jaar oud was, ook vir hom die rus aangebreek het.

Die eeufees-preek wat hy in 1752 gehou het, is in druk verskyn en die titelblad daarvan word hier afgedruk. Dit is lank want in daardie dae was die mense breedsprakig. Die teks was Psalm 147 vers 12, 13 en 14: „O! Jerusalem, roemt den Heere: O! Sion, looft uwen Godt: want hij maakt de grendelen uwer poorten sterk, hij zeegent uwe kinderen binnen in u: die uwe landpaalen (in) vreede stelt, hij verzadigt u met het vette der tarwe." Die preek is lank en uitgerek soos dit in daardie dae toe die lewe nie so gejaagd was nie en die mense baie tyd gehad het, gebruiklik was. As dit in die Almanak oorgedruk moes word, sou dit ongeveer

DANK-ALTAAR,

GODE TER EERE OPGERICHT;

OF

EENE PLEGTIGE

REDENVOERING,

TER GELEGENTHEID

Van 's Ed. Comps Hondert Jaarige Posseſſie
des GOUVERNEMENTS van

CABO DE GOEDE HOOP,

In eene Verklaaring, en Toepaſſing van
Pſ. CXLVII. vers 12, 13, en 14.

Uitgeſprooken den 8. April des Jaars 1752.

DOOR

PETRUS VAN DER SPUY,

Bedienaar des H. Euangeliums aan
CABO DE GOEDE HOOP.

Te UTRECHT,
By GYSB. TIEME VAN PADDENBURG,
EN
ABRAHAM VAN PADDENBURG,
Boekverkopers, 1753.

drie-en-twintig bladsye beslaan. Ook vind mens 'n paar Latynse aanhalings en ook Hebreeuse woorde daarin. Die gedrukte uitgawe is aan goewerneur Ryk Tulbagh en die Politieke Raad opgedra. 'n Gedeelte uit die toepassing van die preek word hier afgedruk:

Roept ons niet deze dag tot dankzeggen, dat ons gansche leven niet moet eindigen? hebben wij nu niet zo wel oorzake om God te roemen en te loven als eertijds Israël? waarlijk! onze zegeningen overtreffen ze veelzints:

1. Heeft God ons niet bewaart tot op dezen dag? mogen wij niet roemen dat God de poorten, en grendelen van dezen uijthoek heeft sterk gemaakt? Want van dien tijd af, tans uijtmakende een kring van hondert jaaren, dat de beroemde Maatschappij van deeze Landen bezit genomen heeft, heeft God haar, in hunne bezittinge, bevestigt, hare grenspalen beschermt, en van tijd tot tijd dezelve versterkt met vastigheden. Ik zoude het bestek van een Leerrede te buiten gaan, indien ik mij zoude uijtlaten in eene breedvoerige beschrijvinge van de gesteltheid dezes uijthoeks, zo voor, als na dat de E. Maatschappij daar van posessie gehad heeft; alleenlijk ben ik genoodzaakt te moeten zeggen, dat dezelve allereerst door de Portugeeschen wierd ontdekt, die denzelven den „Stormhoek" noemden; dog na dien tijd wierd door hunnen Vorst dezen hoek het „hoofd van goede hoop" genaamt, om de hoop die Koning Johannes de tweede hadde van Indie te zullen ontdekken, toen zijne Schepen dezen hoek te boven steevenden. Wanneer de Nederlanders in den Jaare 1600 eene Compagnie hebben beginnen op te richten, deeden zij hunne Scheepen wel bestendig aan dezen uijthoek landen, maar egter hadden zij hier geen vastigheid of sterkte. Op dusdanige wijze agtervolgden zij dezen uijthoek aan te doen, tot op den Jaare 1650, wanneer haare gewone Jaarlijkze Retourvloot aldaar aanquam, om zig van nodige leeftogt te verzorgen. Terzelver tijd bevond zig op deze Vloot Jan van Riebeeck, die, als Wondheeler, in dienst der Maatschappij varende, de nuttigheid der wilde gewassen aan deze Zuijdhoek ontdekt had, oordeelende dat dit aangenaame oort, met geringe moeite tot groot voordeel van de

Maatschappij, tot eene schoone Ververzingsplaats konde aangelegt worden. Zijne gedagten, zijne Heeren en Meesters ontdekt, en de nootwendigheid van deze onderneminge aangeweezen hebbende, besloten zij na rijpe overweginge, dezen uijthoek in bezit te nemen, en zonden in den Jaare 1651 in den Maand December den voren gemelden van Riebeek, als Hoofd van de eerste Volksplanting, met eenige Schepen herwaarts, welke alhier aanlande op den 6 April des volgenden Jaars 1652, en op den 8 van dien Maand nam men het bezit van dezelve: men leide alles aan dat tot vastigheid, en sterkte van dezelve konde dienen, om een gerusten en vasten eigendom te hebben, hoewel alles in het vervolg van tijd, tot grooter en meerder volmaaktheid is gebragt geworden. Zo dat wij dan mogen zeggen, dat God tot hier toe de grendelen onzer poorten heeft sterk gemaakt, en het zelve omheint heeft door zijne nooit volpreeze zorg, en liefde.

2. Hoe zijn ook de Kinderen van dit Land zedert die dagen gezeegent binnen onze Muuren? begon, niet na verloop van weinig tijd dit Tafel-dal te naauw, en te klein te vallen, om aan zo veel Inwoonders onderhout te verschaffen; die dienvolgens genoodzaakt wierden zig verder uijt te breiden, en de naastgelegene Dalen, en Valeien te bezetten; zo dat ze nauwelijks meer de naam van een Colonie voeren mag? Zo zijn onze honderden geworden, tot duijzenden, en onze duijzenden tot tien duijzenden vermenigvuldigt. Hoe gezegent zijn ook de Kinderen dezes Lands in voorspoed? wat rijkdommen zijn er bij veelen overgebleven? wat overvloed is er van allerleij voorraad? plasregens van zegeningen heeft God op ons uijtgestort, en hij doed het ons welgaan in dit goede Land, waar in wij wonen.

3. Heeft God ook onze Landpalen niet in vrede gestelt? geen vijand heeft tot dezen tijd toe onze ruste, nog vrede gestoort. Indien ooit Gods Kerke in den mond heeft moogen hebben de woorden uijt den CXXIV Psalm, zo moogen wij het doen op dezen dag, in opzigte van zo eene merkwaardige verlossinge, als de Heere onlangs aan ons heeft te wege gebragt, welke nooit uijt onze

gedagten behoorde te gaan: 't was Jehovah, die bij ons geweest is, mogen wij nu zeggen, ja 't was Jehovah die bij ons geweest is, als de menschen tegen ons opstonden: doe zouden zij ons levendig verslonden hebben, als haren toorn tegen ons ontstak. Doe zouden ons de Wateren overlopen hebben, een stroom zoude over onze Ziele gegaan hebben. Doe zouden de Wateren van alverdervende vijanden, over onze Ziele gegaan zijn: die ons van onze Goederen, Godsdienst, en Vrijheid zouden berooft hebben. Maar Jehovah zij eeuwig gelooft, die ons in hunne handen niet heeft overgegeven tot een roof: en dat onze Ziele ontkomen is, als een vogel uijt den strik des Vogelvangers, die reets bezig was om zijn net en strik toetehalen: dog God zij gedankt, die strik wierd gebroken: de toeleg der vijanden is nog tijdig ontdekt, en verijdelt geworden, door middel van eene onzer Bondgenooten. En dus zijn wij het op eene wonderbare wijze ontkomen: in allen dezen is de hand des Heeren met ons, en tegen onze vijanden geweest. Men mag op dit geval wel toepassen het geen den Heidenze Digter Claudianus zegt tot den Keizer Theodosius, als hij den Tijran Eugenius versloeg onder eene, begunstiging van Weer en Wind (1),

O nimium dilecte Deo, cui militat AEther,
Et conjurati veniunt ad classica Venti.

En waarlijk wij zouden ondankbaar zijn, indien wij niet erkenden en opmerken, dat onze hulpe in dezen geweest is in den name des Heeren, die Hemel en Aarde gemaakt heeft. Dit is van Jehovah geschied en het is wonderlijk in onze oogen.

4. Maar eindelijk mogen wij ook zeggen, dat wij verzadigt worden met het vette der Tarwe. Zo dat de algenoegzame God, ons met Israël doet rijden op de hoogten der Aarde, dat wij eeten de inkomsten des velts: hy doet ons honing zuijgen uijt de Steenrotsen. Deut. XXXII. vers 13. Ende olie uijt de keijen der Rotzen: boter van Koeien, en melk van klein Vee, met het vette der Lammeren, en der Rammen, die in onze Velden weiden, met

1 Vide Augustin: Lib. V. Cap. 26.

het vette der nieren van Tarwe: ende het druijven bloed, reinen Wijn, hebt gij gedronken, vers 14. God maakt deze plaatze tot een Koorenschuur van de vetste Tarwe, en dat in zo een overvloed, dat niet alleen wij, maar zelfs andere Landen daar door gespijzigt worden. Wie kan hier klagen van gebrek? geeft ons God geen overvloed van alles? en in die overvloed van alles het beste? alles, wat de Lugt onderhout, alles, wat de Zee in haren schoot teelt, en queekt, alles, wat de vrugtbaarste Landen kunnen voortbrengen, word ons in overvloed toegeworpen. Zo dat God ons geplant heeft aan eenen vetten heuvel. Welgelukzalig zijt gij dan, O Caaps Israël! wie is u gelijk? gij zijt een volk verlost door den Heere, den Schilt uwer hulpe, ende die het Swaart is uwer hoogheid: daarom zullen zig uwe vijanden u geveinsdelijk onderwerpen, ende gij zult op hare hoogten treden. Deut. XXXIII. vers 29.

Wat is er nu billijker als dat wij met Jerusalem, en Sion, onzen mond doen overlopen met Gods lof? dat is immers het einde van God in alle zijne werken; God zal anders zijn zeegeningen afbreken, en in zo veele vloeken verwisselen. Zijn wij dan begeerig 't schrikkelijke van Gods toorn, het verderffelijke van zijn oordeelen te ontduiken, dit Land, en deszelfs Inwoonders in salvo te behouden, geeft dan den Heere uwen God de eere zijns's naams, eer hy als een verbolgen Rigter van zijn Hemeltroon zal steigeren, en het voor onze oogen door zijn oordeelen zal donker maaken. Wat doch zoude het weezen, als de Heere ons verliet, als hij onder ons zijn genaderijke woning opbrak? Treed dan den Heere uwen God te gemoed als een Koninglijk Priesterdom, met volvrolijke herte, met juichende lippen, en met het heffoffer des lofs, voor zo veele groote en menigvuldige zeegeningen aan dit Land, en deszelfs Inwoonders bewezen. Want wat weldaden zijn 'er dog te noemen, die God niet in een ruijme mate over ons heeft uijtgestort? Wat een goed Land heeft de Heere ons niet gegeeven, om te bewoonen? Wat vrede en overvloed heeft hij deze Landen niet geschonken, wanneer andere Landen en Kerken zijn verschrikt geworden, door ontzettende ge-

rugten des oorlogs? Wat geschiedenis kan ons zulk eene verbazende aaneenschakeling van goedertierentheden uijtleveren, dan die met welke wij zedert onze grondlegginge tot nu toe, zijn overladen geworden? God heeft hier zijn genaderijke inwoning genomen, wij zijn na zijn name genoemt, hij is onze God, wij zijn Volk en Eijgendom, hij onze Koning, wij zijn Onderdanen; daar benevens zien wij de deuren van Gods Heiligdom steeds voor ons geopent, de zuijvere Evangelie-leer zegepralen over 't Anti-christendom. En is zulk eene goedertierentheid niet overdubbeld waardig, dat wij ons tot in alle eeuwigheid daar over zouden verwonderen? Wat kan aandoening op onze herten verwekken, en die doen wegsmelten, zo dit het niet doet?

Laat ons ook met Jeremias, Klaagl. III. vers 40, onze wegen onderzoeken, en doorzoeken, en inzonderheid, wederkeeren tot den Heere. Geen twijfel, of wij zullen alle veel vinden te verbeteren. Hier aan dan met allen ernst zonder uijtstel gevallen, alle onze zonden moeten, zo 't mij geoorloft is in deze vreugdetijd van tranen te melden, daar door uijtgewischt worden. Volgen wij het voorbeeld van den Man Gods Esra, met te betuijgen: mijn God, ik ben beschaamt ende schaamroot, om mijn aangezigte tot u opteheffen, mijn God: want onze ongeregtigheden zijn vermenigvuldigt tot boven ons hooft, en onze schult is groot geworden tot aan den hemel. Esra, IX. vers 6. Laat ons op deeze schuld beleidenis, den raad van Daniël gegeeven aan Belzazar behagen: breek uwe zonden af door geregtigheid, en uwe ongeregtigheden door genade te bewijzen aan de elendigen, of 'er verlenginge van uwe vrede mogte wezen. Dan IV. vers 27. Eijndelijk laaten wij allen God Almagtig, wiens wegen en werken volmaakt zijn, smeeken, dat hij bevestige, 't geene hij onder ons gewrogt heeft, en 'tzelve nog tot grooter en meerder volmaaktheid brengen! en wij hebben, na zulke blijken van zijn gunste jegens ons, geene redenen om te twijffelen of hy is gereed om dit voor ons te doen, indien wij Gods genadige inzigten met deze zeegeningen, niet verwaarloozen en te leur stellen, Maar indien wij ook in dezen

dag niet willen bekennen het geene tot onze vrede dient, dan zullen wij zelf de oorzaak van ons verderf zijn, en ons bloot leggen voor de straffen des Hemels, dat God genadiglijk verhoede! Zo wij in tegendeel nog leeren willen regt, en geregtigheid te betragten, zo kunnen wij staat maaken dat God zijn Kerk bewaaren zal als zijn oog-appel, en de tortelduijve van zijn eige Zoon, aan het wilt gedierte des velts niet overgeven. Dan zal God ons altijd met zijne gunsten omhelzen; en om zijns naams wille dit Land, en desselfs Inwoonders bestendiglijk zegenen, en stellen tot een toneel van zijne wonderen! Hy zal zijn vuur en haardstede onder ons bewaren, ende ons eindelijk vrede gegeeven hebbende, die in eeuwigheid bevestigen voor ons en onze nakomelingen! Wij zullen gerustelijk blijven wonen onder onze Wijnstok en Vijgeboom, en het goede zal nooit van ons geweert worden.

In 1852 is die Tweede Eeufees ter herinnering aan die stigting van die Kaap gevier. Die Sinodale Kommissie van die Kaapse Kerk het die verskillende gemeentes opgewek om hierdie fees kerkelik en godsdienstig te vier, en hieraan is in ruime mate gehoor gegee. In Kaapstad self het die oudste predikant, Abraham Faure op Dinsdag 6 April die Eeufees-redevoering gehou. Hy is op 29 Augustus 1795 op 'n plaas in Stellenbosch gebore. In 1814 het hy na Engeland vertrek waar hy twee jaar lank op Gosport aan 'n inrigting van die Londense Sendinggenootskap gestudeer het waar sendelinge vir hierdie genootskap opgelei is. In 1816 het hy na Holland gegaan waar hy aan die Universiteit van Utrecht verder in die teologie gestudeer het en op 20 Augustus 1817 is hy deur die Provinsiaal Kerkbestuur van Utrecht as predikant geordeen. Op 20 Junie 1818 het hy na sy terugkoms sy eerste preek in Suid-Afrika gehou. Later is hy met Miss Isabella Caldwell, 'n dogter van 'n offisier in die Britse leër, getroud. Van 1818 tot 1822 was hy predikant op Graaff-Reinet, en van 1822 tot 1867 in Kaapstad toe hy emeritus geword het. Op 29 Maart 1875 is hy oorlede. Hy was 'n bekwame en ywerige persoon en het baie geskryf. In 1824 het hy *Het Nederduitsch Zuid Afri-*

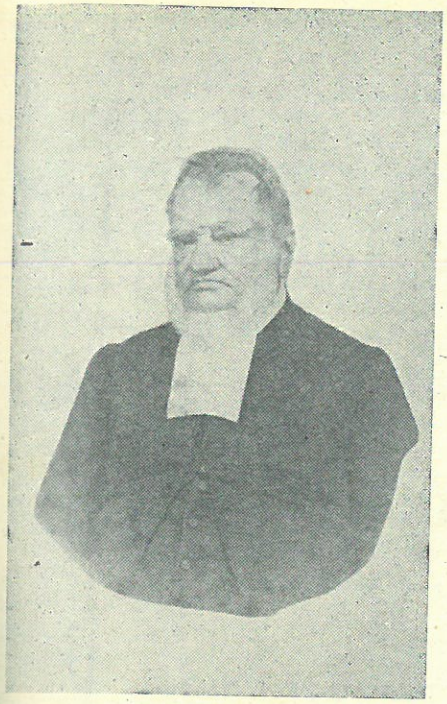

Dr. Abraham Faure, predikant te Graaff-Reinet 1818, Kaapstad 1822, emeritus 1867, oorlede 1875.

kaansch Tijdschrift opgerig en in 1843 *De Honigbij* wat in 1849 deur *De Kerkbode* vervang is. In 1862 het die Rutgers College in New Brunswick, Amerika, hom die eregraad van Doctor in die Teologie verleen. Dr. Faure het wel die Hollandse taal help bevorder, maar die koers wat hy ingeslaan het was die van 'n Engelse Suid-Afrika en 'n verengelsing van die Kerk. Met die Groot Trek het hy dan ook nie veel simpatie gehad nie, en toe hy in 1843 die Voortrekkers in Natal besoek het, was sy optrede sodanig dat dit nie juis geslaag het nie. Hy het van die kansel vir die Engelse koningin gebid en die mense probeer tevrede maak met die Britse vlag, waardeur hulle geen vertroue in hom gestel het nie.

Sy redevoering met die Tweede Eeufees op 6 April 1852 is in druk uitgegee en is baie waardevol vir die Kaapse kerkgeskiedskrywing. Vir ons dae is dit ook lank, maar dit is tog die helfte korter as die Eeufeespreek van ds. Van der

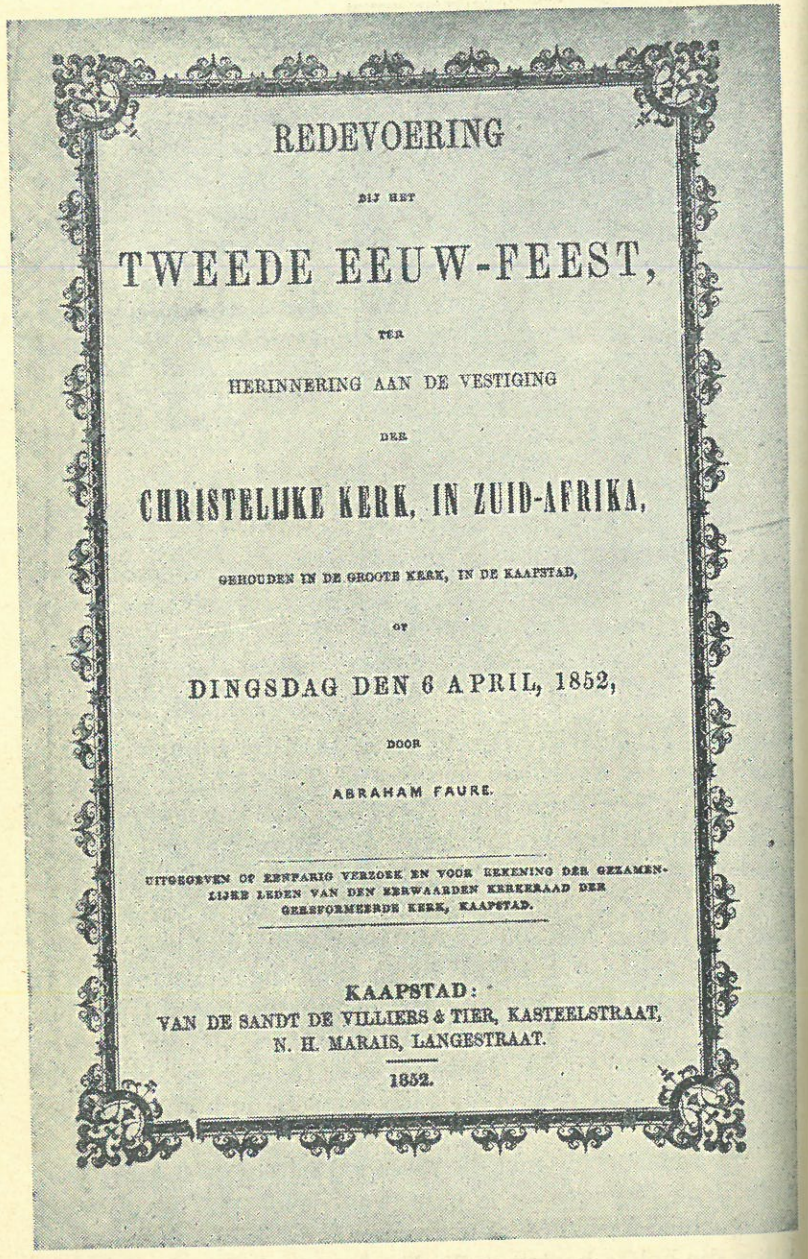

REDEVOERING

BIJ HET

TWEEDE EEUW-FEEST,

TER

HERINNERING AAN DE VESTIGING

DER

CHRISTELIJKE KERK, IN ZUID-AFRIKA,

GEHOUDEN IN DE GROOTE KERK, IN DE KAAPSTAD,

OP

DINGSDAG DEN 6 APRIL, 1852,

DOOR

ABRAHAM FAURE.

UITGEGEVEN OP EERFARIG VERZOEK EN VOOR REKENING DER GEZAMENLIJKE LEDEN VAN DEN EERWAARDEN KERKERAAD DER GEREFORMEERDE KERK, KAAPSTAD.

KAAPSTAD:
VAN DE SANDT DE VILLIERS & TIER, KASTEELSTRAAT,
N. H. MARAIS, LANGESTRAAT.

1852.

Spuy 'n honderd jaar tevore. Ds. Faure se teks was Psalm 68 vers 32b: „Moorenland zal zich haasten zijne hand tot God uit te strekken." Die inhoud van die preek is dat Moorenland, d.i. die Suide van die wêrelddeel Afrika wat deur die afstammelinge van Cham bewoon word, in dieselfde geestelike seëninge as die Noorde sal deel. Van daardie Moorenland, daardie Suidelike deel van Afrika, is die Suidpunt wat deur ons bewoon word, die verste afgeleë gedeelte. Eers behandel die prediker twee punte:

I. Betreurenswaardig is die toestand van het land alwaar de Kerk des Heeren niet is geplant.

II. Groot daarentegen is het voorregt tot die Kerk te behooren.

En dan gaan hy oor om die planting en wasdom van die Kerk in ons land dankbaar te herinner. In breë trekke skets hy die groei en die ontwikkeling van die Kerk in Suid-Afrika, en aan hierdie historiese oorsig word in die gedrukte preek nie minder as 102 byvoegsels tot opheldering geplaas nie. Dit is veel langer as die preek self want die preek bevat 34 gedrukte bladsye, terwyl hierdie byvoegsels nie minder as 55 bladsye beslaan nie. Dit bevat baie kosbare aantekeninge uit die argiewe en bewys dat hy 'n diepgaande studie, vir sover as wat dit in sy dae moontlik was, gemaak het. En daarom is hierdie „Tweede Eeuw-feest" redevoering vandag nog baie belangrik, nie alleen as 'n kosbare stuk Africana nie, maar ook nog as historiese bron wat die geskiedskrywer nie mag verwaarloos nie. Dit was dan ook vir 'n lang tyd vrywel die enigste handleiding om iets te wete te kom van die geskiedenis van die Kerk in Suid-Afrika gedurende die sewentiende en agtiende eeu, totdat dr. J. J. Kotzé, predikant van Kaapstad, in 1888 die „Beknopte Geschiedenis van de Nederduitsch Hervormde Kerk aan de Kaap de Goede Hoop, sedert de stichting der volksplanting in 1652 tot 1804" wat dr. J. de Wet, die vader van Mevrou Koopmans-de Wet, in manuskrip-vorm nagelaat het, laat druk het. Ds. Faure het aan die slot van sy redevoering die dure plig van die gemeente teenoor die Kerk gewys om „haren bloei en wasdom getrouw te behartigen," en dat ons „den bloei der kerk krachtdadig moesten bevor-

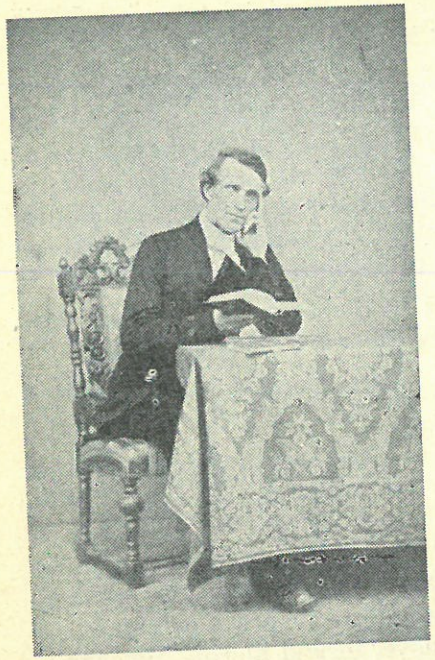

Ds. Tobias Johannes van der Riet, predikant te Mosselbaai 1845, Oudtshoorn 1856, emeritus 1880, oorlede 1 September 1881.

deren, sodat „geheel Moorenland de handen tot God moge uitstrekken."

Verder is daar nog 'n ander gedrukte preek voorhande wat met die Tweede Eeufees gehou is, en wel 'n „Leerrede gehouden aan de Mosselbaai op Dinsdag den 6 April 1852 door T. J. van der Riet v.d.m. ter Gedachtenisviering van het Twee-honderdjarig bestaan der volksplanting aan de Kaap de Goede Hoop." Ds. Van der Riet is op 15 Januarie 1818 in Kaapstad gebore. Hy het in Leiden in die teologie gestudeer en was van 1845 tot 1856 predikant te Mosselbaai en van 1856 tot 1879 te Oudtshoorn, toe hy sy emeritaat gekry het. Op 1 September 1881 is hy oorlede. Die leerrede wat hy op 6 April 1852 gehou het, is in druk uitgegee. Sy teks was Josua 4 vers 19 en 20: „Het volk nu was den tiende der eerste maand uit de Jordaan opgeklommen en zij legerden zich te Gilgal, aan het Oost-einde van Jerigo. En Jozua rigtte die twaalf steenen te Gilgal op, welke zij uit de Jordaan genomen hadden." In die eerste deel van sy Eeurede het hy by die verlede stilgestaan en die aandag op

LEERREDE

GEHOUDEN AAN DE MOSSELBAAI

OP

DINGSDAG DEN 6 APRIL, 1852,

DOOR

T. J. VAN DER RIET, V. D. M.,

TER

GEDACHTENISVIERING

VAN HET

TWEE-HONDERD JARIG BESTAAN DER VOLKPLANTING

AAN DE

KAAP DE GOEDE HOOP.

KAAPSTAD:

GEDRUKT BIJ VAN DE SANDT DE VILLIERS & TIER,
No. 62, Kasteelstraat.

1852.

enkele hoofsake van die geskiedenis gevestig, en in die tweede deel het hy die blik op die toekoms gewerp en afgevra hoe dit oor honderd jaar later, in 1952, gesteld sal wees. Die grense van die land, het hy gemeen, sal waarskynlik nie meer verder uitbrei nie, want dit is reeds te uitgestrek. Maar die invloed van die bevolking op die beskawing en godsdiens van die naburige stamme sal verder en verder noordwaarts verbrei, terwyl binne die grense van die land meer welvaart, meer beskawing en meer christendom aangetref sal word. En die getal gemeentes sal in 1952 wel vyfmaal, ja, tienmaal meer wees. Hoe weinig het hy iets vermoed van al die oorlogsrampe waarin Suid-Afrika gedompel sou word!

★

Dit is bekend dat die Tweede Eeufees in 1852 in Kaapstad en elders gevier is, maar dit is minder bekend dat daar op 6 April van daardie jaar ook 'n groot feesviering in die Voortrekkerkerkie te Pietermaritzburg gehou is. Een van die aanwesiges het 'n uitvoerige verslag van die verrigtings gemaak, insluitende 'n letterlike afskrif van die preek wat by die geleentheid deur ds. Döhne gehou is. Die handskrif beslaan 63 bladsye en is deur my in 1913 te Amsterdam, Holland, vir 'n geringe prys gekoop. Die gemeente was in 1852 vakant en toe het die kerkraad ds. J. L. Döhne uitgenooi om die feesrede te hou, waartoe hy ingewillig het.

Ds. Jacob Ludwig Döhne is op 9 November 1811 te Zierbergen in Hessen Cassel, Duitsland, gebore. Sy teologiese opleiding het hy in Berlyn ontvang waar hy op 1 Augustus 1835 georden is. Hy is toe na Suid-Afrika waar hy op verskillende plekke as sendeling werksaam was. In 1847 het hy ds. Lindley as predikant te Pietermaritzburg opgevolg. Hierdie gemeente het toe hoegenaamd in geen organiese verband met die Ned. Geref. Kerk van die Kaapkolonie gestaan nie, en nóg ds. Lindley, nóg ds. Döhne is ooit in die Kaap gelegetimeer of was ooit lid van die Kaapse Kerk. Inteendeel, eers in die jaar 1846 het die Kaapse Kerk besluit om die lidmaat-attestate van die mense wat in Pietermaritzburg deur ds. Lindley aangeneem is, te erken. Of die attestate van die aannemelinge van ds. Döhne erken is, weet ons nie, maar vermoedelik sal dit wel die geval

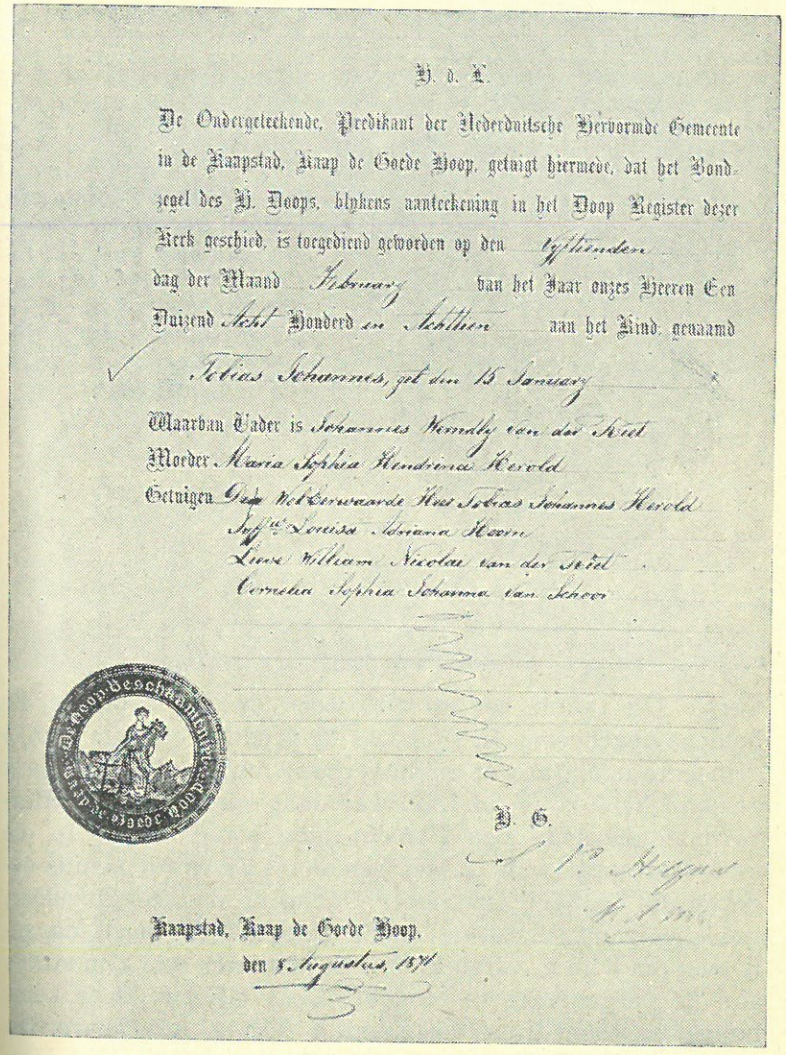

H. d. L.

De Ondergeteekende, Predikant der Nederduitsche Hervormde Gemeente in de Kaapstad, Kaap de Goede Hoop, getuigt hiermede, dat het Bondzegel des H. Doops, blykens aanteekening in het Doop Register dezer Kerk geschied, is toegediend geworden op den vyftienden dag der Maand February van het Jaar onzes Heeren Een Duizend Acht Honderd en Achttien aan het Kind, genaamd

Tobias Johannes, get den 15 January

Waarvan Vader is Johannes Wendly van der Riet

Moeder Maria Sophia Hendrina Herold

Getuigen Den Wolbeerwaarde Heer Tobias Johannes Herold

Joffr. Louisa Adriana Hoorn

Lieve William Nicolai van der Riet

Cornelia Sophia Johanna van Schoor

H. G.

Kaapstad, Kaap de Goede Hoop,

den 8 Augustus, 1871

Doopseël van ds. T. J. van der Riet, uitgereik 1871.

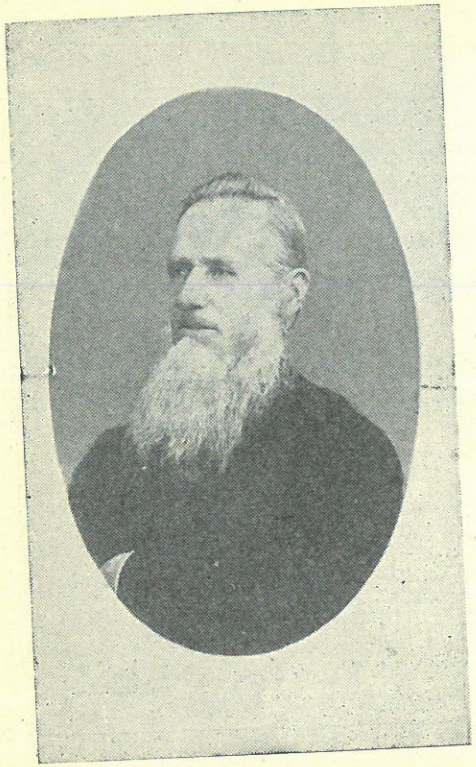

Ds. Jacob Ludwig Döhne, sendeling onder die Soeloes, in 1847–1849 predikant te Pietermaritzburg, in 1871 gelegitimeer by die Herv. Kerk, in 1879 oorlede.

wees. Ds. Döhne het in 1849 weer sy werk onder die heidene opgeneem. In 1871 was hy predikant van 'n blanke gemeente in Natal wat nie in verband met die Natalse Kerk gestaan het nie, en in 1872 was daar sprake dat die Hervormde gemeente van Utrecht hom sou beroep. In die kerkraadsnotule van 12 Mei lees ons: „Er wordt kennis gegeven dat de WelEerw. Heer Döhne de dankzeggingsleerrede heeft uitgesproken, en de gelegenheid wordt aangenomen om hem te verzoeken de documenten van zijn status aan de vergadering te toonen. De WelEerw. Heer komt binnen en toont zijne documenten die in orde bevonden worden." Ds. Döhne is toe as predikant van die Ned. Hervormde Kerk gelegetimeer, en het die formulier vir aankomende predikante onderteken. Van 'n beroep het egter niks gekom nie. In die kerkraadsnotule van 17 Februarie 1873 lees ons: „Inzake den heer Döhne, die beroepbaar is in de

Feestviering gehouden in de Nederduitsche Hervormde Kerk te Natal, op Dingsdag avond den 6 April 1852, by welke gelegenheid de volgende aanspraken gedaan worden.

De Heer Marquard opstaande sprak tot den volgenden inhoud:—

Geliefde Broeders en Zusters in den Heer!

Het doel onzer tegenwoordige zamenkomst is u bekend: "De gedachtenisviering van de vestiging der naburige moeder Volkplanting door de aankomst van eenige Hollanders onder de aanvoering van den braven Dr. Johan Van Riebeek aan de Kaap de Goede Hoop, en de invoering van de Christelyke Godsdienst in het Zuiden van dit Werelddeel op den 6 April 1652, dus twee eeuwen geleden."

Zeer gepast en treffend werden wy dezen morgen reeds daartoe opgewekt door onzen geliefden vorigen Leeraar, en steeds in ons belangstellenden vriend den WelEerwaarden Heer Döhne, ook nu weder hier tegenwoordig en gereed, om ons verder behulpzaam te zyn.

gemeente als predikant, wordt aangetekend dat de meerderheid liever een predikant uit Holland wil beroepen." Ds. Döhne is in 1879 oorlede.

Ds. Döhne het in die voormiddag van 6 April 1852 vir die gemeente opgetree. Sy teks was 1 Kron. 16 vers 34-36: „Looft den Heer, want Hy is goed, want zijne goedertierenheid is tot in eeuwigheid. En zegt: Verlos ons, O God, des heils, en verzamel ons, en red ons van de heidenen, dat wij ons uwes roemen.

Geloofd zij de Heer, de God Israels van eeuwigheid tot eeuwigheid! En al het volk zeide Amen! en het loofde den Heer!"

Die strekking van die feesrede was om te wys op die baie seëninge wat God aan die volksplanting geskenk het. Daar is wel ook droefheid by dit alles, omdat die gemeente nog nie kon slaag om 'n herder te kry nie „om de kudde te bewaren" terwyl Rome die vervolger van die voorgeslagte van die Afrikaander, tal van geestelikes na Natal stuur. Hy het gewys op die opkoms van die protestantisme en die oorplanting daarvan na Suid-Afrika, sodat die Kerk hier te lande ongeveer 100,000 siele en 40,000 lede tel, terwyl onder die heidene ook gearbei word. Dit is stof om te dank.

In die aand was daar 'n groot samekoms in die Voortrekkerkerkie waar die woord gevoer is deur J. D. Marquard, 'n onderwyser aldaar, J. N. Boshof, die latere Vrystaatse Staatspresident, en W. Campbell, predikant van die Presbiteriaanse Gemeente. Van die toespraak van Boshof neem ons die volgende merkwaardige woorde oor: „als Hollandsche Volksplanters hebben onze voorvaders de eer gehad de werktuigen in Godshand te zijn, om de Hervormde Godsdienst naar het zuider punt van Afrika over te brengen en aldaar te stichten: en wij hunne nakomelingen, hebben het eerste gebouw voor dezelfde dienst den Heer in deze plaats gewijd (en waarin wij ons thans feestvierende vereenigd vinden) mogen stichten.

Veertien jaren geleden, toen ik mij voor het eerst op reis begaf, om het land van Natal te bezien, zag ik dit geheele land woest, onbebouwd en onbevolkt, behalwe eenige legerplaatsen van de toen pas aangekomen Emigranten. Drie jaren daarna, toen ik mij met mijn huisgezin hier ter

Leerrede
gehouden
te Pietermaritzburg, Port Natal
door
J. L. Döhne. V.D.M.
ter gedachtenis-viering van het twee honderdjarig bestaan der Volkplanting aan de Kaap de Goede Hoop, op Dingsdag den 6 April 1852.

Inleiding.

Waarde Geloofsgenooten, mannen, broeders, vrienden, bekenden en onbekenden, en allen die hier tegenwoordig zyt: — Genade zy met u en vrede van God onzen Vader, en onzen Heere Jesus Christus. Amen.

Door den Eene Kerken raad dezer Gemeente verzocht en vriendelyk uitgenoodigd geworden zynde, om op dezen dag voor deze Gemeente alhier eene Leerrede uit te spreken, heb ik zulks gaarne niet willen weigeren. De plegtige gelegenheid, welke ons heden hier te zamen vergadert, zal, vertrouw ik, aan u allen wel bekend zyn. Het is de belangryke gebeurtenis van welke de Hoog Eerwaarde Synodale Commissie, de

woon kwam vestigen, werd dit Godshuis reeds opgerigt, en thans mogen wij er verscheiden andere tellen door Protestanten uit onze Engelsche en Schotsche medebroeders gebouwd, behalwe die door de Hollandsche Emigranten, zoo in de Souvereiniteit als over de Vaal Rivier, op verscheidene plaatsen reeds voltooid: zoodat, onaangezien vele onaangename gebeurtenissen, in het politieke vele woelingen, onlusten en oorlogzuchtige bedrijven, de weg voor het Koninkrijk Gods niettemin steeds meer en meer gebaand wordt."

Die presbiteriaanse predikant, W. Campbell, het 'n lang maar besonder hartelike en warme toespraak gehou. Hy het in Maart 1851 in Pietermaritzburg aangekom, en omdat sy gemeente nog geen eie kerkgebou gehad het nie, het hy sy dienste aldaar – hy moes ook op ander plekke preek – in die Voortrekkerkerkie gehou. Teen die einde van sy redevoering het hy o.a. gesê: „het verschaft mij het grootste genoegen in die werkzaamheden dezer vergadering deel te mogen nemen, aangezien de strekking, die dezelve hebben, om een geest van eendragt onder de verschillende afdeelingen en leden der Ware Kerk te verwekken.

„Ik zoude niet aldus deel kunnen of durven nemen in den arbeid der leden en aanklevers van eene afvallige en anti-christelijke Kerk, hetzij van het Pauselijk, of van het Puseyistisch geloof; doch ik stem ook in het geheel niet met diegenen, die met zulk eene partijdigheid bezield zijn, dat zij uit hunne gemeente sluiten of bannen al de leden van eene andere sekte, als onwaardig om Gods Kerk te betreden, en in Gods beloofde genade te deelen. De gevoelens van een der apostelen komen met de mijnen beter overeen, want hij zeide: „Van nu aan kennen wij geen mensch naar het vleesch." – Met mij zal het nimmer onderzoek waardig zijn of een Christen van dit of dat land komt, of tot deze of gene kerk behoort. Hij moge Episcopaalsch, Wesleyaan, of Congregationalist wezen, of een Lid der Hollandsche Hervormde Kerk, of van de Presbijteriaansche, vermits hij een ware gelovige, een lid van Christus verborgen lijve zij, dan zal hij mij altijd als een broeder wezen, en om Gods wille zal ik hem als zoodanig liefde toedragen. – En terwijl er eenige schepsels zijn, die altoos gereed zijn, om het zaad van tweedragt onder hunne medemenschen te strooijen, en

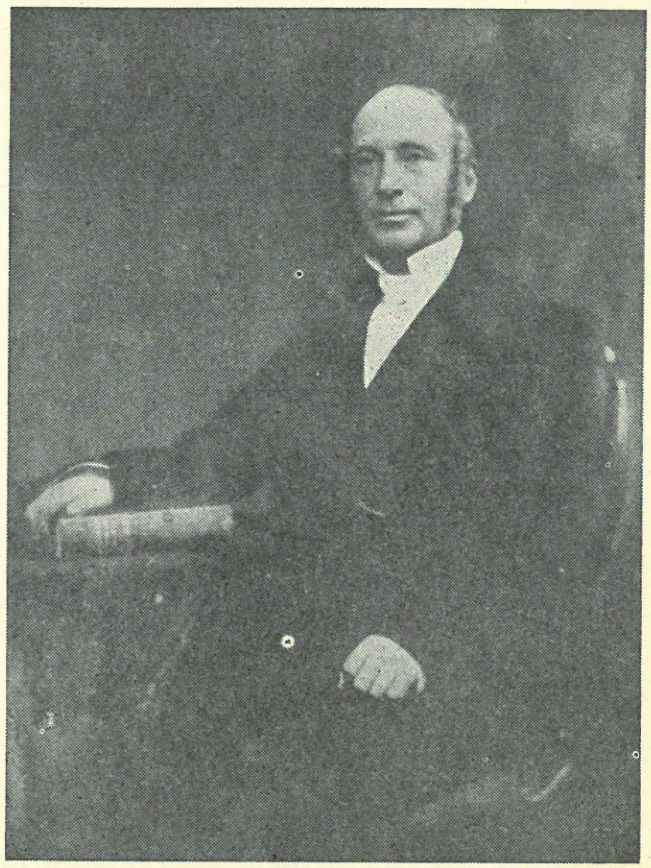

Rev. William Campbell. Van 1851–1873 predikant van die Presbiteriaanse gemeente, Pietermaritzburg.

om de rust onzer zamewerking te verstoren, zal ik mij immer beijveren, om zooveel het mij doenlijk wezen zal, gevoelens van eendragt en broederliefde onder de Christenen op te wekken en aan te kweeken. Laat het insgelijks uwe betrachting zijn, om zulk een geest te voeden en te bevorderen, opdat de ons omringende heidenen daarover verbaasd mogen staan, en dat de loutere blijkbaarheid onzer nauwe en liefderijke eensgezindheid hen schrik mogen inboezemen. Laat ik u inzonderheid smeken, om al uwe pogingen aan te wenden, om die broederlijke liefde voor het oog der Naturellen te vertoonen, opdat zij daardoor den waren Geest des christendoms mogen leeren, en gedwongen worden van ons te zeggen: „ziet hoe lief zij elkander hebben," en gaat eens na, welk een kostelijk ding het is, en hoe fraai het staat, aldus in broederschap een eenigheid te leven!

„Staat mij nu ten slotte nog toe een woord te zeggen. Zoo gijlieden door de plegtigheden van dezen dag herinnerd geworden zijt aan de eerste aankomst uwer voorvaders in de Kaapsche Kolonie en aan het land, waarin zij het leven ontvingen, instede van voortaan naar dat land terug te zien, of naar eenig ander plek dezer aarde, als of dat ulieden vrede en waar geluk konde toebrengen, tracht veeleer, gelijk Abraham, uwe blikken hemelwaarts naar een ander oord te rigten, en laat uwe vurigste wenschen zijn, in die stad en in die woning te worden toegelaten, waarvan de Bouwmeester en grondlegger God is.

„En het is mijne hartsbegeerte, als ook het onderwerp van mijn gebed voor ulieden en voor al de leden en aanklevers van de andere afdeelingen of portiën der ware Kerk, waarvan onze Gemeente is te zamengesteld, dat gij allen gereinigd, geregtvaardigd en zalig mogt worden in den naam des Heeren Jezus, en door den Geest onzes Gods, opdat gijlieden opgenomen wordt als onderdanen van den Vorst der Rust in dat Rijk, alwaar sommige uit elke landstreek en van elk gezin, en volk en spraak vereend zullen zijn en in dezelfde taal hetzelfde gezang zullen aanheffen, om *Hem* met opregte dankbaarheid te loven, „die hen gereinigd had van hunne zonden met zijn eigen onschatbaar bloed, en tot Koningen en Priesters gemaakt had in de liefde van Zijnen Goddelijken Vader."

in meer gevoeld; — dat wij dan God bidden, dat hij meer getrouwe arbeiders in zijnen wijngaard uitzende, opdat ook wij en andere gemeenten, die nog daaraan verstoken zijn, spoedig geholpen mogen worden. Laten wij ook de handen aan het werk slaan, en, zoo veel als wij kunnen, daartoe behulpzaam zijn; waartoe wij ook in den brief van de Synodale Commissie uitgenoodigd worden. Zoo mogen wij haast ook in deze gewesten de ware vreze Gods zien bloeijen, en het heil voor ons wakkrooit onder 's Heeren zegen bevorderen, en de waarheid zien triumpheeren, die waarheid, die ons vrij maken zal van de slavernij der zonde — nu en voor altoos. — Zingen wij. Psalm XIX v. 5.

De Eerw. Heer McCampbell, door den Heer Döhne in de bijeenkomst geïntroduceerd zijnde, sprak dezelve aldus aan: —

Waarde Broeders en Zusters, 't is mij hoogst aangenaam zulk eene gelegenheid te vinden, om mij met ulieden te vereenigen ter herinnering van den gedenkwaardigen dag der eerste landing van uwe voorvaders in Zuid Afrika. Het genoegen dat ik maak als een Christelijke Minister in mijne medewerking hierin, ontstaat

En nou, na driehonderd jaar, word die dag van klein dinge van April 1652 weer herdenk. Dit was alleen in die oë van die mens 'n dag van klein dinge. In werklikheid was dit 'n dag van groot dinge, groot vir die koms van die koninkryk Gods in Moorenland. Moorenland wat hom haas om „zijne handen tot God uit te strekken." Suid-Afrika is aangelê as protestantse land, met die doel om die hervormde godsdiens, die gereformeerde religie hier te verbrei en nie die van die afgodiese pousdom nie. Maar, hoe word die eerste nie deur die laaste bedreig nie. Rome het geen deel en mag geen deel hê aan hierdie driehonderdjarige fees nie. Dit is die dankfees van die Protestantse Kerk.

—S. P. E.

★

Ja, wij gedenken, blij van zin,
De wondren van uw magt en min
Sinds overoude dagen.
Ons Vaderland hebt Gij behoed
Voor 's vijands driesten overmoed
En 's drijvers geeselslagen;
Niet onzer, Heere! was de magt,
Die toen zijn val bewerkte;
Gij spraakt, — verbroken was de kracht
En onzer was de sterkte.

Bewaar, o Heer! ons volksbestaan!
Zie ons dan in ontferming aan
En deel uw heil ons mede!
Weer van ons vaderland het leed;
Laat ons, wat ook ons volk misdeed
Den zegen van den vrede!
O! zie in liefd' op ons dan neêr
En blijf ons trouw beveilgen;
Maar wil vooral, uw naam ter eer,
Ons volk in Christus heilgen!

DINK AAN JULLE VOORGANGERS.

Heb. 13 vs. 7.

DRIEHONDERD JAAR gelede het die eerste Nederlanders in Suid-Afrika geland. Hierdie Nederlanders, Jan van Riebeeck en sy geselskap, was almal lidmate van die Nederlandsche Hervormde Kerk, die groot protestantse Kerk in Nederland. Ons land is met lidmate van die Hervormde Kerk aangelê en gedurende die drie eeue wat verby is, het die Nederlandsche Hervormde Kerk groot en weldadige invloed uitgeoefen op Kerklike en Staatkundige gebied in Suid-Afrika.

Ons volk en die Hollandse-Afrikaanse Kerke se geskiedenis kan nie losgemaak word van Nederland nie. En deur al die eeue heen het veral die Ned. Herv. Kerk van Afrika die band met Holland vasgehou. Ons Kerk het nooit sy wortels wat in Nederlandse grond geanker is, probeer uitruk nie. Daarom is ons Kerk so beginsel- en tradisievas. Hy wyk nie maklik af van die ou beproefde paaie, waarop ons voorgangers gewandel het en rus gevind het vir hulle siele nie. Die band met Holland het verhoed dat die Metodisme van die Angel-Seksiese wêreld ingang in ons Kerk gevind het. Die prediking in ons Kerk het Christo-sentries gebly en het nog nooit oorgeslaan na die Antropo-sentriese prediking soos dit in die Metodistiese kringe aangetref word nie. Christus en nie die mens staan in die middelpunt. En omdat ons Kerk nog altyd afkerig gestaan het van die Metodisme, daarom het hy sy konserwatisme behou. Die baie nuwe dinge, die baie seremonies wat 'n uitvloeisel is van die Metodisme het geen ingang by ons Kerk gevind nie. Ons Kerkmense bly nog by hulle deeglike opvoeding. Die gebruik van kelkies by die viering van die Heilige Nagmaal, wat niks anders as 'n teken van hoogmoed is nie, staan die Hervormde mense afkeerig van — die Metodistiese bidure, bekeringsdienste, die afsondering van bepaalde Sondae vir bepaalde doeleindes, het dwarsdeur die jare in die Ned. Herv. Kerk geen byval gevind nie. Die Ned. Herv. Kerk het die Hollandse-Afrikaanse Kerk gebly en het nie 'n Angel-

Saksiese Kerk geword met Afrikaans as taalmedium nie. Die geestelike swaard van Sir Harry Smith het in die Herv. Kerk nog nooit die oorwinning behaal nie. Dit kan ook nie gebeur nie, danksy die weldadige invloed van die lang ry predikante uit Nederland wat hier met soveel toewyding gearbei het en dank sy die feit dat baie van ons predikante in Holland opgelei is en sommiges nog steeds hulle studies daar afrond en danksy die feit dat ons opleiding in Pretoria aansluit by die Teologie van die vasteland van Europa en ons professore aan die Nederlandse Universiteite gevorm is. As ons terugkyk op die geskiedenis van ons Kerk, dan is dit vir ons 'n behoefte van die hart om te dink aan ons voorgangers wat die Woord van God hier verkondig het. Hulle het die geriewe en voordele van die Europese beskawing prysgegee om pionierswerk te kom doen. Hoeveel moes hulle nie ontbeer nie? Die hitte van die dag en die koue van die nag het hulle verduur. Geen opoffering was vir hulle te groot nie en geen inspanning te veel nie. Met ongerieflike voertuie moes hulle lang afstande aflê – alle huislikheid moes hulle prysgee.

Ons dink aan ds. Dirk van der Hoff, die eerste predikant van die Transvaalse Voortrekkers. Met Potchefstroom as standplaas moes hy die hele Transvaal bedien. Hy het die Herv. Kerk georganiseer. Sy toegewyde arbeid het geseënde vrugte gedra. Hy kan sonder teenspraak die grondlegger van die Kerk genoem word–hy was die regte man op die regte plek.

Maar nie alleen op die Kerklike gebied nie, ook op Staatkundige gebied was ds. van der Hoff 'n kragfiguur. Hy was die ongekroonde president van die Z.A. Republiek. In Staatsaangeleenthede het hy 'n leidende aandeel gehad en was die vernaamste raadgewer van die Staatsmanne van sy tyd. Ons dink aan ds. G. W. Smits, die man van Rustenburg en Witfontein. Met sy eie wa en span rooi Afrikaner osse het hy getrek van die een plek na die ander om die Woord en Sakramente te bedien. Die ou mense het hom liefgehad. Die Here het die werke van sy hande bevestig.

Ons dink aan ds. N. J. van Warmelo, die profetiese figuur. Die geskiedenis van Soutpansberg is die geskiedenis van ds. Van Warmelo. Hy was 'n troue, toegewyde dienaar

van die Kerk. As skriba van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het hy groot invloed uitgeoefen. Die mislukte Kerkvereniging van 1886 het sy dood gekos. Hy is van verdriet oorlede omdat hy hom in die nuwe kerk nie tuis gevoel het nie. Waar sou die Herv. Kerk vandag nie gestaan het nie, as ds. van Warmelo die beroep na die konsulentsgemeente Witfontein aangeneem het?

Ons dink aan ds. M. J. Goddefroy, wat na die ontwrigting van 1886, in Holland gehoor gegee het aan die dringende roepstem uit die Transvaal. Kom oor en help ons. Die herorganisasiewerk van ds. Goddefroy kan nooit oorskat word nie. Dit is reusewerk wat hy gedoen het. Ds. Goddefroy, die gevierde prediker en die geleerde met sy vaardige pen, se betekenis vir ons Kerk kan nooit oorskat word nie. Sy nagedagtenis moet deur ons in ere gehou word.

Ons dink aan ds. Jac. van Belkum, een van die grootste en bekwaamste manne oor wie se dienste ons Kerk beskik het. Hy het ons Kerk getrou gedien; hy het gedoen wat sy hand gevind het om te doen. Daar het 'n weldadige en geseënde invloed van hom uitgegaan. Ds. Van Belkum was 'n profeet gewees. Sonder die offisiële steun van die Kerk het hy begin met die uitgawe van die „Hervormer" en die Kerkalmanak. En sy geloof en vertroue is nie beskaam nie. Vandag nog bou die Kerk voort op die hegte fondamente wat hy gelê het. Tot in die jare van sy gryse ouderdom het hy die Kerk met ywer, toewyding en groot bekwaamheid gedien. Hy was een van die sterk pleitbesorgers vir 'n eie teologiese opleiding. Hy wou landseuns as predikante in ons kerk hê. Ds. Van Belkum het geweet wat hy wou en gedoen wat hy gemeen het wat reg is. Hy het reg deur see gegaan en het vir niks en niemand gestuit as hy daarvan oortuig was dat hy in belang van sy Kerk gehandel het. Die geskiedenis sal die bewyse lewer dat ds. Van Belkum die spil was waarom die Kerklike gebeurtenisse vir 'n lang tyd beweeg het.

Ons dink aan ds. L. E. Brandt, wat vir baie jare die hoogste posisie in die Kerk beklee het, nl. Voorsitter van die Alg. Kerkvergadering en sy Kommissie; die man wat so baie gedoen het, veral in sy jonger jare. Sy ywer was aansteeklik; sy optrede waardig, sy verskyning aristokraties.

Ons dink aan prof. Dr. P. J. Muller, die vurige redenaar, die groot geleerde. Jammer dat hy nie langer in ons land kon bly nie. Hy het daadwerklik 'n begin gemaak met die opleiding van landseuns as predikante. Hy is een van die fondamentlêers van die daaropvolgende groei en bloei van die Kerk.

Ons dink aan ds. A. J. Barger. Kan ons hierdie beminlike persoonlikheid ooit vergeet? Om hom te ken was om hom lief te hê. Daar is seker min mense wat so baie vriende en so min vyande gehad het as ds. Barger. Hy was 'n hoogstaande vriend, 'n toegewyde herder, 'n prediker wat 'n diep indruk gemaak het. As skriba van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, het hy die Kerk baie jare trou en met ywer gedien. Die hele Kerk het getreur toe hy op sy jeugdige leeftyd deur 'n skielike dood weggeneem is. Hy word nog altyd gemis.

Ons dink aan baie Hollandse onderwysers. Wat het hulle nie alles gedoen in belang van die onderrig en opvoeding van ons volk nie? Vir hierdie mense was dit 'n voorreg om te dien. Hulle invloed was groot, hulle werk van blywende betekenis.

Ons dink aan al die Hollandse amptenare. Die geskiedenis veral van Transvaal, kan nie van hulle losgemaak word nie. Met raad en daad het hulle hulle aangenome land getrou gedien. Neem uit die verlede alles wat goed is en bou daarop die toekoms. Hierdie goeie raad van een van die grootste seuns van ons volk, kan nie gevolg word nie, as ons die mense vergeet wat in ons volksgeskiedenis so 'n groot plek ingeneem het. Veral moet ons dink aan ons voorgangers wat aan ons die Woord van God verkondig het.

J. J. P.

Brakpan.

DIE NUWE KERKWET.

MET geleentheid van die jongste Algemene Kerkvergadering is tydens die aandsittings die nuwe Kerkwet deur die Algemene Kerkvergadering in behandeling geneem en goedgekeur om na publikasie in die gemeentes van ons Kerk van krag te word. Reeds met die vergadering in 1948 is opdrag gegee aan die Regskommissie om die bestaande wet van die Kerk grondig te hersien en die nodige te doen om die leemtes wat daarin bestaan aan te vul en aan die vergadering in 1951 voor te lê. Spoedig daarna het die Regskommissie met sy opdrag begin. Op voordrag van die Regskommissie het die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering besluit om sy Moderamen by die Kommissie te voeg om die Kerkwet te hersien, sodat in totaal agt lede hieraan gewerk het gedurende die afgelope drie jaar. Aanvanklik is die bestaande Wet as grondslag geneem, maar al gou is daartoe oorgegaan om 'n geheel nuwe wet op te stel, omdat gevoel is dat die bestaande, selfs met omwerking, nie aan die gestelde doel sou beantwoord nie.

Die Nederlandse Hervormde Kerk het ook in die jare na die oorlog die taak van die opstel van 'n nuwe Kerkorde aangepak, en die Wetshersieningskommissie van ons Kerk het met dankbaarheid gebruik kon maak van die konsep wat toe reeds deur die Kerk in Holland opgestel is, aangepas aan die omstandighede en toestande in ons Kerk. Die kommissie het baiekeer vergader en soms het die bespreking van een enkele artikel 'n hele voormiddag in beslag geneem. Die werkwyse was dat elke lid 'n bepaalde gedeelte vir sy rekening neem om tuis te verwerk en op die vergadering is die opgestelde stukke dan bespreek en in die finale vorm goedgekeur om so voor die Algemene Kerkvergadering te lê. Die werk tuis en die besprekings in die vergaderings was uiters leersaam en met groot vreugde het die Kommissie die taak wat aan hom opgedra is kon volbring en dit aan die Algemene Kerkvergadering in Maart j.l. ter goedkeuring voorgelê.

Die vraag kom vanself op: waarom moes die bestaande

wet dan deur 'n andereen vervang word, waarom kon die ontbrekende maar nie net aangevul word nie?

Jarelank al het die gevoel reeds bestaan dat die Wet nie beantwoord aan sy doel om *Kerk*wet te wees nie. Die ou Wet het ook tot stand gekom onder invloed van die Kerkwet van Holland. Die staatkundige owerheid in Holland het in 1816, na die ontwrigting wat die Napoleontiese oorloë met hulle meegebring het, 'n inrigting, reglemente aan die Kerk gegee, wat nie 'n Kerkorde genoem kan word nie. Die Synode van die Nederlandse Hervormde Kerk het meer die karakter gedra van 'n bestuur, as van 'n verteenwoordigende orgaan van die Kerk. Die Synode het die Kerk *bestuur*. Vanselfsprekend het ook ons Kerkwet die spore van die Reglemente van 1816 gedra vgl. Art. 8 van die bestaande Wet: „Die bestuur van die Nederduitsch Hervormde Kerk word uitgeoefen deur . . ." So ook Art. 10: „By die Algemene Kerkvergadering berus die hoogste wetgewende regsprekende en besturende mag."

Ook in die Nederlandse Hervormde Kerk was daar jarelank pogings in die rigting van reorganisasie en kerkherstel, byna 100 jaar lank. Ons dink hier aan manne soos Gunning en Hoedemaker, wat deur alles daaraan vasgehou het dat die Kerk geroepe is om te *bely* in plaas daarvan om te bestuur. Hierdie verset teen die Reglemente van 1816, het bly voortduur en het in die jare van die Duitse besetting van Holland vrugte gedra. Dit het daarop uitgeloop dat in Desember 1950 die nuwe Kerkorde deur die Synode, wat toe bestaan het uit 90 lede in plaas van 19 soos onder die Reglemente van 1816, aanvaar is en in Mei van hierdie jaar het die Kerkorde in werking getree.

By ons en in ons Kerk was die toestande en verhoudinge gelukkig anders as in Holland. Hier was daar nie die strominge, rigtinge en partye wat dit onmoontlik gemaak het om 'n nuwe Kerkorde te kry nie. Toegegee moet word dat daar onder ons en in ons Kerk wel die was wat besware gehad het teen die bestaande Kerkwet. Die besware het hierop neergekom dat die nadruk te veel geval het op *Wet* in plaas van Kerk, dat die Wet te veel 'n administratiewe doel beoog, met verwaarlosing van die geestelike en 'n teveel juridiese karakter dra. Die Kerk het eintlik nie 'n

wet nie maar 'n leefreël.

Nou kan 'n mens die nuwe Kerkwet op tweeërlei wyse beoordeel. Mens kan dit lê naas jou eie vasgegroeide gevoelens en verlangens, en alles wat nie daarmee ooreenstem gaan afkap en snoei totdat daar baie min van oorbly. Mens kan gaan staan naas die wet, jou in die gedagtewêreld daarvan verplaas en jouself afvra in hoeverre is daarin geslaag om die Kerk 'n inrigting te gee dat die Kerk weer belydende Kerk kan wees. En 'n Christus-belydende Kerk moenie vra na die insigte of menings van die mense nie, dit doen 'n genootskap of politieke party, maar die Kerk het uitsluitlik te lewe by die waarheid van God.

Waarin bestaan nou die verskil tussen die ou en die nuwe Wet? Daar is eerstens die uiterlike verskil. Die nuwe bestaan uit 24 kort artikels en verder uit bepalings waarin die lewe en werk van die Kerk verder gereël word. As ons 'n vergelyking sou maak met die landswette, dan sou ons kan sê die eerste deel is die grondwet van die Kerk, die bepalings is die gewone wette, wat van tyd tot tyd van krag word. Die bepalings mag egter nie in stryd wees met die Wet nie, net so min as die gewone staatswette strydig mag wees met die grondwet van die land. Die geheel van die Wet en die Bepalings noem ons dan die Kerkwet. Onnodig is dit om te sê dat die Kerkwet nie die krag het van 'n Belydenisskrif nie, veel minder nog dat dit die gesag sou dra van die Wet van die Heer. Die Kerkwet is vatbaar vir verandering, vir verbetering, vir uitbreiding of vir inkrimping. Dit is 'n lewensreël wat geld vir die Kerk in 'n bepaalde tyd en onder bepaalde omstandighede, in een sekere situasie dus.

Innerlik is die verskil tussen die oue en nuwe nog meer opvallend. Besondere nadruk val in die nuwe Wet op die *belydende* karakter van die Kerk. Reeds in die aanhef, die eerste artikel van die Wet, kom dit tot uiting. Die Kerk, as hy waarlik Kerk wil wees, kan nie anders as om belydende Kerk te wees nie. Ons lees – „Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika, ooreenkomstig sy belydenis openbaring van die een heilige algemene Christelike Kerk . . .". Die Hervormde Kerk het nie met die Kerkhervorming as nuwe Kerk begin nie. Dit gaan verder terug. Om iets te kan

hervorm, d.w.s. anders te vorm moet die iets tog daar wees. Daar was 'n Kerk wat hervorm is. Die Kerk is ook in die teenwoordige tyd verbind met die een heilige algemene Christelike Kerk en ons glo en bely dat die Nederduitsch Hervormde Kerk daarvan 'n openbaring of verskyning is. Dit bely ons Sondag na Sondag, wanneer ons as gemeente saamkom.

In Artikel XI wat as opskrif dra–Van die Belydenis– daar lees ons: In dankbare gehoorsaamheid aan die Heilige Skrif as bron van die prediking en as enige reël van die geloof, doen die hele Kerk in sy amptelike vergaderinge, in gemeenskap met die belydenis van die Vadere, in die besef van sy verantwoordelikheid vir die hede en in die verwagting van die koms van die Here Jesus Christus, belydenis van die openbaring van die Drieënige God . . . .".

Die Kerk doen belydenis. Die Kerk bely. Nie dat die Kerk slegs 'n belydenis het nie, 'n soort wapen of skild, wat veilig in die brandkas gebêre is, sodat dit veilig is vir skendende hande of geeste nie, wat op bepaalde tye uitgehaal en tentoongestel word nie, of wat hy gebruik om andersdenkendes tot bepaalde opvattings te dwing of uit die gemeenskap uit te ban nie, maar *bely* word hier gesien as 'n aktiewe daad, 'n handeling van die Kerk ook nou en hier. Waar bepaalde belydenisskrifte as absolute norms en maatstawwe gehanteer word, daar loop dit gewis en seker uit op ketterjag. Belydenis is altyd ook belydenis van sonde en wie waarlik, wie eg bely, wag hom daarvoor om so maklik as regter oor ander op te tree, dog laat dit oor aan Hom wat sondaars altyd op 'n vir ons mense wonderlike en vreemde en dikwels vir ons mense aanstootlike wyse vryspreek.

Die Kerk bely egter nie willekeurig nie. Daar is kontinuïteit in die bely van die Kerk, dit geskied in gemeenskap met die belydenis van die Vadere. Daar is die Heilige Skrif, die bron van die prediking, die enigste reël van die geloof. Daar is die belydenis van die Vadere, wat ons as erfdeel gekry het. Daar is die teenwoordige situasie waarin die Kerk hom bevind. Daar is die toekoms, die verwagting van die koms van die Heer. Die bely is een lang weg, van verlede deur die hede na die toekoms. Op daardie lang weg bely die Kerk elke keer weer, elke keer opnuut. Die

Kerk is op pad en bly slegs Kerk, as en solank hy bely.

Dit sou ons die eerste opvallende *nuwe* in die Kerkwet wil noem.

Nou hierby sluit aan die Apostolaat. In Artikel IX lees ons: „As Christus belydende Kerk (weer die *belydende*) in die wêreld, vervul die Kerk sy apostoliese opdrag in gehoorsaamheid aan die bevel van Christus – Gaan dan heen, maak dissipels van al die nasies, en doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees, en leer hulle om alles te onderhou wat ek julle beveel het – Mattheus 28:19 – deur die voortdurende arbeid aan die kerstening en reformasie van die volk en deur die evangelisering van Jood en heiden, sodat alle volke die verlossing wat in Jesus Christus is, kan verkry met die ewige heerlikheid."

Wat word nou bedoel met die vreemde woord Apostolaat wat nou in die nuwe Kerkwet gebruik word? Dit is afkomstig van 'n Griekse werkwoord wat *wegstuur* beteken. Ons woord Gesant hang daarmee saam. 'n Gesant word na 'n vreemde land gestuur om sy eie land daar te verteenwoordig. In die Nuwe Testament het die gesante of apostels 'n besondere opdrag en 'n volmag. Van die woord apostel kom dan weer die woord apostolaat. Met die gebruik van die woord apostolaat word nie gepoog om die apostelamp weer in die Kerk te herstel nie. Die Kerk staan op die fondament van die apostels, Efesiërs 2:20. Die Kerk moet aan die wêreld meedeel waar hierdie fondament te vinde is. Daarmee hang ook saam die woord *apostoliese opdrag* in hierdie artikel. En hierby moet ons nou nie dink aan die sekte wat hierdie naam vir hulle toegeëien het nie. Die Hervormde Kerk is gebou op die fondament van die apostels, en maak daarom met veel meer reg aanspraak op die naam. So het die Kerk van alle eeue dit ook ingesien en daarom word in die Geloofsbelydenis van Nicea, een van die belydenisse van ons Kerk (bl. 162 van Die Belydenisskrifte, Gebede en Formuliere van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika) dit so gestel: Ons glo een heilige, algemene en apostoliese Kerk.

Die Kerk is gestel in die wêreld, die Kerk het 'n opdrag in die wêreld en die Kerk het 'n volmag in die wêreld. Die Kerk moet egter onthou dat hierdie wêreld eiendom

van Christus is, en dat Hy voortdurend besig is om hieraan te arbei. Dan moet ons verder onthou dat die Kerk nie daar is terwille van homself nie, dog die Kerk het 'n taak, 'n dienende taak in die wêreld. Die Kerk moet getuie wees, getuig teenoor die volk Israel, teenoor die heidene en teenoor die wat vervreemd het van die Kerk. Ons Kerk het in die tyd wat agter lê hierdie opdrag van die Heer verwaarloos. Ons moet met skaamte ons skuld bely voor God. Hierdie opdrag het ons oorgelaat aan ander, aan die mense wat daarvoor gevoel het en daarin belanggestel het, aan 'n sukkelende genootskap uit lede van ons Kerk. Met die aanvaarding van die nuwe Kerkwet wil die Kerk die opdrag vervul, in gehoorsaamheid aan Christus. Die *Kerk* wil Christus bely en van Christus getuig in die wêreld.

As derde groot gedagte wat uitkom in die nuwe Kerkwet sou ons wil noem die ekumenisiteit, die algemeenheid van die Kerk. In Artikel XXIII lees ons: „Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika, as openbaring van die een heilige, algemene, Christelike Kerk neem deel aan die ekumeniese arbeid in Suid-Afrika en in die wêreld."

Met die Kerkhervorming is die eenheid van die Kerk gebreek, omdat in die Rooms-Katolieke Kerk geen ruimte was vir die uitsluitlike heerskappy van Christus nie. Die bestaande Kerk moes hervorm word.

Die Hervormde Kerk het egter nog nooit voorgegee dat hy *die* Kerk is nie, die enigste, ware, saligmakende Kerk nie, maar bely dat hy openbaring is van die een heilige algemene Christelike Kerk. Ook in ons Kerk kom te voorskyn die een heilige Kerk. Dit kan ook op ander wyse te voorskyn kom.

In die laaste jare het die ekumeniese gedagte sterk op die voorgrond gekom. Die Wêreldraad van Kerke het ontstaan waarvan ook ons Kerk hom nie afsydig gehou het nie. 'n Groot getal Kerke, sowat 160, is tans daaraan verbonde. Aan daardie eenheid van die een heilige algemene Christelike Kerk, kan ons Kerk meewerk op sy eie wyse.

In hierdie drie, nl. die belydende, die apostoliese en die ekumeniese karakter van die Kerk soos uitgedruk in die

nuwe Kerkwet sien ons veral die verskil met die oue tot dusver geldende Wet.

Daar is verder nog talle afwykinge en verskille, wat ons in die bestek van een artikel nie kan behandel nie.

Wat sal nou die uitwerking van die nuwe Wet wees? Dit sal afhang van wat u en ek en ons almal saam as lede van die gemeente van Jesus Christus daarvan maak. Die Algemene Kerkvergadering het die Kerkwet aanvaar, eersdaags tree dit in werking in die gemeentes. Ons mag ons vreugde daarin vind dat ons gemeente van Jesus Christus is, dat ons lede van een Liggaam is, waarvan Hy die Hoof is. Ons mag Hom bely, ons mag sy getuies wees, ons mag lede wees van die een heilige, algemene Christelike Kerk.

E. S. MULDER.

Pretoria.

DIE INVLOED VAN NEDERLAND OP SUID-AFRIKA.

OP 6 April 1652 toe Jan van Riebeeck met sy Hollanders voet aan wal gesit het aan Kaap die Goeie Hoop, begin die invloed van Nederland op Suid-Afrika. Voor hulle voete het noordwaarts 'n groot uitgestrekte binneland gelê van honderde en nogmaals honderde vierkante myle van wuiwende grasvlakte, maar ook van rotseberge soos die Drakensberge en die Magaliesberge, van digbegroeide boswêrelde, maar ook van kale woestynagtige dele. Hierdie uitgestrekte wêrelddeel was bewoon deur Hottentotte en Boesmans, die oudste inwoners van Suid-Afrika. Die Bantoes het immers eers later vanuit Afrika suidwaarts beweeg om eindelik, nadat hulle sover hulle getrek het, dood en verderf onder die oudste naturellestamme gesaai het, hulle rieme styf te loop teen die handjievol Boere te Bloedrivier. Al hierdie bewoners van die Suid-Afrikaanse bodem het in barbaredom gelewe en het mekaar beroof en beveg, vermoor en uitgeroei.

Die taak van die klein blanke nedersetting aan die suidpunt van die Afrikaanse kontinent was 'n reusetaak wat alleen in die geloof aanvaar kon word. Maar van Riebeeck het geglo dat die nedersetting sonder God hulle taak nie sou kon volvoer nie. Daarom het hy dit biddend aanvaar en God gevra dat Hy genadiglik wil gee dat sy Naam bekend mag word en die Hervormde godsdiens verbrei mag word onder die inboorlinge van die land.

(a) Die Invloed van Nederland op Kerk en godsdiens in Suid-Afrika.

Toe ds. Johan van Arckel in 1665 predikant aan die Kaap geword het, het die kerklik-godsdienstige lewe sy eerste beslag in ons land gekry. Vanselfsprekend was die kerklik-godsdienstige lewe in Suid-Afrika van die begin af aan Nederland georiënteer. Die Nederlandse Staten-Bybel was die lig op die kansels waaruit die gemeente voorgelig is op die pad van Suid-Afrika. Dit was die maatstaf van goed en kwaad, die rigsnoer van die lewe. Dit was die troosboek vir die bedroefdes en terneergedruktes in lewe

en in sterwe. Dit was ook die leerboek van die jeug. In die huise en in die samekomste van die gemeente het die Nederlandse Psalms weerklink as 'n loflied tot eer van God. En vir ongeveer drie eeue het die Nederlandse Staten-Bybel en die Nederlandse Psalm- en Gesangboek rustig hulle invloed ten goede uitgeoefen op die Boerebevolking. So sterk was hierdie invloed dat vandag nog die spore daarvan onmiskenbaar is. Ons kerklike-godsdienstige lewe het wel Afrikaans geword, maar bly nietemin vir 75 en meer persent nog Nederlands georiënteer. Na driehonderd jaar is die Nederlandse invloed nog te sien in ons kerklike formuliere, ons kerkwette, ons kerklik-godsdienstige literatuur en gedagtewêreld ens.

Dit kan ook gesê word van ons teologie. Behalwe die Skotte was die grondlêërs en bouers van ons teologiese denke Nederlands en tot nou nog toe is die Nederlandse teologie ons teologie en is Nederlanders die teologiese skrywers wat ons lees.

En hierdie drie-eeuse Nederlandse beïnvloeding van ons kerklik-godsdienstige lewe en teologiese denke het deurgedring in ons hele volkslewe en diepe spore agtergelaat. Die calvinistiese nugterheid, die uithouvermoë veral in dae van teenspoed en sware beproewing, wat eie aan ons volk is, het ons te danke aan Nederlandse invloed.

Dis nie alleen in die Kaapprovinsie waar Nederlanders die fondamente van ons kerklik-godsdienstige lewe gelê het nie, maar ook in 'n mate in die Oranje-Vrystaat en Natal en vir die grootste mate in Transvaal.

Die eerste predikant in die O.V.S. was wel 'n Skot, tw. Andrew Murray, wat van 1849-1860 leraar in Bloemfontein was, maar daar was ook die Nederlanders soos P. A. C. van Heyningen wat vanaf 1866 tot 1893 in Winburg predikant was, G. Vondewall wat op Bloemfontein vanaf 1862-1870 gestaan het, H. van Broekhuizen wat in Winburg gearbei het van 1861-1866 en in Ficksburg van 1882 tot 1894.

In Natal het in die vroeër jare, behalwe die Amerikaanse predikant Daniel Lindley, ook die volgende Nederlandse leraars gewerk: H. E. Faure in Pietermaritzburg 1853-1859, D. P. M. Huet 1858-1860 in Ladysmith en 1860-1867 in

Pietermaritzburg, A. van Velden in Pietermaritzburg 1868-1879, H. F. Schoon 1883-1917 in Ladysmith.

In Transvaal was die Nederlandse invloed nog sterker. In 1853 word Dirk van der Hoff „die eerste leraar van Transvaal," want hy het bykans die hele Transvaal vanuit Potchefstroom bearbei. Enige jare later kom daar meer predikante uit Nederland soos A. J. Begeman in Pretoria, G. W. Smits en Dirk Postma in Rustenburg, N. J. van Warmelo in Zoutpansberg.

En nie alleen is deur Nederlanders die grondslae gelê van ons kerklik-godsdienstige lewe nie, maar ook van ons skoolwese.

(b) Die Invloed van Nederland op die onderwys in Suid-Afrika.

Die eerste onderwys onder die Oos-Indiese Kompanjie is begin in die vroegste dae van die Nederlandse nedersetting in die Kaap en het vir ongeveer anderhalf eeu ongesteurd voortgeduur. Ook toe die Kaap in die begin van die negentiende eeu in Engelse hande gekom het, het die invloed van die Nederlandse onderwys nog nagewerk in die Suide. In die Noorde was dit onbelemmerd. Die eerste skooltjie in Potchefstroom is deur die Nederlander, ds. Dirk van der Hoff, gestig. Die eerste skoolmeesters was almal Nederlanders. Ons noem hier die name van Spruyt, Van der Linde en Grimm, wat aldrie in Potchefstroom begin het. Hulle is gevolg deur talle Hollandse skoolmeesters wat in die dorpe en orals op die platteland hulle skole en skooltjies gehad het en die jeug van die land gevorm het vir die toekoms.

Die eerste Superintendent van Onderwys in Transvaal was die Nederlander W. J. van Gorcum wat in 1876 aangestel is en hy was nie die laaste Nederlander wat hierdie belangrike pos gevul het nie en so meegehelp het om die grondslae van die onderwys en opvoeding hier te lê. Ons dink hier aan dr. N. Mansvelt wat in 1892 Superintendent geword het en 'n nuwe onderwyswet opgestel het wat 'n groot verbetering op sy voorganger was.

Die skoolboeke in die Kaap en ook in die Republieke was natuurlik almal Nederlands soos die „Trap der Jeugd," die A.B.C.-boek, die Kort Begrip, die Borsluis-Vraeboek, die

„Kleine Gedichten voor Kinderen" deur H. van Alphen, „De Kleine Print-Bybel". Naas die Bybel, die Psalm- en Gesangboek het die meer gevorderde jeug ook kennis gemaak met die stigtelike lektuur van bv. à Brakel, Smytegelt, Sluyter, Hellenbroek, Lodensteyn en van Groenewegen.

(c) Die Invloed van Nederland op die Grondwette en die Regswese in Suid-Afrika.

Ook op hierdie terreine van die lewe is daar sterk Nederlandse invloede. Die ou grondwet van die O.V.S., sowel as die van die S.A. Republiek was albei die werk van Nederlanders. Die Vrystaatse konstitusie is in 1854 opgestel deur die Nederlander Groenendaal en die eerste grondwet van die S.A. Republiek deur sy landgenoot, J. Stuart.

Die Hollands-Romeinse Reg is ook van Nederlandse afkoms en so diep het dit hier wortel geskiet dat die Engelse Reg, nieteenstaande pogings hier en daar, dit nie kon verdring nie.

(d) Die Nederlandse Invloed op ons kuns in Suid-Afrika.

Die Kaaps-Hollandse boustyl, waarvan die mooie gewels die mees uitstaande kenmerk is, getuig, soos die naam reeds aantoon, van Hollandse invloed. Sover bly hierdie boustyl dan ook die enigste besondere kenmerk van ons boukuns. Maar die Nederlanders het nie alleen invloed op ons boukuns uitgeoefen nie, want ons mees beroemde beeldhouer was 'n Nederlander van geboorte, nl. Anton van Wouw, en ons mees beroemde skilder, nl. Pierneef is van Nederlandse ouers.

(e) Die Nederlandse Invloed op ons Taal.

Die Nederlandse- en Afrikaanse taal is eie-bloedfamilie van mekaar. Nie alleen is Afrikaans op Afrikaanse bodem uit Nederland gebore nie, maar Nederlands bly tot op sekere hoogte die voedingsbodem vir die jong Afrikaanse taal wat nog op- en uitgebou moet word en wat nog 'n groot tekort het aan baie woorde soos bv. vakterme. As die Afrikaanse taal nie vir hierdie tekort terugval op Nederlands nie, dan is daar niks wat sal verhoed dat Afrikaans almeer oorneem uit Engels. Ons taal is dan ook al meer as wat ons weet deurspek van Engelse woorde en uitdrukkinge. Ons noem 'n paar voorbeelde. Baie Afrikaners

en selfs uit die hoogste rakke van die geleerdes spreek teenswoordig as volg: daar het jy *jou* onderwyswette, *jou* geregshowe, *jou* staatsondersteunde skema. Die „jou" is natuurlik die Engelse „your." In Afrikaans is dit: daar het jy *die* onderwyswette, *die* staatsondersteunde skemas. 'n Mens sou ook „ons" i.p.v. „die" kan gebruik, nl. daar het jy *ons* onderwyswette ens., maar *jou* onderwyswette ens. kan heeltemaal nie. Dis vreemd aan ons taal.

So vind ons ook Engelse invloed op ons taal in die gebruik van die woord *angstig*. Iedereen op straat spreek bykans deesdae van: *angstig* om saam te gaan i.p.v. gretig om saam te gaan, of ek wil graag saam gaan. Met angstig in hierdie verband word natuurlik dieselfde bedoel as die Engelse woord „anxious," wat gretigheid insluit, terwyl angstig in Afrikaans vrees insluit. Angstig om saam te gaan beteken in slegte Afrikaans dus gretig om saam te gaan, terwyl dit in goeie Afrikaans beteken bangerig om saam te gaan. In albei hierdie gevalle gee die Nederlands vir ons die uitspraak wat die regte gebruik in Afrikaans is: „jou" of „die", „angstig" of „gretig" (graag). In Nederlands gebruik mens in eersgenoemde gevalle die woorde „de" en in tweede genoemde voorbeelde gretig of graag, maar in Engels is dit „your" en „anxious" onderskeidelik. Die kennis van Nederlands is ongetwyfeld 'n kragtige middel teen die indringing van Anglisismes in ons taal. Daar is ook wel sprake van Hollandismes in ons taal volgens die mening van sommige. Na ons beskeie mening bestaan die alleen by die ouer geslag Afrikaners wat geen Afrikaans op skool geleer het nie, en is gevolglik van verbygaande aard.

Ook in ons kanseltaal begin die Anglisismes al binne te dring. So hoor 'n mens al van „dit wat". (= Engels „that which"), bv. *dit wat* God ons in sy beloftes skenk i.p.v. *wat* God ons in sy beloftes skenk. Nederlands is ook *„wat"* bv. „wat God ons in zijn beloften schenkt is gewis en zeker."

Ook hoor 'n mens op die kansels van *„hierdie"* sonder 'n selfstandige naamwoord daarnaas, bv. *hierdie* is 'n ewige verbond (= Engels: „this is an everlasting covenant."). Bedoel word: hierdie verbond is ewig of is 'n ewige verbond.

Die invloed van Nederlands kan alleen suiwerend inwerk op ons jong taal.

Daar bestaan by 'n klein minderheid van ons volk 'n anti-Hollandse gevoel. Hoe dit verklaar moet word is moeilik om te weet. Sou dit nog naleef uit die dae van die Republiek toe Paul Kruger aan Nederlandse amptenare voorkeur gegee het bo amptenare uit die destydse Engelse Kaapkolonie en toe teleurgestelde Kapenaars 'n anti-Hollandse gees aangewakker het? Of moet dit miskien uit indirekte Engelse invloede verklaar word? Engeland en ook die Engelse pers in Suid-Afrika was altyd en is nog steeds nie gesteld op Nederlandse invloede in ons land nie. Daarom mog reeds vanaf 1815 geen Hollandse predikante in die Kaapkolonie meer aangestel word nie. En is hierdie anti-Hollandse gevoel van sommige Engelse onbewus oorgeneem deur sommige Afrikaners wat tog vir tweederde Nederlandse bloed in hulle are het? Of moet hierdie gevoel verklaar word uit 'n te enge nasionalisme by sommige Afrikaners wat uit oordrewe patriotiese oorwegings teen alle buitelanders is al kom laasgenoemdes ook uit die stamverwante Nederland?

Ons weet dit nie, maar wat wel 'n feit is, is dat 'n anti-Hollandse gevoel die verlede uit die oog verloor en ondankbaarheid teenoor wat Nederland en Nederlanders vir ons in die verlede beteken het, openbaar. Dit moet ten seerste betreur en teengegaan word en dankbaar moet gebruik gemaak word van die hulp en vriendskap wat Nederland en Nederlanders ons nog steeds bied. Met blydskap moet ons konstateer dat daar skynbaar 'n kentering kom soos blyk uit die kulturele ooreenkoms tussen Nederland en Suid-Afrika, die uitruil van geleerdes wat al verskillende kere plaasgevind het en die feit dat in verskillende groot stede komitees gevorm is om Nederlandse en ander immigrante in die Afrikaanse volkslewe te verwelkom.

Beter verhoudinge kan alleen Nederland en Suid-Afrika ten goede kom.

JOH. DREYER.

Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika.

Die Algemene Kerkvergadering:

Die Algemene Vergadering van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika kom minstens een keer in drie jaar byeen (Art. 14 van die Kerkwet), en is saamgestel uit alle diensdoende predikante en hoogstens twee ouderlinge en een diaken uit elke gemeente, asook die professore in die teologie vanwë die Ned. Herv. Kerk, en die emeriti-predikante, beide met adviserende stem. Die laaste Algemene Kerkvergadering het in Maart 1951 saamgekom.

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering:

Ds. A. J. G. Oosthuizen (Voorsitter), Ds. T. F. J. Dreyer (Ccriba), Ds. S. Vermooten (Vise-Voorsitter), Ds. E. S. Mulder (Vise-Scriba), Ds. J. J. Prinsloo J.-sn., Ds. D. F. Erasmus en die volgende ouderlinglede: A. H. Visage, C. P. Engelbrecht, N. J. Grobler, J. H. S. Botha, P. J. Basson, J. G. Steyn, A. L. van Coller, C. L. Basson, H. A. Coetzee.

Die Raad van Finansies:

Prof. Dr. B. de Loor (Voorsitter), Ds. Abr. Ras (Vise-Voorsitter), Di. J. J. Prinsloo J.-sn., A. J. G. Oosthuizen, J. G. M. Dreyer (Scriba—Die Administrateur).

Die Pensioenraad:

Professor Dr. B. de Loor (Voorsitter), Ds. J. J. Prinsloo J.-sn. (Vise-Voorsitter), Di. G. P. J. Grobler, A. J. G. Oosthuizen en die here J. Hoogland en J. H. H. Janson (Sekretaris).

Die Kuratorium:

Ds. J. G. M. Dreyer (Voorsitter), Ds. J. J. Prinsloo G.-sn. (Scriba), Professor Dr. B. de Loor, Di. E. S. Mulder, D. F. Erasmus, J. J. Prinsloo J.-sn., S. Vermooten.

Die Raad vir Regsadvies:

Ds. E. S. Mulder, Oproeper, Proff. S. P. Engelbrecht, D. Pont, L. I. Coertze en Ds. J. J. Prinsloo, J.-sn.

Die Ondersteuningsraad:

Ds. P. W. Venter, Oproeper, Ds. P. J. Bierman, Ds. A. J. G. Oosthuizen, Diak. R. J. van Rensburg en drie lede van die Ned. Herv. Sustersvereniging.

Die Diakonale Raad:

Ds. P. W. Venter, Oproeper, Ds. P. J. L. Bierman, Diakens R. J. van Rensburg, W. J. Breytenbach en M. C. de Beer.

Die Raad vir Jeugwerk.

Ds. L. M. le Roux, Oproeper, Di. J. D. Storm, W. J. Roos, G. C. Coetzee, Oudl. C. G. Coetzee, C. G. de Groot en Diak. A. F. Pienaar.

Die Raad vir Opvoeding en Onderwys:

Ds. S. Vermooten, Oproeper, Prof. C. K. Oberholzer, Dr. F. C. Symington, Prof. C. H. Rautenbach, Di. C. S. van H. Steenekamp, Joh. Dreyer en S. E. Young.

Die Raad vir Hulpbehoewende Gemeentes:

Ds. Abr. Ras, Oproeper, Ds. C. S. van H. Steenekamp, Ds. A. J. Nolte, Di. W. P. van der Merwe, A. Brandt, P. M. Smith en N. J. van Schalkwyk.

Die Raad vir die Argief:

Die Algemene Argivaris (Prof. S. P. Engelbrecht), die Scriba van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die Administrateur van die Kerk.

Die Raad vir die Bestryding van Maatskaplike Euwels:

Ds. P. J. J. Venter, Oproeper, Di. J. J. Engelbrecht, W. M. Wolmarans, W. van Bergen, H. J. Geyser, J. A. Smit en C. G. Botha.

Die Raad vir Verskaffing en Verspreiding van Christelike Leesstof:

Dr. B. J. Engelbrecht, Oproeper, Di. P. J. Booysen, P. A. R. C. van Wyk, C. H. Muller, P. G. van Staden, J. D. H. Smit, D. B. Snyman en I. J. Joubert.

Die Raad vir Belydenis- en Liturgiese Geskrifte en Formuliere:

Prof. B. Gemser, Oproeper, Proff. S. P. Engelbrecht, H. P. Wolmarans, A. S. Geyser, A. van Selms, Ds. D. F. Erasmus en Ds. M. M. Grobler.

Die Raad vir Kerk en Publisiteit:

Ds. F. J. Z. Booysen, Oproeper, Di. W. F. Huyzers, T. N. H. Janson, W. J. Engelbrecht.

Die Raad vir Ouderlinge:

Oudl. A. H. Visage, Oproeper, Oudll. C. J. Moolman, D. J. de Villiers, M. C. P. Bosch en D. H. P. du Toit.

Die Raad vir Kerkmusiek:

Ds. D. F. Erasmus, Oproeper, Prof. A. van Selms, Mev. D. F. Erasmus, Mejj. B. Engel, R. Oberholzer en Willem Mathlener.

Die Raad vir die Bestryding van die Roomse Gevaar:

Prof. S. P. Engelbrecht, Oproeper, Di. S. P. van Rensburg, J. C. du Plessis, A. J. van Staden, H. M. E. Dreyer, P. J. Koekemoer en J. P. B. Venter.

Die Raad vir die Arbeid onder die Buitekerklikes:

Ds. J. J. Prinsloo, G.-sn., Oproeper, Di. P. W. A. Bierman, S. P. Viljoen, Thomas Dreyer, P. G. Geertsema, C. J. S. van Niekerk.

Die Raad vir Arbeid onder Israel:

Prof. A. van Selms, Prof. B. Gemser, Ds. G. J. J. Roos, Ds. D. J. du Toit.

Die Raad vir Arbeid onder die nie Christelike Volke:

Ds. W. J. Kemp, Oproeper, Di. Joh. Dreyer, G. P. J. Grobler, F. J. van Zyl, J. P. Labuschagne, G. J. van Jaarsveld, J. H. van Staden.

Die Kommissie vir die Opstel van die Kategisasieleerboek.

Prof. A. van Selms, Oproeper, Prof. C. K. Oberholzer en Ds. E. S. Mulder.

Die Redaksie van die Almanak:

Prof. S. P. Engelbrecht, Prof. A. van Selms, Ds. J. J. Prinsloo, G.-sn., en Br. J. H. H. Janson.

Die Redaksie van Die Hervormer:

Ds. Joh. Dreyer, Ds. D. F. Erasmus, Dr. P. S. Dreyer, Ds. F. J. van Zyl en Ds. F. van Oosten.

Die Korrespondent met Buitelandse Kerke:

Die Scriba van die Algemene Kerkvergadering, Ds. T. F. J. Dreyer.

Die Administrateur:

Mnr. J. H. H. Janson.
Kantoor: No. 3, Ned. Herv. Kerk-gebou, du Toitstraat, Pretoria. Foon 3-4226.

Kerklike Publikasies:

Die Almanak verskyn jaarliks, prys 2/6 per eksemplaar. „Die Hervormer" verskyn maandeliks. Intekengeld 3/6 per jaar.

KAAPSE PREDIKANTE VOOR 1814.

1665 Johan van Arckel, Kaapstad, 1665, oorlede 12 Jan. 1666.
1666 Johannes de Vooght, Kaapstad, 1666, na Batavia 1666.
1666 Petrus Wagtendorp, Kaapstad 1666, oorlede 15 Feb. 1667.
1667 Adrianus de Vooght, Kaapstad, 1667, na Batavia 1674, oorlede 1674.
1674 Rudolphus Meerlandt, Kaapstad, 1674, na Batavia 1676, oorlede 1699.
1676 Petrus Hulsenaar, Kaapstad 1676, oorlede 16 Des. 1677.
1678 Johannes Overnei, Kaapstad 1678, oorlede 4 Mei 1687.
1687 Johannes van Andel, Kaapstad 1687, na Batavia 1689, oorlede 1690.
1688 Pierre Simond, Drakenstein 1688, na Holland 1702.
1689 Leonardus Terwoldt, Kaapstad 1689, na Batavia 1693.
1694 Hercules van Loon, Kaapstad 1694, na Batavia 1695, Stellenbosch 1700, oorlede 26 Junie 1704.
1695 Petrus Kalden, Kaapstad 1695, na Holland 1708, Ceylon 1722—1737.
1702 Henricus Beck, Drakenstein 1702, Stellenbosch 1707, Kaapstad 1726, emeritus 1731, oorlede 1757.
1707 Engelbertus Franciscus le Bourcq, Drakenstein 1707, na Batavia 1708, oorlede 1748.
1708 Johannes Godefridus d'Ailly, Kaapstad 1708, oorlede 1726.
1714 Petrus van Aken, Drakenstein 1714, oorlede 1724.
1723 Lambertus Slicher, Kaapstad 1723, Drakenstein 1725, oorlede 1730.
1729 Franciscus le Sueur, Kaapstad 1729, emeritus 1746, oorlede 1757.

1731 Johannes Wilhelmus Hersogenraad, Drakenstein 1731, oorlede 27 April 1736.
1732 Henricus Cock, Kaapstad 1732, na Holland 1742, oorlede 1777.
1732 Salomon van Echten, Stellenbosch 1732, Drakenstein 1738, na Holland 1753, oorlede 1771.
1738 Wilhelm van Gendt, Stellenbosch 1738, oorlede 14 Oktober 1744.
1743 Arnoldus Mauritius Meyring, Tulbach 1743, oorlede 1757.
1745 Rugter Andreas Weerman, Swartland 1745, na Batavia 1748.
1746 Ruardus Cloppenburg, Kaapstad 1746, na Holland 1748, oorlede 1751.
1746 Petrus van der Spuy, Kaapstad 1746, Drakenstein 1753, emeritus 1781, oorlede 1809.
1747 Eduard Arentz, Stellenbosch 1747, oorlede 1749.
1750 Christiaan Benjamin Voltelen, Swartland 1750, Kaapstad 1755, oorlede 25 Maart 1758.
1752 Henricus Kroonenburg, Kaapstad 1752, emeritus 1778, oorlede 24 April 1779.
1753 Johannes Appeldoorn, Stellenbosch 1753, oorlede 29 Sept., 1772.
1754 Gerhardus Croeser, Kaapstad 1754, Swartland 1755, oorlede 26 Mei 1770.
1752 Remmerus Harders, Tulbach 1757, emeritus 1775, oorlede 1807.
1758 Johannes Fredericus Bode, Kaapstad 1758, oorlede 29 Julie 1784.
1760 Johannes Petrus Serrurier, Kaapstad 1760, emeritus 1804, oorlede 3 Feb. 1819.
1774 Daniel Goldbach, Swartland 1774, oorlede 19 Maart 1783.
1777 Philippus Kuys, Stellenbosch 1777, oorlede 29 Jan. 1785.
1777 Johannes Abraham Kuys, Tulbach 1777, Kaapstad 1794, oorlede Jan. 1799.
1781 Christiaan Fleck, Kaapstad 1781, oorlede 25 Oktober 1820.
1784 Robert Nicolaas Aling, Drakenstein 1784, oorlede 24 April 1800.
1785 Meent Borcherds, Kaapstad 1785, Stellenbosch 1786, emeritus 1830, oorlede 28 Feb. 1832.
1786 Petrus Johannes van der Spuy, Swartland 1786, Drakenstein, 1806, oorlede 2 April 1807.
1786 Helperus Ritzema van Lier, Kaapstad 1786, emeritus 1793, oorlede 21 Maart 1793.
1792 Johann Heinrich von Manger, Graaff-Reinet 1792, Swellendam 1798, Kaapstad 1802, emeritus 1839, oorlede 2 Mei 1842.
1794 Michiel Christiaan Vos. Tulbach 1794 tot 1802, Swartland 1810, Caledon 1811, emeritus 1818, oorlede 26 Feb. 1825.
1798 Hendrik Willem Ballot, Graaff-Reinet 1798, Swellendam 1802. Tulbach 1803, oorlede 1814.
1803 Johannes Schütz, Swellendam 1803—1813, Graaff-Reinet 1815—1818.
1806 Johannes Jacobus Kicherer, Graaff-Reinet 1806, Tulbach 1815, oorlede 1825.
1810 Johann Wilhelm Ludwig Gebhardt, Drakenstein 1810, emeritus 1823, oorlede 12 Okt. 1825.
1811 Jacobus Scholtz, Swartland 1811, oorlede 9 Nov. 1827.
1813 Tobias Herhold, George 1813, Drakenstein 1823, Stellenbosch 1831, oorlede 10 Des. 1857.

VROEERE PREDIKANTE SEDERT 1853:

(Die eerste predikante onder die Voortrekkers was die Sendelinge Erasmus Smit en Daniël Lindley.)

1853 D. van der Hoff, Potchefstroom 1853, oorlede 1881.
1861 A. J. Begemann, Pretoria 1861, emeritus 1872, oorlede 1925.
1861 G. W. Smits, Rustenburg 1861, emeritus 1886, oorlede 1894.
1864 N. J. van Warmelo, Zoutpansberg 1864, Heidelberg 1868 (verenig 1885, oorlede 1892).
1864 P. A. C. van Heyningen (Lydenburg 1859) onder die Kerkverband van die Ned. Herv. Kerk 1864 (Kroonstad 1866, emeritus 1894, oorlede 1904).
1875 D. P. Ackerman, Wakkerstroom 1875 (verenig 1885, oorlede 1916).
1875 L. G. F. Biccard (Greytown 1861), Zoutpansberg 1875 (verenig 1885, oorlede 1900).
1876 J. C. de Vries (Hulpprediker Sutherland 1870, Du Toitspan 1873), Zeerust 1876 (Laingsburg 1884, emeritus 1894, oorlede 1906).
1876 H. S. Bosman, Pretoria 1876 (verenig 1885, emeritus 1926, oorlede 1933).
1883 C. W. du Toit (Hanover 1869, Pearston 1875, Kruisvallei 1876), Potchefstroom 1883, emeritus 1918, oorlede 1932.
1887 M. J. Goddefroy (Lage Zwaluwe 1887, Yselmonde 1880, Achlum 1882), Pretoria ca. 1887, Middelburg 1905, emeritus 1917, oorlede 1920).
1891 Jac. van Belkum (Varik 1877, Steenwijk 1882, Zierikzee 1889), Rustenburg 1891, Heidelberg 1903, emeritus 1927, oorlede 1933.
1895 A. Lagerwey (Ankeveen 1881, Helenaveen 1884, Hoogeloon 1886, Maasluis 1889), Heidelberg ca. 1895, oorlede 1898.
1896 C. Spoelstra (Zoeterwoude 1894, Pretoria ca. 1896 (Ned. Herv. Kerk verlaat 1897, Heino 1899, eervol ontslaan 1904, oorlede 1918.)
1898 J. Beyer (Lemele 1881, IJselmuiden 1883, Hierden 1886, Harderwijk 1888, Eemnes Binnen 1890), Zeerust 1898, Standerton 1899 (na Holland terug 1900, Beek 1902, Nuenen 1905, emeritus 1907; oorlede 1929).
1899 A. Murray (Standerton 1876, Jacobsdal, O.V.S. 1880), Ventersdorp 1899, Rustenburg 1904, emeritus 1921, oorlede 1930.
1904 L. E. Brandt (Niezijl 1901), Soutpansberg ca. 1904, Johannesburg 1908, Vereeniging ca. 1923, Kensington—Turffontein 1930, oorlede 1939.
1904 Prof. dr. P. J. Muller (Steenwijkerwold 1879, Wolsum 1882, Nijmegen 1884, Rotterdam 1888, Hoogleraar te Amsterdam 1890, Haarlem 1896), Pretoria 1904, emeritus 1909, oorlede 1922.
1905 F. S. du Toit (Nu-Bethesda 1886, Hugenote-Gedenkskool 1899), Ventersdorp ca. 1905, oorlede 1914.
1905 P. W. Ennis (Ermelo 1886), Klerksdorp 1905, emeritus 1928, oorlede 1932.
1907 P. W. van Drimmelen, Zeerust 1907, Pietersburg 1915, oorlede 1919.
1908 C. J. L. Ruysch van Dugteren (Oosterland 1904), Pretoria 1908, bediening neergelê 1911, oorlede 1918.
1908 K. T. van den Heever (Christiana 1899), Makwassie 1908, Ventersdorp 1915 (N.H. of G. Kerk 1915).

1909 J. J. Kuhn, Krugersdorp, 1909, Lichtenburg 1913, Zwartruggens 1916, Germiston 1929, oorlede 1937.
1911 H. C. M. Fourie, Teol. Doct. Erasmus 1911, Johannesburg 1924, Groot Marico 1930, oorlede 1939.
1914 J. H. Greyvenstein, Teol. Dr. (Sutherland 1911), Pretoria 1914, Hoogleraar 1917, emeritus 1946.
1917 H. D. van Broekhuizen. Teol. Dr. (Pretoria 1898, Kuilsrivier 1902, Pretoria 1917, eervol ontslaan 1925.
1918 A. J. Barger (Bovensmilde 1914), Johannesburg 1918, Middelburg 1919, Oos-Londen, 1938, oorlede 1940.
1921 G. E. Alers (Haulerwijk 1914, Monnikendam 1917), Germiston 1921, Lichtenburg 1923, Gwelo 1930, terug na Holland 1932.
1922 W. P. J. Poën (Hulpprediker Durban 1920), Pietersburg 1922, Potchefstroom 1926, oorlede 1937.
1925 A. R. Smit, Pietermaritzburg 1925, eervol ontslaan 1928, Ned. Herv. Kerk verlaat 1932.
1927 C. H. Rautenbach, Ph. D., Erasmus 1927, Pretoria 1930, Noordelike Pretoria 1934, Lektor 1939, eervol ontslaan 1946.
1932 J. J. Strydom, Teol. Dr. Zwartruggens 1932, eervol ontslaan 1934.
1930 P. J. Smit, Losberg 1930, Boksburg—Springs 1939, Springs 1942, oorlede 1943.
1930 J. P. van den Berg, Waterberg 1930, Makwassie 1933, Bloemfontein 1937, afgetree 1948.
1939 W. H. Grey, Newlands 1939, oorlede 1950.
1914 S. J. Strydom, Krugersdorp 1914, Makwassie 1919, eervol ontslaan 1928, Gwelo c.s. 1940, Emeritus 1951.

DIENSDOENDE PREDIKANTE OP 31 OKTOBER 1951.

1909 J. J. Prinsloo, Trichardtsfontein 1909, Bethal 1915, Standerton 1919, Krugersdorp 1920, Rustenburg 1922, Krugersdorp-Wes 1942, Trichardtsfontein 1946.
1915 S. Vermooten, Th. C., Zeerust 1915, Potchefstroom 1919, Pretoria 1926, Pretoria-Noord 1949.
1920 D. F. Erasmus Th. C., (Pietermaritzburg 1918), Ventersdorp 1920.
1921 P. J. J. Venter, Lichtenburg 1921, Delarey 1923, Zeerust 1927, Johannesburg 1929, Klerksdorp 1930, Makwassie 1944, Roodepoort 1949.
1922 P. S. Grobler, B.A., B.D., Krugersdorp 1922, bediening neergelê 1941, Kensington 1943, Newlands 1951.
1924 A. J. G. Oosthuizen, B.A., B.D., Germiston 1924, Heidelberg 1928, Noordelike Pretoria 1941.
1924 T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Standerton 1924, Heidelberg 1941.
1924 J. G. M. Dreyer, B.A., B.D., Lydenburg ca. 1924, Ermelo ca. 1928, Potchefstroom 1938.
1928 M. M. Grobler, B.A., B.D., Brakpan 1928, Eendracht 1944, Wolmaransstad 1949, Buluwayo (c.s.) 1951.
1929 P. W. Venter, M.A., B.D., Volksrust 1929, Durban 1935, Brits 1937, Krugersdorp 1941, Klerksdorp 1946.
1930 E. S. Mulder, B.A., Th. Drs., Zwartruggens 1930, Bronkhorstspruit 1931, Springs 1944, Pretoria 1949.
1930 J. J. Prinsloo, G.-sn., B.A., B.D., Johannesburg 1930, Brakpan 1944.

1931 W. F. H. Huyzers, B.A., B.D., Vereeniging 1913, eervol ontslaan 1938, Durban 1939, Boksburg 1942, Krugersdorp 1946.

1932 W. J. Kemp, B.A., B.D., Louis Trichardt 1932, Waterberg 1935, Noord-Westelike Pretoria 1946.

1932 F. J. Z. Booysen, B.A., B.D., Trichardtsfontein 1932, Wolmaransstad 1935, Witbank 1937, Roodepoort 1945, Krugersdorp-Wes 1949.

1932 A. Ras, B.A., B.D., Dullstroom ca. 1932, Volksrust 1936, Vereeniging 1938.

1933 S. P. J. J. van Rensburg, B.A., B.D., Eendracht 1933, Randpoort 1942, Potchefstroom 1947, Potchefstroom-Noord 1948, Pretoria 1950.

1934 J. D. Storm, B.A., B.D., Zwartruggens 1934, Wolmaransstad 1938, Bronkhorstspruit 1947.

1934 C. S. v. H. Steenekamp, B.A., B.D., Lichtenburg 1934, Zeerust 1936, Johannesburg-Noord 1938, Windhoek 1938, N.W. Pretoria 1939, Rustenburg 1942.

1934 G. C. Coetzee, B.A., B.D., Delarey ca. 1934, Lichtenburg 1936, P.P. Rust 1944.

1935 L. M. le Roux, B.A., B.D., Trichardtsfontein 1935, Ermelo 1938, Turffontein 1943, Witbank 1948, Hartebeestpoort 1951.

1936 D. J. van Staden, B.A., B.D., Newlands ca. 1936, eervol ontslaan 1936, Delarey 1938, Randpoort 1940, Lydenburg c.s. 1941, Oos-Afrika 1948.

1936 G. P. J. Grobler, B.A., B.D., Potgietersrust ca. 1936, Ermelo 1943, Boksburg 1946.

1936 A. Brandt, B.A., B.D., Oos-Afrika, Memel en Glencoe 1940, Bethal 1941, Kaapstad 1945.

1937 S. P. Viljoen, B.A., B.D., Durban ca. 1937, Zeerust 1939, Brixton 1944.

1937 P. J. L. Bierman, B.A., B.D., Gwelo ca. 1937, Dullstroom ca. 1939. Oos-Londen 1940, Heilbron 1946, Johannesburg 1948.

1937 W. M. Wolmarans, B.A., B.D., Dullstroom 1937, Trichardtsfontein 1939, Brits 1942.

1937 J. C. du Plessis, B.A., B.D., Germiston 1937.

1937 J. J. Engelbrecht, Louis Trichardt 1937, Zwartruggens 1941, Oos-Londen 1946, eervol ontslaan 1948, Delarey 1950.

1938 P. W. A. Bierman, B.A., B.D., Makwassie 1938, Losberg 1940, Pietersburg 1945, Bethal 1950.

1938 C. H. Muller, B.A., B.D., Pietersburg 1938, Groot Marico 1941, Delmas 1945.

1938 A. J. Nolte, B.A., B.D., Middelburg 1938, Johannesburg-Wes 1941.

1938 P. J. Booysen, B.A., B.D., Zwartruggens 1938, Turffontein 1940, Middelburg 1942.

1939 W. van Bergen, Th. C., Volksrust 1939, Bethal 1945, Villieria 1949.

1939 F. J. van Zyl, B.A., B.D., Johannesburg 1939, Standerton 1941, Lydenburg 1948, Springs 1949.

1941 J. P. Labuschagne, B.A., B.D., Makwassie 1941, Durban 1943,

1941 H. J. Gevser, B.A., B.D., Roodepoort 1941, Lichtenburg 1945, Nigel 1950.

1942 G. J. J. Roos, B.A., B.D., Pietersburg 1942, Bronkhorstspruit 1944. Primrose 1946. Bloemfontein 1948.

1943 W. J. Roos, B.A., B.D., Nrd. Westel. Pretoria 1943, Johannesburg 1944, Ermelo 1947.

1944 J. A. Smit, B.A., B.D., Trichardtsfontein 1944, Delarey 1945, Turffontein 1948, Vaalhartz 1951.

1944 P. M. Smith, B.A., B.D., Bloemhof 1944, Dordrecht 1946, Oos-Londen 1949, Pretoria 1951.

1944 A. J. van Staden, B.A., B.D., Pretoria-Noord 1944, Marikana 1948.

1944 S. E. Young, B.A., B.D., Van der Hoff 1944, Zeerust 1947.

1944 P. S. Dreyer, M.A., B.D., Ph. D., Pretoria, Witbank 1945, Potchefstroom-Noord 1950.

1945 D. B. Snyman, B.A., B.D., Dullstroom 1945, Waterberg 1947.

1946 J. D. H. Smit, B.A., B.D., Volksrust 1946, Alberton 1949.

1946 W. P. van der Merwe, B.A., B.D., Parys 1946, Makwassie 1951.

1946 P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D., Vliegepoort 1946, Belfast 1948, Wolmaransstad, 1951.

1947 P. G. van Staden, B.A., B.D., Krugersdorp-Wes 1947, Van der Hoff 1948.

1947 N. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Benoni 1947, Bloemhof ca. 1949.

1947 T. F. Dreyer, B.A., B.D., Pretoria-Wes 1947.

1947 T. N. H. Janson, B.A., B.D., Losberg 1947.

1947 F. van Oosten, Th. C., Zwartruggens 1947, Vanderbijlpark 1950.

1948 W. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Groot Marico 1948.

1948 H. M. E. Dreyer, B.A., B.D., Florida 1948, Standerton 1950.

1948 J. H. van Staden, Zuurfontein 1948.

1949 C. G. Botha, B.A., B.D., Laeveld 1949.

1949 G. J. van Jaarsveld, B.A., B.D., Randpoort 1949.

1949 I. J. Joubert, B.A., B.D., Vliegepoort 1949.

1949 C. J. S. van Niekerk, B.A., B.D., Primrose 1949.

1949 D. J. du Toit, B.A., B.D., Heilbron 1949, N.-Rhod. 1950.

1949 J. P. B. Venter, B.A., B.D., Louis Trichardt 1949 .

1949 P. G. Geertsema, B.A., B.D., Benoni 1949.

1950 C. L. v. d. Berg, B.A., B.D., P.M. Burg 1950, Lichtenburg 1951.

1950 H. M. J. Kramer, Th. C., Dullstroom 1950.

1950 J. H. Naude, B.A., B.D., Lydenburg 1950, Heilbron 1951.

1950 P. S. van Staden, B.A., B.D., Mafeking 1950, Parys 1951.

1950 J. A. P. van Tonder, B.A., B.D., Dordrecht 1950, Zwartruggens 1951.

1950 P. J. T. Koekemoer, B.A., B.D., Drs., Pietersburg 1950.

1950 G. H. J. Marsman, Th. C., (Urk. 1934, Bruinisse 1936), Volksrust 1950.

1951 C. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Meyerton 1951.

1951 J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Salisbury (c.s.) 1951.

1951 B. J. van der Merwe, B.A., B.D., Silverton 1951.

1951 J. A. Viljoen, B.A., B.D., Windhoek (c.s.) S.W.A. 1951.

1951 I. J. de Wet, B.A., B.D., Melville 1951.

1951 J. P. B. Viljoen, B.A., B.D., Wonderfontein 1951.

1951 J. M. Labuschagne, B.A., B.D., Pietermaritzburg 1951.

1951 Kalmann Papp, Th. C., Krugersdorp 1951.
Die heer J. A. Stoop, B.A., B.D., studeer verder te Leiden, Holland.
Proponent Pont, B.A., B.D., gaan vir verdere studie na Europa.

DIE TEOLOGIESE FAKULTEIT AAN DIE UNIVERSITEIT PRETORIA — AFDELING A. (Ned. Herv. Kerk.)

Professore en Lektore:

Professor Dr. S. P. Engelbrecht, Hoogleraar 1921.

Professor Dr. B. Gemser (Lutjegast 1917), Hoogleraar 1926.

Professor Dr. H. P. Wolmarans, M.A., Zeerust 1922, Pietersburg 1927, Boksburg 1937, Lektor 1935, Hoogleraar 1938.

Professor Dr. A. S. Geyser, M.A., Heilbron en Parys 1941, Noord Westelike Pretoria 1944, Hoogleraar 1946.

Professor Dr. B. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Theol. Dr., Florida 1950, Hoogleraar 1952.

Professor Dr. A. van Selms (Hansweert 1930, Culemborg 1935) Lektor 1938.

Studente:

Sesde Jaar.

F. J. Engelbrecht, B.A., J. M. Fourie, B.A., M. S. Grobler, B.A., N. M. S. Heynecke, B.A., P. T. Jacobs, B.A., J. S. Marais, B.A., S. J. Prins, B.A., J. J. Smit, B.A.

Vyfde Jaar.

R. P. Botha, B.A., N. H. Buitenweg, B.A., C. J. Labuschagne, B.A., C. J. Mans, B.A., C. J. Smit, B.A., B. J. van Staden, B.A.

Vierde Jaar.

P. L. van Jaarsveld, B.A., J. A. Jacobs, B.A., F. C. Labuschagne, B.A., J. C. de Lange, B.A., J. B. J. van Rensburg, B.A., J. L. van Staden, J. A. Swanepoel, B.A.

Derde, Tweede en Eerste Jaar.

A. N. J. D. Albertz, W. J. de Beer, P. Britz, F. J. H. Buitendag, C. J. Delport, T. F. J. Dreyer, F. J. Engelbrecht, W. H. Labuschagne, J. F. Mouton, L. A. Nel, J. Olivier, P. A. Prinsloo, M. Redelinghuys, J. M. W. van Rensburg, J. W. Rhoda, M. J. van Schalkwyk, J. P. Snyman, B. G. Steyn, G. C. van Staden, P. A. Venter, C. J. Viljoen, A. J. Zwarts, J. W. H. van Zyl.

STATISTIEK VAN GEMEENTES.

RINGSINDELING.

Daar is 152 gemeentes, verdeel onder 15 Ringe, naamlik:

	Gemeentes	Lidmate
Ring van POTCHEFSTROOM	12	5,717
Ring van RUSTENBURG	9	5,900
Ring van ZOUTPANSBERG	12	5,096
Ring van PRETORIA	8	7,992
Ring van MIDDELBURG	9	5,842
Ring van VOLKSRUST	11	3,790
Ring van HEIDELBERG	8	4,677
Ring van ZEERUST	11	3,511
Ring van DULLSTROOM	14	2,824
Ring van KRUGERSDORP	7	5,891
Ring van JOHANNESBURG	8	5,525
Ring van GERMISTON	8	7,387
Ring van BLOEMFONTEIN	13	2,735
Ring van RHODESIË (met 5 afdelings)	13	1,186
Ring van SUID WES-AFRIKA	7	534
Gemeentes buite Ringsverband, Oos-Afrika met 6 afdelings in (Angola)		
	152	6,9003

RING VAN POTCHEFSTROOM.

Gemeentes: Potchefstroom, Klerksdorp, Venterskroon, Makwassie, Wolmaransstad, Bloemhof, Christiana, Ottosdal, Vaalhartz, Leeuwdoornstad, Ennis, Potchefstroom-Noord.

Ringskommissie:

Voorsitter: Ds. P. W. Venter, M.A.B.D., Drs.
Vise-Voorsitter: Dr. P. S. Dreyer.
Scriba: Ds. W. P. v. d. Merwe, B.A.B.D.
Vise-Scriba: Ds. N. van Schalkwyk, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Dr. P. S. Dreyer.
Ouderlinge: W. J. L. Opperman, S. F. Bloem, J. N. Grey.
Sekundi: J. Rosenblatt, E. Swart, G. D. du Toit.

POTCHEFSTROOM.
Gestig 1842.

Sieletal: 2,074. Ledetal: 1,182. Aangeneem: 80. Gedoop: 66. Pare getroud: 22. Oorgekom met Attestasie: 15. Vertrek met Attestasie: 113. Oorgekom van ander Kerke: 17. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 42.

Predikant: Ds. Joh. Dreyer, B.A.,B.D.
Konsulent (1ste): Dr. P. S. Dreyer.
Konsulent (2de): Ds. P. W. Venter.
Scriba: G. Fleischack, Kerkstraat 149.

Kassier: W. Kluyts, Wolmaransstraat 6.
Scriba vir Registrasie: P. J. Raubenheimer, Posbus 233.
Superintendent van Sondagskole: A. S. du Toit, Retiefstraat 40.
Orrelis: Mev. S. Foster, Smitstraat 37.
Koster: Oudl. D. J. Erasmus, Bergstraat 185.
Voorleser: Een van die Ouderlinge om die beurt.
Ouderlinge: J. H. Pienaar, P. W. du Preez, F. H. Bodenstein, J. J. Heyneke, W. W. Dreyer, J. N. Grey, C. F. du Toit, P. J. Liebenberg, D. J. Erasmus, I. M. van Rooyen, Jan du Preez, J. J. Wilken, P. J. L. Grimbeek, J. L. du Preez, J. J. Foster, R. J. van Vuuren, E. Terblanche, K. N. Grobler, W. A. Verbeek, P. Pienaar, J. G. du Preez, C. E. Austin, D. A. Viljoen, N. Viljoen, W. P. Viljoen en R. G. Pretorius.
Diakens: H. J. Klopper, L. J. Pretorius, G. P. J. Labuschagne, J. van Rooyen, E. R. Grimbeek, S. Kuhn, M. Badenhorst, B. J. van der Merwe, C. L. van der Merwe, J. J. Bezuidenhout, F. P. Smit, W. Kluyts, P. Viljoen, L. Nortje, H. M. Muller, P. S. Fourie, P. Pienaar (H.-sn.), G. Aucamp, W. Erasmus, H. C. Barnard, J. F. du Toit, H. Viljoen, P. A. v. d. Wal en J. Viljoen.

KLERKSDORP.
Gestig 1866.

Sieletal: 3,127. Ledetal: 1,588. Aangeneem: 86. Gedoop: 28. Pare getroud: 39. Oorgekom met Attestasie: 34. Vertrek met Attestasie: 37. Oorgekom van ander Kerke: 28. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 23.
Predikant: Ds. P. W. Venter, M.A., B.D., Drs., Elandsheuwelstraat 23, Klerksdorp.
Scriba/Kassier: J. P. Jonker, Joostestraat 19, Klerksdorp.
Scriba vir Registrasie: D. P. Pienaar, Uniestraat, Klerksdorp.
Superintendent van Sondagskole: J. P. Jonker, Joostestraat 19, Klerksdorp.
Orrelis: Mej. E. Ennis.
Koster: Mnr. W. J. P. van Tonder, Ennisstraat 4.
Voorleser: Geen.
Ouderlinge: D. J. Terblanche, A. A. Pienaar, S. C. de Kock, P. F. Visser, C. F. Swart, E. Swart, G. Nel, C. Benade, S. I. J. van Vuuren, J. P. Jonker (P.-sn.), J. P. Jonker (J.-sn.), F. H. Jonker, J. J. Hurter, C. R. du Plessis, J. D. Nell, G. N. Hamman, G. J. Niemand, P. Boshoff, H. P. J. van Vuuren, I. B. Pieterse, R. M. Esterhuizen, L. Meyer, C. J. Coertze, C. S. Jacobs en E. Smith.
Diakens: D. P. Pienaar, J. A. Jonker, P. J. Meintjies, G. S. Botes, F. J. Nepgen, W. Venter, A. N. van der Westhuizen, Cor. J. Jooste, F. Wolmarans, L. Ernst, M. Ernst, N. J. J. Nel, H. N. Jonker, H. Esterhuizen, M. Grobler, J. J. Pienaar, C. Coetzee, J. D. Cronje, G. Oosthuizen, J. C. Lotter, J. A. van Vuuren, W. A. Pienaar, J. C. Marais,, I. Haupt en J. Oelofse.

VENTERSKROON.
Gestig 1888.

Sieletal: 155. Ledetal: 124. Aangeneem: 4. Gedoop: 2. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 3. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. P. S. van Staden, B.A., B.D., Hervormde Pastorie, Parys, O.V.S.
Konsulent (1ste): Ds. Joh. Dreyer, Bergstraat 77, Potchefstroom.
Konsulent (2de): Dr. P. S. Dreyer, Presidentstraat 10, Potchefstroom.
Scriba: W. H. Barnard, Eigenaarsfontein, Pk. Losberg.
Kassier: G. C. J. van Vuuren, Buffelshoek, Pk. Koedoesfontein, oor Parys, O.V.S.
Superintendent van Sondagskole: Die Scriba.
Orreliste: Mev. Baba Hattingh.
Koster: P. A. Hattingh.
Voorlesers: G. C. J. van Vuuren en J. J. Kruger.
Ouderlinge: G. C. J. van Vuuren, J. J. Kruger, L. M. Pretorius, D. F. Kruger en G. C. Koster.
Diakens: P. A. Hattingh, W. H. Barnard, W. S. Coetzer, H. M. J. van Vuuren, J. D. J. van Vuuren en H. C. du Plessis.

MAKWASSIE.
Gestig 1889.

Sieletal: 510. Ledetal: 286. Aangeneem 13. Gedoop: 17. Pare getroud: 4. Vertrek met Attestasie: 31. Oorgekom van ander Kerke: 3. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 10.
Predikant: Ds. W. P. van der Merwe, B.A., B.D., Herv. Pastorie, Makwassie.
Konsulent (1ste): Ds. J. G. M. Dreyer, Potchefstroom.
Konsulent (2de): Dr. P. S. Dreyer, Potchefstroom-Noord.
Scriba/Kassier: A. V. Bergh, Pk. Bosmansrust, oor Leeuwdoornsstad.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. M. J. Smit (W.-sn.), Klipfontein, Pk. Witfontein, oor Ottosdal.
Koster: Oudl. B. Kroukamp.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: M. J. Smit, J. F. J. van Rensburg, G. du Toit, P. van der Westhuizen, J. Botes, M. Wissing en B. Kroukamp.
Diakens: W. Ruthven, J. Swanepoel, F. Jonker, A. Brits, D. Botes, S. A. van Rensburg en M. Rossouw.

WOLMARANSSTAD.
Gestig 1892.

Sieletal: 1,039. Ledetal: 627. Aangeneem: 41. Gedoop: 38. Pare getroud: 14. Oorgekom met Attestasie: 21. Vertrek met Attestasie: 29. Oorgekom van ander Kerke: 13. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Konsulent (1ste): Ds. P. W. Venter, Klerksdorp.
Scriba: L. J. Fouche, Bus 96, Wolmaransstad.
Kassier: M. J. van Vuuren, Bus 164, Wolmaransstad.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. G. S. Rossouw, Syfergat, Wolmaransstad.
Koster: Tobie Nel.
Voorleser: Oudl. L. J. Fouche.
Ouderlinge: G. S. Rossouw, J. P. Koekemoer, O. C. Koekemoer, G. P. Rossouw, C. J. van Vuuren, G. A. Nel, T. J. Kotze, H. D. Kotze, J. J. Peens, A. J. van der Merwe, D. A. Renke, J. Visser en L. J. Fouche.

Diakens: M. J. van Vuuren, D. J. van der Merwe, N. J. Jooste, P. J. van Eeden, P. J. Rossouw, M. Wessels, P. B. van Nieuwenhuizen, J. Olivier, B. J. Badenhorst, D. A. Pretorius, P. J. le Roux, M. G. de Beer en J. Labuschagne.

BLOEMHOF.
Gestig 1916.

Sieletal: 230. Ledetal: 143. Aangeneem: 8. Gedoop: 12. Oorgekom met Attestasie: 3. Vertrek met Attestasie: 5. Oorgekom van ander Kerke: 3. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. N. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Forsmanstraat, Christiana.

Konsulent (1ste): Ds. W. P. van der Merwe, Pk. Bosmansrust.

Konsulent (2de): Ds. J. Dreyer, Potchefstroom.

Scriba/Kassier: W. J. L. Opperman, Palmietfontein, Pk. Bloemhof.

Superintendent van Sondagskole: J. Botes, Bus 78, Bloemhof.

Orreliste: Mev. J. Jacobs.

Koster: H. Matthews.

Voorleser: W. J. L. Opperman.

Ouderlinge: P. Opperman, J. Botes, N. J. Wiese, I. G. van Aswegen en W. J. L. Opperman.

Diakens: J. J. Bezuidenhout, J. A. S. Erasmus, A. Walters, S. P. Erasmus en Floors van der Merwe.

CHRISTIANA.
Gestig 1936.

Sieletal: 103. Ledetal: 70.

Predikant: Ds. N. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Christianastraat, Christiana.

Scriba: W. van der Merwe, Forsmanstraat, Christiana.

Kassier: M. Prinsloo, Forsmanstraat, Christiana.

OTTOSDAL.
Gestig 1938.

Sieletal: 532. Ledetal: 301. Aangeneem: 7. Gedoop: 12. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 3. Vertrek met Attestasie: 10. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.

Scriba/Kassier: N. J. van Rensburg, „Rietkuil," Ottosdal.

VAALHARTZ.
Gestig 1940.

Sieletal: 380. Leedtal: 188. Aangeneem: 7. Gedoop: 2. Vertrek met Attestasie: 12. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4. Oorgekom van ander Kerke: 2.

Predikant: Ds. J. A. Smit, B.A., B.D.

Konsulent (1ste): Ds. N. J. van Schalkwyk, B.A., B.D.

Scriba: Oudl. P. J. Basson, Posbus 4, Hartswater.

Kassier: Diak. G. J. R. Coertze, 6E2, Posbus 112, Pokwani.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. R. J. Coertze, (Snr.), 6E7, Tadcaster.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: P. J. Basson, H. J. Kriel, R. J. Coertze (Snr.), J. P. Scheepers, P. A. H. Fourie, H. W. Huiser en J. Rosenblatt.

Diakens: G. J. R. Coertze, R. J. Coertze (Jnr.), H. J. Cronje, G. van der Merwe, A. J. Pretorius en J. F. Scheepers.

LEEUWDOORNSSTAD.
Gestig 1947.

Sieletal: 642. Ledetal: 372. Aangeneem: 18. Gedoop: 18. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 3. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.

Predikant: Ds. W. P. van der Merwe, B.A., B.D., Bosmansrust, Telefoon 4.

Konsulent (1ste): Ds. Joh. Dreyer, B.A., B.D., Potchefstroom.

Konsulent (2de): Ds. N. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Christiana.

Scriba: J. J. Fouche, Syfergat, Leeuwdoornstad, Bus 45.

Kassier: P. du Plooy, Leeuwdoornstad, Bus 10.

Scriba vir Registrasie: P. du Plooy, Leeuwdoornstad, Bus 10.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. D. J. Fouche, Syfergat, Pk. Leeuwdoornstad.

Orreliste: Mej. Van Jaarsveld.

Koster: C. H. Fouche.

Voorleser: Oudl. D. J. Fouche.

Ouderlinge: D. J. Fouche, J. J. Fouche, W. W. Conradie, J. J. Rossouw, W. H. Oldewage, W. J. Fouche, A. J. Venter en C. A. Gagiano.

Diakens: C. M. Britz, D. J. Campher, J. J. Louw, W. J. Rossouw, J. C. Rossouw en C. H. Fouche.

ENNIS.
Gestig 1947.

Sieletal: 385. Ledetal: 215. Aangeneem: 7. Gedoop: 16. Oorgekom met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 3.

Scriba/Kassier: J. F. Rossouw, Smitstraat, Maquassi.

Superintendent van Sondagskole: C. P. Jacobsz, Pk. Maquassi.

POTCHEFSTROOM-NOORD.
Gestig 1948.

Sieletal: 1,117. Ledetal: 621. Aangeneem: 38. Gedoop: 37. Pare getroud: 13. Oorgekom met Attestasie: 76. Vertrek met Attestasie: 18. Oorgekom van ander Kerke: 40. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 8.

Predikant: Dr. P. S. Dreyer, Presidentstraat 10, Potchefstroom.

Konsulent (1ste): Ds. P. W. Venter, Klerksdorp.

Konsulent (2de): Ds. W. P. van der Merwe, Leeuwdoornstad.

Scriba: Oudl. S. F. Bloem, Genl. Pienaar Skooiplaas, Privaatsak 913, Potchefstroom.

Kassier: Oudl. A. J. P. Burger, Posbus 6, Pk. Noordbrug, Potchefstroom.

Scriba vir Registrasie: Oudl. S. 't Hart, Mareestraat 60, Potchefstroom.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. L. P. Nel, Rissikstraat 3, Potchefstroom.
Orreliste: Mej. C. Calitz, Wilgerboom, Potchefstroom.
Koster: Mnr. M. Halgryn.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: A. J. P. Burger, S. F. Bloem, G. P. Jacobs, S. 't Hart, M. C. Visser, L. P. Nel, P. J. Fouche, W. H. Koekemoer, J. J. Joubert, B. E. Abbott, J. L. Pretorius, H. J. Kruger en L. J. Coetzee.
Diakens: R. G. P. Pretorius, J. E. Joubert, J. M. Redelinghuys, M. J. Roos, G. P. du Preez, J. Strydom, J. J. van Rooyen, H. J. Cilliers, J. J. de Bruyn, J. J. Pretorius, J. B. Borcherds, J. E. Briedenhann en G. M. L. Bosman.

—000—

RING VAN RUSTENBURG.

Gemeentes: Rustenburg, Zwartruggens, Groot Marico, Brits, Vliegepoort, Ruskoppies, Koster, Marikana, Hartebeestpoort.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. C. S. van H. Steenekamp, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Ds. A. J. van Staden, B.A., B.D.
Scriba: Ds. W. M. Wolmarans, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. W. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Ds. I. J. Joubert.
Ouderlinge: H. A. Smit, C. Moll, J. Erasmus.
Sekundi: W. J. Roos, P. T. van Staden, A. F. Greeff.

RUSTENBURG.
Gestig 1850.

Sieletal: 1,891. Ledetal: 1,023. Aangeneem: 260. Gedoop: 131. Pare getroud: 32. Oorgekom met Attestasie: 12. Vertrek met Attestasie: 79. Oorgekom van ander Kerke: 9. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 29.

Predikant: Ds. C. S. v. H. Steenekamp, B.A., B.D., Posbus 225, Rustenburg.
Konsulent (1ste): Ds. I. J. Joubert, B.A., B.D., Posbus 57, Thabazimbi.
Konsulent (2de): Ds. W. M. Wolmarans, B.A., B.D., Pienaarstraat 8, Brits.
Scriba/Kassier: Br. P. A. Bentum, Posbus 69, Rustenburg.
Scriba vir Registrasie: Ds. C. S. v. H. Steenekamp, Posbus 225, Rustenburg.
Superintendent van Sondagskole: Br. P. J. Botha, Posbus 16, Rustenburg.
Orrelis: Kolonel H. P. van Noorden.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: W. J. Roos, J. F. Otto, D. F. Putter, A. D. Verster, D. J. de Villiers, S. F. Malan, A. P. v. Loggenberg, G. W. Rex, E. A. Malan, C. J. Jacobs, R. J. Young, J. N. van Staden, A. P. S. Breedt, H. T. J. Pelser en J. H. Steyn.
Diakens: J. J. Combrinck, W. S. Fourie, Abr. Grobler, J. J. Paulsen, J. J. Cronjé, A. Jansen van Rensburg, J. J. Cronjé, C. D. Cronjé, D. J. S. Verster, J. A. Coetzee, P. M. Kruger, J. H. Jonker, E. P. Nortje, R. J. de Beer, D. J. H. Swanepoel, P. J. Kruger, D. J. Robbertze, J. J. Pieterse en J. J. van Zyl.

ZWARTRUGGENS.
Gestig 1913.

Sieletal: 1,189. Ledetal: 649. Aangeneem: 23. Gedoop: 15. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 11. Vertrek met Attestasie: 33. Oorgekom van ander Kerke: 5. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 6.

Predikant: Ds. J. A. P. van Tonder, B.A., B.D., Posbus 6, Zwartruggens.
Konsulent (1ste): Ds. W. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Posbus 55, Groot Marico.
Scriba/Kassier: Mnr. J. A. Fourie, Posbus 127, Zwartruggens.
Superintendent van Sondagskole: J. A. Cronje, Pk. Rhenosterdoorns, oor Rustenburg.
Orreliste: Mevv. H. Cronje en S. F. Malan.
Koster: D. L. Cronje, Pk. Zwartruggens.
Voorleser: H. L. Engelbrecht.
Ouderlinge: J. A. Cronje, C. A. Young, H. L. Engelbrecht, F. F. Nortje, D. L. Harmse, J. A. P. van Tonder, P. T. van Staden, H. J. Mouton, J. H. van Dyk, R. J. P. Cronje, D. L. Cronje, J. J. A. Cronje, G. C. Kachelhoffer, W. R. Erasmus, D. J. Kruger en G. J. Engelbrecht.
Diakens: W. J. Schoeman, N. J. H. Els, J. J. Geyser, C. B. Snyman, L. P. Theunissen, C. J. S. Fourie, P. A. Pelser, H. J. Breedt, F. F. Fourie, J. M. Young, A. J. N. Bezuidenhout, J. C. Els, G. J. Harmse, F. J. Labuschagne, C. J. Young, B. P. Visser en J. A. Oberholzer.

GROOT MARICO.
Gestig 1923.

Sieletal: 1,195. Ledetal: 694. Aangeneem: 48. Gedoop: 35. Pare getroud: 13. Oorgekom met Attestasie: 13. Vertrek met Attestasie: 44. Oorgekom van ander Kerke: 3. Vertrek met bev. van Lidmaatskap: 8.

Predikant: Ds. W. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Posbus 55, Groot Marico.
Konsulent (1ste): Ds. J. van Tonder, Zwartruggens.
Konsulent (2de): Ds. W. M. Wolmarans.
Scriba: A. D. Schoeman, Posbus 20, Groot Marico.
Kassier: A. G. Oberholzer, Groot Marico.
Superintendent van Sondagskole: Ds. W. J. Engelbrecht.
Orreliste: Mev. I. Roos.
Koster: J. J. van Staden.
Voorleser: Om die beurt.
Ouderlinge: C. Buitendag, P. S. van Staden, J. J. Venter, A. Naude, A. Esterhuizen, F. J. Naude, H. L. Joubert, H. Nel, F. Naude, G. van Loggerenberg, C. Cloete, P. S. van Staden, J. Robbertze, E. van Niekerk, J. Meintjes, J. H. Mans.
Diakens: J. Smith, P. S. van Staden, J. J. Labuschagne, G. L. Roos, T. Rall, J. Reichel, D. du Toit, A. Neveling, W. du Plessis, F. van Straaten, L. Nel, P. Oberholzer, P. van der Westhuizen, B. Pieterse, F. J. Oberholzer, J. Naude, J. P. Mans en H. Robbétze.

BRITS.
Gestig 1927.

Sieletal: 1,958. Ledetal: 1,079. Aangeneem: 59. Gedoop: 89. Pare getroud: 25. Oorgekom met Attestasie: 68. Vertrek met Attestasie: 45. Oorgekom van ander Kerke: 46. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 18.

Predikant: Ds. W. M. Wolmarans, B.A., B.D., Pienaarstraat 8, Brits.

Scriba: G. J. R. le Roux, Pk. Mamagalieskraal, oor Brits.

Kassier: J. H. Botha, Landbou Hoërskool, Brits.

Scriba vir Registrasie: D. S. Meintjies, Kleinfontein, Pk. Rashoop, oor Brits.

VLIEGEPOORT.
Gestig 1931.

Sieletal: 1,320. Ledetal: 736. Aangeneem: 35. Gedoop: 48. Pare getroud: 13. Oorgekom met Attestasie: 72. Vertrek met Attestasie: 3. Oorgekom van ander Kerke: 34. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 19.

Predikant: Ds. I. J. Joubert, B.A., B.D., Posbus 57, Thabazimbi, Foon 71.

Scriba/Kassier: I. J. Joubert, Fairlawn, Posbus 57, Thabazimbi.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. D. J. Erasmus, Posbus 14, Thabazimbi.

Koster: Diak. M. J. van der Westhuizen.

Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: H. T. Pelser, W. A. Viljoen, H. A. Smit, J. B. van Deventer (J.-sn.), G. Snyman, M. P. Potgieter, D. H. Vos, P. Botha, D. J. Erasmus, Z. Young, J. C. van Schalkwyk, S. E. Young, J. B. van Deventer, D. Broodryk, A. G. le Roux en J. H. van Staden.

Diakens: M. J. van der Westhuizen, J. H. Robbertse, O. Engelbrecht, W. Malan, G. D. Dippenaar, J. Coetzee, B. Vorster, J. Willemse, G. Dippenaar, P. Mostert, P. Pienaar, J. M. Hattingh, J. H. Putter, F. Furstenburg, S. Alers, P. A. Prinsloo, O. D. van Deventer, M. Steenkamp en D. J. Swanepoel.

RUSKOPPIES.
Gestig 1941.

Sieletal: 174. Ledetal: 98. Aangeneem: 3. Gedoop: 4. Vertrek met Attestasie: 9.

Konsulent (1ste): Ds. A. J. van Staden, B.A., B.D.

Konsulent (2de): Ds. C. S. van H. Steenekamp, B.A., B.D.

Scriba/Kassier: Z. W. Pienaar, Pk. Dwaalboom.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. Jan Coertze.

Koster: J. J. Lombard, London No. 453.

Voorleser: Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: J. Coertse, G. van Aarde, W. Pienaar en Z. W. Pienaar.

Diakens: P. P. Fourie, D. Terblanche, C. P. Joubert en P. Putter.

KOSTER.
Gestig 1945.

Sieletal: 905. Ledetal: 504. Aangeneem: 4. Gedoop: 10. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 12. Vertrek met Attestasie: 1. Oorgekom van ander Kerke: 6.

Konsulent (1ste): Ds. W. J. Engelbrecht, B.A., B.D.

Konsulent (2de): Ds. J. A. P. van Tonder, B.A., B.D.

Scriba: P. J. J. Nortje, Possak No. 3, Koster.

Kassier: H. Greeff, Witrand, Pk. Koster.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. P. J. J. Nortje, Possak No. 3, Koster.

Voorleser: Oudl. A. Greeff.

Ouderlinge: A. J. Greeff, P. J. v. d. Merwe, J. J. du Plessis, A. v. Jaarsveld, P. J. J. Nortje, J. L. Esterhuizen, G. Greeff, A. F. Greeff, J. Lourens, P. Burger, J. J. Campbell en A. Wessels.

Diakens: W. Schoeman, J. J. Esterhuizen, J. Claase, P. Kock, H. Greeff, M. C. Barnard, J. C. Human en E. Collins.

MARIKANA.
Gestig 1947.

Sieletal: 970. Ledetal: 557. Aangeneem: 11. Gedoop: 29. Pare getroud: 10. Oorgekom met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 7. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 9.

Predikant: Ds. A. J. van Staden, B.A., B.D., Posbus 29, Marikana.

Scriba: Boshoff van Rensburg, Posbus 17, Marikana.

Kassier: S. D. A. Roos, Pk. Marikana.

Scriba vir Registrasie: Boshoff van Rensburg, Posbus 17, Marikana. Foon 1312, Marikana.

Superintendent van Sondagskole: J. G. Engelbrecht, Kafferskraal, Pk. Marikana.

Koster: J. Schoeman.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: A. W. J. van Rensburg, A. A. Theunissen, G. A. Niemann, W. van Wyk, P. J. Els, J. J. Viljoen, M. J. Jacobs, J. C. Greyling, J. B. G. Rex, J. F. van Staden en J. Erasmus.

Diakens: J. M. van Wyk, A. W. Engelbrecht, D. A. Botha, R. C. Jordaan, A. Viljoen, Boshoff van Rensburg, L. C. L. Holtzhauzen, L. Ehlers, T. van Staden en A. P. Verster.

HARTEBEESTPOORT.
Gestig 1951.

Sieletal: 1,035. Ledetal: 560. Aangeneem: 36. Gedoop: 18. Pare getroud: 7. Oorgekom met Attestasie: 16. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 2.

Predikant: Ds. L. M. le Roux, B.A., B.D., Pienaarstraat 8, Brits. Foon: 347, Brits.

Konsulent (1ste): Ds. C. S. van H. Steenekamp, B.A., B.D., Rustenburg.

Konsulent (2de): Ds. A. J. van Staden, B.A., B.D., Marikana.

Scriba: D. J. Robberts, p/a. Brits Meubileerders, Murray Laan, Brits. Foon 166.

Kassier: G. J. Kok, Kerkstraat 480, Brits.
Scriba vir Registrasie: J. C. McDonald, Posbus 133, Brits.
Superintendent van Sondagskole: F. J. van Staden, p/a. S.A.S. & H., Brits.
Orrelis: J. D. Schieke, Brits.
Koster: Oudl. D. J. de Jager, Prinsloostraat 24, Brits.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: N. J. Bothma, D. J. de Jager, J. J. Heyneke, M. J. Herbst, T. G. J. Pistorius, J. J. Pheiffer, T. Robbertse, M. J. Schoeman, J. H. J. van Rensburg, W. C. J. van Rensburg, H. L. J. van Staden, B. J. van Staden, J. J. J. van Rensburg.
Diakens: J. J. Botha, D. A. de Beer, J. N. du Plessis, O. R. Fourie, A. W. Heyneke, G. J. Kok, J. G. Nieuwenhuys, D. J. Robberts, W. F. Roux, W. C. Robbertse, C. B. Swart en J. C. McDonald.

—OOO—

RING VAN ZOUTPANSBERG.

Gemeentes: Pietersburg, Waterberg, Laeveld, Louis Trichardt, Messina, Potgietersrust, Koedoesrand, Zoekmakaar, van Warmelo, Ebenhaezer, Rust der Winter, Naboomspruit.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. G. C. Coetzee, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Drs. P. J. T. Koekemoer, M.A., B.D.
Scriba: Ds. D. B. Snyman, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. C. G. Botha, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Ds. J. P. B. Venter, B.A., B.D.
Ouderlinge: J. J. Prinsloo, G. Gibson, W. S. J. Jansen.
Sekundi: E. S. van Zyl, P. J. Jansen, A. C. Potgieter.

PIETERSBURG.
Gestig 1852.

Sieletal: 1,926. Ledetal: 1,037. Aangeneem: 66. Gedoop: 84. Pare getroud: 13. Oorgekom met Attestasie: 14. Vertrek met Attestasie: 26. Oorgekom van ander Kerke: 6. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 8.
Predikant: Drs. P. J. T. Koekemoer, M.A., B.D., Rabiestraat 38, Pietersburg.
Scriba: D. J. Seymore, Biccardstraat 77, Pietersburg.
Kassier: K. Berkenbosch, Posbus 194, Pietersburg.
Scriba vir Registrasie: A. J. van Rooyen.
Superintendent van Sondagskole: Mnr. C. Joubert.
Orreliste: Mej. B. Steynberg.
Koster: Oudl. F. Duvenhage.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. H. van Rensburg, H. C. de Beer, P. S. Grobler C. Willemse, J. C. J. van Schalkwyk, M. N. van der Merwe, J. J. Gouws, E. J. Nel, H. van Staden, T. J. Botha, W. Jansen, J. H. Bronkhorst, J. H. Venter, G. Buitendag, J. J. le Roux, J. G. le Roux, F. Duvenhage, A. van Rooyen, K. Berkenbosch, W. S. J. Jansen, A. P. Botha, L. J. Steynberg, H. P. Niemand en J. Labuschagne.
Diakens: C. J. van Rensburg, G. Heinlein, E. M. J. de Kock, S. Barnard, J. A. C. Jansen, P. J. Joubert, D. R. Venter, T. Bezuidenhout, J. Olivier, N. S. van Deventer, P. J. J. van Vuuren, A. P. Grobler, L. J. Barkhuizen, D. J. du Plessis, H. Enslin, P. P. Lewis, S. J. Malan, P. Schoeman, J. Gouws, N. Robinson, F. J. van Staden, J. T. v. d. Lith en D. J. Pelser.

WATERBERG.
Gestig 1864.

Sieletal: 1,869. Ledetal: 941. Aangeneem: 46. Gedoop: 97. Pare getroud: 21. Oorgekom met Attestasie: 29. Vertrek met Attestasie: 114. Oorgekom van ander Kerke: 17. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 6.
Predikant: Ds. D. B. Snyman, B.A., B.D., Posbus 53, Nylstroom.
Konsulent (1ste): Ds. G. Coetzee, B.A., B.D., Potgietersrust.
Scriba/Kassier: N. S. Botes, Doornfontein, Pk. Atoom, oor Nylstroom.
Superintendent van Sondagskole: I. Greyling, Nylstroom.
Orreliste: Mev. B. M. Bakker, Nylstroom.
Koster: P. J. Vermaak, Potgieterstraat 432, Nylstroom.
Voorleser: Ouderling.
Ouderlinge: P. W. Botes, W. P. J. Pretorius, L. C. van der Merwe (P.-sn.), C. S. Marx, N. S. Botes, A. H. Botha, E. S. van Zyl, J. G. W. Basson, J. F. Viljoen, H. F. C. Prinsloo, J. J. H. Engelbrecht, S. P. Eloff, P. J. Vermaak, J. P. C. Bronkhorst, H. L. Venter, P. Geyser, A. S. van Staden, J. L. van Staden, A. J. J. Botes, A. C. Greyling, P. W. Swanepoel, P. S. Koekemoer, S. J. van Rensburg, M. Erasmus, J. P. Jacobs, J. C. van der Merwe.
Diakens: J. G. Benade Snr., J. de Beer, P. van der Merwe, M. van Staden, A. W. van Rooyen, H. N. Potgieter, N. H. Prinsloo, L. N. Schoeman, D. P. Boshoff, J. D. Erwee, W. Viljoen, P. Riekert, J. H. Wolhuter, J. G. Benade Jnr., G. van Rooyen, C. T. H. Marais, I. Greyling, G. Snyders, H. Willemse, D. Booysen, H. C. de Wet, M. J. du Plessis, J. J. van Staden, C. J. van Schalkwyk, J. E. Coetzee, J. J. van der Merwe, H. C. Pretorius, J. J. Nel, A. M. Olckers en P. Viljoen.

LAEVELD.
Gestig 1913.

Sieletal: 1,116. Ledetal: 578. Aangeneem: 29. Gedoop: 35. Pare getroud: 5. Oorgekom met Attestasie: 25. Vertrek met Attestasie: 7. Oorgekom van ander Kerke: 5. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.
Predikant: Ds. C. G. Botha, B.A., B.D., Pastorie, Peacestraat, Tzaneen.
Konsulent (1ste): Ds. B. Venter, B.A., B.D., Louis Trichardt.
Konsulent (2de): Drs. Koekemoer, M.A., B.D., Pietersburg.
Scriba: C. J. van Schalkwyk, Posbus 120, Tzaneen.
Kassier: M. J. Marais, Posbus 87, Tzaneen.
Scriba vir Registrasie: J. J. le Roux, Posbus 73, Tzaneen.
Superintendent van Sondagskole: Ds. C. G. Botha, Peacestraat, Tzaneen.
Orreliste: Mev. J. J. Botha.
Koster: S. M. Venter.
Voorleser: Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: C. S. Muller, B. H. Cordier, W. H. Lombard, G. J. Heyneke, J. J. Le Roux, S. J. Marais, P. C. Oosthuizen, H. J. Schoeman, H. P. van Schalkwyk, M. C. J. van Schalkwyk, F. J. H. Botha, G. Moulder, G. J. v. d. Gryp en D. J. Venter.

Diakens: Jannie Botha, J. H. de Beer, J. A. Erasmus, S. Botha, T. A. Minnaar, C. J. van Schalkwyk, M. C. J. van Schalkwyk, A. J. de Meyer, P. A. C. Horn, F. J. Botha, J. L. Venter en P. J. Ewald.

LOUIS TRICHARDT.
Gestig 1915.

Sieletal: 680. Ledetal: 405. Aangeneem: 38. Gedoop: 33. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 8. Vertrek met Attestasie: 11. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.

Predikant: Ds. J. P. B. Venter, B.A., B.D., Foon 267, Posbus 291, Louis Trichardt.

Scriba: Ouderling N. J. Coetzee, Posbus 291, Louis Trichardt.

Kassier: Diaken J. A. du Preez, Posbus 291, Louis Trichardt.

Scriba vir Registrasie: Ds. J. P. B. Venter, Posbus 291, Louis Trichardt.

Superintendent van Sondagskole: Ds. J. P. B. Venter.

Orreliste: Mej. J. Smit.

Koster: Diaken J. Dreyer.

Voorleser: Beurtelings.

Ouderlinge: J. Pretorius, N. J. Coetzee, W. A. Jacobs, W. A. Grobler, P. C. Minnaar, S. Otto, J. J. van der Merwe, D. P. van Rensburg, E. H. D. Greeff en P. J. L. Snyder.

Diakens: J. J. le Roux, J. Welmans, J. Potgieter, J. A. du Preez, F. van der Ryst, H. Oberholzer, J. Dreyer, D. J. Robbertze en I. Scott.

MESSINA.
Gestig 1920.

Sieletal: 400. Ledetal: 200. Aangeneem: 17. Gedoop: 20. Oorgekom met Attestasie: 3. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 7. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.

Predikant: Ds. J. P. B. Venter, B.A., B.D., Posbus 291, Louis Trichardt.

Scriba/Kassier: J. H. Snyder, Bus 69, Foon 66, Messina.

Scriba vir Registrasie: J. H. Snyder, Scholtz Laan 27, Messina.

Superintendent van Sondagskole: A. Allers, Pk. Messina.

Orreliste: Mev. Annie Roets, Messina.

Koster: Paul de Bruin, Frost Laan, Messina.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: J. S. Roos, F. H. Geyser, H. B. Snyman, Joh. H. Snyder, Jurie H. Snyder, J. J. Jacobs en H. A. Snyder.

Diakens: J. J. G. Roos, J. J. Grobler, G. C. Grobler, P. C. Grobler, M. P. Roos, N. J. R. Snyder en G. M. Knoetze.

POTGIETERSRUST.
Gestig 1921.

Sieletal: 1,380. Ledetal: 745. Aangeneem: 64. Gedoop: 59. Pare getroud: 17. Oorgekom met Attestasie: 25. Vertrek met Attestasie: 24. Oorgekom van ander Kerke: 21. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 11.

Predikant: Ds. G. C. Coetzee, B.A., B.D., Pastorie, Hoogestraat 137, Foon 20, Potgietersrust.

Konsulent (1ste): Ds. D. B. Snyman, B.A., B.D., Nylstroom.

Konsulent (2de): Ds. C. G. Botha, B.A., B.D., Tzaneen.

Scriba: Mnr. A. C. Holtzhausen, Schoemanstraat 64, Posbus 39, Potgietersrust. Foon 75.

Kassier: Mnr. du Plessis, Voortrekkerweg 88, Potgietersrust. Foon 98.

Scriba vir Registrasie: Mnr. A. C. Holtzhausen, Schoemanstraat 64, Posbus 39, Potgietersrust. Foon 75.

Superintendent van Sondagskole: Mnr. E. P. J. Oberholzer, Geyserstraat 77, Potgietersrust.

Orreliste: Mev. A. J. Combrinck, Voorstraat 43, Potgietersrust. Foon 259.

Koster: Mnr. J. Z. Steenkamp, h/v. Schoeman- en Markstrate.

Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: D. A. Rossouw, F. J. Prinsloo, P. J. Jansen, H. P. F. Kern, J. M. Jacobs, C. N. McDonald, P. J. L. Booysen, M. G. Rossouw, E. P. J. Oberholzer, A. C. Holtzhausen, G. T. Ferreira, L. M. Pretorius, L. A. van Rooyen en B. R. Dreyer.

Diakens: P. A. C. du Plessis, P. D. Kotzé, C. P. Smit, W. J. van Nieuwenhuizen, P. J. Cook, W. P. Joubert, J. C. de Beer, P. Vermaak, J. A. du Plessis, M. L. Wolmarans, G. J. Radloff, J. H. Prinsloo, J. A. Oberholzer, C. M. L. van Tonder, F. D. van Niekerk, P. B. Burger.

KOEDOESRAND.
Gestig 1924.

Sieletal: 541. Ledetal: 318. Aangeneem: 16. Gedoop: 20. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 3. Vertrek met Attestasie: 12. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.

Konsulent: (1ste): Drs. P. Koekemoer, M.A., B.D., Pietersburg.

Scriba: G. J. Smith, Tygerfontein, Pk. Maasstroom, oor Potgietersrust.

Kassier: A. L. van den Heever, Kanariesfontein, Pk. Swartwater, oor Potgietersrust.

Scriba vir Registrasie: G. J. Smith, Tygerfontein, Pk. Maasstroom, oor Potgietersrust.

Superintendent van Sondagskole: P. van der Merwe, Eendvogeldrift, Pk. Swartwater, oor Potgietersrust.

Orrelis: L. Klopper.

Koster: P. van der Merwe.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: P. van der Merwe, D. G. van den Heever, J. S. Viljoen, J. H. Henrico, L. J. Smith, Ben Trichardt, P. S. Nortje en L. H. Horn.

Diakens: J. J. Fourie, J. J. Pietersen, Jan Jones, Johan Kok, H. Viljoen, W. Nortje, F. J. Grobler en P. van Emmenis.

ZOEKMEKAAR.
Gestig 1931.

Sieletal: 263. Ledetal: 137. Aangeneem: 9. Gedoop: 10. Oorgekom met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.

Predikant: Ds. C. G. Botha, B.A., B.D.
Konsulent (1ste): Ds. G. C. Coetzee, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. Snyman, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: D. J. Venter, Bus 20, Zoekmakaar.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. S. M. Venter (H.-sn.).
Koster: J. D. Venter (H.-sn.).
Voorleser: R. J. Oosthuizen.
Ouderlinge: R. J. Oosthuizen, S. M. Venter, G. F. M. Bosman en S. J. Vorster.
Diakens: D. J. Venter, F. W. Venter, S. M. Venter en S. J. Ras.

VAN WARMELO.
Gestig 1937.

Sieletal: 280. Ledetal: 153. Aangeneem: 4. Gedoop: 6. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 5. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 5.
Predikant: Ds. J. P. B. Venter, B.A., B.D., Posbus 291, Louis Trichardt.
Scriba/Kassier: G. McDonald, Pk. Alldays.
Superintendent van Sondagskole: G. McDonald, Pk. Alldays.
Koster: Mnr. Josef Venter, Pk. Alldays.
Voorleser: G. McDonald.
Ouderlinge: G. McDonald, Pk. Alldays; F. Hagen, Ps. 32, oor Waterpoort; L. Bester, Ps. Koesanie, oor Waterpoort; D. J. van Rensburg, Pk. Alldays; J. Theron, Dulci, Pk. Gregory.
Diakens: M. J. Venter, Pk. Alldays; J. C. Botha, Ps. Laren, oor Waterpoort; T. H. G. Heinlein, Pk. Brombeek; P. Booysen, Ps. 619, oor Potgietersrust; J. Steyn, Pk. de Gracht.

EBENHAESER.
Gestig 1937.

Sieletal: 467. Ledetal: 272. Aangeneem: 12. Gedoop: 13. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 9. Oorgekom van ander Kerke: 1. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.
Konsulent (1ste): Ds. D. B. Snyman, B.A., B.D..
Konsulent (1ste): Ds. D. B. Snyman, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: P. B. Swart, Skaapkraal, Pk. Villa Nora.
Superintendent van Sondagskole: P. W. Botes, Pk. Ellisras.
Koster: J. J. H. Pretorius.
Ouderlinge: H. C. Pretorius, P. S. van Jaarsveld, J. J. Nortje, A. J. E. Maherry, A. J. N. Venter, T. J. Duvenhage en J. J. Rossouw.
Diakens: P. T. Pretorius, C. R. J. Nagel, J. Z. Nortje, J. du Plessis, dr. J. Muller en J. Viljoen.

RUST-DER-WINTER.
Gestig 1938.

Sieletal: 228. Ledetal: 121. Aangeneem: 1. Gedoop: 9. Vertrek met Attestasie: 6. Oorgekom van ander Kerke: 3.
Konsulent (1ste): Ds. D. B. Snyman, B.A., B.D., Bus 53, Nylstroom.

Konsulent (2de): Ds. G. C. Coetzee, B.A., B.D., Hoogestraat 137, Potgietersrust.
Scriba: J. J. Prinsloo, Bus 14, Settlers, Foon 602, Settlers.
Kassier: J. J. Prinsloo, Bus 14, Settlers. Foon 602, Settlers.
Koster: T. P. Goosen.
Voorleser: C. J. Barnard.
Ouderlinge: P. R. Prinsloo, J. J. Prinsloo, C. J. Barnard, G. M. M. Riekert en W. A. Bester.
Diakens: P. J. Grobler, J. P. J. Schwarts, H. Prinsolo en A. Prinsloo.

NABOOMSPRUIT.
Gestig 1943.

Sieletal: 304. Ledetal: 189. Aangeneem: 8. Gedoop: 10. Oorgekom met Attestasie: 9. Vertrek met Attestasie: 3.
Predikant: Ds. G. C. Coetzee, B.A., B.D., Potgietersrust.
Konsulent (1ste): Ds. Venter, B.A., B.D., Louis Trichardt.
Konsulent (2de): Ds. Snyman, B.A., B.D., Nylstroom.
Scriba/Kassier: G. F. C. Gibson, Rotterdam, Pk. Naboomspruit.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. W. P. Oberholzer, 6de Straat, Pk. Naboomspruit.
Orreliste: Mev. H. Jordaan.
Koster: Oudl. W. P. Oberholzer.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: W. P. Oberholzer, J. J. H. Engelbrecht, W. A. S. Gouws, H. E. S. Jordaan, S. la Cante, D. Booysen, A. Botha en G. F. C. Gibson.
Diakens: H. Geyser, R. van Emmenis, H. Horn,. J D. Bronkhorst, D. du Prèez, C. van der Merwe en B. Nortje.

——0O0——

RING VAN PRETORIA.

Gemeentes: Pretoria, Noordelike Pretoria, Pretoria Noord, Noordwestelike Pretoria, Silverton, Pretoria Wes, Villieria, East Lynne.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. E. S. Mulder, B.A., B.D., Drs.
Vise-Voorsitter: Ds. S. Vermooten, Th. C.
Scriba: Ds. Thomas F. Dreyer, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. B. J. van der Merwe, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Ds. S. P. J. J. van Rensburg, B.A., B.D., Drs.
Ouderlinge: B. de Loor, M. C. Bosch, J. J. van Staden.
Sekundi: P. C. le Roux, P J. Joubert, P. van Staden.

PRETORIA.
Gestig 1854.

Sieletal: 2,634. Ledetal: 1,874. Aangeneem: 79. Gedoop: 105. Pare getroud: 45. Oorgekom met Attestasie: 230. Vertrek met Attestasie: 67. Oorgekom van ander Kerke: 40. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 30.
Predikante: Ds. E. S. Mulder, B.A., B.D., Th. Drs., Burnsstraat 49, Colbyn, Pretoria; Ds. S. P. J. J. van Rensburg, B.A., B.D..

D. Drs., Walkerstraat 204, Sunnyside, Pretoria.

Konsulent (1ste): Ds. A. Oosthuizen, B.A., B.D., De Beerstraat 544, Wonderboom-Suid, Pretoria.

Konsulent (2de): Ds. W. J. Kemp, B.A., B.D., Frederikstraat 645, Hercules.

Scriba: Prof. Dr. C. K. Oberholzer, N.H.G. Gebou, Du Toitstraat, Pretoria.

Kassier: Oudl. C. J. Moolman, N.H.G. Gebou, Du Toitstraat, Pretoria.

Scriba vir Registrasie: Oudl. D. J. E. Erasmus, N.H.G. Gebou, Du Toitstraat, Pretoria.

Superintendent van Sondagskole: Prof. Dr. C. K. Oberholzer, N.H.G. Gebou, Du Toitstraat, Pretoria.

Orreliste: Mej. R. E. Oberholzer, B.A., U.T.L.M., L.T.C.L.

Koster: Br. B. Lotz, N.H.G. Gebou, No. 1, Du Toitstraat, Pretoria.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: Bezuidenhout, G. P.; Botha, D. J.; Breytenbach, A. G. H.; Bronkhorst, Z. J.; Bruins, D.; de Loor, B.; du Bruyn, P. H.; Engelbrecht, C. L.; Erasmus, D. J. E.; Esterhuizen, G. P.; Fourie, J. N.; Grobler, F. G. W.; Havemann, P. C. W.; Holtzhausen, P. H.; Janson, J. H. H.; Keuter, W. M.; Labuschagne, J. H.; Landsberg, J. P.; Loader, L. J.; MacDonald, T.; Malan, M. J.; Moolman, C. J.; Muller, C. P.; Nel, A. M.; Oberholzer, C. K.; Paulsen, J. S.; Piso, J. J.; Pont, J. W.; Prins, J. H.; Segaar, T.; Serfontein, M. M.; Siglé, H. M.; Smith, G. R.; van der Walt, M. A.; van Drimmelen, F. W.; van Eeden, D. C.; Venter, A. M.; Venter, H. J.; Viljoen, C. J.; Viljoen, C. J.; Viljoen, W. P.

Diakens: Bakhuizen, J. A.; Barnard, J. C.; Basson, W. C. A.; Bosch, S.; Botha, F. J.; Brits, J. J.; Buitenweg, N. H.; de Beer, M. C. J.; Dorfling, J. B.; Engelbrecht, J. C.; Erasmus, H. J.; Grobler, N. S.; Horjus, H. J.; Jacobs, D. J.; Jacobs, J. J.; Jacobsz, G. P.; Labuschagne, F. du C.; Lehmann, J. M.; le Roux, G. J.; Liebenberg, C. S.; Liebenberg, N. v. d. W.; Meyer, J. A.; Müller, D. J.; Ras, M. J.; Ras, J. C.; Smit, C. J.; Sutherland, J.; Swanepoel, J. A.; Theron, P. J.; vander Merwe, J. F.; van Eck, W. L.; van Heerden, J. V.; van Jaarsveld, P. L.; van Rensburg, P. J.; van Rooyen, J. D. J.; van Schalkwyk, A. C.; van Staden, J. L.; van Staden, J. S.; Viljoen, S. P.; Voigt, C. W. H.; Wilken, S. G.; Williams, J. W.

NOORDELIKE PRETORIA.
Getig 1934

Sieletal: 2,541. Ledetal: 1,345. Aangeneem: 55. Gedoop: 87. Pare getroud: 22. Oorgekom met Attestasie: 111. Vertrek met Attestasie: 64. Oorgekom van ander Kerke: 26. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 11.

Predikant: Ds. A. J. G. Oosthuizen, B.A., B.D. De Beerstraat 544, Wonderboom-Suid, Pretoria. Foon: 70-5117.

Konsulent (1ste): Ds. W. J. Kemp, B.A., B.D., Frederickstraat 179, Hercules, Pretoria. Foon: 3-0004.

Konsulent (2de): Ds. S. Vermooten, Th. C., Ben Viljoenstraat 85, Pretoria-Noord.

Scriba: W. J. B. Pretorius, 15de Laan 909, Wonderboom-Suid, Pretoria. Foon: 70-2083.

Kassier: J. M. Els, 9de Laan 936, Wonderboom-Suid, Pretoria. Foon: 70-5657.

Scriba vir Registrasie: W. J. B. Pretorius, 15de Laan 909, Wonderboom-Suid, Pretoria. Foon: 70-2083.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. J. Roos, 7de Laan 899, Wonderboom-Suid, Pretoria. Foon: 5-4817.

Orreliste: Mev. Van Niekerk, Terblanchestraat 889, Villieria, Pretoria. Foon: 70-4135.

Koster: Diak. F. J. P. van der Watt, Terblanchestraat 804, Rietfontein, Pretoria. Foon: 70-5684.

Voorlesers: Oudll. J. J. F. Brits, P. G. Roets en C. L. Basson.

Ouderlinge: J. M. Anderson, C. L. Basson, C. J. Boshoff, J. J. F. Brits, S. J. du Plessis, N. Dys, J. M. Els, P. W. Ferreira, C. H. Groenewald, J. Higgs, P. G. Jacobs, P. F. Jooste, J. J. Kruger, P. S. Maré, A. P. Matthee, H. P. Meyer, P. G. Roets, C. J. Roos, J. J. Roos, C. A. Smith, C. J. Smit, F. W. Stone, P. F. Strydom, R. J. van den Bergh, E. van Meyeren, N. L. J. van Rooyen, J. J. van Staden, Prof. H. P. Wolmarans, H. G. Reynierse en P. A. Robinson.

Diakens: F. N. Bellingan, J. C. Beukes, J. B. C. Botha, R. J. Buitendag, R. J. Coertze, J. E. de Beer, H. G. Greeff, P. J. L. Grobler, J. J. Hoffman, N. Hornsveld, V. L. Hulley, D. J. Koekemoer, W. L. R. Koekemoer, C. A. T. Kuipers, H. J. Meyer, A. F. Pienaar, T. M. S. Pienaar, W. J. B. Pretorius, J. L. Scheepers, K. D. Stapel, B. H. Taljaard, C. L. van der Merwe, P. J. van der Merwe, F. J. P. van der Watt, H. J. van Rensburg, J. M. C. van Staden, P. J. van Staden, A. M. van Wyk, C. C. Viljoen, J. G. J. Visser, J. J. Wilken, F. P. Willemse en A. Wynbergen.

PRETORIA-NOORD.
Gestig 1939.

Sieletal: 1,870. Ledetal: 972. Aangeneem: 45. Gedoop: 81. Pare getroud: 17. Oorgekom met Attestasie: 18. Vertrek met Attestasie: 30. Oorgekom van ander Kerke: 23. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. S. Vermooten, Th. C., Ben Viljoenstraat 85, Pretoria-Noord. Foon: 5-5262.

Konsulent (1ste): Ds. T. Dreyer, B.A., B.D., Pretoria-Wes.

Konsulent (2de): Ds. W. van Bergen, Th. C., Villieria.

Scriba: Mnr. D. H. P. du Toit, 6de Laan 59, Pretoria-Noord. Telefoon: 5-2455.

Kassier: Mnr. P. C. le Roux, Genl. Beyerstraat 73, Pretoria-Noord.

Superintendent van Sondagskole: Ds. S. Vermooten.

Orrelis: Mnr. S. C. Snyman.

Koster: Mnr. P. M. Oberholzer.

Voorleser: Ouderlinge om die beurt.

Ouderlinge: W. Z. Badenhorst, A. J. A. Buitendag, C. G. Coetzee, N. J. Diederiks, D. H. P. du Toit, D. J. Henderson, D. J. Herbst, D. J. Hermann, J. J. Horn, T. J. Joubert, P. C. le Roux, W. H. S. Liebenberg, P. J. v. B. Marais, P. M. Oberholzer, S. J. J. Peenze, W. A. P. Ras, A. S. Snyman, J. T. J. van Rensburg, H. C. van Niekerk, W. J. van Biljon, J. S. v. d. Berg en A. L. van Coller.

Diakens: A. P. Badenhorst, C. T. G. Diederiks, P. J. L. de Beer, M. Faber, S. J. Engelbrecht, L. J. Fouché, C. T. G. Gouws, B. Grundlingh, J. J. Horn, J. Katzke, A. H. le Roux, J. S. Malan, E. J. J. Pretorius, J. Prinsloo, P. A. Swanepoel, A. J. v. d. Vyver, J. A. Viljoen, C. Veldhuizen, J. F. van Staden en J. Jacobs.

NOORDWESTELIKE PRETORIA.

Gestig 1939.

Sieletal: 2,570. Ledetal: 1,318. Aangeneem: 65. Gedoop: 136. Pare getroud: 18. Oorgekom met Attestasie: 57. Vertrek met Attestasie: 31. Oorgekom van ander Kerke: 30. Vertrek met bew van. Lidmaatskap: 21.

Predikant: Ds. W. J. Kemp, B.A., B.D.
Konsulent (1ste): Ds. S. Vermooten, Th. C.
Konsulent (2de): Ds. Thomas F. Dreyer, B.A., B.D.
Scriba: G. F. Jansen van Rensburg, Kensingtonstraat 1305, Mountainview, Pretoria. (Foon: 52573).
Kassier: E. J. P. van Staden, van Riebeekstraat 687, Hercules.
Scriba vir Registrasie: G. F. Jansen van Rensburg.
Superintendent van Sondagskole: M. C. Bosch, Gustav Adolfstraat 317, Hercules.
Orreliste: Mev. M. P. Kemp.
Koster: G. P. Pretorius.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. A. Retief, L. J. van Wyngaard, C. J. de Waal, M. Swart, J. J. Coetzee, B. P. Jones, P. J. de la Rey, H. J. Gerber, J. H. Farrell, J. H. Botha, P. J. Jacobs, R. Peacock, J. C. J. Oberholzer, M. C. Bosch, N. C. Smit, J. J. Rosslee, W. J. Smit. (11 vakatures).

Diakens: G. F. Fürstenburg, T. F. Pieterse, P. J. Cronjé, P. E. van Eeden, C. J. du Plessis, D. C. v. d. Schijff, D. P. du Plessis, W. J. Visser, T. C. Cronjé, W. Coetzee, J. L. Barnard, M. A. Venter, J. J. F. du Plessis, J. J. Calitz, D. P. Erasmus, C. F. B. Joubert, H. A. du Preez, P. J. van der Merwe. (11 Vakatures.)

SILVERTON.

Gestig 1939.

Sieletal: 1,005. Ledetal: 531. Aangeneem: 19. Gedoop: 42. Pare getroud: 8. Oorgekom met Attestasie: 6. Vertrek met Attestasie: 16. Oorgekom van ander Kerke: 9. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.

Predikant: Ds. B. J. van der Merwe, B.A., B.D.
Konsulent (1ste): Ds. S. P. J. J. van Rensburg, B.A., B.D. Drs.
Konsulent (2de): Ds. A. J. G. Oosthuizen, B.A., B.D.
Scriba: Oudl. B. Auret (Huistelefoon 6-4198), Smitstraat 100, Silverton.
Kassier: Diak. M. A. Bezuidenhout (Huistelefoon 6-4349), Kerkstraat 9, Silverton.
Superintendent van Sondagskole: Ds. B. J. van der Merwe.
Orrelis: J. P. Snyman, Jnr.
Koster: A. M. Swanepoel.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: P. van der Merwe, A. Swanepoel, P. Grobler, M. A. W. Prinsloo, G. Els, J. P. Snyman, P. N. Booyse, D. N. Venter, J. du Preez, J. J. P. Pelser, J. Wallis, J. D. Wilkens, P. F. Booysen, P. Buckle en J. F. van der Merwe.
Diakens: W. J. van Staden, G. F. Muller, P. K. Breytenbach, H. F. Prinsloo, H. du Preez, W. S. Prinsloo, C. P. Bodenstein, D. M. J. Venter, W. J. C. Kriel, P. de Bruin, N. M. Prinsloo en J. A. Horn.

PRETORIA-WES.

Gestig 1946.

Sieletal: 2,220. Ledetal: 1,175. Aangeneem: 33. Gedoop: 88. Pare getroud: 21. Oorgekom met Attestasie: 76. Vertrek met Attestasie: 35. Oorgekom van ander Kerke: 58. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. Thomas F. Dreyer, B.A., B.D., Kerkstraat 630, Pretoria-Wes. Foon 2-4000.
Konsulent (1ste): Ds. W. van Bergen, Th. C., 26e Laan 304, Villieria, Pretoria.
Konsulent (2de): Ds. B. J. van der Merwe, B.A., B.D., Parkstraat 78, Silverton.
Scriba: Oudl. J. I. Prinsloo, Cobaltstraat 60, Proklamasieheuwel 60, Pretoria-Wes. Foon 20301.
Kassier: Oudl. J. I. Prinsloo, Cobaltstraat 60, Proklamasieheuwel, Pretoria-Wes. Foon 2-0301.
Scriba vir Registrasie: Oudl. R. J. Coertse, Protealaan 124, Proklamasieheuwel, Pretoria-Wes.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. E. J. van Manen, Servaasstraat 469, Pretoria-Wes. Foon 2-5519.
Orrelis: Mnr. A. Boot, Proklamasieheuwel, Pretoria-Wes.
Koster: Oudl. A. J. N. Grobler, Kiaatlaan 35, Proklamasieheuwel.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: P. A. le Roux, H. W. Theron, R. J. Coertse, P. J. G. Booyse, J. D. Reyneke, E. J. van Manen, J. J. M. van Wyngaard, J. C. Oberholzer, W. C. S. Staats, P. J. Joubert, A. J. N. Grobler, L. J. Esterhuyse, A. G. Roodt, D. J. R. Diedericks, A. J. de Klerk, P. J. Veenstra, M. S. F. Grobler, J. J. de Beer, S .J. J. Grimbeek, L. J. Botha, F. P. J. J. Engelbrecht, J. M. Wolmarans, A. P. Myburgh, D. P. du Buson, R. J. Botha, S. Erasmus, W. A. Oosthuizen, J. P. Botha, J. M. F. van Staden, O. D. Oosthuizen en J. I. Prinsloo.
Diakens: J. A. Oosthuizen, J. P. Viljoen, F. G. C. C. Bezuidenhout, A. S. Deale, S. J. Breedt, E. P. van Staden, J. J. Serfontein, G. J. Smith, P. J. Venter, C. H. van Staden, H. F. Barnard, J. A. Joubert, C. J. Minnaar, A. D. Marais, T. A. Prinsloo, J. D. du Plooy, N. J. Theunissen, T. J. de Bruyn, W. S. H. Porter, H. J. Celliers, S. L. Havenga, W. D. Vermaak, J. C. Beukes, I. H. Visser, B. J. Parsons, J. M. du Preez, G. J. Marais, J. J. Swanepoel en D. S. Oosthuyzen, M. P. W. Swanepoel en C. J. Viljoen.

VILLIERIA.

Gestig 1947.

Sieletal: 842. Ledetal: 481. Aangeneem: 31. Gedoop: 39. Pare getroud: 10. Oorgekom met Attestasie: 16. Vertrek met Attestasie: 12. Oorgekom van ander Kerke: 6.

Predikant: Ds. W. van Bergen, Thc., Foon 70,5056 26ste Laan 304, Villieria, Pretoria.
Konsulent (1ste): Ds. B. J. van der Merwe, B.A., B.D., Pk. Silverton.
Konsulent (2de): Ds. E. S. Mulder, B.A., B.D., Drs. Burnstraat 49, Colbyn, Pretoria.
Scriba: N. J. Strydom, Foon 70-4589, 30ste Laan 331, Villieria, Pretoria.
Kassier: H. J. Kriek, Foon 70-3892, Michael Brinkstraat 1025, Villieria, Pretoria.

Superintendent van Sondagskole: Ds. W. van Bergen, 26ste Laan 304, Villieria, Pretoria.
Orreliste: Mevv. Riphagen en Pieterse.
Koster: Diaken N. J. Strydom.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: G. R. J. Kluyts, P. van der Schyff, C. J. Minnaar, P. J. Maré, J. Hornsveld, A. Hornsveld, J. van der Laarse, P. J. Venter, B. Swanevelder, C. Joubert, W. J. Lombaard, P. W. van Staden en J. van Dyk.
Diakens: N. J. Strydom, O. O. Oosthuizen, H. J. Joubert, J. C. Oosthuizen, C. R. Brits, J. A. de Beer, F. A. Freylinck, G. C. Wessels, G. J. van Rensburg, P. J. Swanepoel, J. L. Snyman, F. W. Munnik.
Kolporteur vir Boekverspreiding: Oudl. A. Hornsveld, 31ste Laan 703, Foon 70-2651.

EAST-LYNNE.
Gestig 1950.

Sieletal: 584. Ledetal: 296. Aangeneem: 18. Gedoop: 13. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 5. Vertrek met Attestasie: 1. Oorgekom van ander Kerke 3. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Predikant: Ds. W. van Bergen, Th. C., 26ste Laan 304, Villieria, Pretoria. Foon 70-5056.
Konsulent (1ste): Ds. E. S. Mulder, B.A., B.D., Pretoria.
Konsulent (2de): Ds. S. P. J. J. van Rensburg, B.A., B.D., Pretoria.
Scriba: Diak. D. N. Prinsloo, Derdepoort 469, P.k. Lynneast, oor Pretoria. Foon 3-9499.
Kassier: Diak. D. N. Prinsloo, Derdepoort 469, Pk. Lynneast, oor Pretoria. Foon 3-9499.
Scriba vir Registrasie: Diak. D. N. Prinsloo, Derdepoort 469, Pk. Lynneast, oor Pretoria. Foon 3-9499.
Superintendent van Sondagskole: Ds. W. van Bergen, Th. C., 26ste Laan 304, Villieria, Pretoria. Foon 70-5056.
Orreliste: Mev. I. C. Adlam.
Koster: Mev. Alice Grabie.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. C. Adlam, J. F. A. Peens, K. P. J. Venter, M. J. S. Pieterse, J. B. Dreyer, T. N. Benade, B. C. van Nieuwenhuizen, L. J. A. du Preez, J. P. Bezuidenhout.
Diakens: G. P. Harmse, J. L. Venter, F. A. Bekker, J. J. Fourie, J. J. Grabie, J. P. v. d. Wal, P. M. Smit, D. N. Prinsloo en A. v. d. Laarse.

RING VAN MIDDELBURG.

Gemeentes: Middelburg, Trichardtsfontein, Bronkhorstspruit, Eendracht, Delmas, Witbank, van der Hoff, Marble Hall, Sundra.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. J. D. Storm, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Ds. J. J. Prinsloo, (J.-sn.).
Scriba: Ds. P. G. van Staden, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. P. J. Booysen, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Ds. L. M. le Roux, B.A., B.D.

Ouderlinge: J. J. Prinsloo, W. A. van Schalkwyk, H. P. J. van Nieuwenhuizen.
Secundi: W. A. Kruger, J. C. Coetzee, J. H. van der Westhuizen.

MIDDELBURG (Tvl.)
Gestig 1854.

Sieletal: 1,213. Ledetal: 679. Aangeneem: 52. Gedoop: 41. Pare getroud: 10. Oorgekom met Attestasie: 13. Vertrek met Attestasie: 40. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 17.
Predikant: Ds. P. J. Booysen, B.A., B.D., Hendrik Potgieterstraat.
Konsulent (2de): Ds. P. G. van Staden, B.A., B.D.
Scriba: Mnr. C. G. de Groot, Bovenstraat 4, Middelburg, Tvl. Foon 348.
Kassier: Mnr. W. O. Strydom, Kogelstraat, Middelburg, Tvl.
Superintendent van Sondagskole: Ds. P. J. Booysen.
Orreliste: Mev. M. C. Booysen.
Koster: Mnr. C. J. Marais.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: P. M. Venter, H. W. Ras, W. A. Strydom, W. O. Strydom, L. G. Jansen van Rensburg, C. G. de Groot, P. R. Schoeman, Snr., J. J. de Kock, Jnr., M. J. H. van Wyk, H. P. Goosen, P. E. Swart, P. Greyling en W. H. Meintjies.
Diakens: L. M. Pieterse, W. J. H. Boshoff, F. W. Holder, W. H. Swart, E. J. van der Merwe, P. M. Venter, D. van Niekerk, J. J. Viljoen, P. R. Schoeman, jnr., P. R. Botha, jnr., P. W. A. Piek, jnr., P. C. Minnaar, P. J. de Kock, J. W. van der Merwe, L. J. Davel, J. H. Swart en J. H. Duvenage.

TRICHARDTSFONTEIN.
Gestig 1879.

Sieletal: 657. Ledetal: 421. Aangeneem: 10. Gedoop: 17. Pare getroud: 4. Oorgekom met Attestasie: 7. Vertrek met Attestasie: 29. Oorgekom van ander Kerke: 9. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 11.
Predikant: Ds. J. J. Prinsloo, J.-sn., Posbus 70, Trichardt.
Scriba/Kassier: W. A. van Schalkwyk, Posbus 20, Trichardt.
Superintendent van Sondagskole: W. A. van Schalkwyk, Bus 20, Trichardt.
Orreliste: Mev. Ds. J. J. Prinsloo.
Koster: G. Holtzhausen.
Voorleser: Oudl. W. A. van Schalkwyk.
Ouderlinge: W. A. van Schalkwyk, B. J. Liebenberg, H. A. Redelinghuys, H. L. Venter, N. C. Oberholzer, C. J. H. Smit, J. N. de Vos, J. J. Swanepoel en P. Kruger.
Diakens: L. A. Stone, J. F. van Wyngaard, A. H. Lintvelt, G. J. van der Merwe, J. G. Breytenbach, S. J. Pretorius, H. C. Grobler, J. H. Steenkamp, P. J. Bekker.

BRONKHORSTSPRUIT.
Gestig 1913.

Sieletal: 1,761. Ledetal: 1,006. Aangeneem: 56. Gedoop: 56. Pare getroud: 13. Oorgekom met Attestasie: 38. Vertrek met Attes-

tasie: 66. Oorgekom van ander Kerke: 12. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 8.

Predikant: Ds. J. D. Storm, B.A., B.D., Bus 44, Bronkhorstspruit, Foon 40.

Konsulent (1ste): Ds. L. M. le Roux, B.A., B.D.

Konsulent (2de): Ds. C. H. Muller, B.A., B.D., Posbus 115, Delmas.

Scriba: Mnr. B. J. Prinsloo, Bus 21, Bronkhorstspruit.

Kassier: Mnr. A. S. v. d. Berg, Hoërskool, Bronkhorstspruit.

Superintendent van Sondagskole: Mnr. H. P. v. d. W. Wolmarans, Groenfontein, Pk. Bronkhorstspruit.

Orreliste: Mej. A. Müller, Dames Hostel, Bronkhorstspruit.

Koster: Mnr. J. B. Dorfling, Nooitgedacht, Bronkhorstspruit.

Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: J. J. Prinsloo, J. H. S. Botha, J. Roedolph, P. K. Minnaar, A. P. Joubert, N. M. Prinsloo, B. F. Greyling, P. C. M. Prinsloo, P. B. N. Prinsloo, J. F. Bekker, G. Lourens, P. J. Eksteen, G. J. P. Smith, P. K. Breytenbach, N. M. Vermaak, P. W. Oberholzer, D. Pieterse, S. J. Gouws, R. J. C. Jansen, A. J. F. Eksteen, J. F. van der Merwe, J. F. Strydom, C. F. Gunter en S. J. C. Botha.

Diakens: Elisa Botha, W. J. Bodenstein, H. J. van Staden, P. P. F. Prinsloo, Z. L. de Beer, J. A. Snyman, J. B. Venter, J. J. F. van Zyl, K. P. J. Minnaar, P. W. Nel, J. F. Venter, L. Steenkamp, D. Bronkhorst, S. van der Sandt, G. Koekemoer, P. Spang, P. Koekemoer, I. Snyman, J. Joubert, M. J. Prinsloo, N. H. Venter, P. J. Prinsloo, H. P. v. d. W. Wolmarans, A. S. v. d. Berg en B. J. Prinsloo.

EENDRACHT.
Gestig 1917.

Sieletal: 861. Ledetal: 501. Aangeneem: 14. Gedoop: 17. Pare getroud: 2. Oorgekom met Attestasie: 8. Vertrek met Attestasie: 8. Oorgekom van ander Kerke 9. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 7.

Konsulent (1ste): Ds. J. D. Storm, B.A., B.D.

Konsulent (2de): Ds. J. J. Prinsloo, J-sn.

Scriba/Kassier: F. H. Ras, Foon 5, Pk. Bosmansfontein, oor Greylingstad.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. C. Coetzee, Posbus 34, Leslie.

Orreliste: Mev. M. M. Prinsloo.

Koster: B. J. Barnard, Pk. Eendracht, oor Leslie.

Voorleser: Ouderlinge om die beurt.

Ouderlinge: C. P. Willemse, J. H. Vorster, J. J. Venter, J. L. Venter, J. C. Coetzee, J. A. Burger, J. Geldenhuys, N. M. Prinsloo en F. H. Ras.

Diakens: P. J. L. Venter, D. S. Venter, D. J. E. Duvenage, J. A. Kruger, W. C. Meyer, D. S. J. van Rensburg, W. A. Bornman, S. T. Prinsloo, A. T. van Niekerk en M. C. Pelser.

DELMAS.
Gestig 1926.

Sieletal: 668. Ledetal: 376. Aangeneem: 37. Gedoop: 23. Pare getroud: 9. Oorgekom met Attestasie: 11. Vertrek met Attestasie: 9. Oorgekom van ander Kerke: 13.

Predikant: Ds. C. H. Muller, B.A., B.D., Posbus 115, Delmas.

Scriba: M. W. Aucamp, Posbus 21, Delmas.

Kassier: J. J. Joubert, S.A.S., Delmas.

Superintendent van Sondagskole: Mnr. M. J. van der Westhuizen, Stompiesfontein, Pk. Saamtrek.

Koster: Mnr. F. D. Kruger, Bus 67, Delmas.

Voorleser: Ouderlinge om die beurt.

Ouderlinge: P. T. Bothma, J. J. Eksteen, A. J. Greyling, J. J. Hattingh, G. Krause, P. J. Krugel, W. A. Kruger, N. Pretorius, M. J. du Plessis, D. S. Reiners en C. B. Snyman.

Diakens: W. J. Botha, J. J. Esterhuizen, J. H. Greyling, C. N. Krugel, P. Venter, J. Venter, F. L. Oosterhuis, W. Oosterhuis, C. N. du Preez, J. A. Rossouw, P. J. van Rensburg en W. Viljoen.

WITBANK.
Gestig 1927.

Sieletal: 3,307. Ledetal: 1,726. Aangeneem: 95. Gedoop: 123. Pare getroud: 28. Oorgekom met Attestasie: 45. Vertrek met Attestasie: 35. Oorgekom van ander Kerke: 10. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 8.

Konsulent (1ste): Ds. P. G. van Staden, B.A., B.D., Groblersdal.

Konsulent (2de): Ds. P. J. Booysen, B.A., B.D., Middelburg.

Scriba: W. J. Volschenk, Station Colliery, Pk. Witbank. Foon 418.

Kassier: J. P. J. Coetzer, Kitchener Laan 18a, Witbank. Foon 210.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. T. Lourens, Pk. Coalville.

Koster: J. P. J. Coetzer.

Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: H. P. van Nieuwenhuizen, A. H. Visagie, J. E. Volschenk, J. B. M. Hertzog, A. J. Visser, A. H. B. Prinsloo, C. Bezuidenhout, J. Stephens, B. van Dyk, T. Lourens, P. J. Venter, H. Potgieter, C. Oosthuizen, J. Klaassen, L. van Vuuren, N. Prinsloo, F. Wolmarans, J. A. van der Walt, J. Prinsloo, F. van Heerden en G. M. Pretorius.

Diakens: M. C. Prinsloo, J. Barnard, M. J. Pieterse, T. Cronjé, N. Pretorius, P. J. van Jaarsveld, P. Pretorius, Theo. Stone, V. C. le Cornie, G. Bothma, D. de Beer, J. Labuschagne, J. Muller, G. Brenkman, P. J. van der Merwe, J. Hattingh, A. J. Kruger, W. Kruger, J. H. Strydom, F. Meyer, M. Drotsky, J. P. J. Coetzer, L. C. la. Grange, H. L. Joubert en F. Grobbelaar.

VAN DER HOFF.
Gestig 1933.

Sieletal: 1,041. Ledetal: 529. Aangeneem: 21. Gedoop, 20. Pare getroud: 4. Oorgekom met Attestasie: 13. Vertrek met Attestasie: 18. Oorgekom van ander Kerke: 5. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 9.

Predikant: Ds. P. G. van Staden, B.A., B.D.

Konsulent (1ste): Ds. P. J. Booysen, B.A., B.D.

Scriba/Kassier: C. W. v. d. Neut, Posbus 9, Groblersdal.

Superintendent van Sondagskole: P. T. Barnardt.

Orreliste: Mev. H. Wessels.

Koster: G. J. Engelbrecht.

Voorleser: Oudl. J. M. C. van Staden.

Ouderlinge: J. M. C. van Staden, W. H. Booysen, H. Wessels, C. W. v. d. Neut, S. J. W. v. d. Neut, H. Soer, G. P. Engelbrecht, J. P. A. Holtzhauzen, H. Stopforth, A. Schoeman en W. S. de Beer.

Diakens: J. T. de Beer, L. J. Jacobs, J. D. Venter, J. J. Steyn, J. Visagie, C. Muller, P. W. de Beer, S. J. de Beer, H. van Nieuwenhuizen. H. F. Miller en F. J. van Eeden.

MARBLE HALL.

Gestig 1944.

Sieletal: 860. Ledetal: 404. Aangeneem: 14. Gedoop: 19. Pare getroud: 2. Oorgekom met Attestasie: 12. Vertrek met Attestasie: 9. Oorgekom van ander Kerke: 9.

Predikant: Ds. P. G. van Staden, B.A., B.D.
Konsulent (1ste): Ds. P. J. Booysen, B.A., B.D.
Scriba: D. J. Neethling, Bus 24, Marble Hall.
Kassier: C. M. van H. van Staden, Marble Hall.
Scriba vir Registrasie: D. J. Neethling, Bus 24, Marble Hall.
Superintendent van Sondagskole: P. T. van Staden, Pk. Marble Hall.
Orreliste: Mev. A. A. Oosthuizen.
Koster: W. du Toit.
Voorleser: Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: H. A. Engelbrecht, L. C. Bester, P. J. Vorster, H. A. Oosthuizen, J. J. Gouws, J. H. van der Westhuizen, C .I. Gouws, S. J. Prinsloo, en D. J. Neethling.

Diakens: A. Engelbrecht, J. van Niekerk, J. Botha, B. Engelbrecht, S. J. Gouws, D. Prinsloo, D. Els en M. S. Botha.

SUNDRA.

Gestig 1950.

Sieletal: 376. Ledetal: 200. Aangeneem: 18. Gedoop: 24. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 3. Oorgekom van ander Kerke: 12.

Predikant: Ds. C. H. Muller, B.A., B.D., Posbus 115, Delmas.
Konsulent (1ste): Ds. J. J. Prinsloo, Posbus 70, Pk. Trichardt.
Konsulent (2de): Ds. J. D. Storm, B.A., B.D., Posbus 44, Bronkhorstspruit.
Scriba/Kassier: Diak. D. J. Müller, Sundraskool, Pk. Sundra, Tvl.
Superintendent van Sondagskole: C. G. Grové, Perseel 58, Pk. Sundra, Tvl.
Koster: C. G. Grové, Perseel 58, Pk. Sundra, Tvl.
Voorleser: Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: S. M. van Dyk, M. C. Espach, C. G. Grové, J. Eksteen, J. J. Steyn, A. A. Venter en N. Jacobs.

Diakens: H. Potgieter, D. J. Müller, J. J. Beytell, M. J. du Plessis, P. Botha, M. Potgieter, H. R. Janse van Rensburg en G. J. de Villiers.

RING VAN VOLKSRUST.

Gemeentes: Volksrust, Standerton, Piet Retief, Memel, Bethal, Pietermaritzburg, Durban, Glencoe, Morgenzon, Ladysmith, Vryheid.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. J. P. Labuschagne, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Ds. P. W. A. Bierman, B.A., B.D.
Scriba: Ds. H. M. E. Dreyer, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. J. M. Labuschagne, B.A., B.D.
Ouderlinge: P. de Lange, D. E. P. Nortje, C. Engelbrecht.
Sekundi: P. Labuschagne, J. Roux, J. Leonard.

VOLKSRUST.

Gestig 1861.

Sieletal: 1,449. Ledetal: 760. Aangeneem: 23. Gedoop: 48. Pare getroud: 11. Oorgekom met Attestasie: 7. Vertrek met Attestasie: 34. Oorgekom van ander Kerke: 14. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 13.

Predikant: Ds. G. H. J. Marsman, Th. C., Charl Cellierstraat 7, Volksrust.
Konsulent (1ste): Ds. J. P. Labuschagne, Durban.
Scriba: J. J. Louw, Posbus 120, Volksrust.
Kassier: D. P. Bakker, Louis Trichardtstraat 23, Volksrust.
Scriba vir Registrasie: L. G. Stoop, Vrystaatstraat 744, Volksrust.
Superintendent van Sondagskole: Ds. G. H. J. Marsman.
Orrelis: Jannie Herbst.
Koster: P. W. Stoop, Schoonstraat 25.
Ouderlinge: J. D. Breytenbach, G. C. L. Ackerman, A. J. A. du Plessis, J. J. Steenkamp, J. J. Marais, D. P. de Waal, J. A. M. Oosthuizen, J. J. van Staden, J. J. Nortje, G. Rocher, C. J. B. Breytenbach, P. W. Labuschagne, R. J. van der Berg, P. W. Stoop, J. J. Labuschagne en F. van Heerden.
Diakens: N. C. Oosthuizen, M. S. Koch, J. Z. Halforty, N. M. Botha, J. J. Oosthuizen, D. P. Bakker, Izak van Heerden, P. G. Wolfaard, Ben Bover, F. J. Delport, J. J. Joubert, J. J. Louw, W. J. van den Berg, C. P. Marais, J. P. J. Beukes, P. J. Oosthuizen, Izak Fourie en L. Cornelius.

STANDERTON.

Gestig

Sieletal: 1,288. Ledetal: 778. Aangeneem: 30. Gedoop: 52. Pare getroud: 18. Oorgekom met Attestasie: 8. Vertrek met Attestasie: 52. Oorgekom van ander Kerke: 16. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. H. M. E. Dreyer, B.A., B.D., Piet Retiefstraat 30, Standerton.
Konsulent (1ste): Ds. P. W. A. Bierman, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. G. H. J. Marsman, Th. C.
Scriba: Diak. A. Smith, Bus 274, Standerton.
Kassier: Oudl. P. Boer, Bus 19, Standerton.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. R. P. G. Dreyer, Langverwyl, Pk. Standerton.
Orrelis: Br. A. Boer.
Koster: Br. N. J. Snyman.
Voorleser: Ouderling om die Beurt.
Ouderlinge: G. F. Marx, P. Boer, J. H. Labuschagne, J. J. Kunz, J. E. Coetzee, R. P. G. Dreyer, T. E. Fourie, P. L. de Lange, J. S. Bolton, W. G. Roets, S. L. Riekert, P. Steyn, N. J. S. Basson, S. J. van der Westhuizen, C. J. Stoop en H. Badenhorst.
Diakens: Thom. van der Merwe, A. Viljoen, G. Lewis, J. J. P. Meyer, P. J. Strydom, J. P. Jansen van Vuuren, P. Uys, J. H. Visagie, C. J. Marais, E. J. de G. Genis, N. S. Basson, W. J. van Vuuren, Joh. Steyn, C. J. Kruger, A. Smith en N. C. J. van Schalkwyk.

PIET RETIEF.
Gestig 1912.

Sieletal: 314. **Ledetal:** 217.
Scriba: D. S. du Plessis, Posbus 23, Piet Retief.
Kassier: F. P. Faber, Posbus 104, Piet Retief.

MEMEL.
Gestig 1914.

Sieletal: 133. Ledetal: 82. Aangeneem: 3. Gedoop: 3. Pare getroud: 2. Oorgekom van ander Kerke: 2.
Konsulent (1ste): Ds. H. M. E. Dreyer ,B.A., B.D., Standerton.
Konsulent (2de): Ds. J. P. Labuschagne, B.A., B.D., Frereweg 40, Durban.
Scriba: J. H. Naudé, Bus 89, Memel.
Kassier: P. L. Moolman, Marderlaagte, Newcastle.
Orreliste: Mev. L. Uys.
Koster: J. H. Naude.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: P. L. Moolman, H. P. Holtzhuisen en M. L. Neethling.
Diakens: J. H. Naude, Gys Kotze, Tobi Uys en C. J. Rademan.

BETHAL.
Gestig 1918.

Sieletal: 994. Ledetal: 551. Aangeneem: 23. Gedoop: 21. Pare getroud: 5. Oorgekom met Attestasie: 28. Vertrek met Attestasie: 13. Oorgekom van ander Kerke: 7. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.
Predikant: Ds. P. W. A. Bierman, B.A., B.D., Ned. Herv. Pastorie, Vermootenstraat, Bethal. Foon 117.
Konsulent (1ste): Ds. G. H. J. Marsman, Th. C., Carel Cilliersstraat 7, Volksrust.
Konsulent (2de): Ds. J. M. Labuschagne, Victoriaweg 24, Pietermaritzburg.
Scriba: A. C. Pienaar, Posbus 100, Bethal.
Kassier: Oudl. D. E. P. Nortjé, Posbus 85, Bethal.
Scriba vir Registrasie: G. I. van der Westhuizen, Posbus 162, Bethal.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. D. J. Kidson, du Plooystraat 5, Bethal.
Orreliste: Mev. S. Nortje.
Koster: J. Hattingh.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: C. M. Stimie, H. J. G. van Wyk, G. H. van Eeden, A. M. Strauss, J. H. N. Vorster, D. J. Kidson, J. Kidson, L. G. C. Schnettler, W. Hugo, H. D. L. Roux, C. F. Taljaard, J. G. du Toit, N. J. Grobler, C. J. C. Müller, D. E. P. Nortje.
Diakens: S. F. du Toit, P. W. de Bruyn, T. F. Dreyer, J. P. Naudé, G. Venter, A. C. Pienaar, Jacobsz, J. C. Esterhuizen, P. A. Greyling, P. R. Nel, I. M. v. d. Berg, B. F. Booysen en P. L. Zietsman.

PIETERMARITZBURG.
Gestig 1923.

Sieletal: 307. Ledetal: 178. Aangeneem: 1. Gedoop: 8. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 9. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 13. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Predikant: Ds. J. M. Labuschagne, B.A., B.D., Victoriaweg 39, Pietermaritzburg. Foon 5873.
Konsulent (1ste): Ds. J. P. Labuschagne, B.A., B.D., Frereweg 40, Durban.
Konsulent (2de): Ds. H. M. E. Dreyer, B.A., B.D., Piet Retiefstraat, Standerton.
Scriba/Kassier: F. C. Vorster, Victoriaweg 24, Pietermaritzburg. Telefoon 5752.
Superintendent van Sondagskole: M. J. Burger, Boomstraat 128, Pietermaritzburg. Foon 7-1884.
Orreliste: Mej. S. Burger.
Koster: Vakant.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. A. Erasmus, J. C. Steinmann, M. J. Burger, J. J. Roux, W. A. Nel en C. J. Holder.
Diakens: J. P. Fouché, J. J. Mulder, J. F. Viljoen, R. A. Swart, J. J Becker, J. W. van der Walt en F. C. Vorster.

DURBAN.
Gestig 1927.

(Kerkgebou: Jamieson Crescent, Congella.)
Sieletal: 1,358. Ledetal: 777. Aangeneem: 26. Gedoop: 39. Pare getroud: 16. Oorgekom met Attestasie: 18. Vertrek met Attestasie: 21. Oorgekom van ander Kerke: 15. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 7.
Predikant: Ds. J. P. Labuschagne, B.A., B.D., Frereweg 40, Durban. Foon 4-7447.
Konsulent (1ste): Ds. J. M. Labuschagne, B.A., B.D., Victoriaweg 39, Pietermaritzburg.
Scriba: Diak. D. C. L. Dreyer, Havelock Hof 4, Umbiloweg, Durban. Foon 5-9288.
Kassier: Oudl. J. G. Bodenstein, Posbus 249, Durban. Foon 2-0816.

Scriba vir Registrasie: Ds. J. P. Labuschagne.
Superintendent van Sondagskole: Diak. D. C. L. Dreyer.
Orrelis: Mnr. H. S. Burger, Everstweg 122, Briairdene, Durban.
Koster: Oudl. A. L. Botes.
Voorleser: Oudl. J. G. Bodenstein.
Ouderlinge: J. G. Bodenstein, A. L. Botes, E. P. J. Botes, C. L. Breytenbach (Empangeni), W. A. Collins, T. J. Kotze, D. J. Marais, F. P. van der Merwe, H. J. Mostert, W. J. Pretorius, H. C. A. Smit, J. W. Swanepoel, J. J. M. Ueckermann, J. M. de Waal en C. A. Wolmarans.
Diakens: M. C. Arnold, J. F. Benadie, H. L. B. Brandt, J. B. C. Bronkhorst, A. V. Burger, P. J. Davel, H. G. Dirker, D. C. L. Dreyer, L. G. Dreyer, J. Henning, H. F. la Grange, B. J. van der Merwe, W. J. Pelser, J. J. P. Peters, P. J. du Plessis, C. F. le Roux, J. J. Snyman, H. L. Stoltz, G. J. Rossouw, G. J. van der Westhuizen, D. J. Weyers, W. A. J. Wilken (Empangeni.)

GLENCOE.
Gestig 1929.

Sieletal: 281. Ledetal: 177. Aangeneem: 16. Gedoop: 17. Oorgekom met Attestasie: 37. Vertrek met Attestasieë 5. Oorgekom van ander Kerke: 14. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Predikant: Ds. J. M. Labuschagne, B.A. ,B.D., Victoriaweg 39, Pietermaritzburg.
Konsulent (1ste): Ds. Marsman, Th. C., Volksrust.
Konsulent (2de): Ds. J. P. Labuschagne, B.A., B.D., Durban.
Scriba: O. R. Peters, Smaldeel, Pk. Vantsdrift, oor Dundee, Natal.
Kassier: Mev. A. Kay, Kerkstraat 78, Glencoe.
Scriba vir Registrasie: O. R. Peters, Smaldeel, Pk. Vantsdrift, oor Dundee.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. R. Moolman, Damann, straat 65, Glencoe.
Orreliste: Mej. A. Niemand.
Koster: Mnr. G. Ackerman, Glencoe; mevr. A. Geers, Dundee.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: F. W. Döhne, J. J. Ackerman, B. H. J. von Raenstein, A. J. van Schalkwyk, T. F. Horn en R. Moolman.
Diakens: C. W. Nel, F. J. Wessels, A. F. Geers, N. F. Swart, C. H. B. Gersbach, C. J. Labuschagne, D. de Waal en P. Lourens.

MORGENZON.
Gestig 1936.

Sieletal: 290. Ledetal: 180. Aangeneem: 4. Gedoop: 12. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 5. Vertrek met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 6.
Scriba: Cor. Strydom, Posbus 42, Morgenzon.
Kassier: J. J. Marnewick, jnr., Bus 33, Morgenzon.

LADYSMITH, NATAL.
Gestig 1943.

Sieletal: 62. Ledetal: 40. Aangeneem: 1. Gedoop: 2. Oorgekom met Attestasie: 5. Vertrek met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 1.

Konsulent (1ste): Ds. J. M. Labuschagne, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. P. W. A. Bierman, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: H. S. du P. Coetzee, Conventweg 51, Ladysmith.
Superintendent van Sondagskole: Mev. Liebenberg.
Ouderlinge: J. D. Leonard.
Diakens: G. van Vuuren en J. Botha.

VRYHEID.
Gestig 1951.

Sieletal: 99. Ledetal: 50. Aangeneem: 1. Gedoop: 4. Oorgekom met Attestasie: 27. Oorgekom van ander Kerke: 5.
Konsulent (1ste): Ds. G. H. J. Marsman, Th. C., Carel Cilliersstraat 7, Volksrust.
Konsulent (2de): Ds. H. M. E. Dreyer, B.A., B.D., Piet Retiefstraat, Standerton.
Scriba/Kassier: Oudl. J. C. van der Westhuizen, Utrechtstraat 138, Pk. Vryheid. Foon 246.
Orreliste: Mev. C. C. Fourie.
Koster: Br. H. Nortjé.
Voorleser: Oudl. F. J. de Jager.
Ouderlinge: F. J. de Jager en J. C. van der Westhuizen.
Diakens: F. S. Fourie en J. van Greuning.

RING VAN HEIDELBERG.

Gemeentes: Heidelberg, Vereeniging, Losberg, Greylingstad, Nigel, Evaton, Meyerton, Vanderbijlpark.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Ds. H. J. Geyser, B.A., B.D.
Scriba: Ds. Abr. Ras, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. T. N. H. Janson, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Ds. F. van Oosten.
Ouderlinge: S. I. van der Merwe, P. J. Pretorius, F. H. J. Blauw.
Sekundi: T. F. Cronjé, C. P. Engelbrecht, S. Kok.

HEIDELBERG, Tvl.
Gestig 1865.

Sieletal: 1,640. Ledetal: 966. Aangeneem: 52. Gedoop: 52. Pare getroud: 22. Oorgekom met Attestasie: 18. Vertrek met Attestasie: 48. Oorgekom van ander Kerke: 11. Vertrek met bew van Lidmaatskap: 15.
Predikant: Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Posbus 111, Heidelberg, Tvl.
Konsulent (1ste): Ds. Abr. Ras, B.A., B.D.,Posbus 210, Vereeniging.
Konsulent (2de): Ds. H. J. Geyser, B.A., B.D., Bankstraat, Nigel.
Scriba (van die Kerkraad): Mnr. G. L. Esterhuizen, Du Preezstraat 26, Heidelberg, Tvl.

Kassier: Mnr. C. P. Hattingh, Posbus 201, Heidelberg, Tvl.
Scriba vir Registrasie: Diak. G. J. A. Bezuidenhout, Merzstraat 62, Heidelberg, Tvl.
Superintendent van Sondagskool: Oudl. N. J. van der Westhuizen, Sterkfontein, Pk. Heidelberg, Tvl.
Orrelis: Mnr. C. J. Spruyt, Voortrekkerstraat, Heidelberg, Tvl.
Koster: Diak. Frikkie Nel, Viljoenstraat, Heidelberg, Tvl.
Voorleser: Ouderlinge om die beurt.
Ouderlinge: A. S. P. Gouws, P. E. Brits, C.P. Engelbrecht, Nic van der Westhuizen, G. J. de Meyer, H. M. J. van Vuuren, J. H. Rosslee, D. S. Jacobs, H. Dames, G. Rossouw, A. F. Rossouw, C. Kamffer, T. H. van Nieuwenhuizen, D. P. Jordaan, P. J. Pretorius, Japie Erasmus, G. J. Booysens, C. E. Roets, P. C. Hattingh, B. O. Kuhn, C. J. Smit, P. Smit, L. P. Roets, J. J. Lombard en Frikkie Engelbrecht.
Diakens: C. J. Erasmus, Fanie Gouws, Frans Rosslee, Frikkie Nel, G. Rossouw (G.-Sn.), Frikkie Rosslee, N. J. van Breda, C. A. Arndt, J. J. Henning, Japie van der Westhuizen, P. v. d. Berg, J. H. Botha, C. F. J. Strydom, C. A. Pitout, J. C. Botha, J. Smit, Fanie Deysel, J. M. Fritz, G. J. A. Bezuidenhout, T. Goosen, O. Brits, J. P. Smit.

VEREENIGING.
Gestig 1913.

Sieletal: 1,802. Ledetal: 1,016. Aangeneem: 51. Gedoop: 90. Pare getroud: 35. Oorgekom met Attestasie: 34. Vertrek met Attestasie: 194. Oorgekom van ander Kerke: 36. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 32.
Predikant: Ds. Abr. Ras, B.A., B.D., Posbus 210, Vereeniging. Telefoon 2-0172.
Konsulent (1ste): Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Heidelberg.
Konsulent (2de): Ds. T. N. H. Janson, B.A., B.D., Losberg.
Scriba: J. C. van der Merwe, Posbus 68, Vereeniging. Telefoon 2-1655 9 vm.—5 nm.
Kassier: Ds. Abr. Ras, Posbus 210, Vereeniging.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. H. J. Visser, Posbus 35, Vereeniging. Telefoon 2-1085, 9 vm.—3 nm.
Orrelis: W. Mathlener.
Koster: P. P. Els.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: W. G. Bester, P. H. Botha, S. W. Burger, F. J. Cronje, J. F. Cronje, G. F. Cronje, J. S. H. Coetzee, F. J. C. de Bruyn, W. H. K. de Jager, P. D. Jacobs, J. A. Jordaan, J. H. Klopper, G. J. Lindeque, P. J. Marx, I. P. Oosthuizen, J. F. Otto, G. J. A. Pretorius, J. P. Pretorius, J. H. Ras, P. J. van der Merwe, H. J. Visser en L. C. J. van Vuuren.
Diakens: F. J. Basson, P. J. de Beer, J.W. Hartzenberg, Z. B. Jansen, B. J. Liebenberg, A. A. McCarthy, W. N. Naude, W. J. Nelson, J. J. Olivier, W. O. O'Kelly, F. B. C. Pretorius, P. A. Ras, P. J. Stoop, J. H. Venter, W. K. Voges, J. J. van Wyk, W. H. Viljoen en J. F. J. van Vuuren.

LOSBERG.
Gestig 1925.

Sieletal: 935. Ledetal: 568. Aangeneem: 6. Gedoop: 27. Oorgekom met Attestasie: 5. Vertrek met Attestasie: 8. Oorgekom van ander Kerke: 8. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.
Predikant: Ds. T. N. H. Janson, B.A., B.D., Fochville. Foon 7.
Konsulent (1ste): Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Heidelberg.
Scriba: D. J. Bloem, Rietfontein, Pk. Fochville.
Kassier: T. F. J. Oosthuizen, Pk. Cardoville, oor Johannesburg.
Superintendent van Sondagskole: H. J. Bloem, Rietfontein, Pk. Fochville.
Orreliste: Mev. S. E. Steyn.
Koster: E. J. Steyn, Leeuwspruit, Pk. Fochville.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: T. F. J. Steyn, H. J. Mienie, G. F. Prinsloo, A. J. van der Merwe, J. G. van der Merwe, J. B. Wolmarans, I. M. van Rensburg, I. B. v. d. Vyver, W. J. Kok, J. N. Dreyer, M. L. van der Merwe, Dewald J. Bloem, R. J. Pieterse, D. J. Bloem, A. M. J. Lindeque.
Diakens: G. C. Mong, T. F. J. Oosthuizen, I. J. Pretorius, B. Lindeque, C. L. Steyn, G. C. Lindeque, I. W. Ferreira, J. R. van Wyk, G. J. J. Kok, R. G. P. Pretorius, J. J. v. d. Berg, J. A. van der Merwe, F. D. J. Hoffman, J. C. Muller, en S. J. Greyling.

GREYLINGSTAD.
Gestig 1944.

Sieletal: 320. Ledetal: 198. Aangeneem: 18. Gedoop: 11. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 8. Vertrek met Attestasie: 6. Oorgekom van ander Kerke: 8.
Predikant: Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D.
Konsulent (1ste): Ds. F. van Oosten, Th. C.
Konsulent (2de): Ds. C. J. van Schalkwyk, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: H. P. G. Mörsner, Posbus 4, Greylingstad.

NIGEL.
Gestig 1949.

Sieletal: 958. Ledetal: 562. Aangeneem: 31. Gedoop: 30. Pare getroud: 5. Oorgekom met Attestasie: 19. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 18.
Predikant: Ds. H. J. Geyser, B.A., B.D., h/v. Bankstraat en Eeufeeslaan, Nigel. Posbus 182, Foon 439.
Konsulent (1ste): Ds. C. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Meyerton.
Konsulent (2de): Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Heidelberg, (Tvl.).
Scriba/Kassier: Mnr. L. S. Gast, Posbus 182, Nigel. Foon 442.
Scriba vir Registrasie: Oudl. A. S. Botha, Laverstraat 147, Nigel. Foon 720.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. B. J. Kruger, Von Geusaustraat 148, Nigel.

Koster: H. P. R. Smit.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: A. S. Botha, P. T. Botha, J. A. Bierman, G. E. Burger, D. F. Delport, B. P. de Beer, M. F. A. de Beer, H. L. Engelbrecht, J. J. Herholdt, J. A. Heyns, T. J. Joubert, C. J. Joubert, Nic. J. Jacobs, P. F. Jacobs, B. J. Kruger en J. H. Wilkens .
Diakens: J. T. Austin, J. F. C. Coetzer, F. C. de Beer, W. F. Delport, H. G. Jacobs, C. J. Jacobs, P. D. Jacobs, J. G. G. Lombard, J. H. Redelinghuis, R. Robinson en P. P. J. van Zyl.

EVATON.
Gestig 1950.

Sieletal: 459. Ledetal: 216. Aangeneem: 6. Gedoop: 8. Pare getroud: 2. Oorgekom met Attestasie: 28. Oorgekom van ander Kerke: 3.
Konsulent (1ste): Ds. Abr. Ras, B.A., B.D., Posbus 210 Vereeniging.
Konsulent (2de): Ds. T. F. J. Dreyer, B.A., B.D., Posbus 111, Heidelberg.
Scriba: Diak. T. F. Coertze, Pk. Evaton, Foon 20 van 9 vm. 1 nm.
Kassier: Oudl. J. C. Liebenberg, Pk. Evaton.
Superintendent van Sondagskole: Diak. J. H. Coertze, Pk. Evaton.
Orreliste: Mev. S. J. van der Merwe.
Koster: Diak. F. B. Mong, Pk. Evaton.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: F. N. J. Bloem, H. C. Dreyer, J. C. Liebenberg, B. J. Liebenberg, J .M. Matthysen en H. Scheffer.
Diakens: J. H. Coertze, T. F. Coertze, P. J. de Bruyn, F. B. Mong en H. A. Roets.

MEYERTON.
Gestig 1950.

Sieletal: 948. Ledetal: 501. Aangeneem: 7. Gedoop: 21. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 69. Oorgekom van ander Kerke: 6. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.
Predikant: Ds. C. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Posbus 10 Foon 2, Meyerton.
Konsulent (1ste): Ds. H. J. Geyser, B.A., B.D., Nigel.
Konsulent (2de): Ds. F. van Oosten, Th. C., Vanderbijlpark.
Scriba: J. P. van Heerden, Posbus 7, Meyerton.
Kassier: C. J. van Schalkwyk, Posbus 10, Meyerton.
Scriba vir Registrasie: J. T. Benadie, Posmeester, Meyerton. Foon: Meyerton Oproepkantoor.
Superintendent van Sondagskole: C. J. van Schalkwyk, Posbus 10, Meyerton.
Orrelis: J. P. van Heerden.
Koster: W. P. Oberholzer.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. P. van Heerden, A. J. Brits, P. E. Brits, P. D. Pretorius, C. F. Pretorius, B. F. de Klerk, P. L. Bezuidenhout, M. L. Swart, D. J. Kruger, P. C. Swart, P. H. J. van der Westhuizen, G. R. van Vuuren en C. P. J. Krige.
Diaken: C. L. Prinsloo, F. C. J. van Wyk, W. J. Harmse, H. J. Smit, L. H. Jordaan, J. Wiese, J. N. T. Fourie, C. J. Lubbe, J. R. Blignaut, J. Bronkhorst, T. A. P. v. d. Berg, P. J. H. van Wyk en D. J. de Beer.

VANDERBIJLPARK.
Gestig 1950.

Sieletal: 1,215. Ledetal: 650. Aangeneem: 14. Gedoop: 47. Pare getroud: 4. Oorgekom met Attestasie: 37. Oorgekom van ander Kerke: 11.
Predikant: Ds. F. van Oosten, Th. C., Posbus 90, h/v. Rembrandt- en van Wouw-strate.
Konsulent (1ste): Ds. W. P. van der Merwe, B.A., B.D., Maquassi.
Konsulent (2de): Ds. Abr. Ras, B.A., B.D., Posbus 210, Vereeniging.
Scriba/Kassier: Oudl. J. G. Zagt, Posbus 90, Vanderbijlpark.
Superintendent van Sondagskole: Br. J. H. van Rensburg, Lindestraat 37, Vanderbijlpark.
Koster: Diaken F. S. Byleveldt.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: Blignaut, S. J., Botha, A. P., Dreyer, T. F., Grundling, J. P., Pretorius, J. P., Steyn, P. J., van der Merwe, S. I. W., van Wyk, C. J., Vermaak, C. J. en Zagt, J. G.
Diakens: Basson, G. J., Byleveldt, H. S., Cronje, J. F., de Bruin, A. J., de Waal, A., Hattingh, H. G., Kruger, S. H., Odendaal, J. D. B., Opperman, D. R., Pretorius, J. R., Pretorius, T. C., Schutte, J. D., van Biljon, M. B., van Zyl, S. P., Viljoen, J. J. en Snyman, W. F.

RING VAN ZEERUST.

Gemeentes: Zeerust, Lichtenburg, Ventersdorp, Goedehoop, Delarey, Schweizer Reneke, Mafeking, Malopo, Vryburg, Stella, Coligny.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. Daniel F. Erasmus, Th. C.
ViseVoorsitter: Ds. J. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
Scriba: Ds. S. E. Young, B.A., B.D
Vise-Scriba: Ds. C. L. v. d. Berg, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Ds. C. L. v. d. Berg, B.A., B.D.
Ouderlinge: P. J. Basson, L. T., Fourie, E. H. v. d. Berg.
Sekundi: J. H. Nienaber, F. P. Erasmus, D. T. van Rensburg.

ZEERUST.
Gestig 1871.

Sieletal: 1,620. Ledetal: 866. Aangeneem: 31. Gedoop: 60. Pare getroud: 21. Oorgekom met Attestasie: 3. Vertrek met Attestasie: 41. Oorgekom van ander Kerke: 8. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 9.

Predikant: Ds. S. E. Young, B.A., B.D., Posbus 105, Zeerust.
Konsulent (1ste): Ds. D. F. Erasmus, Th. C.
Konsulent (2de): Ds. J. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: Oudl. P. H. Viljoen, Posbus 105, Zeerust.
Superintendent van Sondagskole: Ds. S. E. Young.
Orrelis: J. H. Snyman (Jnr.).
Koster: R. J. Benade.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. G. Steyn, J. Coetzee, M. J. Mans, S. Mans, Jan H. Snyman, P. H. Viljoen, W. L. van der Merwe, G. J. P. van Staden, J. C. P. Steyn, P. J. Basson, J. J. Swart, A. S. Jacobs, J. P. van der Merwe, G. D. de Beer, H. C. Smit, J. A. Hall, J. Kraft en N. J. R. Oosthuizen.
Diakens: L. J. Erasmus (Snr.), J. H. Niewoudt, L. J. Erasmus, (Jnr.), B. J. van Staden, A. J. van Tonder, M. M. J. Basson, P. H. Coetzee, N. Noëth, H. G. van der Merwe, C. Roos, J. J. Haywood, W. Vosser, J. D. Slabbert, A. van der Merwe, P. J. D. Steyn, P. J. Blignaut, A. C. Collins, A. C. van der Merwe, G. van Wyk, S. C. Swart, J. J. P. S. Breytenbach, M. J. Swart en J. F. Smit.

LICHTENBURG.
Gestig 1891.

Sieletal: 1,670. Ledetal: 907. Aangeneem: 27. Gedoop: 37. Pare getroud: 8. Oorgekom met Attestasie: 9. Vertrek met Attestasie: 30. Oorgekom van ander Kerke: 18. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 12.
Predikant: Ds. C. L. v. d. Berg, B.A., B.D., Posbus 84, Lichtenburg.
Scriba: D. P. J. van Schalkwyk, Pos Kapsteel, oor Lichtenburg.
Kassier: T. F. J. Steyn, Posbus 44, Lichtenburg.
Scriba vir Registrasie: W. C. Venter, Posbus 200, Lichtenburg.

VENTERSDORP.
Gestig 1892.

Sieletal: 1,029. Ledetal: 578. Aangeneem: 15. Gedoop: 33. Pare getroud: 11. Oorgekom met Attestasie: 11. Vertrek met Attestasie: 34. Oorgekom van ander Kerke: 8. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 13.
Predikant: Ds. Daniël F. Erasmus, Th. C., Posbus 76, Ventersdorp.
Konsulent (1ste): Ds. S. E. Young, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. C. L. v. d. Berg, B.A., B.D.
Scriba: Ds. D. F. Erasmus, Th. C.
Kassier: J. H. Scheffer, H.-sn., Posbus 76, Ventersdorp.
Scriba vir Registrasie: J. L. J. Viljoen, Vlakfontein, Pk. Ventersdorp.
Superintendent van Sondagskole: Ds. D. F. Erasmus.
Orreliste: Mev. A. C. G. Erasmus, M.O.
Koster: R. J. Jansen.
Voorleser: Oudl J. P. Buitendag.
Ouderlinge: J. P. Buitendag, H. M. P. Visser, J. J. van Vuuren, J. M. J. Visser, J. N. Pretorius, S. H. Coetzee, M. G. J. van Vuuren en F. Coertze.
Diakens: J. H. Scheffer, J. L. J. Viljoen, A. J. Coetzee. J. A. van Zyl, J. H. Scheffer, H.-sn., J. G. Wolmarans, J. Pretorius, S. P. Myburgh, J. Heyneke, J. H. Viljoen en B. Viljoen.

GOEDEHOOP.
Gestig 1914.

Sieletal: 124. Ledetal: 72. Aangeneem: 1. Gedoop: 3. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 1. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.
Konsulent (1ste): Ds. S. E. Young, B.A., B.D., Bus 105, Zeerust.
Konsulent (2de): Ds. C. L. v. d. Berg, B.A., B.D.
Scriba: G. van der Westhuizen, Jnr., Goedehoop, Pk. Piet Plessis, oor Vryburg.
Kassier: G. van der Westhuizen, Jnr., Goedehoop, Pk. Piet Plessis, oor Vryburg.
Scriba vir Registrasie: G. van der Westhuizen, Jnr., Goedehoop, Pk. Piet Plessis, oor Vryburg.
Koster: G. van der Westhuizen, Snr., Pk. Piet Plessis, Vryburg.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: G. van der Westhuizen, W. J. C. van Niekerk en H. P. Groenewald.
Diakens: C. J. Brits, C. Viljoen en G. van der Westhuizen.

DELAREY.
Gestig 1922.

Sieletal: 645. Ledetal: 375. Aangeneem: 7. Gedoop: 25. Pare getroud: 11. Oorgekom met Attestasie: 4. Vertrek met Attestasie: 11. Oorgekom van ander Kerke: 11. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 9.
Predikant: Ds. J. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
Scriba: Ds. J. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Die Pastorie, Delareyville.
Kassier: D. J. Diedericks, Bus 30, Delareyville.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. D. H. Pieterse, Pk. Sanieshof.
Orreliste: Mej. S. Engelbrecht.
Koster: Diak. G. Stolz, Drie-angel, Pk. Geysdorp.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: D. Flemming, J. B. Rudolph, J. J. Bezuidenhout, J. A. Pretorius, D. T. van Rensburg, B. H. Pieterse, J. van der Merwe, J. C. du Toit, M. S. Engelbrecht en C. J. Joubert.
Diakens: G. Stoltz, M. G. Liebenberg, H. J. Kruger, P. H. Coetzee, J. Buitendag, J. H. C. Kruger, S. H. Louw, G. Diedericks, H. J. Coetzee, J. C. Prinsloo, J. J. Minnaar, C. H. White en W. C. Venter.

SCHWEIZER RENEKE.
Gestig 1925.

Sieletal: 384. Ledetal: 181. Aangeneem: 4. Gedoop: 4. Oorgekom met Attestasie: 4. Vertrek met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 8.
Predikant: Ds. J. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
Konsulent (1ste): Ds. S. E. Young, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. D. F. Erasmus, Th. C.
Scriba/Kassier: Diaken J. A. Brummer, Pk. Bus 22, Migdol.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. A. W. Smit, Houtvolop, Schweizer Reneke.

Voorleser: Oudl. A. W. Smit.
Ouderlinge: J. B. Havenga, A. W. Smit, P. A. Goosen, P. J. Muller en G. J. van Wyk.
Diakens: C. G. van der Merwe, J. A. Brummer, A. J. Jonker, H. G. Kotzee, G. J. Viljoen, J. H. Kotzee en H. P. A. Cordier.

MAFEKING.
Gestig 1937.

Sieletal: 218. Ledetal: 129. Aangeneem: 11. Gedoop: 11. Oorgekom met Attestasie: 17. Vertrek met Attestasie: 6. Oorgekom van ander Kerke: 11.
Scriba: J. H. Nienaber, Posbus 102, Mafeking.
Kassier: G. J. Grobler, Posbus 130, Mafeking.
Superintendent van Sondagskole: Ouderling C. J. Vorster.
Orreliste: Mev. G. V. Grobler.
Koster: J. Kleynhans.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: P. C. Bossert, G. J. Grobler, J. F. van Rensburg, R. Champion, C. V. Vorster, J. H. Nienaber en L. C. Nel.
Diakens: J. Dreyer, J. A. Nienaber, A. Wessels, J. A. Coetzee en A. Brookes.

MALOPO.
Gestig 1942.

Sieletal: 150. Ledetal: 75. Aangeneem: 2. Gedoop: 7.
Scriba/Kassier: P. C. Potgieter, Pk. Koedoesdraai, oor Vryburg.

VRYBURG.
Gestig 1943.

Sieletal: 144. Ledetal: 81. Aangeneem: 1. Gedoop: 3. Oorgekom met Attestasie: 4. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 8. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.
Konsulent (1ste): Ds. S. E. Young, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. W. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: Mnr. J. G. F. Pretorius, Stellastraat 7, Vryburg.
Voorleser: Oudl. F. C. Rosslee.
Ouderlinge: F. C. Rosslee, L. J. Fourie, G. S. Scheepers en J. J. H. Rothmann.
Diakens: D. S. Botha, R. J. Kriel, J. C. Bosman en C. van Zyl.

STELLA.
Gestig 1945.

Sieletal: 162. Ledetal: 94. Aangeneem: 2. Gedoop: 3. Oorgekom met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 6. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Konsulent (1ste): Ds. J. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Delarey,
Konsulent (2de): Ds. S. E. Young, B.A., B.D., Zeerust.
Scriba/Kassier: J. C. Meyer, Pk. Stella.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. F. P. Erasmus.
Koster: J. C. Meyer, Stella.
Voorleser: 'n Ouderling.

Ouderlinge: G. Stols, L. J. Fouche en F. D. Erasmus.
Diakens: F. H. Kamfer, J. C. Meyer, C. van der Merwe en H. Combrink.

COLIGNY.
Gestig 1951.

Sieletal: 382. Ledetal: 153.
Konsulent (1ste): Ds. C. L. van der Berg, B.A., B.D., Scholtzstraat 177, Lichtenburg. Foon 161.
Scriba: Phil. C. Smit, Posbus 8, Coligny. Foon 79 en 40.
Kassier: A. Dreyer, Posbus 60, Coligny. Foon 36.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. C. L. Dreyer, Coligny.
Koster: F. J. C. Vosser.
Voorleser: Oudl. C. L. Dreyer.
Ouderlinge: E. H. van der Berg, C. L. Dreyer, J. D. H. du Bruyn, J. J. Lindeque, J. A. de Beer en S. A. du Bruyn.
Diakens: Z. W. Pienaar, H. L. Blignaut, A. M. C. Roode en P. J. van Rensburg.

RING VAN DULLSTROOM.

Gemeentes: Dullstroom, Chrissiesmeer, Ermelo, Roossenekal, Lydenburg, Plaston, Belfast, Sabie, Carolina, Hendrina, Waterval Boven, Nelspruit, Breyten, Stoffberg.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Ds. W. J. Roos, B.A., B.D.
Scriba: Ds. H. M. J. Kramer, Th. C.
Vise-Scriba: Oudl. H. P. Geldenhuys.
Superintendent van Sondagskole: Ds. H. M. J. Kramer, Th. C.
Ouderlinge: J. Heyneke (Nelspruit), J. Heyneke (Sabie), C. J. J. Ahlers.
Sekundi: H. W. Ballot, T. F. Booysen, B. J. Spies.

DULLSTROOM.
Gestig 1887.

Sieletal: 272. Ledetal: 157. Aangeneem: 12. Gedoop: 14. Oorgekom met Attestasie: 4. Vertrek met Attestasie: 9. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Predikant: Ds. H. J. M. Kramer, Th. C., Posbus 19, Dullstroom.
Konsulent (1ste): Ds. P. van Wyk, B.A., B.D.
Scriba: D. J. Swanepoel, Dullstroom.
Kassier: P. J. Verster, Dullstroom.
Superintendent van Sondagskole: D. J. Swanepoel.
Orreliste: Mev. J. Moodie.
Koster: S. A. Fourie.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: H. F. Mulder, F. A. Booijse, J. Moodie, A. J. Joubert, M. A. P. Swanepoel en D. J. Swanepoel.
Diakens: P. J. Verster, J. A. Prinsloo, N. M. Prinsloo, P. J. Joubert en W. J. Botha.

CHRISSIESMEER.
Gestig 1892.

Sieletal: 303. Ledetal: 176. Aangeneem: 2. Gedoop: 10. Pare getroud: 1.

Scriba: S. W. J. Meyer, Knockdhu, Chrissiesmeer.
Kassier: C. H. Buitendag, Posbus 22, Chrissiesmeer.

ERMELO.
Gestig 1909.

Sieletal: 654. Ledetal: 405. Aangeneem: 6. Gedoop: 18. Pare getroud: 7. Oorgekom met Attestasie: 15. Vertrek met Attestasie: 11. Oorgekom van ander Kerke: 9. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. W. J. Roos, B.A., B.D., Everardstraat, Ermelo.
Scriba: Nico Wolmarans, Transvalia, Pk. Uitspanning.
Kassier: C. H. Buitendag, 27 Kleynhansstraat, Bus 278, Ermelo.

ROOSSENEKAL.
Gestig 1919.

Sieletal: 274. Ledetal: 235. Aangeneem: 13. Gedoop: 12. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 24. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 13.

Predikant: Ds. H. M. J. Kramer, Th. C., Bus 19, Dullstroom.
Konsulent (1ste): Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D., Belfast.
Scriba/Kassier: H. T. Z. Ganswyk, Pk. Lagersdrift, oor Middelburg, Tvl.
Orreliste: Mev. Minnaar.
Koster: H. Otto.
Voorleser: H. T. Z. Ganswyk.
Ouderlinge: H. T. Z. Ganswyk, J. A. Meijer, S. J. v. d. Berg, C. A. Swart, Isak Smit, H. J. Prinsloo, W. J. Welsh en C. S. Fourie.
Diakens: P. W. Prinsloo, J. T. J. Prinsloo, P. N. R. Oosthuizen, H. J. Prinsloo, Kalie Pieterse, C. F. Stoltz en J. T. J. Wolmarans.

LYDENBURG.
Gestig 1927.

Sieletal: 653. Ledetal: 349. Aangeneem: 17. Gedoop: 25. Pare getroud: 6. Oorgekom met Attestasie: 7. Vertrek met Attestasie: 28. Oorgekom van ander Kerke: 7. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.

Konsulent (1ste): Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D., Belfast.
Konsulent (2de): Ds. H. M. J. Kramer, Th. C., Dullstroom.
Scriba: Diak. G. J. Oosthuizen, Kerkstraat 17, Lydenburg.
Kassier: Diak. J. P. Joubert, Posbus 80, Lydenburg.
Superintendent van Sondagskole: R. Roets.
Orreliste: Mev. M. Kruger.
Koster: R. Roets.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: C. W. Broekman, D. J. Volschenk, C. Ahlers, T. F. Prinsloo, F. Maré, F. Grobler, C. J. Joubert, J. M. Botha, C. D. de Lange, G. C. Oosthuizen en J. J. P. Erasmus.
Diakens: F. Peacock, J. P. Joubert, C. Buitendach, C. J. van den Berg, G. J. Oosthuizen, F. Joubert, V. Koeleman, W. Botha, J. Horn, R. G. Nichelson, W. Cilliers en F. P. Stevenson.

PLASTON.
Gestig 1930.

Sieletal: 127. Ledetal: 71. Aangeneem: 3. Gedoop: 3. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 25. Oorgekom van ander Kerke: 2.

Konsulent (1ste): Ds. H. M. J. Kramer, Th. C., Posbus 19, Dullstroom.
Scriba/Kassier: J. J. F. Jooste, Posbus 44, Plaston.
Superintendent van Sondagskole: J. J. F. Jooste, Posbus 44, Plaston.
Orreliste: Mej. H. Middel.
Koster: Mej. J. van den Berg.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: R. J. Venter en J. J. Kruger.
Diakens: P. A. de Lange, W. N. J. Strydom en J. J. F. Jooste.

BELFAST.
Gestig 1935.

Sieletal: 383. Ledetal: 204. Aangeneem: 27. Gedoop: 14. Pare getroud: 10. Oorgekom met Attestasie: 5. Vertrek met Attestasie: 11. Oorgekom van ander Kerke: 14. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.

Predikant: Ds. P. van Wyk, B.A., B.D., Posbus 49, Belfast.
Konsulent (1ste): Ds. H. M. J. Kramer, Th. C., Posbus 19, Dullstroom.
Konsulent (2de): Ds. J. H. Naudé, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: D. G. Jordaan, Posbus 6, Belfast.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. A. G. J. van Nieuwenhuizen, S.A.S., Belfast.
Orreliste: Mev. E. van Nieuwenhuizen.
Koster: J. P. Minnaar.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: G. L. Roos, A. G. J. van Nieuwenhuizen, G. Wheeler, C. C. Viljoen en G. Kruger.
Diakens: D. J. van Vuuren M. P. J. van Eeden, J. P. Minnaar en K. P. Minnaar.

SABIE.
Gestig 1935.

Sieletal: 321. Ledetal: 150. Aangeneem: 7. Gedoop: 12. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 11. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.

Konsulent (1ste): Ds. H. M. J. Kramer, Th. C.
Konsulent (2de): Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: Oudl. J. H. J. van Rensburg, Posbus 50, Sabie.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. C. Heyneke.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. C. Heyneke, J. L. J. van Rensburg, S. S. Schnetler, G. S. Rossouw en W. Smal.
Diakens: J. D. Oosthuizen, W. Otto, G. Morrisse, P. J. Joubert en A. J. Strydom.

CAROLINA.
Gestig 1936.

Sieletal: 183. Ledetal: 101. Aangeneem: 3. Gedoop: 4. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 16. Vertrek met Attestasie: 5. Oorgekom van ander Kerke: 1.

Konsulent (1ste): Ds. W. J. Roos, B.A., B.D., Ermelo.
Konsulent (2de): Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D., Belfast.
Scriba/Kassier: A. J. Willemse, Posbus 94, Foon 19, Carolina, Transvaal.
Superintendent van Sondagskole: A. J. Willemse, Posbus 94, Foon 19, Carolina, Transvaal.
Voorleser: A. J. Willemse.
Ouderlinge: A. J. Willemse, W. J. Bell en J. H. Joubert.
Diakens: E. E. Meyer en J. P. Dreckmeier.

HENDRINA.
Gestig 1937.

Sieletal: 272. Ledetal: 144. Aangeneem: 4. Gedoop: 12. Vertrek met Attestasie: 14. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D., Ned. Herv. Pastorie, Belfast.
Konsulent (1ste): Ds. W. Roos, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. H. M. J. Kramer, Th. C.
Scriba/Kassier: B. J. Spies, Foon 1630, Posbus 37, Hendrina.
Superintendent van Sondagskole: D. S. Rabie, Hendrina.
Orreliste: Mev. A. van Nieuwenhuizen.
Koster: P. J. Prinsloo.
Voorleser: B. J. Spies.
Ouderlinge: J. C. Esterhuizen, N. J. R. van Wyk, B. D. T. Erasmus, R. F. van Wyk, J. C. van Nieuwenhuizen en B. J. Spies.
Diakens: J. H. Mahoney, J. C. Nieman, B. C. Grobler, E. H. Steyn, P. J. Prinsloo en H. P. van Rensburg.

WATERVAL BOVEN.
Gestig 1942.

Sieletal: 730. Ledetal: 360. Aangeneem: 16. Gedoop: 30. Pare getroud: 2. Oorgekom met Attestasie: 8. Vertrek met attestasie: 10. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.

Predikant: Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D., Posbus 49, Belfast.
Scriba/Kassier: C. P. Boonzaaier, Posbus 1, Waterval Boven.
Orrelis: Br. W. J. Rossouw.
Koster: Br. P. van Schalkwyk.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. T. J. van Wyk, W. Wessels, C. F. J. Meyer, C. C. van Staden, J. J. Prinsloo, M. C. J. van Schalkwyk, H. W. Ras en C. P. Boonzaaier.
Diakens: L. J. van der Merwe, W. J. J. van Wyk, A. J. Vosloo, J. G. W. van Niekerk, P. J. Pretorius, J. Z. Swart en B. M. Coetzer.

NELSPRUIT.
Gestig 1944.

Sieletal: 240. Ledetal: 165. Aangeneem: 8. Gedoop: 13. Oorgekom met Attestasie: 16. Vertrek met Attestasie: 6. Oorgekom van ander Kerke: 5.

Scriba/Kassier: H. J. Kruger, Posbus 30, Nelspruit.

BREYTEN.
Gestig 1945.

Sieletal: 362. Ledetal: 179. Aangeneem: 4. Gedoop: 2. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 1. Vertrek met Attestasie: 6. Oorgekom van ander Kerke: 2.

Predikant: Ds. W. J. Roos, B.A., B.D., Everardstraat, Foon 39, Ermelo.
Konsulent (1ste): Ds. H. M. J. Kramer, Th. C., Bus 19, Dullstroom.
Konsulent (2de): Ds. P. A. R. C. van Wyk, B.A., B.D., Belfast.
Scriba: C. Rabie, Bus 24, Breyten.
Kassier: M. Swart, Bus 1, Breyten.
Superintendent van Sondagskole: S. C. J. van Rensburg, Bus 34, Breyten.
Orrelis: C. A. Ras.
Koster: A. J. J. van Vuuren.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: H. P. Dreyer, C. J. Breitenbach, T. P. Goosen, S. F. van Biljon, C. van der Berg.
Diakens: D. Botha, A. L. Joubert, C. A. Ras, W. A. de Witt en F. Koch.

STOFFBERG.
Gestig 1945.

Sieletal: 250. Ledetal: 128. Aangeneem: 4. Gedoop: 5. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 1. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.

Predikant: Ds. H. M. J. Kramer, Th. C., Bus 19, Dullstroom.
Konsulent (1ste): Ds. P. van Wyk, B.A., B.D., Belfast.
Konsulent (2de): Ds. W. J. Roos, B.A., B.D., Ermelo.
Scriba/Kassier: N. J. v. d. Berg, Posbus 13, Stoffberg.
Orreliste: Mev. M. J. Botha, Pk. Rooikraal.
Koster: Mnr. J. B. Wolmarans, Pk. Stoffberg.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: M. C. Botha, J. H. Brits, J. J. Diederiks en P. R. Botha.

Diakens: J. C. Cronje, M. J. Botha en A. J. Potgieter.

RING VAN KRUGERSDORP.

Gemeentes: Krugersdorp, Randpoort, Roodepoort, Krugersdorp-Wes, Florida, Wonderfontein, Louis Brandt.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. P. J. J. Venter.
Vise-Voorsitter: Ds. W. F. Huyzers, B.A., B.D.

Scriba: Ds. F. J. Z. Booysen, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. G. J. van Jaarsveld, B.A., B.D.
Superintendent van Sondagskole: Ds. J. P. B. Viljoen, B.A., B.D.
Ouderlinge: L. M. Coetzee, C. L. van der Merwe, J. S. Roos.
Sekundi: F. W. C. Labuschagne, P. G. Human, H. C. van der Merwe.

KRUGERSDORP.
Gestig 1891.

Sieletal: 3,520. Ledetal: 2,050. Aangeneem: 96. Gedoop: 120. Pare getroud: 42. Oorgekom met Attestasie: 34. Vertrek met Attestasie: 74. Oorgekom van ander Kerke: 51. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 30.

Predikante: Ds. W. F. H. Huyzers, B.A., B.D., en Ds. K. Papp.
Scriba: Oudl. J. H. F. Viviers, De Wetstraat 139, Krugersdorp. Foon 66-5824.
Kassier: A. B. v. N. Herbst, Ned. Herv. Weeshuis, Posbus 262, Krugersdorp.
Scriba vir Registrasie: C. P. N. Bolton, De Wetstraat 16, Krugersdorp.
Superintendent van Sondagskole: Ds. W. F. H. Huyzers, B.A., B.D.
Orrelis: S. Holtzhausen, Spackman House, Posbus 72, Krugersdorp.
Koster: C. J. Ras, Maricostraat 54, Burgershoop.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: P. G. Human, D. J. Vorster, P. S. Greyling, D. van Rooyen, J. H. Viviers, S. F. Marais, D. J. M. Meyer, C. J. Olivier, J. A. Loggenberg, B. D. C. Bezuidenhout, J. S. van der Walt, **F. Joubert, M. J. Steenkamp, H. P. van der Berg, G. H. Rautenbach,** H. J. Kriel, J. D. H. de Bruyn, H. P. J. Vorster, C. J. Coetzee, **D. J.** Visser, H. J. Rheeders, J. H. Fourie, H. L. Bredenhann, P. C. Schutte, **M. J. Redelinghuys, J. L. J. Pretorius, W. W. Viljoen, J. P. L.** Labuschagne en W. G. Thompson.
Diakens: J. C. van Dyk, I. Marais, D. A. Viljoen, F. Martins, W. J. Goosen, T. J. Visser, A. S. Labuschagne, A. N. Erasmus, C. J. Ras, C. J. Olivier, F. D. J. Hoffman, J. M. Smit, J. L. Roos, J. F. M. Bolton, H. J. Beukes, W. A. van der Berg, C. J. S. Zietsman, **J. J.** van Niekerk, A. J. Schutte, F. W. T. Pistorius, W. Coetzee, **J. J.** Steenekamp, S. van der Berg, J. C. S. Grobler, F. S. Olivier, **G. F.** Nagel, J. A. van der Merwe, **J. M. Kritzinger, F. D. Labuschagne en J. S. Smith.**

RANDPOORT.
Gestig 1939.

Sieletal: 2,076. Ledetal: 1,061. Aangeneem: 41. Gedoop: 80. Pare getroud: 9. Oorgekom met Attestasie: 21. Vertrek met Attestasie: 20. Oorgekom van ander Kerke: 16. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.

Predikant: Ds. G. J. van Jaarsveld, B.A., B.D., Bensonlaan 12, Randfontein. Foon: 67-1968.
Konsulent (1ste): Ds. J. P. B. Viljoen, B.A., B.D., Wonderfontein.
Konsulent (2de): Ds. F. J. Z. Booysen, B.A., B.D., Krugersdorp-Wes.

Scriba: Mnr. J. J. Steenkamp,Elainelaan 5, Homelake, Randfontein. Foon 67-1233.
Kassier: Mnr. C. L. van der Merwe, Stubbsstraat 16, Randfontein.
Scriba vir Registrasie: Mnr. J. J. Steenkamp, Elainelaan 5, Homelake, Randfontein.
Superintendent van Sondagskole: Ds. G. J. van Jaarsveld, B.A., B.D., Bensonlaan 12, Randfontein.
Orrelis: Mnr. H. van der Merwe, Robinson 50, Randfontein. Foon 67-1237.
Koster: Mnr. P. Bodenstein, Barendstraat 88, Randgate.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: W. F. A. Hite, H. B. van Rensburg, A. J. Potgieter, N. Breedt, C. L. van der Merwe, J. J. J. van Vuuren, P. J. Bezuidenhout, H. C. Crafford, J. S. Ahlers, N. J. Steenekamp, I. J. G. Cronje, G. J. van Vollenhoven, J. F. Beeslaar, J. E. Bredenhann, G. J. Norval, C. J. S. de Beer, T. P. van der Bergh, J. C. Kruger, D. J. Struwig en P. G. de Villiers.
Diakens: F. A. Kok, P. J. Loock, J. J. Grove, J. B. Marnewick, H. O. Collins, M. W. Vorster, D. J. C. van Wyk, W. A. Woods, T. R. Nolan, A. Oberholzer, T. C. Vosloo, F. Botha, J. Nolan, H. L. Havenga, C. J. Hattingh, M. Consalves, T. P. Oosthuizen, C. G. S. Snyman, H. C. van Wyk, G. E. York, R. J. Steenkamp, M. le Roux, J. Collins en J. P. Snyman.

ROODEPOORT.
Gestig 1940.

Sieletal: 1,381. Ledetal: 704. Aangeneem: 44. Gedoop: 72. Pare getroud: 12. Oorgekom met Attestasie: 20. Vertrek met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 31. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 11.

Predikant: Ds. P. J. J. Venter, Wightstraat 46, Tel. 61-1835.
Konsulent (1ste): Dr. B. J. Engelbrecht, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. W. Huyzers, B.A., B.D.
Scriba: S. J. v. d. Berg, 7de Laan 133, Roodepoort-Noord.
Kassier: Oudl. J. H. Viljoen.
Scriba vir Registrasie (Waarn.): Ds. P. J. J. Venter, Wightstraat 46, Roodepoort.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. P. Potgieter.
Orreliste: Mev. Marshall.
Koster: Oudl. J. H. Viljoen.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. P. Potgieter, H. J. Dreyer, J. H. Viljoen, O. J. Bierman, P. J. Beukes, J. H. Labuschagne, D. J. Fourie, J. F. Venter, J. F. Bothma, R. Bossert, A. W. Jansen en O. Upton.
Diakens: A. von Brandis, J. M. Purén, D. Erasmus, S. J. v. d. Berg, H. Seijffert, G. Prinsloo, B. Botha, P. Francis, L. Ayres, C. van Zyl, P. Bossert en S. J. J. van der Berg.

KRUGERSDORP-WES.
Gestig 1942.

Sieletal: 1,274. Ledetal: 686. Aangeneem: 48. Gedoop: 56. Pare getroud: 18. Oorgekom met Attestasie: 41. Vertrek met Attestasie: 10. Oorgekom van ander Kerke: 27. Vertrek met bew. van **Lidmaatskap: 5.**

Predikant: Ds. F. J. Z. Booysen, B.A., B.D., Foon 66-3275, Ned. Herv. Pastorie, Posbus 15, Krugersdorp-Wes.
Konsulent (1ste): Ds. J. P. B. Viljoen, B.A., B.D., Wonderfontein, Bus 15 Bank.
Konsulent (2de): Ds. C. J. van Jaarsveld, B.A., B.D., Foon 67-1968, Bensonlaan 12, Randfontein.
Scriba: Oudl. P. C. du Toit, Foon 66-1672, Jonesstraat 87, Posbus 15, Krugersdorp-Wes.
Kassier: Oudl. M. J. Mostert, Foon 66-4572, Tannerstraat 96, Posbus 15, Krugersdorp-Wes.
Scriba vir Registrasie: D. H. Möller, Foon 66-2775, Nelliestraat 33, Posbus 15, Krugersdorp-Wes.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. G. de Bruin, 38 Beckedan, Pk. Krugersdorp-Wes.
Orreliste: Mev. B. Meyer, Bustonstraat 15, Burgershoop.
Koster: Mev. H. Ayres, Naudélaan 60, Krugersdorp-Wes.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: H. C. van der Merwe, A. J. Visser, H. A. Basson, C. van den Berg, I. J. Oosthuizen, D. H. Möller, M. J. Mostert, E. H. de Witt, P. C. du Toit, J. G. de Bruin, C. F. Botes en I. G. D. Theron.
Diakens: J. C. E. Swart, C. J. C. van Rooyen, C .Esterhuizen, H. L. Joubert, W. J. Smith, P. J. Kempenaar, B. G. de Beer, J. van der Linde, P. J. van den Berg, J. L. F. Rudolf, H. P. van Zyl, H. J. P. de Beer, P. J. L. Botha, F. Peach en P. H. S. Opperman.

FLORIDA.
Gestig 1946.

Sieletal: 716. Ledetal: 402. Aangeneem: 15. Gedoop: 15. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 20. Vertrek met Attestasie: 8. Oorgekom van ander Kerke: 10. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Predikant: Dr. B. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Golfstraat 8, Florida. Foon 62-2601.
Konsulent (1ste): Ds. F. J. Z. Booysen, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. W. F. H. Huyzers, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: L. M. Coetzee, Gretchenstraat 10, Florida. Foon 62-1363.
Scriba vir Registrasie: J. C. Hoffmann, 6de Laan 10, Maraisburg.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. L. Grové, Sesdelaan 66, Maraisburg.
Orreliste: Mev. M. Hattingh.
Koster: P. Erwee.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: F. C. Hoffmann, L. M. Coetzee, C. C. A. Breet, L. Grové, C. Steyn, J. van Staden, C. Mahne, M. J. Nortmann, A. Kruger, W. J. Steyn, F. W. C. Labuschagne, L. P. Greers, J. C. W. Francis.
Diakens: Z. Coetzer, J. Kruger, P. Naudé, C. S. van Heerden, J. v. d. Berg, J. J. Kruger, H. Coetzer, J. H. van Eeden, J. H. Delport Scheepers, J. H. Grant en C. J. Kruger.

WONDERFONTEIN.
Gestig 1946.

Sieletal: 1,269. Ledetal: 627. Aangeneem: 21. Gedoop: 33. Pare getroud: 4. Oorgekom met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 5.

Predikant: Ds. J. P. B. Viljoen, B.A., B.D., Pk. Welverdiend.
Konsulent (1ste): Ds. W. F. H. Huyzers, B.A., B.D., Krugersdorp.
Scriba: D. J. Nortje, Bus 16, Bank.
Kassier: J. P. Prinsloo, Blaauwbank, Pk. Goudryk.
Scriba vir Registrasie: D. J. Nortje, Bus 16, Bank.
Scriba vir Attestate: D. J. C. van der Merwe, Pk. Bank.
Superintendent van Sondagskole: C. J. Greyling, Pk. Bank.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: W. J. J. van der Merwe, J. S. Roos, J. P. Nortje, J. Greyling, I. M. van Rooyen, S. D. Oosthuizen, C. H. le Roux, G. S. Wolfaardt, G. Labuschagne, T. N. van Broekhuizen, J. F. Schutte, P. E. v. d. Berg, J. Watt, C. Bierman, P. Venter, D. Lindsay, E. P. H. Roos en F. Mulder.
Diakens: D. J. C. van der Merwe, W. J. J. van der Merwe, J. P. Prinsloo, D. J. Potgieter, H. Hall, W. de Beer, C. J. Joubert, D. Basson, J. Hunter, S. C. Greyling, P. Cordier, P. S. Nortje, D. J. Nortje, M. van der Linde, M. Potgieter, J. Jonker en H. van der Merwe.

LOUIS BRANDT.
Gestig 1947.

Sieletal: 721. Ledetal: 361. Aangeneem: 6. Gedoop: 27. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 9. Vertrek met Attestasie: 1. Oorgekom van ander Kerke: 3.
Predikant: Dr. B. J. Engelbrecht, B.A., B.D., Foon 62-2601, Golfstraat 8, Florida.
Konsulent (1ste): Ds. P. J. J. Venter, Wightstraat 46, Roodepoort.
Scriba: Oudl. E. H. J. Engelbrecht, Yorkstraat 461, Kensington „B", Pk. Broughton, Johannesburg.
Kassier: Diaken I. J. du Bruyn, Longlaan 91, Ferndale, Pk. Broughton, Johannesburg.
Scriba vir Registrasie: Oudl. W. C. Swart, Pk. Fontainebleau, Johannesburg.
Superintendent van Sondagskole: G. A. C. Ehlers, Pk. Fontainebleau, Johannesburg.
Koster: (1) J. H. Labuschagne (Ferndale); (2) Mnr. Du Randt (Fontainebleau).
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: G. A. C. Ehlers, W. C. Swart, G. J. le Roux, J. H. Bosch, L. G. J. van Vuuren, E. H. J. Engelbrecht, C. Kruger, A. A. van Jaarsveld, J. J. Viljoen en D. J. Snyman.
Diakens: P. J. Pretorius, G. P. Pretorius, C. P. S. du Plooy, S. Joubert, A. Swart, I. J. du Bruyn, G. J. Slabbert, F. J. J. Potgieter, C. J. Simpson.

—000—

RING VAN JOHANNESBURG.

Gemeentes: Johannesburg, Turffontein, Kensington, Newlands, Johannesburg-Noord, Johannesburg-Wes, Brixton, Melville.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. P. J. L. Bierman, B.A., B.D.
ViseVoorsitter: Ds. S. P. Viljoen, B.A., B.D.
Scriba: Ds. A. J. Nolte, B.A., B.D.

Vise-Scriba: Ds. J. I. de Wet, B.A., B.D.
Ouderlinge: L. C. du Plessis, I. Mooi, D. A. Viljoen.
Sekundi: F. Tredoux, F. E. Kaltwasser, J. G. van Straaten.

JOHANNESBURG.
Gestig 1895.

Sieletal: 1,732. Ledetal: 910. Aangeneem: 46. Gedoop: 105. Pare getroud: 15. Oorgekom met Attestasie: 18. Vertrek met Attestasie: 87. Oorgekom van ander Kerke: 24. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 32.

Predikant: Ds. P. J. L. Bierman, B.A., B.D., Foon 31-1052, Kingstonlaan 38, Auckland Park, Johannesburg.
Konsulent (1ste): Ds. P. S. Grobler, B.A., B.D., Newlands.
Konsulent (2de): Ds. A. J. Nolte, B.A., B.D., Johannesburg-Wes.
Scriba: H. G. Cilliers, Foon 44-2988, College Mansions, Ameshoffstraat, Clifton, Johannesburg.
Kassier: W. C. J. van Rensburg, Foon 31-2039, Kingstonlaan 46, Auckland Park, Johannesburg.
Scriba vir Registrasie: Ds. P. J. L. Bierman.
Superintendent van Sondagskole: Ds. P. J. L. Bierman.
Orrelis: H. L. Snyman.
Koster: M. M. Snyman.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: M. M. Snyman, F. S. A. Barnard, C. S. v. H. Botha, P. M. Smith, H. G. Cilliers, B. C. Greyling, J. P. Horn, P. J. Herbst, J. E. Kruger, A. Mane, M. G. Smit, A. van Tonder, F. J. van Tonder, A. G. Els, P. J. Botes, J. Meyer, W. L. Cronje, Duvenage en A. J. Pretorius.
Diakens: J. J. Esterhuizen, J. Ferreira, W. C. J. van Rensburg, J. J. Venter, G. J. J. Schoeman, D. J. Meyer, F. J. du Toit, F. C. van Tonder, D. Gomes, J. Roelofse, G. Greeff, J. A. Smit en G. Labuschagne.

TURFFONTEIN.
Gestig 1929.

Sieletal: 1,684. Ledetal: 922. Aangeneem: 14. Gedoop: 67. Pare getroud: 10. Oorgekom met Attestasie: 34. Vertrek met Attestasie: 30. Oorgekom van ander Kerke: 18. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 6.

Konsulent (1ste): Ds. S. P. Viljoen, B.A., B.D., Foyle-laan 50, Crosby, Foon 35-4612.
Konsulent (2de): Ds. J. I. de Wet, B.A., B.D.
Kassier: Diak. B. van der Walt, Gardenstraat 49, Rosettenville, Johannesburg.
Scriba vir Registrasie: Diak. Piet Ras, Friedastraat 5, Regents-Park, Johannesburg.
Superintendente van Sondagskole: Oudll. J. A. Botha, E. P. Olivier (Stad); Buite-wyke: Oudl. Opperman.
Orrelis: Mnr. H. F. Lankester, No. 5 Maxivan Court, Booysens, Johannesburg.
Koster: Mnr. P. S. Naude, Donnelystraat 12, Turffontein, Johannesburg.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. P. J. Botha, J. A. Botha, J. M. Esterhuizen, I. J. Mooi, E. P. Olivier, A. du Preez, J. H. Coertse, J. H. Hennop, Tienie Pretorius, S. Opperman, G. J. J. Wolfaart, W. van Deventer, J. S. Pretorius, H. J. Coetzee, J. N. Brits en Marx.
Diakens: R. J. Russouw, P. G. Russouw, G. du Toit, Koos Heyneke, L. J. Rautenbach, M. W. P. Smit, R. J. Prinsloo, W. J. Nel, E. A van Jaarsveld, H. S Roodt, G. J. J. Kruger, L. du Preez, De Beer, P. J. Ras, J. C. O. Joubert, B. J. van der Walt, E. A. van der Merwe, Ras van der Merwe, D. J. Joubert, L. H. Delport, J. van Deventer, Rulf van der Westhuizen, Weideman en Moolman.

KENSINGTON.
Gestig 1929.

Sieletal: 979. Ledetal: 554. Aangeneem: 16. Gedoop: 57. Pare getroud: 6. Oorgekom met Attestasie: 16. Vertrek met Attestasie: 18. Oorgekom van ander Kerke 15. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 8,

Konsulent (1ste): Ds. P. J. L. Bierman, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. S. P. Viljoen, B.A., B.D.
Scriba: G. J. Malan, 6de Laan 126, Bezuidenhoutvallei, Johannesburg. Foon 34-1344.
Kassier: M. J. Geyser, Doranstraat 180, Jeppe-Uitbreiding, Johannesburg. Foon 24-2122.
Scriba vir Registrasie: J. O. Spies, Fawcusstraat 83, Belgravia, Johannesburg. Foon 22-5522.
Superintendent van Sondagskole: J. P. Engelbrecht, Charlesstraat 8, Troyeville, Johannesburg.
Orrelis: Otto Seyfert, Stanmoreweg 15, Kensington, Johannesburg.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. A. Geldenhuis, J. J. Opperman, P. J. R. Jooste, J. G. van straten, M. J. Geyser, J. J. van Rensburg en C. C. Mans.
Diakens: J. O. Spies, G. J. Malan, J. P. Engelbrecht, L. P. Marais, L. J. Rothman, S. de Beer, H. Fourie, S. J. W. Smit, D. R. P. van Vuuren, A. P. Swanepoel, W. C. T. Marais, J. Cooper, G. Erasmus, J .A. B. Delport en J. W. F. Krugell.

NEWLANDS.
Gestig 1929.

Sieletal: 1,416. Ledetal: 724. Aangeneem: 61. Gedoop: 77. Oorgekom met Attestasie: 17. Vertrek met Attestasie: 12. Oorgekom van ander Kerke: 9. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 11.

Predikant: Ds. P. S. Grobler, B.A., B.D., Albertsweg 28, Delarey, Pk. Maraisburg. Foon 35-9619.
Konsulent (1ste): Ds. J. A. Smit, B.A., B.D., Quaggashoekstraat 1, „The Hill," Johannesburg. Foon 26-2926.
Konsulent (2de): Ds. A. J. Nolte, B.A., B.D., Hamptonlaan 48, Rossmore, Johannesburg. Foon 35-3987.
Scriba: C. W. B. Venter, Marketweg 98, Newlands, Johannesburg. Bus 92, Pk. Newville, Johannesburg. Foon 35-9847.
Kassier: G. Oberholzer, van Zylweg 12, Newlands, Johannesburg. Foon 35-9730.
Superintendent van Sondagskole: J. F. van Loggerenberg, Sewendestraat 20, Newlands.
Orrelis: A. Schwartz.

Koster: H. P. Holtzhauzen.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: G. J. J. van Vuuren, H. C. du Preez, N. E. van Wyk, P J. Fraser, A. J. Viljoen, J. H. du Preez, J. F. van Loggerenberg, F. C. Meyer en H. J. J. Venter.
Diakens: P. M. van Loggerenberg, H. A. Volschenk, G. A. du Preez, P. A. J. le Roux, A. W. Joubert, D. C. B. van Zyl, J. Nortje, F. A. Gerber, J. Z. van Loggerenberg, J. A. H. du Plessis, A. G. Oberholzer, J. Schmidt en C. W. B. Venter.

JOHANNESBURG-NOORD.
Gestig 1933.

Sieletal: 254. Ledetal: 133. Aangeneem: 9. Gedoop: 10. Pare getroud: 1. Oorgekom van ander Kerke: 4.
Predikant: Ds. J. I. de Wet, B.A., B.D., Twickenhamlaan 51, Auckland Park, Johannesburg. Foon 31-2321.
Konsulent (1ste): Ds. A. J. Nolte, B.A., B.D., Hamptonlaan 48, Rossmore, Johannesburg. Telefoon 35-3987.
Konsulent (2de): Ds. P. J. L. Bierman, B.A., B.D., Kingstonlaan, Auckland Park, Johannesburg. Foon 31-1052.
Scriba: J. P. Smit, Banketstraat 144, Hillbrow, Johannesburg.
Kassier: Mnr. H. A. Coetzee, Rivoniaskool, Pcs Rivonia.
Voorleser: Oudl. H. A. Coetzee.
Ouderlinge: H. A. Coetzee, R. Botes, N. E. le Roux, J. M. Theunissen, F. J. J. Nagel en C. Vorster.
Diakens: S. J. K. de Beer, D. A. van Antwerpen en L. J. Olwagen.

JOHANNESBURG-WES.
Gestig 1942.

Sieletal: 1,391. Ledetal: 784. Aangeneem: 42. Gedoop: 47. Pare getroud: 24. Oorgekom met Attestasie: 41. Vertrek met Attestasie: 30. Oorgekom van ander Kerke: 33. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 10.
Predikant: Ds. A. J. Nolte, B.A., B.D., Hamptonlaan 48, Rossmore, Johannesburg.
Konsulent (1ste): Ds. S. P. Viljoen, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. J. A. Smit, B.A., B.D.
Scriba: R. J. J. van Rensburg, Winchesterstraat 40, Westdene.
Kassier: G. J. A. Serfontein, Arundelweg 29, Westdene.
Scriba vir Registrasie: R. J. J. van Rensburg, Winchesterstraat 40, Westdene.
Superintendent van Sondagskole: D. A. Viljoen, Tenbystraat 9a, Westdene.
Orreliste: Mej. Claase.
Koster: Oudl. D. A. Viljoen, Tenbystraat 9a, Westdene.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: D. A. Viljoen, A. Oosthuizen, G. Strydom, W. A. Wüd, J. F. van der Merwe, A. J. van Staden, L. D. Engelbrecht J. C. Esterhuizen, J. H. Visagie, G. P. Morris, H. T. Esterhuizen, G. J. Vermaak, P. N. Bester, P. A. Pelser, J. J. Durandt, A. P. S. Botha, H. S. Pretorius, A. J. de Lange, L. J. van der Schyff en A. van Wyk.
Diakens: J. N. v. d. Berg, J. D. Pretorius, L. van Niekerk, J. Ayres, O. Bester, H. D. Pretorius, L. C. Hattingh, J. van Zyl, J.

Zerwick, T. G. Coetzee, J. A. Groenewald, D. J. Pretorius, G. J. A. Serfontein, F. C. de Beer, J. L. Otto, J. Broodryk, H. Pieterse, P. C. du Plessis, P. H. Kemp en G. S. van Zyl.

BRIXTON.
Gestig 1944.

Sieletal: 1,947. Ledetal: 1,120. Aangeneem: 44. Gedoop: 66. Pare getroud: 25. Oorgekom met Attestasie: 41. Vertrek met Attestasie: 76. Oorgekom van ander Kerke: 36. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 18.
Predikant: Ds. S. P. Viljoen, B.A., B.D., Foylelaan 50, Crosby, Johannesburg.
Konsulent (1ste): Ds. J. I. de Wet, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. P. S. Grobler, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: H. S. Erasmus, St. Gothardlaan 50, Mayfair, Johannesburg.
Scriba vir Registrasie: Ds. S. P. Viljoen, Foylelaan 50, Crosby, Johannesburg.
Superintendent van Sondagskole: Nico Campher, Jamestownlaan 140, Crosby, Johannesburg.
Orrelis: H. Sondorp.
Koster: G. C. van Staden.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: G. C. van Staden, M. J. van Nieuwenhuizen, M. J. Wilmans, C. J. Swart, J. J. Nel, P. W. Pottas, P. J. Strydom, M. J. Pretorius, J. Blignaut, C J. Oosthuizen, A. van Heerden, P. S. Snyman, Nico Campher, H. F. Grobler, J. Vorster, F. L. Tredoux en P. J. Saayman.
Diakens: G. F. W. Wilmans, C. P. Snyman, J. J. Coetzer, J. P. Blignaut, Z. W. Ehrke, F. A. Blignaut, M. Supra, A. J. Swart, C. P. Pieterse, M. W. Nagel, W. Robbertze, H. L. Potgieter, C. J. Esterhuizen, D. J. Stoltz, J. C. Bornman, J. J. P. Grobler, J. J. L. Fourie, A. J. Oelofse en J. Vorster.

MELVILLE.
Gestig 1950.

Sieletal: 481. Ledetal: 378. Aangeneem: 18. Gedoop: 16. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 3. Oorgekom van ander Kerke: 3.
Predikant: Ds. J. I. de Wet, B.A., B.D., Twickenhamlaan 51, Aucklandpark, Johannesburg. Foon 31-2321.
Konsulent (1ste): Ds. P. J. L. Bierman, B.A., B.D., Kingstonlaan 38, Auckland Park, Johannesburg.
Konsulent (2de): Ds. P. S. Grobler, B.A., B.D.
Scriba: Oudl. R. N. J. Grobler, St. Swithinslaan 76, Auckland Park, Johannesburg. Foon 31-2901.
Kassier: Oudl. L. C. du Plessis, Lothburyweg 36, Auckland Park, Johannesburg. Foon 31-1716.
Scriba vir Registrasie: Oudl. R. N. J. Grobler, St. Swithinslaan 76, Auckland Park, Johannesburg.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. G. W. Rhoda, Foon 31-2204, Sewendelaan 22, Melville, Johannesburg.
Orreliste: Mej. Elma du Plessis.
Voorleser: Ouderlinge om die beurt.

Ouderlinge: C. J. J. van Zyl, R. N. J. Grobler, L. C. du Plessis, J. J. Reyneke, G. W. Rhoda, G. D. Kammeyer, C. J. Labuschagne, J. S. Lewies en J. A. du Toit.

Diakens: A. W. Heyneke, C. M. de Jager, G. J. Viktor, H. B. C. Gey van Pittius, D. Kleinsmit, J. A. Botha en D. G. Marais.

—000—

RING VAN GERMISTON.

Gemeentes: Germiston, Brakpan, Boksburg, Springs, Zuurfontein, Benoni, Primrose, Alberton.

Ringskommissie:

Voorsitter: Ds. J. C. du Plessis, B.A., B.D.

Vise-Voorsitter: Ds. G. P. J. Grobler, B.A., B.D.

Scriba: Ds. F. J. van Zyl, B.A., B.D.

Vise-Scriba: Ds. C. J. S. van Niekerk, B.A., B.D.

Superintendent van Sondagskole: Ds. J. H. van Staden, B.A., B.D.

Ouderlinge: L. R. Breytenbach, P. S. van Tonder, H. J. van Broekhuizen.

Sekundi: F. C. Venter, M. S. van Staden, A. P. Prinsloo.

GERMISTON.
Gestig 1911.

Sieletal: 2,468. Ledetal: 1,306. Aangeneem: 95. Gedoop: 131. Pare getroud: 34. Oorgekom met Attestasie: 36. Vertrek met Attestasie: 93. Oorgekom van ander Kerke: 26. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 25.

Predikant: Ds. J. C. du Plessis, B.A., B.D., Webberweg 118, Germiston. Foon 51-1981.

Konsulent (1ste): Ds. J. J. Prinsloo, B.A., B.D.

Konsulent (2de): Ds. F. J. van Zyl, B.A., B.D.

Scriba: Oudl. P. J. van Nieuwenhuizen, Bus 414, Germiston. Foon: 59-9456.

Kassier: Diak. J. J. Nortje, Haleylaan 49, Parkhill Gardens, Germiston. Foon 51-1679.

Scriba vir Registrasie: Mnr. J. F. Hugo, Paschendalleweg 24, Germiston-Suid. Foon 51-3600.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. P. J. van Nieuwenhuizen.

Orrelis: G. M. Marx, Rialtogebou 7, Presidentstraat, Germiston.

Koster: J. W. Germishuizen.

Voorleser: Ouderlinge om die beurt.

Ouderlinge: J. J. Taljaard, A. P. Malan, G. J. H. Grobler, J. H. le Roux, J. N. Retief, C. D. Steinman, N. H. Morrison, J. A. Venter, J. J. van Vuuren, F. F. Reyneke, C. H. de Koning, H. H. van der Merwe, J. C. Coetzee, M. J. Prinsloo, A. J. de Necker, P. J. van Nieuwenhuizen, S. P. Mulder, P. P. Delport, J. J. van Zyl, F. C. Swanepoel, J. H. Smit, S. P. van Vuuren, W. J. Viljoen, S. J. du Plessis en P. J. Pretorius.

Diakens: H. J. van Sittert, M. J. Prinsloo, H. J. Kay, J. P. J. Botha, L. Buitendag, J. J. Nortje, P. L. Bodenstein, S. J. Coertze,

B. H. Swart, G. S. van der Westhuizen, J. A. Venter, C. M. Ehlers, H. Botha, J. P. Fourie, J. Mulder, M. P. Pretorius, P. N. Viljoen, W. Pretorius, N. J. Botha, J. A. Stoop, P. H. de Necker, A. J. Peyper, J. Wessels en H. F. Minnie.

BRAKPAN.
Gestig 1925.

Sieletal: 2,070. Ledetal: 1,041. Aangeneem: 75. Gedoop: 99. Pare getroud: 18. Oorgekom met Attestasie: 44. Vertrek met Attestasie: 31. Oorgekom van ander Kerke: 23. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 15.

Predikant: Ds. J. J. Prinsloo, B.A., B.D., Rhodeslaan 57, Posbus 109, Brakpan. Foon 55-2639.

Konsulent (1ste): Ds. J. C. du Plessis, B.A., B.D., Germiston.

Konsulent (2de): Ds. P. G. Geertsema, B.A., B.D., Benoni.

Scriba: Oudl. L. R. Breytenbach, Brodiganlaan 24, Dalview. Foon 55-2234.

Kassier: Oudl. D. P. S. Linnenkamp, Posbus 109.

Scriba vir Registrasie: Oudl. M. J. Wolmarans, Eeufeeslaan 25, Dalview. Foon 55-1857.

Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. H. Deysel, Victorialaan 5.

Orreliste: Mej. E. de Wet.

Koster: Oudl. S. J. M. van Heerden, Lesterweg 44, Brenthurst. Foon 55-3969.

Voorleser: Ouderling om die beurt.

Ouderlinge: J. H. S. Bekker, F. A. Bezuidenhout, D. J. Booysen, J. H. Breitenbach, L. R. Breytenbach, P. J. Cilliers, J. H. Deysel, L. du Preez, C. F. B. du Toit, W. G. Earle, L. C. M. Engelbrecht, D G. Jacobs, W. Jordaan, G. F. Joubert, A. Knoetze, J. H. le Grange, D. P. S. Linnenkamp, B. J. Marais, W. L. Marais, C. J. Pelser, J. H. Pieters, R. J. Potgieter, W. J. Pretorius, J. Scholtz, J. J. Spies, P. B. C. van Dyk, S. J. M. van Heerden, J. A. van Niekerk, J. N. van der Bank, J. D. van der Berg, N. van der Walt, W. W. Viljoen, A. C. Wessels, M. J. Wolmarans, M. Zwarts.

Diakens: C. E. H. Bothma, N. J. Bronkhorst, G. C. Coetzee, M. J. de Jager, E. E. du Plessis, P. H. Ferreira, J. L. Green, H. A. Greyling, J. P. Grobbelaar, J. Herbst, G. J. Jacobs, J. Jankowitz, I. W. Koekemoer, L. le Grange, G. McDonald, J. J. McDonald, C. J. F. Meyer, A. C. J. Müller, J. H. Müller, J. B. Oberholzer, J. Olivier, B. J. Pieters, A. Potgieter, J. A. Prinsloo, P. B. N. Prinsloo, M. F. Roos, J. J. L. Stiglingh, P. van Eck, D. van Vuuren, M. J. J. van Vuuren, R. Vermaak, S. Vermaak, S. Victor en J. M. G. Willemse.

BOKSBURG.
Gestig 1932.

Sieletal: 1,372. Ledetal: 820. Aangeneem: 37. Gedoop: 55. Pare getroud: 9. Oorgekom met Attestasie: 30. Vertrek met Attestasie: 23. Oorgekom van ander Kerke: 18. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 18.

Predikant: Ds. G. P. J. Grobler, B.A., B.D., 10de Straat 41, Boksburg-Noord.

Konsulent (1ste): Ds. J. H. van Staden, B.A., B.D., Ned. Herv. Pastorie, Kemptonpark. Foon 236.

Konsulent (2de): Ds. C. J. S. van Niekerk, B.A., B.D., Starstraat 2, Fishersheuwel, Germiston. Foon 58-1649.
Scriba: I. Kolver, Ruiterstraat 15, Casondorp, Boksburg-Noord.
Kassier: J. A. P. Nel, Charl Cilliersstraat 56, Boksburg-Noord. Foon 52-1065.
Scriba vir Registrasie: Mev. S. van Vuuren, Charl Cilliersstraat 56, Boksburg-Noord. Foon 52-1065.
Superintendent van Sondagskole: Ds. G. P. J. Grobler, 10de Straat 41, Boksburg-Noord. Foon 52-1920.
Orreliste: Mej. M. Scholtz, Charl Cilliersstraat 95, Boksburg-Noord. Foon 52-1080.
Koster: G. P. Brits, 1ste Straat 110, Boksburg-Noord.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. A. P. Nel, I. Kolver, H. J. van der Merwe, A. H. van der Westhuizen, J. M. Quinn, M. J. Erasmus, G. P. Brits, F. J. de Lange, J. C. Grobler, F. van Vuuren, M. J. Cronje, F. G. Terblanche, J. L. Pretorius, J. S. Marais, B. Blignaut en B. M. G. Ludick.
Diakens: J. J. Rosslee, Z. J. Otto, R. J. Brits, R. J. A. Brits, J. M. de Wet, L. C. Horn, G. P. Weber, A. J. J. van der Merwe, C. J. Badenhorst, G. G. Smit, L. J. van der Merwe, C. P. Marx, J. P. van der Merwe, W. van Eeden, J. J. de Wet, P. L. Grobler, A. Lategan, J. J. Coertze en J. E. van Vuuren.

SPRINGS.
Gestig 1936.

Sieletal: 1,864. Ledetal: 1,075. Aangeneem: 56. Gedoop: 77. Pare getroud: 26. Oorgekom met Attestasie: 69. Vertrek met Attestasie: 26. Oorgekom van ander Kerke: 24. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 17.
Predikant: Ds. F. J. van Zyl, B.A., B.D., Kentsirkel 81, Petersfield, Springs. Foon 56-2994.
Konsulent (1ste): Ds. P. G. Geertsema, B.A., B.D., Benoni.
Konsulent (2de): Ds. G. P. J. Grobler, B.A., B.D., Boksburg.
Scriba/Kassier: H. J. van Broekhuizen, Kentsirkel 112, Petersfield, Springs.
Scriba vir Registrasie: P. A. von Wielligh, Mayfair Flats 2, Vyfdelaan, Geduldorp, Springs.
Superintendent van Sondagskole: Ds. F. J. van Zyl, Kentsirkel, Petersfield.
Orreliste: Mej. A. Reiners, Louwstraat, Paul Kruger Oord, Springs.
Koster: D. J. Robberts, Brandstraat 41, Geduld-Uitbreiding, Springs.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: H. J. Bouwer, P. Botes, S. P. Briel, P. C. Duvenhage, J. C. du Plessis, W. H. McLean, B. G. Nel, M. J. S. Potgieter, J. J. Pretorius, P. G. Steyn, W. J. Schoeman, L. G. Stoop, J. L. Reiners, A. J. Reynecke, J. A. Ras, A. C. Meyer, G. J. J. van der Bank, B. J. J. van Nieuwenhuizen, A. J. van Wyk, P. A. v. Wielligh, J. L. Venter, A. H. R. van Zyl, H. J. van Broekhuizen, J. B. Wolmarans en F. G. A. Wolmarans.
Diakens: N. J. J. Booyse, J. L. Brits, J. N. du Bruyn, H. J. de Bruin, G. de Beer, J. de Villiers, J. Engelbrecht, L. L. Griffen, J. Grobler, B. G. Nel, T. F. Nelson, C. C. Prinsloo, P. C. Potgieter, D. J. Robberts, P. Rheeder, C. P. Ritchie, J. A. Rossouw, H. P. Steyn, G. F. Senekal, L. J. Viljoen en F. J. C. Wilson.

ZUURFONTEIN.
Gestig 1939.

Sieletal: 975. Ledetal: 503. Aangeneem: 16. Gedoop: 41. Pare getroud: 11. Oorgekom met Attestasie: 51. Vertrek met Attestasie: 15. Oorgekom van ander Kerke: 11. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 4.
Predikant: Ds. J. H. van Staden, B.A., B.D., Ned. Herv. Pastorie, Kerkstraat 68, Kempton Park. Foon 236.
Konsulent (1ste): Ds. G. P. J. Grobler, B.A., B.D., 10de Straat, Boksburg-Noord. Foon 52-3189.
Konsulent (2de): Ds. J. C. du Plessis, B.A., B.D., Webberweg 18, Germiston. Foon 51-1981.
Scriba: Oudl. F. C. Venter, Bus 107, Kempton Park. Foon 9602.
Kassier: Br. W. Marais, Pk. Birchleigh.
Scriba vir Registrasie: Mev. S. Venter, Bus 107, Kempton Park. Foon 9602.
Superintendent van Sondagskole: Br. I. W. Vosloo, Witkoppies No. 7, Pk. Kempton Park.
Orreliste: Mev. S. Venter.
Koster: Mev. C. Robberts.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. H. J. Venter, H. G. Joubert, J. G. Duvenage, F. C. Venter, F. J. Marais, H. P. C. Jooste, N. J. van Wyk, D. R. Opperman, L. J. Janse van Vuuren, G. Myburgh, L. Klopper, W. W. C. Pieterse en A. Willemse.
Diakens: G. R. Strydom, Kosie Nel, R. Duvenage, I. J. Staats, C. J. Wolfaardt, G. J. Erasmus, D. C. Mostert, Chris Wolfaardt, J. J. J. van Staden, Fanie Nel, P. Blom, J. G. Oosthuizen en L. J. Holtzhauzen.

BENONI.
Gestig 1941.

Sieletal: 1,622. Ledetal: 868. Aangeneem: 49. Gedoop: 82. Pare getroud: 20. Oorgekom met Attestasie: 50. Vertrek met Attestasie: 21. Oorgekom van ander Kerke: 27. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 7.
Predikant: Ds. Paul Geertsema, B.A., B.D., h/v. Tom Jonesstraat en Victorialaan. Foon 54-3246.
Scriba: Chris Engelbrecht, Whitehouselaan 19, Farrarmere, Benoni. Foon 54-4657.
Kassier: D. J. Ligthelm, Posbus 596, Benoni. Foon 57-53, Brentwood Park.
Superintendent van Sondagskole: Chris Engelbrecht.
Orreliste: D. J. Ligthelm.
Koster: W. A. van der Merwe, Kemstonlaan 97.
Voorleser: Oudl. Chris Engelbrecht.
Ouderlinge: P. H. Botha, L. T. Steyn, S. J. Klopper, J. A. Nagel, J. P. Faure, A. P. Prinsloo, I. W. Hattingh, J. G. Joubert, J. C. Heyneke, D. J. Ligthelm, J. M. Wolmarans, A. H. Kasselman, A. P. Grundelingh, W. H. Strydom, G. I. Oosthuizen, Chris Engelbrecht en T. van den Berg.
Diakens: J. A. J. Vermeulen, M. J. Botha, Bennie Pretorius, F. Booyse, E. G. Snyman, B. H. Pretorius, J. G. Snyman, J. G. Odendaal, P. J. Smuts, J. J. Willemse, J. J. Kloppers, M. J. Prinsloo, W. Botha, P. C. Swanepoel, W. Joubert, J. G. Joubert, J. C. Loots, R. Small, I. Labuschagne, J. J. van Aswegen en J. B. Rudolph.

PRIMROSE.
Gestig 1945.

Sieletal: 2,226. Ledetal: 1,195. Aangeneem: 64. Gedoop: 94. Pare getroud: 17. Oorgekom met Attestasie: 100. Vertrek met Attestasie: 34. Oorgekom van ander Kerke: 48. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 11.

Predikant: Ds. C. J. S. van Niekerk, B.A., B.D., Foon 58-1649, Starstraat 2, Fishersheuwel, Germiston.
Konsulent (1ste): Ds. J. D. H. Smit, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. J. J. Prinsloo, B.A., B.D.
Scriba: B. G. Venter, Scorpiostraat 36, Fishersheuwel, Germiston. Foon 58-1472.
Kassier: G. van Baalen, Deodarweg 23, Primrose-Oos, Germiston. Foon 58-3524.
Scriba vir Registrasie: H. Greyling, Rigelstraat 3, Fishersheuwel, Germiston.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. J. H. Erasmus, Gorstlaan 44, Primrose, Germiston.
Orrelis: Mnr. J. G. van der Spuy, Foon 51-3649.
Koster: D. A. Swart.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. P. Barnard, J. H. Erasmus, T. F. Klopper, J. C. Steyn, F. J. Breytenbach, A. O. van Wyk, J. C. Heyneke, J. D. van Aswegen, F. J. Roberts, F. J. J. B. Herbst, M. C. E. Botes, J. S. Roberts, F. J. Struwig, P. J. Dorfling, B. J. Smit, F. J. Griffin, G. E. Lizemore, T. F. J. Dreyer, P. S. van Tonder, J. H. F. Kühn en G. J. Snyman.
Diakens: W. J. Breytenbach, D. K. le Roux, W. L. Pretorius, B. G. Venter, R. Calitz, H. P. Steyn, W. Buitendag, A. G. E. Pelser, G. J. Combrinck, H. S. Steyn, J. H. Vorster, A. J. Swanepoel, J. D. G. Olivier, H. W. Huyzers, C. J. Smit, R. G. Lindeque, T. A. Schutte, S. J. de Lange, E. H. Greeff, S. W. Bouwer, L. Blignaut, A. D. Greyling en J. A. J. van Rensburg.

ALBERTON.
Gestig 1946.

Sieletal: 1,018. Ledetal: 579. Aangeneem: 36. Gedoop: 44. Pare getroud: 10. Oorgekom met Attestasie: 35. Vertrek met Attestasie: 18. Oorgekom van ander Kerke: 13. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 6.

Predikant: Ds. J. D. H. Smit, B.A., B.D., Susannaweg 55, Alberton. Foon 59-9368.
Konsulent (1ste): Ds. F. J. van Zyl, B.A., B.D., Springs.
Konsulent (2de): Ds. C. J. S. van Niekerk, B.A., B.D.
Scriba: G. P. Strydom, Susannaweg 64, Florentia, Alberton.
Kassier: I. B. Bierman, Clintonweg 54, New Redruth, Alberton.
Scriba vir Registrasie: Oudl. D. B. du Preez, Foon 59-9676, Eerstelaan 80, Florentia, Alberton.
Superintendent van Sondagskole: G. P. Strydom, Susannaweg 64, Florentia, Alberton.
Orreliste: Mej. A. Schoeman, 2de Laan 33, Alberton.
Koster: G. P. Strydom, Susannaweg 64, Alberton.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: A. Spies, P. M. Fick, S. P. Mulder, D. B. du Preez, G. P. Strydom, I. P. Greyling, F. J. Cronje, P. H. Grobler, P. J. van der Merwe, M. J. Potgieter, D. J. Hattingh, I. B. Bierman en J. J. Bornman.
Diakens: J. A. Landsberg, P. Visagie, F. J. Wolmarans, H. B. Pieters, D. Rosslee, H. M. Grobler, J. L. Serfontein, J. C. v. d. Berg, J. L. Esterhuizen, M. A. Mulder, F. J. Rossouw, W. J. Nel, J. C. Meyer, F. J. Snyman en P. E. Glad.

—OOO—

RING VAN BLOEMFONTEIN.

Gemeentes: Heilbron, Parys, Bothaville, Bloemfontein, Oos Londen, Petrusburg, Dordrecht, Cathcart, Kaapstad, Kroonstad, Kimberley, St. Helena, Port Elizabeth.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. G. J. J. Roos, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Ds. A. Brandt, B.A., B.D.
Scriba: Ds. P. M. Smith, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Ds. P. S. van Staden, B.A., B.D.
Ouderlinge: P. F. Smit, J. H. Snyman, S. W. Erasmus.
Sekundi: W. J. Dreyer, J. B. de Beer, D. L. Bekker.

HEILBRON.
Gestig 1911.

Sieletal: 511. Ledetal: 316. Aangeneem: 12. Gedoop: 7. Pare getroud: 6. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 5. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 5.

Predikant: Ds. J. H. Naude, B.A., B.D., Posbus 86, Heilbron.
Konsulent (1ste): Ds. P. S. van Staden, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. G. J. J. Roos, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: P. F. Smit, Posbus 86, Heilbron.
Superintendent van Sondagskole: Mev. Marie Smit, Posbus 86, Heilbron.
Orreliste: Mev. Marie Smit, Posbus 86, Heilbron.
Koster: J. F. Mouton, Posbus 86, Heilbron.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. B. Habig, G. S. Greyling, B. Pretorius, J. F. Mouton, J. A. Smit, J. H. A. Roets, T. J. Volschenk en P. F. Smit.
Diakens: C. W. van Coller, F. H. Potgieter, L. N. Strydom, M. C. Strydom, C. A. Labuschagne, F. J. J. du Toit, J. A. van der Merwe, J. D. Weilbach en F. Oosthuizen.

PARYS.
Gestig 1925.

Sieletal: 584. Ledetal: 352. Aangeneem: 9. Gedoop: 21. Pare getroud: 3. Oorgekom met Attestasie: 2. Vertrek met Attestasie: 7. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.

Predikant: Ds. P. S. van Staden, B.A., B.D., Herv. Pastorie, Parys. Foon 181.
Konsulent (1ste): Ds. J. H. Naude, B.A., B.D., Heilbron.
Konsulent (2de): Ds. G. J. J. Roos, B.A., B.D., Bloemfontein.
Scriba: Ouderling D. C. Grobler, Posbus 84, Parys.

Kassier: Ouderling G. C. Prinsloo, Posbus 60, Parys.
Scriba vir Registrasie: Oudl. G. C. Prinsloo, Posbus 60, Parys.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. D. C. Grobler, Posbus 84, Parys.
Orreliste: Mej. Anna Rosseau.
Koster: J. C. L. Keyzer.
Voorleser: Oudl. D. C. L. van Vuuren.
Ouderlinge: D. C. L. van Vuuren, D. Scholtz, G. C. Prinsloo, D. J. P. Strydom, D. C. Grobler, C. Fourie, H. H. Heunis, N. van Rensburg, D. L. Becker en S. E. Terblanche.
Diakens: C. J. van der Westhuizen, A. J. Wiegand, N. C. van Rensburg, M. J. Prinsloo, I. Prinsloo, G. J. Coetzee, P. Kotzé, J. van Deventer, L. C. van Vuuren en D. Jooste.

BOTHAVILLE.
Gestig 1936.

Sieletal: 406. Ledetal: 211. Aangeneem: 5. Gedoop: 4. Oorgekom met Attestasie: 6. Vertrek met Attestasie: 3. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Konsulent (1ste): Ds. P. W. Venter, M.A., B.D.
Scriba: J. J. Rossouw, Brandhoek, Pk. Kransdrif, oor Bothaville.
Kassier: J. J. Rossouw, Brandhoek, Pk. Kransdrif (Bothavilleafdeling). H. Harmzen, Uitkyk, Pk. Vierfontein (Boomtuin-afdeling.)
Scriba vir Registrasie: H. Rossouw, Skietdam, Pk. Regina.
Superintendent van Sondagskole: B. J. Viljoen, Spoorweghuis No. 3, Bothaville.
Koster: E. P. Vermaak, Bothaville.
Voorleser: Oudll. E. P. Vermaak, Bothaville, en L. van Rensburg.
Ouderlinge: A. Prinsloo, E. P. Vermaak, H. Harmzen, L. P. van Rensburg, C. Swanepoel, J. P. van der Merwe en J. J. Rossouw.
Diakens: B. J. Viljoen, A. P. J. Pretorius, R. P. van Vuuren, D. Swanepoel, P. Harmzen, H. Rossouw en J. Grobler.

BLOEMFONTEIN.
Gestig 1937.

Sieletal: 820. Ledetal: 480. Aangeneem: 16. Gedoop: 16. Pare getroud: 8. Oorgekom met Attestasie: 25. Vertrek met Attestasie: 17. Oorgekom van ander Kerke 21. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 12.
Predikant: Ds. G. J. J. Roos, B.A., B.D., Drommedarisstraat 11, Bloemfontein. Foon 4914.
Konsulent (1ste): Ds. A. Brandt, B.A., B.D., Kaapstad.
Konsulent (2de): Ds. P. M. Smith, B.A., B.D., Oos Londen.
Scriba: J. P. Pietersen, Charlesstraat 95, Bloemfontein. Foon 5715.
Kassier: M. Borcherds, Jan van Riebeeckstraat 17, Bloemfontein. Foon 4498.
Scriba vir Registrasie: N. J. Cohen, Wardenstraat 7, Bloemfontein.
Superintendent van Sondagskole: J. de Villiers, Malanstraat 22, Wilgenhof, Bloemfontein.
Orrelis: Dr. A. Koole, Donald Murray-laan 36, Bloemfontein.
Koster: I. van Heerden.

Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. E. Brandsma, J. C. Brewis, J. de Villiers, O. de Villiers, J. B. Heyneke, J. Hugo, A. A. Pienaar, G. S. Pienaar, J. P. Pietersen, I. B. Saaiman, J. H. Saaiman, J. L. C. Thompson, G. J. van Biljon, D. M. van Nieuwenhuizen en J. J. Willemse.
Diakens: W. H. J. Benade, P. Botha, H. L. Claassen, N. J. Cohen, J. S. du Toit, J. Hough, K. H. J. Joubert, P. J. Louw, J. J. D. Senekal, Chris Slabbert, P. J. B. Saaiman, A. J. Swanepoel, G. Swanepoel en J. H. van Heerden.

OOS LONDEN.
Gestig 1937.

Sieletal: 1,040. Ledetal: 556. Aangeneem: 34. Gedoop: 25. Pare getroud: 7. Oorgekom met Attestasie: 7. Vertrek met Attestasie: 1. Oorgekom van ander Kerke: 19. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 9.
Predikant: Ds. P. M. Smith, B.A., B.D., St. Georgesweg 52, Oos Londen. Foon 4817.
Konsulent (1ste): Ds. G. J. J. Roos, B.A., B.D., Bloemfontein.
Konsulent (2de): Ds. A. Brandt, B.A., B.D., Kaapstad.
Scriba: Joh. H. Potgieter, Pinestraat 19, Oos Londen.
Kassier: J. D. Muller, Jacksonstraat 6, Oos Londen.
Scriba vir Registrasie: Ds. P. M. Smith, St. Georgesweg 52, Oos Londen.
Superintendent van Sondagskole: Ds. P. M. Smith, St. Georgesweg 52, Oos Londen.
Orreliste: Mev. O. Frauenstein.
Koster: W. Strachen.
Voorleser: L. J. Potgieter.
Ouderlinge: J. D. Muller, J. J. Herning, L. J. Potgieter, W. J. Strachen, W. J. Strachen, W. H. Greyvenstein, M. J. Rheeder, G. Coetzer, W. Kumm en A. Strachen.
Diakens: R. B. Venter, L. J. Preston, H. J. Engelbrecht, J. D. van Heerden, J. J. Jordaan, G. J. van Staden, F. R. Serfontein, J. H. Potgieter.

PETRUSBURG.
Gestig 1939.

Sieletal: 30. **Ledetal:** 18.
Scriba: P. Mans, Roodepoort, Pk. Wolwespruit, O.V.S.
Kassier: B. J. Brits, Spes Bona, Pk. Emmaus, Petrusburg.

DORDRECHT.
Gestig 1939.

Sieletal: 188. Ledetal: 120. Aangeneem: 3. Gedoop: 6. Vertrek met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 1. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 9.
Konsulent (1ste): Ds. G. J. J. Roos, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. P. M. Smitn, B.A., B.D., St. Georgesweg 52, Oos Londen.
Scriba: T. J. Bekker, Bus 144, Dordrecht.
Kassier: J. C. Botha, Bus 82, Dordrecht.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. C. B. Nieuwenhuis, Van Zylstraat, Dordrecht.

Orreliste: Mev. C. Venter.
Koster: B. J. van der Walt.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: C. B. Nieuwenhuis, J.J. Grobler, D. B. Fourie, G. W. Botha, C. Z. Pretorius, M. Nel en L. A. van Niekerk.
Diakens: J. L. Venter, J. H. Lombard, J. H. v. d. M. Schoeman, J. J. Labuschagne en G. F. T. Werner.

CATHCART.
Gestig 1940.

Sieletal: 90. Ledetal: 45. Aangeneem: 2. Gedoop: 2. Oorgekom met Attestasie: 3. Oorgekom van ander Kerke: 1.
Scriba/Kassier: S. J. Meyer, Posbus 11, Cathcart.

KAAPSTAD.
Gestig 1940.

Sieletal: 402. Ledetal: 209. Aangeneem: 10. Gedoop: 15. Pare getroud: 5. Oorgekom met Attestasie: 6. Vertrek met Attestasie: 1. Oorgekom van ander Kerke: 7.
Predikant: Ds. A. Brandt, B.A., B.D., „Broby," Salisburylaan, Claremont, K.P.
Konsulent (2de): Ds. P. M. Smith, B.A., B.D., St. Georgesweg 52, Oos Londen, K.P.
Konsulent (2de): Ds. P. S. van Staden, B.A., B.D., Parys.
Scriba: Ds. A. Brandt, „Broby," Salisburylaan, Claremont, K.P.
Kassier: Diaken A. van der Horst, 1 Kantara Court, Davenportweg, Vredehoek, Kaapstad.
Scriba vir Registrasie: Ds. A. Brandt.
Superintendent van Sondagskole: Ds. A. Brandt.
Orrelis: Mev. C. van Nimwegen en Mnr. A. Blom.
Voorleser: Ouderling A. A. Schouten.
Ouderlinge: A. A. Schouten, M. A. van Noorden, E. J. G. Norval, J. J. van der Mark en R. W. Gersie.
Diakens: A. van der Horst, W. J. Wessels, D. de Jong, A. T. Lith.

KROONSTAD.
Gestig 1947.

Sieletal: 169. Ledetal: 95. Aangeneem: 1. Gedoop: 16. Oorgekom met Attestasie: 4. Vertrek met Attestasie: 7. Oorgekom van ander Kerke: 4.
Predikant: Ds. J. H. Naude, B.A., B.D., Heilbron.
Konsulent (2de): Ds. P. S. van Staden.
Scriba: B. C. Greyling, Posbus 315, Kroonstad.
Kassier: P. E. Dreyer, Nederlandse Bank, Kroonstad.
Scriba vir Registrasie: B. C. Greyling, Posbus 315, Kroonstad.
Superintendent van Sondagskole: Diaken J. G. Benade, p/a. die Stadsingenieur, Kroonstad.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: G. C. Jordaan, P. J. Jacobs, P. B. Swart en J. P. C. van der Westhuizen.
Diakens: J. J. J. van Rensburg, P. C. P. Booyse, J. G. Benade en J. S. van der Westhuizen.

KIMBERLEY.
Gestig 1950.

Sieletal: 158. Ledetal: 79. Aangeneem: 7. Gedoop: 9. Vertrek met Attestasie: 3. Oorgekom van ander Kerke: 4. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 3.
Konsulent (1ste): Ds. G. Roos, B.A., B.D., Bloemfontein.
Konsulent (2de): Ds. van der Merwe, B.A., B.D., Bosmansrust. (Agerende Konsulent).
Scriba: D. E. H. Wolfaard, 19 Spoorweghuis, Beaconsfield.
Kassier: D. E. H. Wolfaard, 19 Spoorweghuis, Beaconsfield.
Ouderlinge: P. J. Geldenhuys, Brits en D. E. H. Wolfaard.
Diakens: J. Jurgens, Visser en Taute.

ST. HELENA.
Gestig 1950.

Sieletal: 398. Ledetal: 203. Oorgekom met Attestasie: 4.
Scriba: A. C. du Toit, Posbus 15, Welkom, O.V.S.
Kassier: J. A. Carsten, Posbus 98, Eerste Myn, St. Helena, O.V.S.

PORT ELIZABETH.
Gestig 1951.

Sieletal: 87. Ledetal: 51. Gedoop: 1. Oorgekom met Attestasie: 4.
Konsulent (1ste): Ds. P. M. Smith, B.A., B.D., Oos Londen.
Konsulent (2de): Ds. A. Brandt, B.A., B.D., Kaapstad.
Scriba: F. J. Scheepers, Lucernelaan 23, Foresthill.
Kassier: P. S. Snyman, Woonstel 8, Alberthof, Sherlockstraat.
Scriba vir Registrasie: F. J. Scheepers.
Superintendent van Sondagskole: P. C. Snyman.
Voorleser: Oudl. J. N. Snyman.
Ouderlinge: J. B. de Beer, J. N. Snyman en K. N. Pretorius.
Diakens: F. J. Scheepers, S. H. C. Koen en P. C. Snyman.

—OOO—

RING VAN RHODESIë

SUIDELIKE RHODESIË.

Gemeentes: Gwelo (met afdeling Que-Que), Fort Victoria (met afdeling Shabani), Bulawayo, Salisbury, Afdeling Sinoia, Chipinga, Rusapi, Gatooma, Wankie, Welgetroost.

NOORDELIKE RHODESIË.

Gemeentes: Lusaka, Afdeling Broken Hill, N'Kana, Afdeling Chingola, Luanshya, Mufulira.
Voorsitter: Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D.
Vise-Voorsitter: Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D.
Scriba: Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D.
Vise-Scriba: Oudl. R. J. Benade.
Superintendent van Sondagskole: Ds. J. P. Oberholzer. B.A., B.D.
Ouderlinge: H. J. Visser, P. Venter, G. Roets.
Sekundi: S. H. Boshoff, T. E. Serfontein, E. S. van Niekerk.

GWELO (met Afdeling Que-Que).
Gestig 1923.

Sieletal: 284. Ledetal: 125. Aangeneem: 8. Gedoop: 8. Pare getroud: 2.
Predikant: Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., 26ste Laan 14, Famona, Bulawayo.
Konsulent (1ste): Ds. D. J. du Toit, B.A., B.D., 16de Laan 5, N'Kana, N.R.
Konsulent (2de): Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury, S.R.
Scriba: R. J. Benadie, Watershed 1, Gwelo.
Kassier: Ds. S. J. Strydom, Bus 91, Selukwe.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. R. J. Benadie.
Orreliste: Mej. Hester Gouws.
Koster: F. A. Benadie.
Voorleser: Oudl. R. J. Benadie.
Ouderlinge: C. D. Joubert, R. J. Benadie, T. A. Louw en T. A. du Toit (Que-Que).
Diakens: J. L. Pretorius, F. A. Benadie, T. R. Bezuidenhout, C. S. J. Schutte en J. C. van Staden (Que-Que).

FORT VICTORIA (met Afdeling Shabani).
Gestig 1923.

Sieletal: 208. Ledetal: 105.
Predikant: Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., 26ste Laan 14, Famona, Bulawayo.
Konsulent (1ste): Ds. D. J. du Toit, B.A., B.D., 16de Laan 5, N'Kana, N.R.
Konsulent (2de): Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury, S.R.
Scriba/Kassier: Mev. M. M. Jacbos, Flesk, Plot 43, Fort Victoria, S.R.
Orrelis: Mev. Vita Stopforth.
Ouderlinge: C. J. Rabie, P. H. van Rooyen, R. Adendorf. Shabani: M. J. Olivier en A. F. Olivier.
Diakens: J. P. J. Marais, J. C. Oosthuizen, J. D. Stopforth, L. F. van Greunen, P. D. Swart. Shabani: A. J. Smith en W. A. de Vine.

BULAWAYO (met Afdeling Colleen Bawn).
Gestig 1934.

Sieletal: 342. Ledetal: 166. Aangeneem: 8. Gedoop: 9.
Predikant: Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., 26ste Laan, Famona, Bulawayo.
Konsulent (1ste): Ds. D. J. du Toit, B.A., B.D., 16de Laan 5, N'Kana, N.R.
Konsulent (2de): Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury, S.R.
Scriba/Kassier: G. N. van Wyk, Bradburnlaan 8, Northend, Bulawayo.
Orreliste: Mev. ds. M. M. Grobler.
Ouderlinge: N. J. R. Booyse, P. J. Venter, H. J. Herbst, W. J. Smit (Colleen Bawn).
Diakens: H. J. Pretorius, L. J. Davidz, J. A. Louw, J. D. Wagenaar en P. S. Stroebel (Colleen Bawn).

SALISBURY.
Gestig 1934.

Sieletal: 283. Ledetal: 157. Aangeneem: 10. Gedoop: 9. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.
Predikant: Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury.
Konsulent (1ste): Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., Bulawayo.
Konsulent (2de) Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D., N'Kana.
Scriba: S. H. Boshoff, Chandlerweg 100, Hatfield, Salisbury.
Kassier: G. E. Barry, Victoriastraat 104, Salisbury.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. G. P. Stoltz.
Orreliste: Mej. C. M. van der Merwe.
Koster: C. J. M. Strydom.
Ouderlinge: S. H. Boshoff, L. W. J. Coetzee, G. P. Stoltz en J. W. van den Berg.
Diakens: J. H. Duvenage, P. H. F. Hugo, E. J. van der Westhuizen en G. E. Barry.

AFDELING SINOIA.

Sieletal: 44. Ledetal: 29.
Predikant: Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury.
Scriba/Kassier: Mev. Magda Naudé, Buwi, Pk. Eldorado, S.R.
Ouderlinge: S. P. Naudé.
Diakens: H. J. Scheffer.

CHIPINGA.
Gestig 1937.

Sieletal: 19. Ledetal: 12.
Predikant: Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury.
Konsulent (1ste): Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., Bulawayo.
Konsulent (2de): Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D., N'Kana.
Scriba/Kassier: G. G. Ferreira, Laughing Waters, Chipinga.
Ouderlinge: C. J. Kruger.
Diakens: G. G. Ferreira.

RUSAPI.
Gestig 1945.

Sieletal: 79. Ledetal: 46.
Predikant: Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury.
Konsulent (1ste): Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., Bulawayo.
Konsulent (2de): Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D., N'Kana.
Scriba/Kassier: Hennie Alberts, Groenvlei, Inyazura.
Ouderlinge: F. W. T. Kirsch, T. E. Serfontein en F. A. F. Visser.
Diakens: V. E. Eckard, J. H. de Beer en P. J. J. van Vuuren.

GATOOMA.
Gestig 1947.

Sieletal: 105. Ledetal: 55. Gedoop: 4. Oorgekom van ander Kerke: 1.
Predikant: Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury.
Konsulent (1ste): Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., Bulawayo.
Konsulent (2de): Ds. D. J. G. du Toit, B.A., B.D., N'Kana.
Scriba/Kassier: G. G. Duvenage, Pk. Gadzema.
Ouderlinge: S. J. Duvenage en J. M. Rabe.
Diakens: J. S. Nel en C. Serfontein.

WANKIE.
Gestig 1947.

Sieletal: 37. Ledetal: 22.
Predikant: Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., 26e Laan 14, Famona, Bulawayo.
Konsulent (1ste): Ds. D. J. du Toit, B.A., B.D., 16e Laan 5, N'Kana, N.R.
Konsulent (2de): Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury, S.R.
Ouderlinge: J. C. L. Botha.
Diakens: A. J. van Tonder.

WELGETROOST.
Gestig 1951.

Sieletal: 83. Ledetal: 65. Aangeneem: 1. Gedoop: 1. Oorgekom van ander Kerke: 1.
Predikant: Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury.
Konsulent (1ste): Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D., Bulawayo.
Konsulent (2de): Ds. D. J. du Toit, B.A., B.D., N'Kana.
Scriba/Kassier: H. J. Visser, Keldhead, Marandellas.
Ouderlinge: H. J. Visser en Hannes Botha.
Diakens: J. J. J. Strydom en W. H. Jacobsz.

LUSAKA.
Gestig 1930.

Sieletal: 168. Ledetal: 117. Aangeneem: 10. Gedoop: 10. Pare getroud: 1. Oorgekom met Attestasie: 4. Oorgekom van ander Kerke: 3. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Predikant: Ds. D. J. du Toit, B.A., B.D.
Konsulent (1ste): Ds. C. H. Muller, B.A., B.D., Delmas, Tvl.
Scriba: Mev. M. C. E. Wienand.
Kassier: Oudl. W. H. Neethling.
Voorleser: Ouderling P. Joubert.
Ouderlinge: W. H. Neethling, P. Joubert en E. D. Wienand.
Diakens: N. J. van den Berg, R. A. Wienand en J. Scheepers.

AFDELING BROKENHILL.

Sieletal: 49. Ledetal: 24. Aangeneem: 1. Gedoop: 6. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 2. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.
Predikant: Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D., 16e Straat 5, N'Kana.
Scriba: G. van der Merwe, 2de Straat 55, Raylton, Brokenhill.
Kassier: E. Fereirra, Malotalaan 11, Brokenhill.
Voorleser: Oudl. G. van der Merwe.
Ouderlinge: G. van der Merwe en B. J. Olivier.
Diakens: E. Fereirra, B. P. Geldenhuys.

N'KANA.
Gestig 1934.

Sieletal: 145. Ledetal: 70. Gedoop: 3. Oorgekom met Attestasie: 2.
Predikant: Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D., 16de Laan 5, N'Kana.
Konsulent (1ste): Ds. J. P. Oberholzer, B.A., B.D., Victoriastraat 104, Salisbury.
Konsulent (2de): Ds. M. M. Grobler, B.A., B.D.
Scriba: Oudl. A. J. Gerber, 16de Laan 5, N'Kana.
Kassier: B. N. Lizamore.
Scriba vir Registrasie: Oudl. A. J. Gerber.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. A. J. Gerber.
Orreliste: Mej. L. Meier.
Voorleser: 'n Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: A. J. Gerber, D. C. Lourens, J. M. C. Venter en M. W. Venter.
Diakens: F. J. Prins, B.N. Lizamore en C. M. L. Steynmann.

AFDELING CHINGOLA.

Sieletal: 91. Ledetal: 48. Aangeneem: 1. Gedoop: 6.
Predikant: Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D., 16de Straat 5, N'Kana.
Scriba: J. J. Human, 13de Straat 52, Chingola, N.R.
Kassier: Oudl. F. van Wyk, 13de Straat 29, Chingola, N.R.
Superintendent van Sondagskole: Oudl. F. van Wyk.
Voorleser: Oudl. F. van Wyk.
Ouderlinge: F. van Wyk.
Diakens: C. W. van den Berg en P. A. Britz.

LUANSHYA.
Gestig 1941.

Sieletal: 135. Ledetal: 60. Aangeneem: 6. Gedoop: 2.
Predikant: Ds. D. J. du Toit, B.A., B.D., 16de Laan 5,N'Kana, N.R.
Scriba/Kassier: P. A. Geldenhuys.
Superintendent van Sondagskole: E. van Niekerk, 39 Z Laan, Luanshya, N.R.

Voorleser: Oudl. C. A. C. Swart, 44 J-Laan, Luanshya, N.R.
Ouderlinge: C. A. C. Swart en E. van Niekerk.
Diakens: J. P. Joubert, P. S. Potgieter, G. J. J. van der Merwe en J. J. Basson.

MUFULIRA.
Gestig 1946.

Sieletal: 172. Ledetal: 85. Aangeneem: 2. Gedoop: 5. Oorgekom van ander Kerke: 2.
Predikant: Ds. D. J. A. G. du Toit, B.A., B.D.
Scriba: D. J. Wolmarans, D. 27, Mufulira.
Kassier: L. N. du Toit, Posbus 2, Mufulira.
Superintendent van Sondagskole: C. A. J. Roets, W.E. 9, Mufulira, N.R.
Orrelis: C. A. J. Roets.
Koster: C. A. J. Roets.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. M. Prinsloo, C. A. J. Roets en D. J. Wolmarans,
Diakens: P. W. Moller, L. N. du Toit en F. J. A. Hattingh.

——000——

RING VAN SUIDWES-AFRIKA.

Gemeentes: Gobabis, Otjiwarango, Grootfontein, Van Drimmelen, Outjo, Windhoek, Tsumeb.
Ringskommissie:
Voorsitter: Ds. P. G. Geertsema, B.A., B.D. (Benoni).
Vise-Voorsitter: Oudl. J. C. van der Merwe (van Drimmelen).
Scriba: Ds. J. A. Viljoen, B.A., B.D., (Windhoek).
Vise-Scriba: Oudl. P. P. H. Alberts (Outjo).
Ouderlinge: J. A. Visser (Windhoek), J. P. van der Walt, (Otjiwarango), W. P. Oosthuizen (Gobabis).

GOBABIS.
Gestig 1937.

Sieletal: 140. Ledetal: 67. Aangeneem: 1. Gedoop: 3. Oorgekom van ander Kerke: 1. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 1.
Predikant: Ds. J. A. Viljoen, B.A., B.D., Posbus 1318, Windhoek.
Konsulent (1ste): Ds. A. J. Nolte, B.A., B.D., Johannesburg-Wes.
Konsulent (2de): Ds. C. J. van Schalkwyk, B.A., B.D., Meyerton.
Scriba/Kassier: P. S. Oosthuizen, Posbus 44, Gobabis.
Scriba vir Registrasie: P. S. Oosthuizen, Posbus 44, Gobabis.
Superintendent van Sondagskole: Ds. J. A. Viljoen, B.A., B.D.
Koster: J. J. Oosthuizen, Privaatsak Hester, Pk. Gobabis.
Voorleser: S. J. D. Oosthuizen, Privaatsak Etna, Pk. Gobabis.
Ouderlinge: P. L. A. du Plessis, S. J. D. Oosthuizen, W. P. Oosthuizen.
Diakens: P. I. Grobler, J. J. Oosthuizen en A. M. Steenekamp.

OTJIWARONGO.
Gestig 1937.

Sieletal: 161. Iedetal: 80. Aangeneem: 5. Gedoop: 6. Oorgekom met Attestasie: 1. Vertrek met Attestasie: 2.
Konsulent (1ste): Ds. P. G. Geertsema, B.A., B.D., Benoni.
Konsulent (2de): Ds. J. H. van Staden, B.A., B.D., Zuurfontein.
Scriba: J. P. Venter, Langverwag, Posbus 137, Otjiwarongo.
Kassier: J. M. Venter, Rooibult, Posbus 43, Otjiwarongo.
Superintendent van Sondagskole: J. P. van der Walt, Moravia, Otjiwarongo.
Koster: J. P. van der Walt, Moravia, Otjiwarongo.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: J. P. van der Walt, C. J. van Staden en J. P. Venter.
Diakens: P. J. van der Merwe (Jnr.), J. M. Venter en J. P. Venter.

GROOTFONTEIN.
Gestig 1937.

Sieletal: 104. Ledetal: 54. Aangeneem: 2. Gedoop: 3. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 2.
Konsulent (1ste): Ds. A. J. van Staden, B.A., B.D., Marikana.
Konsulent (2de): Ds. T. N. H. Janson, B.A., B.D., Losberg.
Scriba/Kassier: A. M. Kok, Plaas No. 10, Grootfontein.
Superintendent van Sondagskole: Mev. M. Leech.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: B. J. Alberts en G. A. J. Alberts.
Diakens: J. P. Alberts en T. J. Lambert.

VAN DRIMMELEN.
Gestig 1941.

Sieletal: 78. Ledetal: 45. Aangeneem: 2. Gedoop: 1. Vertrek met bew. van Lidmaatskap: 6.
Predikant: Ds. J. A. Viljoen, B.A., B.D., Posbus 1318, Windhoek.
Konsulent (1ste): Ds. I. J. Joubert, B.A., B.D., Vliegepoort.
Konsulent (2de): Ds. G. J. van Jaarsveld, B.A., B.D., Randpoort.
Scriba/Kassier: J. C. van der Merwe, Goedgeluk, Ps. 84, Okahandja, S.W.A.
Superintendent van Sondagskole: P. S. Oosthuizen, Brakwater, Ps. Okahandja.
Koster: J. M. van der Merwe, Ps. Okahandja.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: P. J. Labuschagne en J. C. van der Merwe.
Diakens: C. N. Coetzee en J. P. Opperman.

OUTJO.
Gestig 1943.

Sieletal: 255. Ledetal: 120. Aangeneem: 5. Gedoop: 6. Oorgekom met Attestasie: 1. Vertrek met Attestasie: 2. Oorgekom van ander Kerke: 1.

Konsulent (1ste): Ds. C. S. v. H. Steenekamp, B.A., B.D.
Konsulent (2de): Ds. P. G. van Staden, B.A., B.D.
Scriba/Kassier: P. P. H. Alberts, Neins West, Outjo.
Superintendent van Sondagskole: P. P. H. Alberts, Neins West, Outjo.
Voorleser: 'n Ouderling.
Ouderlinge: P. P. H. Alberts, Dawie Oosthuizen, G. Lambert en S. P. du Toit.
Diakens: P. Lambert, Koos van der Merwe, P. Coetzee en M. Anderson.

WINDHOEK.
Gestig 1950.

Sieletal: 147. Ledetal: 91. Aangeneem: 2. Gedoop: 6. Pare getroud: 1.
Predikant: Ds. J. A. Viljoen, B.A., B.D., Posbus 1318, Windhoek.
Konsulent (1ste): Ds. H. M. E. Dreyer, B.A., B.D., Standerton.
Konsulent (2de): Ds. C. G. Botha, B.A., B.D., Laeveld.
Scriba/Kassier: H. J. W. Venter, Posbus 485, Windhoek.
Scriba vir Registrasie: H. J. W. Venter, Posbus 485, Windhoek.
Superintendent van Sondagskole: Ds. J. A. Viljoen.
Koster: M. J. Wilmans, Posbus 59, Windhoek.
Voorleser: Ouderling om die beurt.
Ouderlinge: J. G. Kruger, T. B. Miller, J. A. Visser, B. C. Spies. J. J. van der Westhuizen
Diakens: H. J. W. Venter, B. J. Oosthuizen, M. J. Wilmans, S. G. Spies en J. J. Lochner.

TSUMEB.
Gestig 1950.

Sieletal: 154. Ledetal: 77. Gedoop: 1.
Konsulent (1ste): Ds. G. J. J. Roos, B.A., B.D., Bloemfontein.
Konsulent (2de): Ds. B. J. van der Merwe, B.A., B.D., Silverton.
Scriba: F. J. Beukes, Huis no 855, Tsumeb.
Ouderlinge: L. M. Potgieter, J. H. Steyn.
Diakens: G. A. J. Alberts, P. P. H. Alberts en J. J. Oosthuizen.

—OOO—

OOS AFRIKA EN ANGOLA.

(Onder toesig van die Algemene Kerkvergadering.)

Gemeentes: Rensburgsrus, Arusha.

RENSBURGRUS.

Sieletal: 250. Ledetal: 130.
Predikant: Ds. D. J. van Staden, B.A., B.D., Posbus 236, Eldoret, Kenya.
Scriba: J. A. D. van Rensburg, Bus 236, Eldoret.
Kassier: S. P. Kruger, Bus 134, Eldoret.

ARUSHA.

Sieletal: 176. Ledetal: 107.
Konsulent (1ste): Ds. D. J. van Staden, B.A., B.D.
Scriba: George de Beer, Posbus 197, Arusha, Tanganyika gebied.
Kassier: S. A. van Emmenis.
Voorleser: G. J. de Beer.
Ouderlinge: G. J. de Beer en S. A. van Emmenis.
Diakens: George de Beer en W. Pretorius.

—OOO—

ANGOLA.

Afdelings: Capeio-Villa Luzo, Nova Lisboa, Chipindo, Kee, Chicuma, Pocola-Chibia.

AFDELING CAPEIO-VILLA LUZO.

Sieletal: 110. Ledetal: 34.
Scriba/Kassier: B. J. Ludecke, Capeio C.F.B., K.M. 586, Angola.
Ouderlinge: D. B. Enslin en J. M. Engelbrecht.
Diakens: B. Ludecke.

AFDELING NOVA LISBOA.

Sieletal: 19. Ledetal: 12.
Scriba/Kassier: J. de Souza, C.P. 78, Novalisboa, Angola.

AFDELING CHIPINDO.

Sieletal: 19. Ledetal: 12.
Scriba: F. J. Behan, Chipindo, Angola.

AFDELING KEE.

Sieletal: 51. Ledetal: 22.
Scriba: F. Benade, c/a. CNR. Castilko, Capala-Ganda, Angola.
Ouderlinge: P. Coetzer.
Diakens: F. Benade.

AFDELING CHICUMBA.

Sieletal: 127. Ledetal: 63.
Scriba/Kassier: W. A. Opperman, p/c. SNR. J. Mendes, Chicuma,, Ganda, Angola.

AFDELING POCOLO-CHIBIA.

Sieletal: 24. Ledetal: 18.
Scriba/Kassier: P. S. van der Walt, Tuuda, Cambos, Angola.
Ouderlinge: P. S. van der Walt.
Diakens: M. W. Prinsloo.

STATISTIEK.

Ring van	Sieletal	Ledetal	Aangeneem	Gedoop	Getroud	Met Attestasie		Met Bewys van Lidmaatskap	
						Oor-gekom	Vertrek	Oor-gekom	Vertrek
Potchefstroom	10,294	5,717	309	342	96	161	258	114	100
Rustenburg	10,637	5,900	479	379	104	206	216	112	89
Zoutpansberg	9,454	5,096	310	396	61	122	219	70	43
Pretoria	14,266	7,992	345	591	142	519	256	195	74
Middelburg	10,744	5,842	317	340	75	150	214	81	60
Volksrust	6,575	3,790	128	206	54	144	135	93	31
Heidelberg	8,277	4,677	185	286	70	218	258	101	49
Zeerust	6,528	3,511	101	186	51	56	129	74	57
Dullstroom	4,924	2,824	126	174	32	103	126	60	36
Krugersdorp	10,959	5,891	271	403	91	149	117	143	51
Johannesburg	9,884	5,525	250	445	84	170	203	136	85
Germiston	13,615	7,387	428	623	145	415	261	190	103
Bloemfontein	4,883	2,735	99	122	29	63	48	65	42
Rhodesië (met 5 afdelings)	2,244	1,186	47	63	3	6	2	9	4
Suidwes-Afrika	1,039	534	17	26	3	4	2	9	—
Gemeentes buite Ringsverband	772	396	—	—	—	—	—	—	—
	125,095	69,003	3,412	4,582	1,040	2,486	2,444	1,452	824

Nederduitsch Hervormde Sustersvereniging van Afrika.

HOOFBESTUUR.

Mev. Ds. A. J. G. Oosthuizen, Voorsitster, De Beerstraat 544, Wonderboom-Suid, Pretoria.
Mev. Ds. E. S. Mulder, Vise-Voorsitster, Burnsstraat 49, Colbyn, Prctoria.
Mev. Ds. C. S. v. H. Steenekamp, Sekretaresse, Posbus 225, Rustenburg.
Mev. Ds. F. J. van Zyl, Vise-Sekretaresse, Kentsirkel 81, Petersfield, Springs.
Mev. Ds. A. Ras, Tesouriere, Posbus 210, Vereeniging.
Mev. Ds. L. M. le Roux, Pienaarstraat 8, Brits.
Mev. Ds. W. F. H. Huyzers, De Wetstraat 25, Krugersdorp.
Mev. Ds. G. P. J. Grobler, Tiendestraat 41, Boksburg-Noord.
Mev. Ds. G. J. J. Roos, Drommedarisstraat 11, Bloemfontein, O.V.S.
Mev. Ds. W. J. Roos, Everardstraat 77, Ermelo, Tvl.
Mev. B. M. Bakker, Posbus 22, Nylstroom.
Mev. Ds. P. Smit, Posbus 262, Krugersdorp.
Mev. A. D. Greeff, Geyserspan, Pk. Grootpan, Oor Koster.
Mev. S. J. J. Jacobs, Posbus 138, Nigel.
Mev. E. Kellerman, „Gemoedsrus," Kerkstraat 32, Parys, O.V.S.

TAK-SEKRETARESSE, ADRESSE EN LEDETAL VAN TAKKE.

ALBERTON: Mev. P. Pieterse, Susannaweg 27, Florentia, Alberton. Ledetal: 22.
ARUSHA: Mev. M. C. de Beer, Posbus 198, Pk. Arusha, Tanganjika. Ledetal: 15.
BETHAL: Mev. L. Visser, Posbus 216, Bethal. Ledetal: 57.
BLOEMFONTEIN: Mev. A. E. Pienaar, Posbus 358, Bloemfontein. Ledetal: 40.
BOKSBURG: Mej. M. Marais, 15de Laan 42, Boksburg-Noord. Ledetal: 43.
BENONI: Mev. M. E. Peenz, Posbus 218, Rynfield, Benoni. Ledetal: 14.
BRAKPAN: Mev. C. J. Roos, van der Walt-weg 2, Dalview, Brakpan. Ledetal: 27.
BREYTEN: Mev. A. J. J. van Vuuren, Posbus 30, Breyten. Ledetal: 25.
BRITS: Mev. D. Grobler, Posbus 126, Brits. Ledetal: 20.
BRIXTON: Mev. M. E. van Staden, Barnesweg 83, Brixton, Johannesburg. Ledetal: 34.
BRONKHORSTSPRUIT: Mev. S. van den Berg, Erasmusskool, Bronkhorstspruit. Ledetal: 72.
BOSMANSRUST: Mev. M. Wissing, Klipfontein, Pk. Sendelingsfontein, oor Klerksdorp. Ledetal: 14.
CATHCART: Mev. J. H. Meyer, Uniestraat, Cathcart, K.P. Ledetal: 9.
CHRISSIESMEER: Mev. J. W. Buitendach, Posbus 22, Chrissiesmeer. Ledetal: 31.
CHRISTIANA: Mev. P. J. Prinsloo, Forsmanstraat, Christiana. Ledetal: 21.

DELAREY: Mev. J. Pretorius, Klippan 213, Pk. Barberspan, Tvl. Ledetal: 38.
DELMAS: Mev. L. Oosterhuis, Posbus 143, Delmas. Ledetal: 25.
DORDRECHT: Mej. R. Henning, Greystraat, Dordrecht, K.P. Ledetal: 18.
DULLSTROOM: Mev. J. Moodie, Pk. Dullstroom. Ledetal: 30.
DURBAN: Mev. P. F. Dinker, Beaumontweg 79, Kingsview, Durban. Ledetal: 74.
EENDRACHT: Mev. A. Venter, Grootlaagte, Leslie. Ledetal: 30.
ENNIS: Mev. S. Hermannson, S.A. Spoorweë, Pk. Maquassi. Ledetal: 24.
ERMELO: Mev. M. Smit, Kerkstraat 26, Ermelo. Ledetal: 78.
EVATON: Mev. M. G. J. Lindeque, Posbus 18, Evaton. Ledetal: 18.
FLORIDA: Mev. J. M. Coetzee, Gretchenstraat 10, Florida. Ledetal: 33.
GATOOMA: Mev. P. C. Grobler, Local Delivery, Eiffel Flats, Gatooma, Suid-Rhodesië. Ledetal: 13.
GERMISTON: Mev. L. C. Patterson, Oosthuizenstraat 28, Germiston. Ledetal: 51.
GLENCOE: Mev. M. J. Niemand, Biggarstraat 37, Glencoe. Ledetal: 9.
GREYLINGSTAD: Mev. A. Mörsner, Posbus 4, Greylingstad. Ledetal: 17.
GROOTFONTEIN: Mej. G. Alberts, Posbus 14, Grootfontein, S.W.A. Ledetal: 22.
GROOT MARICO: Sekretaresse, p/a. mev. W. J. Engelbrecht, Posbus 55, Groot Marico. Ledetal: 138.
GWELO: Sekretaresse p/a. mev. Ds. Strydom, 7de Straat 8, Gwelo, Suid-Rhodisë. Ledetal: 19.
HARTEBEESTPOORT: Mev. J. van Rensburg, Posbus 183, Brits. Ledetal: 29.
HEIDELBERG: Mev. C. M. Jacobs, Viljoenstraat 39, Heidelberg, Tvl. Ledetal: 58.
HEILBRON: Mev. M. E. Smit, Posbus 86, Heilbron, O.V.S. Ledetal: 27.
HENDRINA: Mev. H. S. Fourie, Posbus 46, Hendrina. Ledetal: 25.
JOHANNESBURG (Cottesloe): Mej. C. J .Labuschagne, 21 Oster Mansions, Saratoga-laan 2, Johannesburg. Ledetal: 33.
JOHANNESBURG-NOORD: Mev. D. Coetzee, Pk. Rivonia, Johannesburg. Ledetal: 10.
JOHANNESBURG-WES: Mev. J. E. W. Pretorius, Staffordstraat 36a, Westdene, Johannesburg. Ledetal: 45.
KAAPSTAD: Sekretaresse: p/a. mev. Ds. A. Brandt, „Broby," Salisburylaan, Claremont, Kaapstad. Ledetal: 12.
KENSINGTON: Mej. A. du Preez, Doranstraat 83a, Belgravia, Johannesburg. Ledetal: 26.
KIMBERLEY: Mej. H. Geere, Bultfonteinweg 116, Kimberley. Ledetal: 18.
KLERKSDORP: Mev. J. C. Jacobs, Hendrik Potgieterstraat 49, Klerksdorp. Ledetal: 106.
KOEDOESRAND: Mev. W. Riekert, Gravesend, Pk. Marnitz, oor Potgietersrust. Ledetal: 21.
KOSTER: Mev. G. J. Greeff, Posbus 43, Koster. Ledetal: 51.
KROONSTAD: Mev. A. C. Booyse (Voorsitster), De Wetstraat 3a, Kroonstad. Ledetal: 11.
KRUGERSDORP: Mev. D. Bolton, de Wetstraat 58, Krugersdorp. Ledetal: 63.
KRUGERSDORP-WES: Mev. M. C. Skelly, Holzstraat 20, Krugersdorp-Wes. Ledetal: 35.

LAEVELD: Mev. C. M. Marais, Posbus 87, Tzaneen. Ledetal: 43.
LADYSMITH: Mej. J. C. van der Westhuizen, 6 Egerton, Ladysmith. Ledetal: 14.
LEEUWDOORNSSTAD: Mev. A. Meyer, Klipspruit, Pk. Leeuwdoornsstad. Ledetal: 68.
LICHTENBURG: Mev. E. le Roux, Posbus 108, Lichtenburg. Ledetal: 162.
LOSBERG: Mev. H. Ferreira, Pk. Fochville. Ledetal: 56.
LOUIS BRANDT: Mev. B. Mc Dermott, 5de Laan, Pk. Fontainebleau, Johannesburg. Ledetal: 20.
LOUIS TRICHARDT: Mev. M. van der Ryst, Posbus 291, Louis Trichardt. Ledetal: 37.
LUANSHYA: Die Sekretaresse, p/a. Mnr. F. C. Rosslee, Z-laan 98, Luanshya, N.R. Ledetal: 10.
LYDENBURG: Mev. A. J. Oosthuizen, Posbus 36, Lydenburg. Ledetal: 64.
MAFEKING: Mev. J. A. Joubert, Oos-Laan 49, Mafeking. Ledetal: 22.
MARBLE HALL: Mev. M. J. Neethling, Posbus 24, Marble Hall. Ledetal: 31.
MARIKANA: Mev. J. H. B. van Rensburg, Posbus 17, Marikana. Ledetal: 69.
MESSINA: Mev. R. de Bruin, Pk. Messina. Ledetal: 72 .
MEYERTON: Mej. G. E. Pretorius, Kookrusskool, Kookrus. Ledetal: 21.
MELVILLE: Mev. J. E. van Aswegen, Posbus 92, Pk. Melville, Johannesburg. Ledetal: 23.
MIDDELBURG: Mev. M. P. A. Jordaan, Spoorweghuis No. 2, Gillfillanstraat, Middelburg, Tvl. Ledetal: 38.
MORGENZON: Mev. V. S. Potgieter, Goedgedacht, Pk. Morgenzon. Ledetal: 36.
MUFULIRA: Mev. A. Wolmarans, D 27, Mufulira, N.R. Ledetal: 9.
NABOOMSPRUIT: Mej. J .Engelbrecht, Pk. Naboomspruit. Ledetal: 22.
NEWLANDS: Mev. J. van Aswegen, Posbus 92, Pk. Newville, Johannesburg. Ledetal: 26.
NIGEL: Mev. C. J. Coetzer, 11 Vlakfontein, G.M., Pk. Dunnotter. Ledetal: 37.
NOORDELIKE PRETORIA: Mev. S. S. Ferreira, 10de Laan 981, Wonderboom-Suid, Pretoria. Ledetal: 84.
NOORDWESTELIKE PRETORIA: Mev. J. H. Horn, Beaconstraat 26, Boeysens, Pk. Hercules, Pretoria. Ledetal: 64.
N'KANA: Mev. M. J. Wilken, Geddestraat 33, N'Kana, N.R. Ledetal: 24.
OOS-LONDON: Mev. F. R. Serfontein, 3 Kloof Terrace, Southern Wood, Oos-London. Ledetal: 24.
OTJIWARONGO: Mev. J. P. Venter, Langverwag, Possak 205, Otjiwarongo, S.W.A. Ledetal: 20.
OUTJO: Mev. Hendrina Lambert, Pk. Outjo, S.W.A. Ledetal: 16.
PARYS: Mev. B. Prinsloo, Rietfontein, Pk. Koedoesfontein, oor Parys. Ledetal: 62.
PETRUSBURG: Mev. M. Greyling, Moreson, Pk. Wolwespruit, O.V.S. Ledetal: 16.
PIETERSBURG: Mev. M. le Roux, Marshallstraat 43a, Pietersburg. Ledetal: 68.
PIETERMARITZBURG: Mev. A. H. Erasmus, Noordstraat 19, Pietermaritzburg. Ledetal: 24.
PIET RETIEF: Die Sekretaresse, p/a. Die Voorsitster, mev. S. M. Faber, Posbus 81, Piet Retief, Tvl. Ledetal: 22.

POTCHEFSTROOM: Mev. S. Raubenheimer, Bergstraat 58, Potchefstroom. Ledetal: 34.
POTCHEFSTROOM-NOORD: Mev. E. W. 't Hart, Mareestraat 60, Potchefstroom. Ledetal: 41.
PRETORIA: Mej. D. J. van Zyl, Proklamasieheuwelskool, Pretoria-Wes. Ledetal: 52.
PRETORIA-WES: Mej. F. Coetzee, Posbus 727, Pretoria. Ledetal: 106.
PRETORIA-NOORD: Mev. S. C. Booyse, Oxfordstraat 55, Pretoria-Noord. Ledetal: 31.
POTGIETERSRUST: Mev. R. Trouw, Voortrekkerweg 21, Potgietersrust. Ledetal: 47.
PRIMROSE: Mev. J. Wentzel, Plutostraat 6, Fishersheuwel, Germiston. Ledetal: 71.
RANDPOORT: Mej. Marthie Swanepoel, Lazarlaan 116, Randgate. Ledetal: 59.
RENSBURGRUST: Mev. Henry Kruger, Posbus 134, Eldoret, Kenia, Oos-Afrika. Ledetal: 54.
ROODEPOORT: Mev. S. G. Bierman, 7de Laan 28, Roodepoort-Noord. Ledetal: 62.
ROOSSENEKAL: Mev. M. S. Coetzer, Mariba, Pk. Roossenekal. Ledetal: 42.
RUSKOPPIES: Mev. J. P. Lee, Possak 1081, Rustenburg. Ledetal: 16.
RUST-DER-WINTER: Mev. A. Oosthuizen, Padkamp, Pk. Rust-der-Winter. Ledetal: 17.
RUSTENBURG: Mev. S. J. Kock, Waterval, Pk. Rustenburg. Ledetal: 101.
SALISBURY: Mev. A. S. Hugo, Plot 161, Mainway, Prospect, Parktown, Salisbury, S.R. Ledetal: 18.
SCHWEIZER-RENEKE: Mev. G. J. Viljoen, Nooitgedacht, Pk. Migdol. Ledetal: 30.
SILVERTON: Mev. S. van Eck, Redpathstraat 97, Silverton. Ledetal: 60.
SPRINGS: Mev. C. Bester, McLeanstraat 31, Petersfield, Springs. Ledetal: 37.
STANDERTON: Mev. I. Labuschagne, Posbus 199, Standerton. Ledetal: 35.
STELLA: Mev. A. Claase, Posbus 33, Stella. Ledetal: 12.
STOFFBERG: Mev. E. J. Botha, S.A. Spoorweë, Stoffberg, oor Middelburg, Tvl. Ledetal: 19.
SUNDRA: Mev. A. Taute, Posbus 8, Sundra. Ledetal: 23.
PORT ELIZABETH: Mev. F. Scheepers, Lucernlaan 23, Forest Hill, Port Elizabeth. Ledetal: 17.
ST. HELENA: Mev. E. van Rensburg, Posbus 36, Eerste Myn, O.V.S. Ledetal: 20.
TRICHARDTSFONTEIN: Mev. A. J. Stolz, Frischgewaagd, Pk. Trichardt, distrik Bethal. Ledetal: 31.
TURFFONTEIN: Mev. M. Prinsloo, Parkweg 37, Turffontein, Johannesburg. Ledetal: 48.
VANDERBIJLPARK: Mej. M. M. Prinsloo, Boylestraat 25, Vanderbijlpark. Ledetal: 27.
VAN DER HOFF: Mev. S. C. Barnard, Hammerstraat 58, Groblersdal. Ledetal: 29.
VAN WARMELO: Mev. P. Hagen, Possak 32, „Gezelschap," oor Waterpoort, N.-Tvl. Ledetal: 22.
VAALHARTS: Mev. M. Rosenblatt, Posbus 36, Tadcaster. Ledetal: 37.

VENTERSDORP: Mev. W. M. Myburgh, Buitenstraat 10, Ventersdorp. Ledetal: 42.
VENTERSKROON: Mev. H. A. Kruger, Rietfontein, Pk. Kluitfontein, oor Potchefstroom. Ledetal: 21.
VEREENIGING: Mev. E. Zeiss, Posbus 210, Vereeniging. Ledetal: 49.
VILLIERIA: Mev. M. Freylinck, Pierneefstraat 888, Villieria, Pretoria. Ledetal: 47.
VLIEGEPOORT: Mev. E. Botha, Laerskool, Thabazimbi. Ledetal: 47.
VOLKSRUST: Die Sekretaresse, p/a. Mev. D. J. du Plessis, Voorsitster, Volksstraat 5, Volksrust. Ledetal: 29.
VRYBURG: Mev. D. S. Botha, Vrystraat 15a, Vryburg. Ledetal: 18.
VRYHEID: Mev. C. M. A. van der Westhuizen, Utrechtstraat 138, Vryheid, Natal. Ledetal: 12.
WATERBERG: Mev. S. Wolhuter, h/v. Tamsen en Kroepstrate, Nylstroom. Ledetal: 51.
WITBANK: Mev. B. Klaassen, Bothalaan 36a, Witbank. Ledetal: 72.
WATERVAL BOVEN: Mev. S. van Schalkwyk, S.A. Spoorweë, Waterval-Onder. Ledetal: 29.
WONDERFONTEIN: Mev. L. D. C. le Roux, Posbus 87, Carltonville. Ledetal: 72.
WOLMARANSSTAD: Mev. M. C. Botma, Bosmanstraat 31, Wolmaransstad. Ledetal: 43.
ZEERUST: Mev. S. Viljoen, Posbus 68, Zeerust. Ledetal: 145.
ZOEKMEKAAR: Mev. L. Bosman, Klipbank, Posbus 15, Daviesville, N.-Tvl. Ledetal: 14.
ZUURFONTEIN: Mev. H. M. van Wyk, Noord Randweg 39, Kempton Park. Ledetal: 31.
ZWARTRUGGENS: Mev. A. van Dyk, Posbus 51, Zwartruggens. Ledetal: 39.
TOTAAL AANTAL TAKKE: 127.

—000—

BETAAL PER TJEK

—DIS VEILIGER

Om aansienlike somme los kontant byderhand te hou, is om diefstal of verlies uit te lok en lei dikwels tot spandabelheid; maar die open van 'n Bankrekening bied baie voordele; tjeks verskaf 'n maklike, veilige en doeltreffende middel om alle uitbetalings te doen. Kliënte wat lopende rekeninge open sal vind dat die Bank 'n menigte dienste onderneem, met inbegrip van transaksies in aandele en waarborge vir eiendom en ander dergelike transaksies. Kliënte kan ook Spaar- of Vaste Deposito-rekenings open.

Verdere besonderhede kan van enige tak van die Bank verkry word.

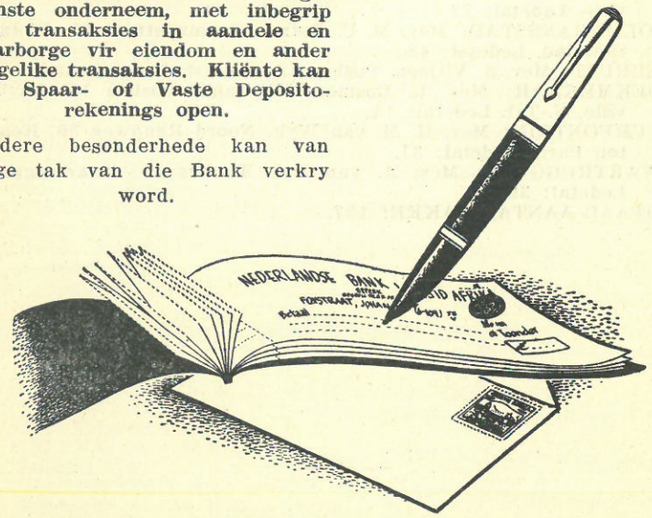

N·B·S·A

NEDERLANDSE BANK
VAN SUID-AFRIKA BEPERK
GEREGISTREERDE HANDELSBANK

GEMEENTELIKE STATISTIEK — INHOUDSOPGAWE

Alberton	206	Germiston	202
Arusha	219	Glencoe	180
Belfast	191	Gobabis	216
Benoni	205	Goedehoop	187
Bethal	178	Greylingstad	183
Bloemfontein	207	Grootfontein	217
Bloemhof	156	Groot Marico	159
Boksburg	203	Gwelo	212
Bothaville	208	Hartebeestpoort	161
Brakpan	203	Heidelberg	181
Breyten	193	Heilbron	207
Brits	160	Hendrina	192
Brixton	201	Johannesburg	198
Broken Hill	215	Johannesburg-Noord	200
Bronkhorstspruit	173	Johannesburg-Wes	200
Bulawayo	212	Kaapstad	210
Carolina	192	Kensington	199
Cathcart	210	Kimberley	211
Capeio Villa Luzo	219	Klerksdorp	154
Chicuma	219	Koedoesrand	165
Chingola	215	Koster	161
Chipindo	219	Krugersdorp	194
Chipinga	213	Krugersdorp-Wes	195
Chrissiesmeer	190	Kroonstad	210
Christiana	156	Kuu	219
Coligny	189	Ladysmith	180
Delarey	187	Laeveld	163
Delmas	174	Leeuwdoornsstad	157
Dordrecht	209	Lichtenburg	186
Drimmelen van	217	Losberg	183
Dullstroom	189	Louis Brandt	197
Durban	179	Louis Trichardt	164
Eastlynne	172	Luanshya	215
Ebenhaezer	166	Lusaka	214
Eendracht	174	Lydenburg	190
Ermelo	190	Marikana	161
Ennis	157	Makwassie	155
Evaton	184	Mafeking	188
Florida	196	Malopo	188
Fort Victoria	212	Marble Hall	176
Gatooma	214	Melville	201

OU VRIENDE

Ons is trots op ons jare lange assosiasie met alle dele van die bevolking — in tye van voorspoed sowel as teenspoed. Vandag met ons uitgebreide netwerk van takke deur geheel Suidelike Afrika en verder noord, is ons nog steeds in staat gestel om die persoonlike aanraking van ons uitgebreide bankdienste te handhaaf, dienste wat ons baie vriende gewen het in alle vertakkinge van landbou, nywerheid en handel.

B A R C L A Y S B A N K

(DOMIMIUM, KOLONIAAL EN OORSEE)

waarmee ingelyf is

DIE NASIONALE BANK VAN SUID-AFRIKA BEPERK.

(Geregistreer as 'n Handelsbank)

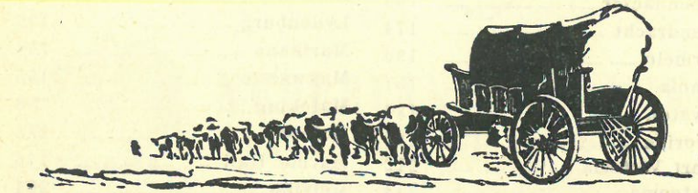

Memel 178
Messina 164
Meyerton 184
Middelburg 173
Morgenzon 180
Mufulira 215
Naboomspruit 167
Nelspruit 193
Newlands 199
Nigel 183
N'Kana 215
N. Pretoria 168
N.W. Pretoria 170
Nova Lisboa 219
Oos-Londen 209
Otjiwarango 217
Ottosdal 156
Outjo 217
Parys 207
Petrusburg 209
Pietersburg 162
Pietermaritzburg 179
Piet Retief 178
Plaston 191
Potchefstroom 153
Potchefstroom - Noord 157
Pocola 219
Potgietersrust 164
Pretoria 167
Pretoria-Noord 169
Pretoria-Wes 171
Primrose 206
Randpoort 194
Rensburgrust 218
Roodepoort 195
Roossenekal 190
Rusape 213
Ruskoppies 160
Rust der Winter 166
Rustenburg 158
Sabie 191
Salisbury 213
Schweizer Reneke 187
Silverton 170
Sinoia 213
Springs 204
Standerton 177
Stella 188
Sundra 176
Stoffberg 193
St. Helena 211
Trichardtsfontein 173
Tsumeb 218
Turffontein 198
Vaalhartz 156
Van der Hoff 175
Vanderbijlpark 185
Villieria 171
Ventersdorp 186
Venterskroon 154
Vereeniging 182
Vliegepoort 160
Volksrust 177
Vryburg 188
Vryheid 181
Warmelo van 166
Waterberg 163
Watervalboven 192
Wankie 214
Windhoek 218
Witbank 175
Wolmaransstad 155
Wonderfontein 196
Welgetroost 214
Zeerust 185
Zoekmekaar 165
Zuurfontein 205
Zwartruggens 159

N. H. W. BOUERS

(Nederduitsch Hervormde Weeshuis)

Ondersteun u eie Organisasie en behou die Winste binne u Kerk.

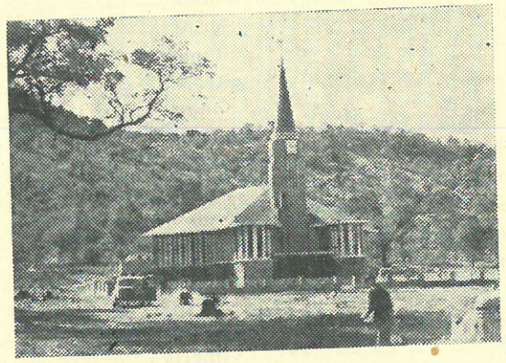

N.H. KERK, VLIEGEPOORT.

SENUWEE-INSTORTING

VREES VIR KRANKSINNIGHEID
VERLORE SELFVERTROUE
SLAAPLOOSHEID

Senuwee-instorting is gewoonlik die gevolg van maandelange kommer, slaaploosheid en prikkelbaarheid. Senugifstowwe vergaar op die senuwees en word weer weggevoer deur die bloedstroom sodra die gesondheid beter word. Die Dr. Heinz Senuweeversterker is ongeëwenaard in die behandeling van senuwee-instorting, aangesien dit die senugestel kalmeer, versterk en die senugifstowwe verwyder.

VREES VIR KRANKSINNIGHEID

„Vir die afgelope 4 jaar was ek 'n slagoffer van Senuwees en het 'n vreeslike tyd moes deurmaak. Dikwels was ek oortuig daarvan dat ek van my verstand af raak. Ek het toe besluit om Dr. Heinz se Senuwee Versterker te probeer, en het al baie beter gevoel nadat ek dit vir slegs 'n paar dae gebruik het. Ek het nou my derde bottel uitgebruik en voel heeltemal 'n nuwe mens. Ek eet en slaap goed; waar ek eers geen eetlus gehad het en byna nooit kon slaap nie."— Mej. S. Diamond, Bloemfontein (Geval 865). Die Dr. Heinz Senuwee Versterker is verkrygbaar by alle aptekers in vloeibare sowel as tabletvorm teen 6/6 per bottel.

DR. HEINZ SENUWEE VERSTERKER

KALENDER 1953

JANUARIE

S	M	D	W	D	V	S
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

FEBRUARIE

S	M	D	W	D	V	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

MAART

S	M	D	W	D	V	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

APRIL

S	M	D	W	D	V	S
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

MEI

S	M	D	W	D	V	S
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24/31	25	26	27	28	29	30

JUNIE

S	M	D	W	D	V	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

JULIE

S	M	D	W	D	V	S
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

AUGUSTUS

S	M	D	W	D	V	S
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

SEPTEMBER

S	M	D	W	D	V	S
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

OKTOBER

S	M	D	W	D	V	S
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

NOVEMBER

S	M	D	W	D	V	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

DESEMBER

S	M	D	W	D	V	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

TEVERGEEFS HET HULLE GEWAG . . .

Pappie het nie weer gekom nie

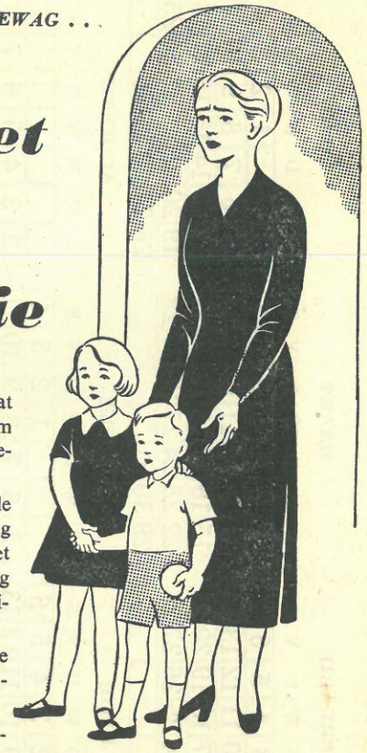

Gereeld het hulle smiddags laat vir Pappie ingewag en hom by die hek gaan haal—'n óu gewoontetjie van hulle.

Dié noodlottige dag het hulle weer soos op ander dae gewag . . . maar tevergeefs. Iemand het naderhand met die treurige tyding gekom—„'n ongeluk . . . . hospitaal-toe . . . te laat!"

Nou was dit nét hulle—die weduwee en haar vaderlose kinders.

Pappie se liefde en sorgsaamheid sou egter nou nog 'n troos vir hulle wees: die Weduwees-Pensioenpolis wat hy 'n paar jaar tevore by Sanlam uitgeneem het, sou voortaan vir hulle sorg.

SANLAM

● *Sou u ook kan bly sorg, al is u self nie meer daar nie? Of is hulle nog bloodgestel aan die gevaar van behoefte as u sou wegval? Vra VANDAG hoedat Sanlam vir u en hulle kan beskerm.*

Suid-Afrikaanse Nasionale Lewenassuransie-Mpy. Bpk.

Hoofkantoor:

Waalstraat 28, Kaapstad.

Takke en Agentskappe Oral.

Daar was uitkoms by Sanlam!

„SALAMANDER"

Brandassuransiemaatskappy

In Suid-Afrika vanaf 1897 gevestig

BRAND- EN WEERLIG VERSEKERING

Laagste Tariewe
Onmiddellike en gulle vereffening
Agente Oral

Hoofkantoor vir Suid-Afrika
22-23 Equity-Gebou,
Kerkplein,
Pretoria
Posbus 889. Telefoon 2-6919.